

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Tractatvs De Evcharistia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

TRACTATUS DE EUCCHARISTIA.

DISPUTATIO PRIMA.

De natura, necessitate, & institutione
Eucharistiæ.

DIFFICULTAS PRIMA.

Vtrum EUCCHARISTIA sit Sacramentum nouæ Legis.

QVAMVIS non defuerint hæretici, qui generaliter omnia Sacramenta negauerint; nullus tamen fuit, qui alia admittens, negauerit Sacramentum Eucharistiæ.

De Fide tamen est, Eucharistiæ esse vnum è septem Sacramentis nouæ legis à Christo Domino institutum: quod definit Eugenius IV. in suo Decreto fidei, habito post vltimam sessionem Concilij Florentini, approbato ab ipso Concilio, & Tridentinum sess. 7. can. 1. & id supponit sess. 13. & 21. idem habetur in Concilio Lateranensi II. sub Innocentio III. c. 1. & refertur in cap. *Firmiter*, de Summa Trinitate & fide Catholica. Idem quoque constat ex perpetua traditione, & ex Patribus, quos in discursu huius Tractatus referemus.

Addimus, Sacramentum Eucharistiæ esse omnium Sacramentorum nouæ legis præstantissimum, in quo Catholici conueniunt, & significat Tridentinum sess. 13. cap. 3. præstat autem & excedit reliqua Sacramenta, tum quia continet realiter Christum, tum etiam in ratione Sacramenti, quia copiosiore gratiam significat, & confert, & hoc posterius ipsi conuenit ex priori: Christus enim instituit Eucharistiæ in signum & causam copiosioris gratiæ, quia realiter continet Corpus & Sanguinem ipsius.

DIFFICULTAS II.

Quid sit Sacramentum Eucharistiæ quantum ad nomen.

EX varijs nominibus, quibus Sacramentum Eucharistiæ nominatur, nonnulla adducemus & explicabimus.

In primis Sacramentum hoc appellatur *Eucharistia*, id est, bona gratia, seu magna gratia. Dicitur *bona*, seu *magna gratia*, vel quia continet realiter Christum, qui est plenissima gratia, & fons omnium gratiarum, vel quia significat & confert co-

piosissimam gratiam; vel quia significat futuram gloriam, quæ est magna & consummata gratia; vel quia conficitur & consecratur in gratiarum actionem.

Secundò appellatur *Communio*, quia efficit coniunctionem & vnionem fidelium, vt membrorum inter se, & cum Christo vt capite, vt significat Paulus 1. ad Corinth. 10. dum ait: *Panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Quoniam vnus panis, vnum corpus multi sumus omnes, qui de vno pane participamus.*

Tertio appellatur *Cœna Domini*, seu *Dominica*, vel quia institutum est in Cœna Domini; vel quia Cœna agni Paschalis fuit figura huius Sacramenti; vel quia medio hoc Sacramento fit conuiuium, quod nomine Cœnæ significari solet. Hoc tamen nomine cautè nobis vtendum est, quia hæretici eo abutuntur, ad significandum Eucharistiæ non esse sumendam à ieiunijs, quia ad Cœnam præmissa est comestio meridiana; & non esse sumendam nisi in vsu communionis, & quæ si cœnæ ad quam plures conueniant.

Quartò appellatur *viaticum* in Concilio Nicensi no I. can. 12. quia eo in via & in itinere huius vitæ sustentamur. Et sic communiter & specialiter appellatur, quando ægrotis morti proximis ministratur, quia ipsis ad difficillimum transitum peragendum vires subministrat.

Quintò appellatur *mysterium*, quia inter omnia Sacramenta rem maximè occultam, & maximum mysterium continet.

Omittimus alia nomina quibus etiam appellatur, quia eorum facilè potest reddi ratio, & videri possunt apud Scriptores.

DIFFICULTAS III.

Quid sit Sacramentum Eucharistiæ quantum ad rem, seu in quo consistat.

Supponimus, in Sacramento Eucharistiæ hæc quatuor reperiri, prolationem videlicet verborum consecrationis, species consecratas, Cor-

pus & Sanguinem Christi, & sumptionem specierum Sacramentalium.

Hoc ergo supposito, difficultas est, In quo aut in quibus ex his quatuor sita sit tota quidditas & essentia Sacramenti Eucharistiae.

Circa difficultatem hanc Primò sunt qui existunt, totam essentiam Sacramenti Eucharistiae sitam esse in Corpore & Sanguine Christi, prout contentis sub speciebus Sacramentalibus, his extrinsecè se habentibus, & connotatis, quia Patres appellant hoc Sacramentum Corpus & Sanguinem Christi. Modus tamen iste dicendi communiter à Theologis rejicitur, & merito: quia Sacramentum Eucharistiae, ut tradit Tridentinū sess. 13. cap. 3. in eo convenit cum reliquis Sacramentis, quòd sit signum sensibile gratiae; Corpus autem & Sanguis Christi Domini, prout sunt sub speciebus, non sunt sensibilia ratione sui, quia sub illis sunt insensibilia & spiritali modo. Quòd verò sint sensibilia ratione specierum sub quibus continentur, non sufficit ut in Corpore & Sanguine Christi sita sit tota essentia Sacramenti Eucharistiae: quia quamvis, ut aliquid sit pars Sacramenti, sufficiat quòd sit sensibile ratione alterius partis essentialis; tamen, ut aliquid sit totum ipsum Sacramentum pro materiali, cui convenit significatio Sacramentalis, non sufficit quòd sit sensibile ratione alterius non pertinentis ad essentiam Sacramenti, quia de ratione Sacramenti est, quòd sit sensibile ratione sui, saltem quoad aliquam partem essentialiorem illius.

Secundò alij indicant, totam essentiam Sacramenti Eucharistiae sitam esse in verbis consecrationis, seu in prolatione eorum, quia tota essentia rei consistit in forma illius; verba autem consecrationis sunt forma Sacramenti Eucharistiae.

Tertiò Aureolus apud Capreolum in 4. dist. 8. quaest. unica, art. 2. docet, sumptionem specierum Sacramentalium pertinere ad essentiam Sacramenti Eucharistiae, tamquam quid ad eam requisitum: quia species Sacramentales non significant neque efficiunt gratiam, nisi media sumptione; ergo ipsarum sumptio ad essentiam Sacramenti Eucharistiae requiritur & pertinet; quia requiritur & pertinet ad significationem & collationem gratiae.

Quartò Recentiores nonnulli docent, essentiam Sacramenti Eucharistiae constare ex speciebus Sacramentalibus tamquam ex materia, & ex verbis consecrationis tamquam ex forma; quia, ut Eugenius IV. in suo Decreto ait, omnia Sacramenta novae legis constant rebus ut materia, & verbis ut forma. Addit Adamus Tanner quaest. 3. dub. 3. etiam constare intrinsecè Corpore & Sanguine Christi, quae simul cum speciebus se habeant ut materia, respectu verborum consecrationis.

Quintò Caietanus 3. par. quaest. 75. artic. 1. Valentia quaest. 1. de Eucharistia, puncto 3. Bellarminus lib. 4. de Eucharistia, cap. 6. Suarez disp. 52. sect. 3. Vasquez disp. 167. c. 5. Egidius quaest. 73. art. 1. dub. unico, & Becanus cap. 15. quaest. 2. docent, Sacramentum Eucharistiae essentialiter constare ex speciebus Sacramentalibus, & ex Corpore & Sanguine Christi Domini, ita ut ad essentiam & substantiam Sacramenti Eucharistiae pro materiali intrinsecè pertineant species Sacramentales, & Corpus & Sanguis Christi.

Et in primis species intrinsecè pertinere ad essentiam Sacramenti Eucharistiae, statim probabi-

tur: quòd verò Corpus & Sanguis Christi etiam pertinere intrinsecè ad illam, varijs locutionibus à Patribus significatur, quia Ignatius Epistola ad Smyrnenes, & Iustinus Martyr Dialog. 3. dicunt, Sacramentum Eucharistiae esse Corpus & Sanguinem Christi, & Augustinus relatus can. Hoc est, de Consecratione, dist. 2. dicit, Sacramentum Eucharistiae constare Corpore & Sanguine Christi; & alij dicunt, Sacramentum Eucharistiae esse panem vitæ, & cibum animæ. quod etiam habetur in Tridentino sess. 13. cap. 2. & tamen species id non habent ratione sui, sed quia intra se continent Corpus Christi. Et Eugenius IV. in suo Decreto, & Theologi communiter dicunt, Sacerdotes verbis consecrationis consecrere Sacramentum Eucharistiae: Sacerdotes autem non efficiunt species, sed quòd Corpus & Sanguis Christi sint sub speciebus.

Sextò ergo Scotus in 4. dist. 8. quaest. unica, artic. 1. Richardus art. 1. quaest. 1. Marfilus quaest. 1. art. 1. & quaest. 6. art. 2. & plures recentiores docent, & quòd, in solis speciebus Sacramentalibus sitam esse totam essentiam Sacramenti Eucharistiae, & ad eam non pertinere intrinsecè Corpus & Sanguinem Christi, neque verba consecrationis, neque sumptionem specierum Sacramentalium: Corpus tamen & Sanguinem Christi extrinsecè requiri ad essentiam Sacramenti Eucharistiae tamquam quid connotatum.

Et in primis, in solis speciebus Sacramentalibus sitam esse totam essentiam Sacramenti Eucharistiae, absque consortio praedictorum tamquam partium essentialium, significat Innocentius III. in cap. Cum Martha, de Celebratione Missarum, dum contendens explicare quid in Eucharistia sit Sacramentum tantum, & quid sit res Sacramenti tantum, & quid sit Sacramentum & res Sacramenti simul, pro Sacramento tantum seu puro, de quo procedit praefens difficultas, tantum assignat species. & idem significat Tridentinum, dum sessione 13. saepe species Sacramentales appellat Sacramentum.

Et id ratione probatur, quia ex vna parte species Sacramentales, absque consortio aliorum tamquam partium intrinsecarum, seu essentialium, sunt apertissima ut instituta fuerint signa practica & factiva gratiae refectivae animae, & vniionis membrorum Christi inter se & cum Christo, quae est propria gratia huius Sacramenti; & ex altera parte, nullo sufficienti fundamento eam significationem practicae possumus extendere ad Corpus & Sanguinem Christi, neque ad verba consecrationis, neque ad sumptionem specierum. Et specialiter quòd neque verba consecrationis, neque sumptio specierum pertineant intrinsecè ad essentiam Sacramenti Eucharistiae, significat Eugenius IV. in suo Decreto, dum ait, verba consecrationis esse formam effectricem huius Sacramenti, verba autem non efficiunt se ipsa, neque sumptionem specierum, nec aliquid aliud cui verba ipsa & sumptio sint intrinsecè. Et id etiam significat Tridentinum sess. 13. cap. 5. 6. 7. & 8. dum ait, Sacramentum Eucharistiae adorari, asseruari, & deferri ad infirmos, & sumi; quod non convenit verbis consecrationis, neque sumptioni specierum, sed solis speciebus Sacramentalibus continentibus Christum, verba ergo consecrationis potius sunt forma efficiens Sacramentum, quam forma Sacramentum

Trident.

Eugen. IV.

Adamus.

Caietanus.

Valentia.

Bellarmin.

Suarez.

Vasquez.

Egidius.

Becanus.

intrinsicam, & sumptio specierum potius est applicatio Sacramenti antea existentis, ut conferat gratiam, quam sacramentum, aut pars Sacramenti.

Quod verò Corpus & Sanguis Christi requirantur ad essentiam Sacramenti Eucharistia, tanquam quid extrinsecum connotatum, nempe tanquam terminus connotatus sub ipsis speciebus, negari non potest, supposito quod non sint pars essentialis: quia si species non continerent Corpus & Sanguinem Christi, non essent significatiua gratia, neque panis viva, & cibus anima.

Patres autem Sacramentum Eucharistia appellant Corpus & Sanguinem Christi figuratè, per figuram Metonymiam, secundum quam etiam nomen contenti tribuitur continenti; nullus ergo Patrum asserit, Sacramentum Eucharistia consistere Sanguine & Corpore Christi, neque Augustinus: imò iste Pater loco supra citato potius nobis facit, si attentè legatur. Solus Irenaeus lib. 4. Aduersus haereses cap. 34. ait, Eucharistiam duabus rebus consistere, terrena & caelesti, id est natura humana & diuina, quod ratione Christi contenti verificatur per figuram Metonymiam. Sacerdotes autem dicuntur conficere Sacramentum Eucharistia, quamuis non efficiant species secundum se, quia efficiunt quoddam contineant Christum, seu efficiunt illas consecratas, & ut continentes Corpus & Sanguinem Christi, qua ratione sunt Sacramentum.

Augst.
Irenaeus.

Innoc. III. Obseruandum est, ut tradit Innocentius III. in dicto cap. *Cum Marthe*, in Eucharistia reperiri Sacramentum tantum, & rem Sacramenti tantum, & Sacramentum & rem Sacramenti simul. Species sunt Sacramentum tantum, ut ait Pontifex, quia ipsae non significantur per aliud, & tamen ipsae significant non solum Corpus & Sanguinem Christi, sed etiam gratiam Sacramentalem, & ob id ab Innocentio III. dicuntur Sacramentum geminae rei. Gratia autem refectionis & vnionis, est res Sacramenti tantum, ut ait Pontifex, quia non significatur, sed significatur non solum per species Sacramentaliter, sed etiam per Corpus & Sanguinem Christi ex quadam naturali proportione & aptitudine, quia quatenus continentur sub speciebus, habent rationem cibi & potus, quia Corpus realiter masticatur, & Sanguis realiter bibitur, & sunt requisita tamquam contenta sub satiatione & refrigeratione ad causandam gratiam satiantem, & refrigerantem, seu recreantem, & ob id gratia haec dicitur ab Innocentio res gemini Sacramenti, id est, specierum, & Corporis & Sanguinis Christi. Ex eo verò, quod gratia haec dicitur res gemini Sacramenti, deducitur, speciebus, & Corpori & Sanguini Christi non conuenire eandem significationem Sacramentalem: ex quo non leuiter deducitur, Corpus & Sanguinem Christi non esse partem intrinsicam Sacramenti Eucharistia. Et tandem Corpus & Sanguis Christi sunt Sacramentum & res Sacramenti simul. Sunt Sacramentum (quamuis non strictè, sed latè) quia naturaliter, seu ex quadam naturali proportione & aptitudine significant gratiam huius Sacramenti: sunt verò res Sacramenti (quamuis non strictè, sed latè) quia naturaliter significantur per species Sacramentales. Addimus non strictè, sed latè sumpti, quia species, ut significant Corpus & Sanguinem Christi, non sunt strictè Sacramentum.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Sacramentum Eucharistia sit vnum tantum secundum speciem infimam.

Supposito ergo, quod solae species panis & vini consecratae habent rationem Sacramenti, difficultas est, An species panis & vini sint vnum tantum Sacramentum secundum speciem infimam, quia esse vnum secundum speciem subalternam, manifestum est, & absque difficultate.

Gabriel in 4. dist. 8. q. 2. ar. 2. conclus. 4. & Glossa in can. *Comperimus*, de Consecratione dist. 2. do-

Gabriel.
Glossa.

cent, species panis & vini esse duo Sacramenta secundum speciem infimam: quod indicare videntur Patres & Concilia, dum species panis & vini appellantur Sacramenta in plurali. Et ratione probatur, quia cuiuslibet speciei seorsim independenter ab altera conuenit significatio practica gratiae, & distincta secundum speciem infimam, quia species panis independenter ab specie vini significat & confert gratiam ut satietatem tamquam cibus, & species vini independenter ab specie panis significat & confert gratiam ut refrigerantem tamquam potus, ergo.

Durandus verò in 4. dist. 8. q. 8. Sotus quaest. vnica, art. 2. Valentia q. 1. puncto 4. Suarez disp. 1. sect. 7. Vasquez disp. 168. c. 1. Aegidius q. 37. a. 2. Becanus c. 15. q. 8. & communiter Doctores docent, species panis & vini esse vnum tantum in specie infima Sacramentum, & merito: quia in vtraque specie simul, in quibus situm est Sacramentum Eucharistia, est vna & integra significatio Sacramentalis secundum speciem infimam, ergo vtraque simul est vnum & integrum Sacramentum secundum speciem infimam. Consequenter patet, quia vnitas & pluralitas Sacramentorum ex vnitate & pluralitate significationis Sacramentalis sumitur. Antecedens autem probatur, quia vtraque species simul significat vnum & integrum effectum Sacramentalem in specie infima, quia Sacramentum Eucharistia, quod situm est in specie panis & in specie vini, institutum est tamquam refectionium, seu tamquam cibus & potus ad refectionem spiritualem anima. Relectio autem ex cibo & potu proueniens est vna & integra in specie infima, si non vnitate & integritate physica, saltem morali in genere conuiuij, sicut ex cibo & potu, ex quibus relectio ipsa oritur, coalescit conuiuium moraliter integrum & vnum in specie infima: ad vnitatem autem specificam integram Sacramenti, quod est ens artificiale morale, sufficit vnitas moralis specifica significationis & virtutis, qua vnum moraliter effectum in specie infima significet & conferat.

Durandus.
Sotus.
Valentia.
Suarez.
Vasquez.
Aegidius.
Becanus.

Ita tamen ex vtraque specie coalescit vnum integraliter moraliter Sacramentum, ut quilibet species seorsim sit verè & propriè Sacramentum essentialiter perfectum (quamuis non integraliter) quod significat Tridentinum sess. 21. cap. 3. dum ait, sub qualibet specie totum Christum contineri, & verum Sacramentum sumi. Et ratione constat, quia cuiuslibet speciei independenter ab altera conuenit significatio & vis Sacramentalis, quia quilibet absque altera significat & confert gratiam suo modo refectionum. Ergo quilibet species essentialiter.

Trident.

tialiter est Sacramentum, quamuis integraliter incompletum, imò vt sic distinctum ab altera secundum speciem infimam, quia cuilibet conuenit distincta in specie significatio gratiæ spiritualiter refectiuæ, quia species panis significat gratiam reficientem per modum satiantis inftar cibi, & species vini gratiam reficientem per modum refrigerantis inftar potus.

Et ita species panis & species vini sunt duo essentialiter Sacramenta, vt non sint duo totalia integraliter Sacramenta, sed duo integraliter partialia, quia in esse Sacramenti sunt partes heterogeneæ moraliter integrantes vnum integrum & totale signum, & Sacramentum indistinctum ab ipsis collectiuè & seorsim sumptis, & non tertium aliquid ab ipsis simul sumptis distinctum, quia Christus non aliter instituit hoc integrum & totale integraliter Sacramentum, quam instituedo ambas species seorsim, vnam per modum satiantis, & alteram per modum refrigerantis, & non instituit aliquid tertium distinctum ab ipsis, ac proinde in hoc Sacramento non est alia significatio & virtus Sacramentalis præter duas distinctas, quæ in ipsis speciebus seorsim reperiuntur, sicut in toto exercitu non est alia fortitudo præter fortitudines quæ in particularibus personis seorsim reperiuntur; & sicut in tota oratione non est alia significatio præter significationes quæ in partibus seorsim reperiuntur.

Patres ergo aliquando appellant species panis & vini Sacramenta in plurali, quia sunt duo Sacramenta essentialiter distincta, & essentialiter perfecta, quamuis ex eis vnum moraliter integretur.

Et ad rationem respondeo, ea tantum probari, species panis & vini esse duo Sacramenta essentialiter distincta & perfecta, non tamen esse duo integraliter distincta & perfecta, quia tantum sunt vnum integraliter, habentes vnam integraliter significationem Sacramentalem, qua significant vnam integraliter refectionem spiritualem, ac proinde eum, qui solas species panis aut solas species vini sumit, quamuis non sumat vnum integraliter Sacramentum, sumere tamen vnum Sacramentum essentialiter perfectum.

DIFFICULTAS V.

Vtrum in pluribus Hostijs consecratis sint plura numero Sacramenta.

Sotus.
Ledesma.
Bellarmin.
Bonacina.
Puteanus.

Sotus in 4. dist. 8. quæst. vnica art. 2. Ledesma 1. par. 4. quæst. 14. Bellarminus lib. 4. cap. 22. propositione 4. Bonacina quæst. 1. puncto 4. & Puteanus quæst. 73. dub. 4. docent, plures Hostias seu formulas consecratas esse vnum tantum numero Sacramentum quando simul sumuntur, quia Sacramentum Eucharistiæ situm est in conuiuio spirituali, conuiuium autem est idem numero, quamuis in eo plura fercula sumantur; ergo plures Hostiæ, quando simul sumuntur, sunt idem numero Sacramentum.

Suarez.
Ægidius.

Suarez disp. 1. sect. 4. Ægidius quæst. 73. art. 2. & nonnulli recentiores docent, omnes Hostias seu formulas, quæ inueniuntur consecratæ, esse idem & vnum numero Sacramentum, siue simul siue seorsim sumantur, & siue ab vno siue à pluribus: quod indicare videtur Paulus 1. ad Corinth. 10. dum ait: *Vnum corpus sumus omnes, qui de eodem pane participamus.* quia his verbis significare vide-

tur, quòd sicut omnes fideles sumus vnum numero corpus, ita etiam Sacramentum Eucharistiæ, quo omnes reficimur & nutrimur, est vnum numero. Quod etiam indicare videtur Ambrosius in cap. 10. ad Hebræos, & refertur in can. *In Christoflo*, de Consecratione, disp. 2. dum ait, vnam esse Hostiam, quam Christus obtulit, & quam omnes Sacerdotes offerunt. Ergo sicut est idem numero Sacrificium quoad hostiam, seu rem oblatam, ita etiam erit idem numero Sacramentum; quia quòd offertur in Sacrificium, sumitur vt Sacramentum: & ratione probatur, quia si plures humanitates assumerentur à Verbo, vnum tantum hominem constituerent; ergo plures Hostiæ continentes vnum tantum numero Corpus Christi, constituent vnum tantum numero Sacramentum.

Vasquez verò disp. 168. cap. 2. Henriquez lib. 8. c. 8. & Ochagavia q. 3. docent, plures Hostias (& idem est de pluribus speciebus vini) esse plura numero Sacramenta Corporis, quamuis simul sumantur, & merito: quia Christus instituit Sacramentum Corporis (& eius modo est de Sacramento Sanguinis) non in aliquo vno morali, sed in specie consecrata panis secundum se, vna tantum physicè, attendendo tantum ad vnitatem physicam, & non ad aliquam vnitatem moralem, quia in qualibet specie panis secundum se vna tantum physicè seorsim & independentem ab altera specie panis est significatio practica, seu factiua gratiæ: ergo plures Hostiæ consecratæ, quamuis simul consecrentur, & sint in eodem loco, & quamuis simul sumantur, sunt plura numero Sacramenta Corporis, quia plures illæ Hostiæ, quamuis sint sic coniunctæ; sunt tamen plures numero distinctæ, & physicè discontinuatæ, & in qualibet seorsim & independentem ab altera institutum est Sacramentum Corporis.

Addimus tamen, vt dicemus Disp. x. Diffic. vi. quòd quando plures Hostiæ (& idem est de pluribus Calicibus) simul sumuntur ab eodem, vnam tantum conferunt gratiam, & eosdem gradus gratiæ quos vna sola sumpta conferret; per accidens tamen, quia vna sumptione & applicatione limitantur ad vnum effectum: nihilominus tunc, quamuis vnam tantum significant & conferant gratiam, sunt plura numero Sacramenta, quia sunt plura numero signa, non solum materialiter, sed etiam formaliter, siue quoad significationem Sacramentalem.

Ad rationem ergo pro primo modo dicendi adductam, concedimus, ex pluribus Hostijs, quando simul sumuntur, coalescere vnum tantum numero conuiuium actuale (quamuis non integrum, nisi etiam sumantur species vini) negamus tamen coalescere vnum tantum numero Sacramentum, quia Sacramentum Eucharistiæ non consistit in actu conuiuio, quia ante actuale conuiuium præsupponitur Sacramentum Eucharistiæ, sed consistit in cibo & potu secundum se, qui præsupponuntur ad conuiuium, quamuis postea ex ipsis conuiuium fiat, & refectio, seu nutritio; ac proinde quamuis ex pluribus Hostijs simul sumptis fiat vnum numero conuiuium modo dicto, non tamen vnum numero Sacramentum, sed plura numero Sacramenta Corporis.

Paulus verò pro secundo modo dicendi adductus appellauit Sacramentum Corporis, vnum panem ratione vnius Corporis Christi contenti, quod

quod verè est cibus, & non quia in ratione signi & Sacramenti sit vnum tantum numero; quia in ratione signi & Sacramenti, quando sunt plures numero Hostiæ, sunt plures numero panes, vnus tamen in specie: quod etiam sufficit, vt omnes, qui de illo etiam vt sic participamus, dicamur vnum corpus mysticum. Et quamuis in Sacrificio Missæ vna sit tantum numero Hostia seu victima, vt ait Ambrosius, nempe humanitas Christi, que est vna tantum numero, Sacramentum tamen Eucharistiæ, quod est distinctum ab Hostia & victima, est numero multiplex in multis formulis seu speciebus panis.

Ad rationem verò negamus, quòd si plures numero humanitates assumerentur à Verbo, constituerent vnum tantum hominem, quia potius continerent plures, vt diximus Tract. de Incarnat. Disp. III. Diffic. VII. Et quamuis id admitteremus, ex eo non inferretur, plures Hostias consecratas, continentes idem numero Corpus Christi, constituere vnum numero Sacramentum Corporis, quia si plures humanitates in eo casu constituerent vnum tantum numero hominem, idèd esset, quia ad pluralitatem concreti substantiæ etiam requireretur pluralitas suppositorum, quæ non esset in eo casu: ad pluralitatem verò numericam Sacramentorū sufficit pluralitas numerica signorum sensibilium, & significationum Sacramentalium; vbi autem sunt plures Hostiæ consecratae, sunt plura numero signa sensibilia, & plures numero significationes Sacramentales.

Ex dictis constat, ex vna numero specie panis, & ex altera numero specie vini, mutuo pro libito comparatis, constitui vnum numero Sacramentum Eucharistiæ integraliter completum, & distinctum numero totaliter ab altero coalescente ex alijs duabus speciebus, vna panis & altera vini, mutuo inter se, quamuis pro libito, comparatis: ita tamen ex hac specie panis pro libito assignata, & ex hac specie vini eodem modo assignata, cōficitur vnum numero Sacramentum integraliter completum, vt quælibet earum specierum constituentium vnum numero Sacramentum integraliter completum, comparata cum quolibet alia, dum vna sit panis & altera vini, constituat aliud numero Sacramentum, seu indiuiduum Sacramenti à priori partialiter distinctum (& non totaliter, quia in vtraque est vna & eadem species ex duabus, quibus vtrumque constat) ac proinde quælibet species panis, seu Hostia tot numero indiuidua Sacramenti partialiter distincta integrare dicitur, quot sunt species vini, & e contra, quælibet species vini tot numero indiuidua Sacramenti partialiter distincta integrare dicitur, quot sunt Hostiæ seu species panis.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medijs ad salutem, seu vitam æternam.

Supponimus, necessitatem alicuius ad vitam æternam esse triplicem, aliam medijs tantum, aliam præcepti tantum, & aliam medijs & præcepti simul. Quid autem sit vnaquæque earum, & quomodo inter se distinguantur, diximus in Tractatu de Pœnitentia Disp. IV. Difficult. V.

Hoc ergo supposito, conueniunt Primò Docto-

res, Eucharistiam in re susceptam non esse determinatè necessariam necessitate medijs ad salutem, quia multi, tam paruuli quàm adulti, absque reali susceptione Eucharistiæ saluantur, quod definitum est quoad paruulos in Tridentino sess. 21. Trident. c. 4. Et quoad omnes, tam paruulos quàm adultos, res est manifesta, quia in quolibet ad consequendam gloriam sufficiunt prima iustificatio, & perseverantia in ea vsque ad finem vitæ; ad neutrum autem susceptio realis Eucharistiæ est medium necessarium vt medium, quia non ad iustificationem primam à peccatis, quia ad hanc pro non baptizatis sufficit Baptismus, & pro baptizatis lapsis in mortale sufficit Sacramentum Pœnitentiæ, & pro vtrisque, si adulti sint, sufficit contritio perfecta. Neque est necessaria necessitate medijs ad perseverantiam in ea iustificatione, quia non pro paruulis, quia istis, vt perseverent, sufficit rapi ante vsum rationis, quia ante hunc non possunt amittere gratiam per Baptismum receptam; ad hoc autem quòd rapiantur ante vsum rationis, non est modo dicto necessaria realis receptio Eucharistiæ, vt patet: neque est necessaria necessitate medijs pro adultis, quia quomuis ipis sit medium conducens & vtile ad perseverandum, vt indicat Tridentinum sess. 13. c. 2. imò possit esse medium sufficiens, non tamen est medium dicto modo necessarium ad id, quia non est medium vnicum ad id, quia alijs vijs non alligatis reali susceptioni Eucharistiæ, nempe auxilio externæ protectionis, aut etiam auxilio internæ inspirationis, quæ Deus absque Eucharistia realiter suscepta sæpè liberaliter confert, potest adultus in gratia perseverare, nullum præceptum graue transgrediendo. Ex eo autem, quòd Eucharistia realiter suscepta sit medium vtile adultis ad perseverandum, & sit illis necessaria ex præcepto, non fit, quòd sit illis medium necessarium vt medium seu necessarium necessitate medijs ad perseverandum, quia non est medium vnicum ad id, sed tantum fit quòd sit illis medium necessarium necessitate præcepti non medijs, quia scilicet est medium non vnicum, sed sub præcepto graui.

Conueniunt Secundò Doctores, Eucharistiam in voto esse omnibus, tam paruulis quàm adultis, medium necessarium vt medium, seu necessitate medijs, non quia in voto sit medium necessarium ad perseverantiam in iustificatione, sed quia est medium necessarium ad iustificationem ipsam à peccato graui, absque qua vita æterna nequit obtineri. Quòd autem Eucharistia in voto sit necessaria necessitate medijs ad iustificationem à peccato graui, constat. Et in primis, quoad adultos, quia istis ad eam iustificationem est medium necessarium necessitate medijs Baptismus, aut pœnitentia, aut contritio perfecta: quicumq; autem, qui aliquo ex his tribus modis iustificatur, expressè aut implicite proponit seruare omnia præcepta grauia, ex quibus vnum est sumptio Eucharistiæ. Et quoad paruulos id etiam constat, sumendo votum non strictè pro actu aliquo, sed pro obligatione, & relatione seu ordinatione, quia paruuli per Baptismum, quo à peccato originali iustificantur, manent ordinati, & quasi parati ad sumendam Eucharistiam suo tempore, & pro eo obligabuntur ad id in tempore vsus rationis. Ex eo tamen quòd Eucharistia in voto sit necessaria necessitate medijs ad iustificationem, non dicitur

tur absolute necessaria necessitate medij, sed absolute tantum est necessaria necessitate precepti, quia tota necessitas medij Eucharistiae in voto nascitur ex pura necessitate precepti Eucharistiae in re, aut ex tunc obligantis, ut respectu adultorum, aut postea in tempore usus rationis obligaturi, ut respectu paruulorum: quia ex hac necessitate precepti Eucharistiae in re provenit, quod in Baptismo, & in Pœnitentia, & in contritione, quorum quolibet sufficienter iustificamur, contineatur votum Eucharistiae, sicut etiam continetur votum cuiuscumque alius rei quae est sub precepto graui. Vnde necessitas hæc Eucharistiae in voto tamquam medij ad vitam æternam, non est peculiaris Eucharistiae, sed est communis omnibus rebus quae sunt sub precepto graui.

Est ergo difficultas, An Eucharistia sit peculiariter necessaria ad vitam æternam necessitate medij, distincta à pura necessitate precepti, & non orta ex illa.

Non desunt recentiores, qui existiment, Sacramentum Eucharistiae in re vel in voto sub disiunctione esse peculiariter necessarium adultis necessitate medij ad vitam æternam, quibus consentire videtur Becanus cap. 15. quæst. 7. quod indicari videtur Ioann. 6. illis verbis Christi: *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis*, quia particulam nisi necessitas medij significari videtur; sicut Ioann. 3. quando dicitur, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in Regnum Dei*, eam particulam nisi necessitas medij in Baptismo ad vitam æternam denotatur. Et id confirmari videtur exemplo, quo Christus vitur Ioann. 6. *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, ipse vivet propter me*: Filius autem ita vivit propter Patrem, ut nequeat absque Patre vivere; ergo neque nos, nisi propter Christum in Eucharistia sumptum, quod est esse necessarium necessitate medij.

Et ratione probatur Primò, quia ad obtinendam vitam æternam non tantum est necessaria iustificatio à peccato graui, sed etiam perseverantia in illa usque ad mortem: ergo sicut Sacramentum Baptismi & Sacramentum Pœnitentiae sunt necessaria ad vitam æternam necessitate medij, quia sunt instituta ad iustificationem à peccato graui; ita etiam Sacramentum Eucharistiae erit necessarium necessitate medij ad vitam æternam, quia institutum est ad perseverantiam in iustificatione, seu ut præferuemur à mortalibus (quibus desinimus perseverare) ut constat ex Tridentino sess. 13. c. 2.

Secundò probatur, quia Sacramentum Eucharistiae est cibus spiritualis animarum, & ipsis præstat eodem effectus quos cibus corporalis corporibus, ut definit Eugenius IV. in suo Decreto fidei: ergo sicut cibus corporalis est necessarius necessitate medij ad vitam corporalem sustentandam, ita Sacramentum Eucharistiae erit necessarium necessitate medij ad sustentandam vitam spirituales animarum.

Durandus. Durandus verò in 4. dist. 9. quæst. 2. Suarez disp. 2. Vasquez disput. 169. Egidius quæst. 73. art. 3. Laymannus c. 5. Adamus Tannerus disp. 5. quæst. 1. dub. 4. & communiter Doctores docent, Sacramentum Eucharistiae nulli esse peculiariter necessarium necessitate medij in re vel in voto sub disiunctione, quod absque dubio docuit

S. Thomas quæst. 65. art. 4. & meritò: quia Eucharistia in re vel in voto sub disiunctione, non est necessaria necessitate medij ad iustificationem à peccato graui, neque ad perseverandum in ea usque ad mortem; ergo in re vel in voto sub disiunctione, non est necessaria necessitate medij ad vitam æternam. Consequentia patet, quia ad obtinendam vitam æternam sufficienter iustificatio à peccato graui, & perseverantia in ea usque ad mortem. Antecedens autem probatur, & in primis, quod non sit necessaria ut mediam ad dictam iustificationem: quia ut in re vel in voto sit mediam necessarium ad iustificationem, requiritur, quod Eucharistia tam in re quam in voto sit mediam vile ad ipsam iustificationem, & quod hæc nequeat obtineri absque Eucharistia in re vel in voto, quia id tantum dicitur mediam necessarium in re vel in voto ad aliquid, quod vtroque modo est mediam vile ad id, & ad id est vno vel altero modo necessarium, quia id nequeat alio modo obtineri: sed Eucharistia quamvis in voto seu votum Eucharistiae (nempe Baptismus, vel Pœnitentia, vel contritio perfecta) sit mediam, & necessarium ad iustificationem, tamen in re, seu realiter ipsa susceptio Eucharistiae, non est mediam ad illam, saltem tamquam mediam perse, quia Eucharistia per se non est instituta ad iustificationem à peccato graui, sed ad augmentum ipsius gratiae iustificantis. Et quamvis gratis admittamus, Eucharistiam in re per accidens iustificare à peccato graui, quia tamen per se non iustificat ab illo, non sufficit ut Eucharistia in re absolute dicatur esse mediam ad iustificationem; sufficiens aliàs pœnitentia in re vel in voto non esset mediam necessarium ad iustificationem à peccato graui post Baptismum commissò, quia præter ipsam pœnitentiam in re vel in voto etiam Eucharistia in re esset mediam sufficiens ad illam. Eucharistia ergo in re vel in voto non est mediam necessarium ad iustificationem, quia altero modo, nempe in re, non est mediam, saltem absolute & perse, ad illam.

Quod verò Eucharistia in re vel in voto, sub disiunctione, non sit necessaria necessitate medij ad perseverantiam in iustificatione, probatur, quia in primis non est necessaria in re suscepta: quia quamvis realiter suscepta, sit mediam vile ad perseverandum, imò sit sufficiens, ita ut perseverantia eorum, qui de facto perseverant, & re ipsa susceperunt Eucharistiam, sufficienter attribuatur ipsi Eucharistiae re ipsa suscepta; tamen non est mediam necessarium ad id, quia non est vnicum ad id, ut diximus in principio Difficultatis. Deinde, Eucharistia in voto, quamvis sit mediam ad perseverantiam, saltem adultis, quia saltem his intuitu propofiti expressi suscipiendi Eucharistiam, aut intuitu Baptismi suscepti, aut Sacramenti Pœnitentiae, aut contritionis (in quorum quolibet votum Eucharistiae virtualiter continetur) tamquam bonorum operum, possit Deus perseverantiam conferre, & sæpè conferat, & quamvis gratis admittamus esse etiam mediam paruulis ad perseverantiam; neutris tamen est mediam necessarium ad id, quia neutris est mediam vnicum ad id, quia Deus alijs vijs eam confert vtriusque.

Eucharistia ergo neque determinatè in re, neque sub disiunctione, in re vel in voto, est necessaria

cessaria necessitate medij ad vitam æternam. Et quamuis determinatè in voto inclusio, seu implicatio, vel in Baptismo, vel in penitentia, vel in contritione perfecta (quod respectu paruulorum est latè votum) sit necessaria necessitate medij ad vitam æternam, quia necessitas hæc potius est præcepti quam medij, quia tota ea oritur ex pura necessitate præcepti suscipiendi re ipsa Eucharistiam, & est communis omnibus rebus quæ sunt sub præcepto graui.

In eo autem testimonio Ioan. cap. 6. pro aduersarijs adducto, *Nisi manducaueris carnem Filij hominis*, &c. non continetur necessitas medij, sed tantum præcepti, & particula *nisi* non cogit ad necessitatem medij, quia est indifferens ad significandam necessitatem medij, qualis continetur in illis verbis Ioannis cap. 3. *Nisi quis renatus*, &c. & ad significandam necessitatem præcepti, qualis continetur in illis verbis Augustini epistola 34. *Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*, & in illis Matth. 18. *Nisi efficiamini sicut paruuli*, &c. In exemplo verò illo Ioan. 6. *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, vivet propter me*, nulla necessitas adhuc præcepti continetur, quia tantum dicitur, manducantem Christum accipere vitam ob manducationem illius, sicut Christus accipit vitam à Patre: & in hoc tantum tenet exemplum, non in alijs, neque exemplum debet in omnibus tenere.

Et ad primam rationem concedimus, Eucharistiam institutam esse ad perseverandum in iustificatione, negamus tamen, esse ita necessariam ad perseverantiam, sicut sunt Baptismus & Pœnitentia ad iustificationem: quia perseverantia lege ordinaria haberi potest, & aliquando habetur alià viâ, quam Eucharistiâ, & voto ipsius; iustificatio verò à peccatis haberi nequit, nisi vel Baptismo, vel Pœnitentia, vel voto Baptismi vel Pœnitentia.

Ad secundam concedimus, Eucharistiam esse cibum spirituales animarum, & præstare effectus similes illis quos cibus corporalis præstat corpori, quia eas nutrit & sustentat medijs auxilijs ad perseverandum gratiæ ipsius Eucharistiæ annexis, non tamen est necessarius ad vitam spirituales animarum, eo modo quo cibus ad vitam corporalem corporum, quia vita corporalis nequit alia viâ conservari & sustentari; benè tamen vita spiritualis animæ absque Eucharistia, quia potest sustentari & augeri providentia ordinaria Dei, non alligata Eucharistia, neque voto illius.

DIFFICULTAS VII.

Qua die celebraverit Christus Pascha agni eo anno quo mortuus est.

Sypponimus, in quo Theologi contra quemdam Villagagnonem conueniunt, Christum eo anno quo mortuus est, Pascha agni Iudæorum celebrasse, vt manifestè deducitur ex Matth. 26. dum, postquam Discipuli interrogarunt Christum, *Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?* & postquam ille ipsis dixit vbi pararent, subditur, *Et fecerunt Discipuli sicut constituit illis Iesus, & parauerunt*

Pascha: & ex Marci 14. dum dicitur, *Primo die azymorum, quando Pascha imolabant, dicunt ei Discipuli: Quo vis camus, & paremus tibi vt manduces Pascha?* in quibus locis manifestè est sermo de agno Paschali, qui erat necessariò immolandus & comedendus in cœna. Accedit, quòd incredibile sit, carimoniam hanc apud Iudæos adeò celeberrimam, fuisse omissam à Christo, qui nihil quod lege veteri præcipiebatur, quamuis ea non tenebatur, omittit.

Hoc ergo supposito, difficultas est, An Christus eo anno, quo mortuus est, celebraverit Pascha agni die decima quarta Lunæ ad vesperam mensis Martij, quando reliqui Iudæi ex præcepto legis illud celebrabant.

Pro huius tamen difficultatis resolutione obseruandum est, Iudæos distinxisse & computasse menses & annos non iuxta motum Solis, vt nos distinguimus & computamus, sed iuxta motum Lunæ, quia computabant menses à nouilunio in nouilunium, & vnum annum complebant duodecim mensibus lunariis, quorum quilibet consistat aliquando triginta diebus naturalibus, aliquando viginti nouem; vnde fit vt annus lunaris sit minor anno solari diebus vndecim. Sumebant autem initium anni ex mense Nisan, qui ferè Martio nostro solari respondet, & incipiebat à nouilunio quod est prope æquinoctium vernale. Et quia motus Solis & motus Lunæ non sibi vniiformiter correspondent, idè menses solares ex motibus Solis desumpti, & menses lunares desumpti ex moribus Lunæ, non sibi adæquatè correspondent, ex quo ferè semper contingit, quòd primus mensis lunaris Nisan amplectatur partem mensis solaris Martij, & partem mensis solaris Aprilis: & vt notauit Onaphrius Panuinius libro 2. Festorum sub anno 180. contigit, vt anno quo Christus mortuus est, dies decimus quartus Lunæ, seu decimus quartus dies mensis lunaris Nisan, fuerit dies decimus octauus Aprilis solaris.

Circa præsentem ergo difficultatem Euthymius in cap. 26. Matthæi & Nicephorus 1. Histor. c. 28. Epiphanius Hæresi 50. Chrylóstomus Homil. 82. in Ioannem, Theophylactus in cap. 18. Ioannis, & communiter Græci docent, Christum eo anno, quo mortuus est, celebrationem Paschalis agni anticipasse, ita vt ipse illud celebrauerit die decima tertia Lunæ Martij, ceteri verò Iudæi die decima quarta Lunæ, ex lege Exodi 12. præfixa.

Probatum autem potest Primò, quia conueniens fuit Christum occidi in ciuitate Ierusalem, & die decima quarta Lunæ Martij, vt veritas responderet figuræ, quia agnus Paschalis, cuius immolatio erat figura immolationis seu mortis Christi, à toto populo in ciuitate Ierusalem, & die decima quarta Martij immolabatur. Ergo Christus pridie ante illam diem, in qua populus ex præcepto legis Exodi 12. immolabat & edebat agnum, eum immolauit & edit pridie quam pareretur.

Secundò, quia Ioannis 18. vbi de Iudæis accusantibus Christum dicitur, *Et ipsi non introierunt in pratorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha*, supponitur, eo die, quo Christus mortuus est, Iudæos celebraturos Pascha, quia manè illius diei non audebant introire pratorium, vt absque impedimento possent illud celebrare: Christus autem iam pridie celebrauerat Pascha; ergo.

Tertiò,

Tertio, quia Christus Ioannis 19. dicitur mortuus in pasceue Pasche, ergo ante horam celebrationis facta à ceteris Iudais, quia celebratio Paschalis incipiebat ad Solis occasum, & tempus præcedens erat pasceue Pasche, quia in eo tempore præcedente præparabantur necessaria ad eam celebrationem, & tamen pridie Christus celebrauerat.

Quarto, quia Ioannis 13. dicitur, *Ante diem festum Pasche*: ea autem quæ ibi facta narrantur, fuerunt facta in ipsa celebratione Paschalis à Christo facta, & paulò post *cenam agni Paschalis*: ergo Christus ante diem festum Pasche, qui erat lege præfixus, & in quo Iudæi celebrabant, ipse celebravit Pascha.

Latini verò omnes, tam Patres quàm Scholastici, & sacra Scripturæ interpretes; & ex Græcis Theodoretus q. 24. in Exod. Theophilus Alexandrinus in Epist. ad Theodol. & Victor Antioch. in illud Marc. 14. *Prima autem die azymorum*, docent, Christum non antequam celebrationem Pasche agni, sed illud celebrasse decima quarta die Lunæ Martij ad vespertam, præscripta pro omnibus ex lege Exodi 12.

Sententia hæc aded expressa est in Euangelio, vt Græcorum sententia merito à Latinis erroris infimuletur, quia Math. 26. dicitur: *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Iesum, dicentes: Vbi vis paremus tibi manducare Pascha?* & Marc. 14. *Primo autem die azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei Discipuli: Quo vis eamus, & paremus,* &c. & Luca 22. *Venit dies azymorum, in quo necesse erat occidi Pascha.* vbi verbum *venit* est præteritii temporis. Ex his autem testimonijs constat, Christum celebrasse Pascha agni die ex lege præfixo, quando omnes Iudæi de more celebrabant, tum quia Marcus de die illa ait, *quando Pascha immolabant,* & Lucas, *in quo necesse erat occidi Pascha;* dies autem præfixa ex lege Exodi 12. ad celebrationem Pasche agni eum iulando & comedendo erat decima quarta ad vespertam; tum etiam, quia in dictis testimonijs supponitur, Christum Pascha agni celebrasse prima die azymorum; dies autem azymorum quali Ecclesiastici incipiebant à decima quarta die Lunæ à Solis occasu, & in eadem die ad vespertam illius, seu ad Solis occasum, omnes Iudæi ex lege Pascha agni celebrabant, id est immolabant agnum, & eum comedebant.

Omittimus responsonem recentiorum Græcorum, dicentium, tres dictos Evangelistas errasse, quia impudentissima est; & responsones aliorum, quamuis modestas, quia friuolæ sunt, & videri possunt apud Vasquez disp. 172. c. 2. & apud Egidium q. 74. art. 4. dub. 1.

Ad primum ergo fundamentum Græcorum respondemus, quod quamuis Christus non fuerit occisus eadem die & hora, qua agnus Paschalis immolari consueuerat, tamen veritas sufficienter respondit figuræ, qua ei respondit quoad substantiam, nempe quoad occisionem, quia Christus fuit cruentè immolatus, quia hæc erat quæ immolatione agni figurabatur; & necessarium non fuit quòd illi responderet quoad circumstantiam diei & horæ, imò fuit maximè conueniens, vt tunc ipse Christus obseruando legem immolationis agni figuraret, quod paulò post in se ipso vero Agno futurum erat.

Ad secundum, desumptum ex illo Ioan. 18. *Et ipsi non introierunt in pratorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha,* respondemus, ibi nomine Paschalis non intelligi agnum Paschalem quem iam comederant, & multò minus panes azymos, qui nunquam in Scriptura dicti fuerunt Pascha; sed intelligi alias victimas, quæ illis septem diebus azymorum immolabatur, & dicebantur Pascha, & eis non poterant vesci nisi mundi. Et in primis, quòd in illis septem diebus plures alia victimæ immolari consueuerint, deducitur ex Deuter. 16. & ex 2. Paralip. 30. & 35. & ex libro 3. Esdræ cap. 1. qui quamuis apocryphus sit, tamen quantum ad hoc non est modicæ auctoritatis; & quòd dictæ victimæ comedi potuerint ab omnibus qui mundi essent, constat ex Leuit. 7. & ex Deuteron. 12. Et quamuis in his locis tantum videatur esse sermo de victimis immolandis in die pasche, id est decima quarta Lunæ ad vespertam, seu ad Solis occasum, creditur tamen quòd idem fiebat in omnibus septem diebus sequentibus, vtfirmat Augustinus lib. 5. Quæst. vet. Testamenti, quæst. 24. & quòd dictæ victimæ dictæ fuerint pasche, seu Pascha, constat ex Deuter. 16. & ex 2. Paralipom. 30. & 35. De his ergo victimis, quæ etiam dicebantur Pascha, intelligitur prædictum testimonium Ioan. 18: quas vt Iudæi comedere possent, noluerunt in pratorium introire.

Ad tertium, desumptum ex Ioannis 19. vbi Christus dicitur mortuus in pasceue Pascha, respondemus, Ioannem per pasceuen Pascha non intellexisse diem proximè præcedentem ad Pascha agni, neque ad solemnitatem azymorum quæ etiam dicebatur Pascha, vt constat ex Luc. 22. sed intellexisse diem proximè præcedentem ad sabbatum (quod Marcus 15. declarauit, dum loquens de morte Christi ait, *Erat autem pasceue, quod est ante sabbatum*) quia pasceue ex vltimo ipso significat præparationem ciborum ad manducandum die sequenti, vt notauit Augustinus Tract. 17. in Ioannè, & in sabbato non licebat Iudæis cibum præparare, vt constat Exodi 12. & 15. & 35. licebat verò in partu illo tempore Paschalis agni, & in diebus azymorum sequentibus; & ideo pro sabbato pridie ante ipsum præparabatur cibi ad manducandum in sabbato ipso, & non pro Paschate agni, neque pro diebus azymorum. Dicitur autem à Ioanne dies illa proximè præcedens ad sabbatum pasceue Pasche, quia dies illa, quæ erat pasceue ad sabbatum, etiam erat Pascha, quia erat prima dies solemnis azymorum, quæ etiam dicebatur Pascha.

Sed obiicit Maldonatus in illud Marth. 26. *Sciatis quia post biduum*, Si dies S. Ioannis Baptistæ contingeret in die immediata ante diem Corporis Christi, ineptè appellarem diem ipsum Ioannis, Vigiliam Ioannis; ergo ex eo quòd dies Pasche azymorū esset pasceue sabbati, ineptè appellaretur pasceue Pasche. Respondemus concedendo Antecedens, & negando Consequentiam, ob manifestum discrimen, quia Vigilia est communis festo Ioannis & alijs festis, ob quod, eo ipso quòd dicimus Vigiliam S. Ioannis aut alterius Sancti: pasceue verò non erat communis pluribus festis, sed tantum erat ad sabbatum vltimum diem hebdomadæ, in quo solo non licebat cibos præparare; & ob id quândo dicebatur pasceue Pasche,

Vasquez.
Egidius.

non denotabatur dies præcedens ad Pascha, sed denotabatur, diem illam, quæ erat parasceue ad sabbatum, incidere in diem ipsam Paschæ.

Ad quartum, desumptum ex illo Ioannis 13. *Ante diem festum Paschæ*, respondemus, Ioannem per diem festum Paschæ non intelligere totum diem festiuium, & quasi Ecclesiasticum, seu totam festiuitatem diei primi azymorum, quæ intrinsicè seu inclusiuè incipiebat ab occasu Solis diei decimæ quartæ, & durabat vsque ad occasum Solis diei decimæ quintæ exclusiuè: sed intelligere diem ipsam decimam quintam vsualem, seu naturalem, quæ incipiebat à prima luce, vel à media nocte ipsius diei decimæ quintæ (ob quod non dicitur *ante festum Paschæ*, quod intrinsicè incipiebat ab occasu Solis diei decimæ quartæ, sed dicitur, *ante diem festum Paschæ*) ante quam diem decimam quintam vsualem seu naturalem Christus immolauit agnum Paschalem, & illum comedit, & lauit pedes Discipulorum, & eis prædicauit, & fecit alia quæ ibi facta narrantur, quia ea omnia fecit à tempore proximo occasui Solis diei decimæ quartæ vsque ad aliquam partem non paruum noctis, sed ante mediam noctem, & ideo optimè dixit ea omnia fecisse ante diem festum Paschæ, nempe vsualem seu naturalem.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum Iudæi eo anno, quo Christus mortuus est, celebrauerint Pascha agni die decima quarta Lunæ ad vesperam, quando Christus celebrauit.

Burgenf. Lyranus. Gagneius. Claudius Injensius. Catharin. Vrgensis in Addit. ad cap. 26. Matth. Lyranus in illa verba Matth. 26. *Erat autem prima dies azymorum.* & Gagneius in dicta verba Matth. 26. & in illud Ioan. 18. *Non introuerunt in prætorium,* Claudius in eundem locum Ioannis, lansenius in Concordia Euangel. cap. 128. in eadem verba Ioannis, Catharinus lib. 2. contra Caiet. & Maldon. in illud Matth. 26. *Scitis quia post biduum Pascha fiet,* docent, Iudæos eo anno inortis Christi celebrasse Pascha agni, non die decima quarta Lunæ ad vesperam ex lege Dei præscripta, qua Christus illud celebrauit, sed die decima quinta sequenti ad vesperam ex dispensatione seu permissione Dei.

Auctores ergo huius sententiæ conueniunt cum Græcis, in eo, quod existiment, Christum & Iudæos non celebrasse Pascha agni eadem die; differunt tamen ab illis, quia Græci existimant Christum die decima tertia ante diem lege præscriptam Pascha celebrasse, & Iudæos die decima quarta præscripta ex lege: Auctores verò istius sententiæ existimant, Christum ipsa die decima quarta præfixa ex lege, Iudæos verò die decima quinta sequenti ex dispensatione celebrasse; quia credunt, à tempore Esdræ permillum fuisse Iudæis, ut quoties in aliquo anno dies decima quarta Lunæ contingebat in Feria quinta, tunc celebratio Paschæ agni transferri posset in Feriam sextam, ut prima dies vsualis azymorum, quæ erat festiua, & proximè sequebatur post iniiuam celebrationis Paschæ agni, & ob id tunc temporis futura erat in Feria sexta, transferretur in sabbatum, ne obseruaretur in Feria sexta pridie ante sabbatum, quod etiam

erat festiuum: quia molestum erat populo duo festa immediate obseruare, quia in festis nullum opus seruale, adhuc ad parandos cibos, fieri poterat: & eo anno, quo Christus mortuus est, dies decima quarta Lunæ contigit in Feria quinta.

Quod ergo eo anno, quo Christus mortuus est, ipse celebrauerit Pascha agni die decima quarta Lunæ, & Iudæi dicta dispensatione vtentes, celebrauerint die decima quinta sequenti, probari potest Primò testimoniis Ioan. 13. 18. & 19. Difficultate præcedenti pro sententia Græcorum adductis, quibus denotari videtur, Christum prius quam Iudæos Pascha agni celebrasse.

Secundò, quia Ioan. 19. de sabbato, ante quod proximè Christus mortuus est, dicitur, *Erat enim magnus ille dies sabbati*, id est, sanctior & solemnior aliis sabbatis: in eo autem sabbato nulla alia maior solemnitas esse potuit, nisi quia in eo etiam contigit & occurrit solemnitas primæ diei azymorum ex dicta dispensatione translata, ergo anno illo Iudæi primam diem vsualem seu naturalem azymorum in sabbato celebrarunt, & Feria sexta ad vesperam, seu ad Solis occasum, Pascha agni celebrauerant, Christus autem illud celebrauit Feria quinta ad vesperam; ergo.

Tertiò, quia si Iudæi Feria quinta celebrassent Pascha agni, Christum affixissent cruci prima die vsuali seu naturali azymorum, quia affixus fuit Feria sexta immediate sequenti. credi autem non potest, Iudæos id in die festo fecisse.

Quartò, quia Christus Ioan. 13. Iudæ cum ipso cœnanti dixit, *Quod facis, fac citius;* quibus verbis discipuli intellexerunt, Christum illi significare voluisse, vt emeret ea quæ ad diem festum necessaria erant, vt constaret ex sequentibus verbis; ergo restabat Pascha celebrandum ab aliquibus quibus ea erant necessaria, sed non à Christo, quia id dixit in cœna, postquam Pascha agni celebrauerat, ergo à ceteris Iudæis.

Quintò, quia si Iudæi Pascha agni celebrassent Feria quinta, sicut Christus celebrauit, & dies proximè sequens, in qua Christus mortuus est, fuisset omnibus prima dies vsualis azymorum, Ioseph non potuisset Christum de cruce deponere & sepelire, quia id prohibitum erat in die festo; neque Simon potuisset pro Christo crucem portare, quia erat opus seruale.

Sextò, quia Christus Matthæi 26. loquens de tempore Paschæ agni, in quo ab ipso celebrandum erat, dixit, *Tempus meum prope est,* & tamen non diceret *tempus meum*, si illud etiam esset commune omnibus Iudæis ad Pascha agni celebrandum.

S. Thomas verò, Caietanus & recentiores Thomistæ 3. p. quæst. 46. ar. 9. Alexander 4. parte, q. 10. Caietanus. m. 4. art. 1. Bonauentura in 4. dist. 11. art. 2. q. 1. Alexand. Valquez disp. 172. Egidius quæst. 74. art. 4. dubio 1. & communiter Scholastici docent, & merito, Christum & Iudæos eadem die decima quarta Lunæ ad vesperam præfixa ex lege Exodi 12. Pascha agni celebrasse, quod expriment Ambrosius Epist. 83. & Augustinus Epist. 86.

Id autem significatur in Scriptura, Primò illis verbis Matth. 26. *Scitis quia post biduum Pascha fiet,* vbi illud, *Pascha fiet*, de Paschate ab omnibus celebrando intelligitur, quia absolute & absque vlla limitatione dicitur; Christus autem post biduum celebrauit Pascha, ergo & ceteri Iudæi.

Secundò.

Secundò idem significatur illis verbis Marc. 14. *Primo die azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli, Quo viscamus, & paremus tibi ut manducet Pascha?* Ergo eo primo die Christus immolauit, & Iudæi immolarunt, aliàs non absolute diceretur, *quando Pascha immolabant.*

Tertiò significatur Luca 22. illis verbis, *Veni autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha.* vbi particula illa *necesse* ita absolute prolata comprehendit omnes, & excludit generalem permissionem oppositum; ergo Christus & reliqui Iudæi die decima quarta Lunæ secundum legem præfixa ex ipsius legis obligatione Pascha immolarunt, quæ eo anno contigit in Feria quinta: vnde supra dicta dispensatio & permissio translationis comentiua est. Et quidem si esset ea permissio, illius mentionem fecissent Iosephus & Philo diligentissimi carimoniarum & legum illius populi obseruatores, & non fecerunt, neque ea permissione vitaretur obseruatio duorum festorum immediatorum, quæ secundum aduersarios vitari intendebatur in casu dictæ permissionis; quia septima dies azymorum, quæ etiam erat festiua sicut prima, contingeret in sexta Feria, ac proinde duo festa immediata ab ipsis obseruarentur.

Ad primum ergo fundamentum aduersariorum, desumptum ex illis tribus testimonijs Ioannis, constat ex Difficultate præcedenti, quomodo nobis non aduersatur.

Ad secundum, desumptum ex illo Ioann. *Erat enim magnus ille dies sabbati,* respondemus, in eo sermonem esse de sabbato, non peculiariter de illo ante quod Christus proximè fuit mortuus, quasi illud habuerit aliquid peculiare, ratione cuius esset sanctius alijs sabbatis, & ratione cuius necessarium fuerit aut conueniens in eo peculiariter non manere corpora in cruce absque sepultura; sed de sabbato secundum se, & quasi in communi, quod dicebatur magnum, quia inter omnia festa erat principalius, & ideo in eo non licebat adhuc cibos parare, imò neque ignem accendere, ac proinde Relatiuum *ille,* quando dicitur, *erat enim magnus ille dies sabbati,* non refert sabbatum illud peculiare in cuius parascene mortuus fuit Christus, sed sabbatum secundum se, & quasi in communi Iudæorum, quod iam, quando Ioannes scripsit, erat apud Christianos antiquatum & præteritum; & ad hanc antiquationem & præteritionem significandam videtur Ioannes Relatiuo *ille,* quo rem iam præteritam significare solemus. Quòd autem Ioannes non loquatur de sabbato illo particulari, sed de sabbato secundum se, & quasi in communi, deducitur ex contextu, quia dicitur: *Iudæi ergo (quoniam parascene erat) ut non remaneret in cruce corpora sabbato (erat enim magnus ille dies sabbati) rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur.* vbi immediate antequam dicitur, *erat enim magnus ille dies sabbati,* dictum fuerat, *quoniam parascene erat, ut non remaneret in cruce corpora sabbato.* Ergo cum in his posterioribus verbis sermo sit tam de parascene quam de sabbato quasi in communi, etiam erit sermo de sabbato quasi in communi, quando immediate subditur, *erat enim magnus ille dies sabbati.* Iudæi ergo rogauerunt Pilatum, ut frangerentur crura Christi & latronum, ut citò morerentur, ut ita possent deponi de cruce, & sepeliri ante Solis occasum, à quo solemnitas sabbati

inclusiue incipiebat; quia ex vna parte corpora damnatorum eadem die debebant tolli de cruce & sepeliri, vt constat ex Deuteron. 21. & ex altera parte, quamuis non esset prohibitum, erat tamen indecens id efficere in solemnitate sabbati, & ideo conuenientissimum erat id præuenire.

Ad tertium respondemus, Christum affixum fuisse cruci die prima viduali seu naturali azymorum, quæ erat solemnitas & festiua, id tamen factum fuit, vel quia in die festo distincto à sabbato id procurare accusando, & ius die èdo, imò exequendo, non erat lege prohibitum Iudæis, vt quibuidam placet, quia id neque erat specialiter prohibitum in Scriptura, neque generaliter, quia id non erat opus seruile, quòd deducitur ex illo Math. 26. *Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo,* vbi pro causa non redditur prohibitio, sed ne populus in die festo intra ciuitatem exiens tumultu excitato pugnaret pro Christo, vt eum à morte liberaret: vel si Iudæis id erat prohibitum, vt alijs placet, ipsi tamen decepti, existimant pro eo casu se obligari, & ipsis licere Christum comprehendere & occidere, quia ipsum iudicabant valde seditiosum, & perturbatorem Reipublicæ.

Ad quartum respondemus, discipulos illis verbis dictis Iudæ, *Quòd facis fac etiam,* non potuisse intelligere vt Iudas emeret quæ necessaria erat ad Pascha agni celebrandum: quia non ad celebritatem ab alijs Iudæis faciendam, quia non constat Iudam curam habuisse de alijs nisi de Christo & de eius collegio, neque faciendam à Christo & à collegio ipsius, quia iam ipsi Pascha agni celebrauerant. Intellexerunt ergo Christus dixisse Iudæ, vt emeret necessaria ad diem primam viduali azymorum, quæ etiam dicebatur Pascha, quia festiua erat, & ideo dicitur discipulos putasse Christum dixisse Iudæ, vt emeret necessaria ad diem festum (de quo in principio capitis dixit, *Ante diem festum Pascha*) & non dixit *ante festum Pascha,* quod incipiebat die decima quarta Lunæ à Solis occasu inclusiue, vt edimus in Difficultate præcedenti, in solutione ad quartum.

Ad quintum respondemus, in die festo adhuc sabbati non fuisse prohibita opera misericordiarum, vt indicatur Mathæi 12. Marc. 6. Lucæ 6. & 13. & Ioan. 7. vbi Christus contendebat, licitum esse in die sabbati curare & bene facere, vnde licitum erat corpora sepelire, vt specialiter indicatur Tob. 2. & ita Ioseph & mulieres potuerunt Christum prima die azymorum sepelire: imò mulieres potuerunt ipsum vngere, si iam emissent aromata; quia tamen non emerant, ideo expectato sabbato, in quo non vendebantur, postea emerunt, vt exprimitur Marci 16. illis verbis, *Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes vngerent Iesum.* Vnde id quod Lucæ 23. dicitur, *Et reuertentes (à sepulchro videlicet, die parascenes sub finem) parauerunt aromata, & vnguenta: & sabbato quidem siluerunt secundum mandatum,* intelligitur per figuram præoccupationis, secundum quam prius narratur quod non fuit prius factum, quia prius reuertentes, secundum mandatum siluerunt die sabbati, & postea parauerunt aromata, vt Marcus exprimit. Et quod attinet ad opus Simonis portantis crucem, excusari potest in ipso, quia fuit coactus à ministris Pilati, qui gentiles erant, quia aliter non poterant executionem mortis sibi demandatam perficere.

perficere; quod significat verbum *angariare*, quod Græcum est, & à vulgato interprete Latinizatum, quia significat conducere vi compellendo, & adigendo.

Ad sextum respondemus, Christum tempus non tam Paschæ agni, quàm Paschæ azymorum appellasse suum, non ob rationem aduersariorum, sed quia in eo passurus erat pro salute hominum, quod vehementer desiderabat, vt significatur Luc. 12. illis verbis, *Baptismo autem habeo baptizari, & quomodo coartor vsque dum perficiatur?*

Quod si adhuc contra nostram sententiam obijcias Primò, quòd eo anno, quo Christus mortuus est, festum Pentecostes incidit in diem Dominicam immediatè sequentem post sabbatum, ergo eo anno prima dies vsualis azymorum translata fuit in sabbatum septimam diem hebdomadæ post Feriam sextam, in qua Christus crucifixus fuit. Consequentia patet, quia festum Pentecostes celebrandum erat die quinquagesima ab ea die in qua offeriebantur manipuli segetum: quia, vt constat ex Leuit. 23. offeriebantur altera die immediatè post sabbatum, id est, post primam diem vsualem azymorum, quæ quia erat festiua, etiam dicebatur sabbatum, Leuit. 23. Ergo eo anno dies altera seu secunda azymorum incidit in diem Dominicam, quia festum Pentecostes incidebat in similitè diem, in quam incidebat dies secunda azymorum, quæ erat dies oblationis manipulorum, quia à die in qua offeriebantur manipuli, vsque ad festum Pentecostes, computandæ erant septem hebdomadæ integræ; & altera die post septimam hebdomadam completam, celebrandū erat festum Pentecostes, vt constat ex Leuit. 23. Respondemus, cōcedendo, eo anno festum Pentecostes incidisse in diem Dominicam; negamus tamen, diem primam vsualem seu naturalem azymorum incidisse in sabbatum, & diem secundam azymorum (in qua offeriebantur manipuli) incidisse in diem Dominicam: quia quando Leuit. 23. dicitur, à die oblationis manipulorum computandos esse quinquaginta dies, seu septem hebdomadas & vnum diem, vt in hoc die, qui erat quinquagesimus à die oblationis manipulorum, celebraretur festum Pentecostes, intelligebatur ab illa die oblationis manipulorū exclusiue, id est, ea die non computata, seu post illam.

Quòd si secundò obijcias, Eodem die quo manipuli offeriebantur, metendi & colligendi erant, vt deducitur ex Deuter. 16. ergo eo anno quo Christus mortuus est, necessarium fuit primam diem azymorū transferre ad sabbatum septimam diem hebdomadæ, vt in sequenti possent manipuli meti & colligi, quia in sabbato septima die hebdomadæ non licebat; Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentia: & ad eius probationem negamus, non licuisse in sabbato septima die hebdomadæ manipulos offerendos metere & colligere, quia offerendi erant in cultum Dei, sicut etiam in die sabbati licitum erat animalia sacrificanda occidere, quia opera in cultu Dei cedentia non intelligebantur prohibita, sicut neque opera misericordiæ.

Ex dictis deduci potest, per sabbatū secundum primum (in quo Lucas cap. 6. dixit discipulos Christi spicas vellere, & eas manu confringere ad manducandum, & ob id fuisse à Iudæis reprobos, quia id in sabbato facerent) intelligi sabbatum quod est septima dies hebdomadæ primæ è

septem hebdomadis, quæ computabantur à die oblationis manipulorum exclusiue vsque ad Pentecosten; quod ideo dicebatur sabbatum secundum, quia necessariò supponebat diem primam azymorum, quæ etiam dicebatur sabbatum, quia festiua erat, & etiam dicebatur primum, quia sabbatum illud erat primum sabbatum è septem sabbatis contentis in illis septem hebdomadis. In hoc ergo primo sabbato, quod necessariò supponebat primam diem azymorum festiuam, ob quod etiam dicebatur secundum, discipuli colligebant spicas, & eas manibus fricabant, & reprehensi fuerunt à Iudæis, quia in sabbato septima die hebdomadæ non licebat granà illa ad manducandum preparare; sed excusati fuerunt à Christo, non quia ex se non esset prohibitum, sed ratione vrgentis & instantis necessitatis, qua discipuli premebantur: quod Christus confirmauit exemplo Dauidis, qui vrgente & instante necessitate panes propositionis comedit, quibus aliàs non licebat laicis vesci; quo Christus supposuit, illud ex se & ex suo obiecto prohibitum fuisse. Et ex hoc constat, sabbatum illud fuisse septimam diem hebdomadæ, quia in alijs festis, seu sabbatis, quæ non erant septima dies hebdomadæ, non erat prohibitum cibos ad manducandum preparare.

DIFFICULTAS IX.

Verum Christus & reliqui Iudæi Paschæ agni celebrauerint in priori an in posteriori vespera diei decimæ quartæ Lunæ.

Quia ex Exodi cap. 12. constat, Paschæ agni celebrandum fuisse die decimaquarta Lunæ ad vesperam, & ex Leuit. cap. 23. deducitur, festiuitates Iudæorum, seu dies festiuos, & quasi Ecclesiasticos, incipere inclusiue à vespera vnius diei vsualis, & in vespera alterius sequentis diei vsualis exclusiue terminari; & ideo orta est difficultas, Ad quam vesperam ex his duabus Christus & reliqui Iudæi Paschæ agni celebrauerint.

Oleaster in cap. 23. Leuitici, & Stella in cap. 12. Oleaster. Luca, Ludouicus Legionensis in Opusculo de Stella. Viriusque agni, typici atque veri, immolatione, *Luc. Leg. Montoya* in libro Annot. in Canonem Missæ, & *Montoya*. Scaliger lib. 5. de Emendatione temporū, fol. 351. *Scaliger*. docent, Christum & reliquos Iudæos Paschæ agni celebrasse in priori vespera diei decimæ quartæ Lunæ, id est die decima tertia vsuali desinente.

Quod probari potest Primò, quia in sacra Scriptura vespera alicuius diei, præterim festiui, non est finis illius diei, sed initium; quia dies festiuus apud Hebræos à vespera diei vsualis antecedentis incipiebat inclusiue, & tota luce sequentis diei vsualis ante Solis occasum fiebat; sed Paschæ agni iuxta præscriptum legis celebrandum erat die decimaquarta Lunæ ad vesperam; ergo in priori vespera illius diei ad finem diei decimatertia vsualis, Christus & ceteri Iudæi Paschæ agni celebrauerunt, & non in posteriori, quia hæc iam pertinebat ad diem decimam quintam, (quæ erat prima azymorum) tamquam initium illius, quam computationem videntur desumpsisse Hebræi ex illo Genes. 1. *Et factus est vespere & mane dies vnus.* vbi pro fine diei ponitur mane, quod sequitur post vesperam.

Secundò, quia eadem die & hora celebrandum erat ex lege Pascha agni à Christo & à Iudæis, quia ab eorum parentibus agnus fuerat primò in Ægypto immolatus & elus, quia solemnitas hæc instituta fuit in memoriam beneficii, quod patres eorum acceperunt; sed à parentibus eorum in Ægypto agnus fuit immolatus ad initium diei decimæ quartæ, non ad finem; ergo eadem die & hora immolatus fuit à Christo & à ceteris Iudæis. Consequentia patet, & etiam Maior. Minor verò, in qua est tota difficultas, nempe à parentibus eorum in Ægypto agnum fuisse primò immolatum ad initium diei decimæ quartæ, seu ad priorem vespertinam illius, & ad Solis occasum diei decimæ tertie vsualis, probatur Primò ex Iosepho, qui lib. 2. Antiquitatum cap. 5. aliàs 13. in fine loquens de celebrata Paschatis, ait: *Illucescente die decimæ quartæ, omnes ad exitum animarum sacrificabant: illucescere autem diem decimæ quartam, id est quod ad initium. Secundò probatur quia Hebræi egressi sunt de Ægypto, quando egressi sunt de Ramesse, iuxta illud Exod. 22. Profecti sunt filij Israel de Ramesse in Socoth. de Ramesse autem egressi sunt noctu, definente decimæ quartæ die, & inchoante decimæ quinta; ergo in ea nocte non potuerunt agnum immolare, & illum comedere, sed ad initium præcedentis noctis. Et in primis filios Israel noctu egressos fuisse de Ramesse, seu de Ægypto, dicitur Exod. 12. illis verbis: *Nox ista est obseruabilis Domino, quando eduxit eos de terra Ægypti: egressos autem fuisse ad initium noctis, dicitur Deuter. 16. Immolabis Pascha vespere ad Solis occasum, quando egressus es de Ægypto. Et quidem noctem istam, seu vespem, fuisse initium diei decimæ quintæ, deduci videtur ex Num. 33. dum dicitur: *Profecti sunt de Ramesse mense primo, decimæ quintæ die mensis primi. Ex his autem colligi videtur, Iudæos non celebrasse Pascha in eadem nocte in qua egressi sunt de Ægypto, sed in præcedenti, ad initium quasi Ecclesiasticum diei decimæ quartæ, ut expressum videtur Num. 33. dum dicitur: *Profecti de Ramesse in mense primo in decimæ quintæ die mensis primi, fecerunt altera die Pascha filij Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis, & sepelientibus primogenitos, quos percusserrat Dominus. Quod etiam luadentes ipsæ gesta ab immolatione agni vsque ad egressum de Ægypto, quia post immolationem agni tota illa nocte intra domos suas manserunt, vsque ad ortum diei sequentis, ut constat Exod. 12. & postea, orta iam luce, cæperunt omnes Hebræi ex omnibus vicis, in quibus habitabant, congregari in ciuitate Ramesse, ut inde omnes simul egredierentur, iuxta illud Exod. 12. *Profecti sunt omnes de Ramesse, quia credi non potest, tantam Hebræorum multitudinem in ciuitate Ramesse habitare. Ad hoc autem quòd omnes congregarentur, necessarius fuit vnus integer dies. Cui accedit, quòd filij Israel petierunt ab Ægyptijs vasa & vestes commodatas, quod fieri non potuit tempore noctis post immolationem agni. Ergo post immolationem manserunt apud Ægyptios tota luce diei sequentis, in qua congregati sunt in Ramesse, & petierunt ab Ægyptijs vasa & vestes; ergo filij Israel immolarunt agnum ad initium diei decimæ quartæ quasi Ecclesiasticæ, & egressi sunt die decimæ quartæ ad finem, & ad initium quasi Ecclesiasticum die decimæ quintæ.*****

Tertiò, quia aliàs Christus crucifixus fuisset

prima die azymorum, quod videtur falsum, tum quia erat festiua & solemnis, tum etiam quia veritas non ita bene responderet figuræ, ac si Christus crucifixus fuisset die decimæ quartæ vsuali; quia sic crucifigeretur seu immolaretur eadem die Ecclesiastica, quia agnus typicus immolabatur, quamuis non in eadem hora, quia agnus typicus immolabatur die decimæ quartæ Ecclesiastica ad initium, & Christus eadem die Ecclesiastica aliquot paucis horis ante finem illius.

Sebastianus verò Perez Episcopus Oxoniensis *Part. 3. parte, quæst. 73. art. 1. Agidius quæst. 74. art. 4. dub. 1. Suarez disp. 41. sect. 1. Vasquez disp. 172. cap. 6. Ribera lib. 5. de Temp. cap. 3. Perez in cap. 13. Ioannis, disp. 6. docent, & merito, Christum & reliquos Iudæos Pascha agni secundum legem celebrasse ad posteriorem vespem, seu ad finem diei decimæ quintæ vsualis, ad initium diei decimæ quartæ festiue, & quasi Ecclesiasticæ.*

Id autem probatur Primò, quia Exodi cap. 12. dicitur de agno Paschali: *Immolabit eum vnuerfa multitudo filiorum Israel ad vespem. Per vespem autem Interpretes communiter intelligunt hinc diei, & posteriorem vespem, & merito, quia nomen vespere communi Gentium sensu & vsu sumitur pro fine diei seu lucis, præsertim quando dicitur, hoc aut illo die ad vespem fieri aliquid; v.g. Sabbato ad vespem fecimus hoc aut illud: & etiam quando in Scriptura dicitur ad vespem alicuius diei, numquam significatur prior, sed posterior vespere finis lucis illius diei, ut quando Genes. 30. dicitur, *redenti ad vespem de agro, ut patet; & quando Exodi cap. 18. dicitur Moysen sedisse à mane vsque ad vespem, ut etiam patet; & quando Exodi cap. 12. dicitur, vsque ad diem vigesimam primam mensis eiusdem ad vespem; etiam per vespem intelligitur posterior, quia septima dies azymorum, quæ erat hæc vigesima prima, clauderebat totam lucem diei vigesimæ primæ ad Solis vsque occasum exclusiue. Quibus accedit Iosephus, qui lib. 3. Antiquit. cap. 1. sic ait: *Mense primo, qui à nostris dicitur Nisan, & à quo annis incipit, & Luna decimæ quartæ Sole artem obtinente, quandoquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium, quod tunc excentes fecisse diximus, Pascha nominatum, quotannis instaurare lege iubemur, celebramusque id per sodalitia, nihil e victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est decimæ quinta, & azymorum festiuitas prima. Ex his ergo constat, diem vsualem proximè sequentem, & succedentem immolationi agni, esse decimam quintam, quæ erat prima azymorum.***

Quòd si respondeas, testimonio Iosephi diem decimam quintam appellari à Iosepho sequentem, & succedentem immolationi agni, non ipsi horæ immolationis, sed toti diei decimæ quartæ quasi Ecclesiasticæ, claudenti Solis occasum diei decimæ quartæ vsualis vsque ad Solis occasum exclusiue, contra hanc responsionem est, quia quod Iosephus dixit, *Nihil e victimis in sequentem diem relinquentes, Moyses Exodi 12. dixerat, nec remanebit ex eo quidquam vsque mane. Pro mane autem intelligitur lux quæ nocti proximè succedit. Cum ergo immolatio agni inchoari deberet ad Solis occasum, id quod Deus præcipiebat, erat, ut nihil agni maneret vsque ad mane, seu vsque ad lucem sequentis*

Iosephus.

tis diei vsualis, ergo istud manē pertinebat ad decimam quintam diē vsualē, d quam vsque Iosephus dixerat nihil esse relinquendum; ergo vespera precedens, ad quam agnus erat immolandus, erat posterior diei decimaquarta vsualis, consistens in Solis occasu, terminante lucem diei decimaquarta.

Secundō idem probatur ex die & hora in qua filij Israel eo anno, quo egressi sunt de Aegypto, immolant agnum: quia in illa eadem post eorum immolare debebat ex Dei praecepto, iuxta illud Exodi 12. *Habebitis hunc diem in monumentum, & celebrabitis eum*, &c. Filios autem Israel, qui egressi sunt de Aegypto, agnum immolasse ad finem diei decimaquarta, constat ex Scriptura, quia ex vna parte Numer. 33. dicitur illos egressos fuisse die decimaquinta, altera die post Phasē, vbi per Phasē nō intelliguntur alia sacrificia Paschalia, quae etiā Phasē dicebantur, sed tantum immolatio agni, vt constat ex intento Moysis in eo loco, quia in eo tantum intendit narrare tempus egressionis de Aegypto, & circumstantias illius; vna autē & antecedens fuit immolatio agni: & ex altera parte filij Israel exierunt de Aegypto manē illo, quod immediate successit vesperi & nocti in qua agnus immolatus & esus fuit, quia illi exierunt tempore pertinente ad decimam quintam diem. Quod verō exierint predicto manē, aperte deducitur Exodi 12. quia postquam Moyses praecepit filijs Israel, vt immolarent Pascha die decimaquarta ad vesperam, assignans illis modum comedendi Pascha, ait, *Et edent carnes nocte illa assas igni, & azymos panes, cum lactucis agrestibus*. vbi absque dubio per noctem illam intelligit noctem diei decimaquarta, terminantem lucem ipsius diei decimaquarta, & subdit, *Transibo per terram Aegypti nocte illa*: & inferius subditur fecisse filios Israel, quod eis praeceperat Dominus, nempe celebrasse Phasē ritu illis praescripto. Et infra: *Factum est autem, in noctis medio percussit Dominus omne primogenitum in terra Aegypti*. vbi absque dubio sermo est de eadem nocte. Et tandem, vt in eodem capite dicitur, cum Aegyptij viderent totam primogenitorum necem, surrexerunt ex lectis, & urgebant & compellebant Iudaeos, vt velociter de Aegypto exirent, ne etiam ipsi interficerentur. Credi autem non potest, Pharaonem & Aegyptios expectasse tota die sequenti, vt Iudaei se ad iter prepararent, cum Pharaō & reliqui Aegyptij media nocte surrexerint, vt illos exire compellerent: & id ex eo maxime conijcitur, quod Iudaei adeo festinanter compellebantur exire, vt non poterint consperionem farinae fermentare, & aliquid pulmenti facere, vt se prepararent ad iter, & ideo coacti fuerunt panibus azymis & subcimerijs in itinere vesci: in cuius memoriam immediate post Pascha agni instituti sunt dies septem azymorum, quod etiam aperte tradit Iosephus lib. 2. Antiquitatum cap. 5.

Iosephus.

Tertio probatur ex tempore quo Christus celebravit Pascha agni, & quo mortuus est: quia mortuus fuit prima die azymorum, quae erat festiva, & ad vesperam immediate antecedentem celebravit Pascha. Ergo illud celebravit die decimaquarta Lunae ad posteriorem vesperam, quia dies prima azymorum contingebat in die decimaquinta Lunae. Quod verō Christus mortuus fuerit prima die azymorum, expresse tradunt Ambro-

Ambrosius.

sus Epistola 83. Iosephus in cap. 23. Leuitici, Iosephus. Beda lib. de Ratione temporis, cap. 46. Innocentius III. lib. 4. de Sacro altaris mysterio, cap. 4. & plures alij Patres, & Scripturae Interpretes, qui omnes absque dubio loquuntur, computando diem primam azymorum eodem modo quo Hebraei, & secundum phrasim Scripturae, qui loquuntur proprijs terminis Hebraeorum & Scripturae. Et id confirmatur ex eo quod tradit Dionysius Arcopagita in Epistola ad Polycarpum, Christus mortuus est in ipso plenilunio; quod non potuit contingere, nisi in die decimaquinta Lunae, vt expendit Pereira vbi supra, & testatur Astrologi periti.

Quarto probatur, quia ex sententia aduersariorum sequitur, Christum in fermentato consecrasse, & non in azymo: quia si Christus in priori vespera diei decimaquarta cenauit agnum Paschalem, sequitur, Christum in ea cena, & in quouis alio prandio, vsque ad posteriorem vesperam diei decimaquarta, vt potuisse pane fermentato, quia ante posteriorem vesperam diei decimaquarta non incipiebant dies azymorum, sed immediate ab illa; aut saltem si pro cena agni vetitum fuit fermentatum, nihilominus in alia cena vsuali, in qua Christus consecrauit, potuit fermentato vti, quia pro alijs prandijs non erat vetitum vsque ad vesperam priorem diei decimaquarta, a qua vespera dies sacri & quasi Ecclesiastici azymorum inclusuē incipiebant, nisi dicatur a priori vespera diei decimaquarta fermentatum vetitum fuisse, quod est falsum, alijs fuissent octo dies azymorum.

Ad primum ergo aduersariorum respondemus, celebritatem Phasē, quae sancta & solemnitas dicebatur, quia erat Deo dicata, & cultu Deo exhibitō celebranda, nempe immolatione & esu agni, non tamen fuisse festiuam, vt deducitur ex Exodi cap. 12. & Leuitici cap. 23. vbi instituta sunt celebritates Paschalis agni, & septem dies azymorum, & ex his primus, nempe decimus quintus Lunae, & septimus, nempe vigesimus primus Lunae, instituti sunt festiui, & prohibitum fuit in eis operari, nisi necessaria ad preparandos cibos. De tempore verō Paschalis agni nulla ibi neque alibi fit mentio festiuitatis, neque prohibitionis operum, ac proinde celebritas Paschalis agni, non fiebat a vespera in vesperam, quia solum festiuitates seu sabbata celebrabantur a vespera in vesperam, iuxta illud Leuitici 23. *A vespera in vesperam celebrabitis sabbata vestra*. vbi nomine sabbati non tantum intelligitur dies sabbati vltima in hebdomada, sed quaecumque festiua solemnitas, vt constat ex contextu, & non absque ratione: quia in quacumque festiuitate populus ab operibus seruilibus vacabat, ac proinde quaecumque dies festiua erat dies requiectionis, quod nomine sabbati denotatur. Celebritas ergo agni Paschalis ad finem, & in fine tantum diei decimaquarta sedem habuit, & pro paruo illo tempore concludebatur, neque maius tempus ad ipsam requirebatur, quia sola immolatione & comestione agni consistebat, & eis solis perficiebatur. Et quamuis gratis admitamus, celebritatem Paschalis agni fuisse ex illis quae celebrabantur a vespera in vesperam; nihilominus modus ille loquendi *die decimaquarta ad vesperam*, non denotat priorem vesperam, sed posteriorem. Quod autem contra hoc adducebatur Genes. 1. *Factus est vespere & mane dies unus*, vbi

vespera videtur poni pro initio diei, non obstat: quia quamuis dies festiui apud Hebræos quoad celebritatem inciperent à priori vespera, & concluderentur toto manè, seu tota luce sequenti vsque ad Solis occasum exclusiue, tamen dies vsuales seu naturales apud illos non computabantur, nisi à manè inclusiue in manè exclusiue, ita vt prior pars diei vsualis integræ esset lux, & nox sequens esset posterior pars, vt expressè tradit Beda lib. de Ratione temporis cap. 3. Et computatione hanc congruere Scripturæ, aduertit Vasquez num. 128. quia Genesis 1. nulla dies dicitur incepisse ante lucem: quia quamuis ibi ante lucem præmittantur tenebræ, non tamen ita vt ab illis incipiant dies, quia ante tenebras iam fuerat præmissa lux, dum dicitur, *appellauit que lucem diem, & tenebras noctem*: & ita statim ordine inuerso incipiens ab eo quod fuit posterius & proximè præmissum, compleuit diem, ex tenebris videlicet, non quæ præcesserunt diem, sed ex sequentibus lucem, quarum proximè facta fuerat mentio, & ex luce quæ tenebras præcesserat, cuius ante illas facta fuerat mentio, quia nullus dies dicitur incepisse ante lucem à tenebris lucem antecedentibus. Quod etiam satis denotatur eo modo loquendi vsitato in Scriptura, Tali die à manè vsque ad vesperam, & tali die vsque ad vesperam, verbi gratia, die decimaquarta à manè vsque ad vesperam, & die decimaquarta vsque ad vesperam, quia in modo loquendi vespera sumitur pro posteriori parte diei.

Ad secundum concedimus Maiorem, nempe eadem die & hora immolatum fuisse agnum Paschalem à Christo & à Iudæis, quæ à parentibus ipsorum fuerat in Ægypto immolatus; negamus tamen Minorem, nempe à parentibus ipsorum fuisse immolatum in Ægypto ad priorem vesperam diei decimaquartæ, sed ad posteriorem. Et ad primam probationem ex Iosepho desumptam respondemus, id quod fuit verum in particulam *illucescente*, potius vertendum esse in has, *postquam adfuit dies decimaquarta*, ita vt sit sensus, postquam adfuit dies decimaquarta, omnes ad exitum animati sacrificabant, sed non statim in initio diei, sed suo tempore, nempe ad occasum Solis. Et ad secundam probationem ex Scriptura desumptam concedimus, filios Israel egressos fuisse de Ramesse noctu, vt dicitur Exodi 12. sed non in initio noctis, sed ad finem, aurora diei decimaquintæ adueniente. Illà autem particulam *quando* Deuteronom. 16. *Immolabis Phasè vespere ad Solis occasum, quando egressus es de Ægypto*, non denotatur eandem fuisse horam immolationis & egressus, sed denotatur spatium eiusdem noctis, ad cuius initium immolatus fuit agnus, & in cuius fine egressi sunt filij Israel de Ægypto. In hoc autem loco nomine Phasè nequeunt intelligi alia sacrificia quæ in diebus azymorum fieri solebant, sed intelligitur Phasè die decimaquarta immolandum: dicitur enim, *Immolabis Phasè vespere ad Solis occasum*. Alia vero sacrificia non necessariò immolanda erant illa hora, sed tantùm Phasè Paschale diei decimaquartæ. Ex quo loco constat, in eadem nocte celebratum fuisse Pascha agni, & filios Israel egressos de Ægypto, quamuis non in eadem hora; quia celebratio Phasè agni facta fuit ad Solis occasum, egressus verò factus fuit in fine noctis, in initio lucis diei decimaquintæ, quæ erat altera dies vsuales post diem celebrationis Phasè, vt dicitur Nu-

merorum 33. Dicitur autem spatium inter initium noctis, & finem illius, sufficit ad res à Iudæis gestas, quia tota nocte manentes intra domos, perierunt ab Ægyptijs, post mediam noctem euntibus ad domos Iudæorum vt ipsos ad exitum compellerent, res commodatas, quas ipsi Ægyptij in domos Iudæorum deferebant, & ipsi Iudæi alia festinanter prepararunt, vt adueniente aurora proficiscerentur. Quod autem dicitur ab aduersarijs, Iudæos omnes congregatos fuisse in ciuitate Ramesse post immolationem & manducatione agni, nullatenus constat, neque constare potest cum his, quæ modò ex Numerorum 33. & ex alijs locis deduximus. Id verò quod Exodi 12. dicitur, *Profecti sunt de Ramesse*, intelligitur non de sola ciuitate Ramesse, sed de tota terra Gessen, in qua à principio inter Ægyptios habitauerunt, vt deducitur ex Genesi 47. in vicis tamen prope ciuitatem Ramesse: terra autem seu Prouincia hæc etiam fuit dicta Ramesse, quia Ramesse erat præcipua ciuitas in illa. Profecti sunt autem omnes verus eundem locum Socoth, prout antea à Moysè moniti fuerant, vt constat ex Exodi 12.

Ad tertium constat ex dictis Difficultate VIII. vbi diximus, Iudæos non dubitasse Christum in die festo accusare, vel quia id ipsis non erat prohibitum, vel quia, quamuis esset, tamen pro eo casu existimauerunt sibi licere, quia maius bonum existimabant Christum quasi seditionis & Reipublicæ perturbatorem perdere, quàm obseruare legem de non operando in die festo: & etiam constat, quomodo iuxta nostram sententiam veritas responderit figuræ quoad substantiam, quamuis non quoad circumstantiam temporis.

DIFFICULTAS X.

Qua die & qua hora Christus instituerit Sacramentum Eucharistia.

Conueniunt Primò Theologi, Sacramentum Eucharistia institutum fuisse à Christo, pridie ante mortem in nocte, in qua agnum immolauit, & cœnauit cum Discipulis suis, & in qua traditus fuit Iudæis, vt constat ex Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. ad Corinth. 11. & supponitur in Tridentino sess. 13. cap. 1. & 2. in Clementina de Reliquijs & veneratione Sanctorum, & id denotatur in Canone Missæ illis verbis, *Qui pridie quam pateretur, accepit panem, &c.* Vnde iuxta ea, quæ diximus Difficultatibus præcedentibus, Sacramentum Eucharistia institutum fuit die decimaquarta Lunæ Martij in nocte, quam immediate secuta est lux diei decimaquintæ vsualis, in qua Christus circa horam nonam mortuus est; eo autem anno dies decimaquarta Lunæ incidit in diem Iouis, & fuit decima octaua Aprilis solaris.

Conueniunt Secundò communiter Theologi, Sacramentum Eucharistia institutum fuisse finita cœna legali, seu cærimoniali agni, quod significat Tridentinum sess. 22. c. 1. dum ait: *Celebrato vterque Paschate nouum instituit Pascha.* & etiam Clemens V. in Clementina de Reliquijs, & id canit Ecclesia in Festo Corporis Christi: *Post agnum typicum expletis epulis*, quod etiam expreßit Augustinus Epist. 118. & refertur in Can. *Liquidæ de Consecratione*, dist. 2. & id deducunt ex Scriptura Vasquez dist. 172. c. 9. & Suarez dist. 41. sect. 4. Et

Est tamen difficultas, An statim finita cœna legali institutum fuerit Sacramentum Eucharistiæ, an non; sed etiam finita cœna communi & vſuali, quæ post cœnam legalem fieri solebat, quia hæc regulariter non sufficiebat ad reficiendam naturam, quam etiam factam fuisse à Christo, optimè conuincit Vasquez.

Suarez.

Damasce.

Circa hanc difficultatem Suarez docet, Christum finita cœna legali agni statim ante inceptam vſuale instituisse Sacramentum Eucharistiæ, & pro se adducit Damascenum lib. 4. de Fide cap. 14. qui obſcurè loquitur.

Modus tamen iste dicendi non placet; quia non quadrat verbis illis Matth. 14. *Cœnantibus illis accepit Iesus panem*, &c. quia his verbis propriè acceptis ad minus significatur, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ inter cœnandum, seu post cœnam inceptam, & non cœnam legalem, quia hæc non dicitur absolutè cœna, quia non fiebat ad reficiendam naturam; sed cœnam vſualem & communem, quæ absolutè dicebatur cœna, utpote quæ fiebat ad reficiendam naturam.

Vasquez num. 119. docet, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ post inceptam cœnam communem & vſualem, nondum tamen finitam à Discipulis, sed adhuc ipsis cœnantibus, finitam tamen à Christo, quia hoc postier quadrat verbis illis Lucæ & Pauli: *Similiter & Calicem postquam cœnauit*. Et illud prius quadrat dictis verbis Matthæi & Marci, *Cœnantibus autem illis*, nempe Discipulis.

Claudius.
Becanus.

Claudius verò Sainctes Repetitione 1. de Eucharistia, cap. 7. & Becanus cap. 15. quæst. 4. docent, & satis verisimiliter, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ finita cœna communi & vſuali à Christo & à Discipulis. Quod indicare videtur Ecclesia illis verbis, *Post agnum typicum expletis epulis*; quia particula *epulis* absolutè prolata intelligitur de omnibus epulis, etiam communibus & vſualibus. Et id ratio suadet, quia credi non potest, Discipulos non fuisse factos attentos à Christo ad consecrationem panis, non solum verbis consecrationis adeò extraordinarijs, sed etiam benedictione panis, quæ etiam extraordinaria fuit, quam ad ipsius panis consecrationem præmisit; & ad id Christum finem cœnæ vſualis non expectasse, ut ex vna parte post sumptionem panis consecrati nihil aliud fumerent, quod congruens erat, & ut ex altera non manerent absque sufficiente refectioe, occasione sumptionis panis consecrati, cui optimè quadrant verba illa Matthæi & Marci, *Cœnantibus autem illis*, quia statim & contiguè ad cœnam vſualem fuit institutum: & ei non aduertantur verba illa Lucæ & Pauli, *Similiter & Calicem postquam cœnauit*, quia consecratio Calicis vel vini facta fuit, postquam iam cœna vſualis cessauerat consecratione panis, & distributione ipsius.

Cui maximè fauet, quòd de sola consecratione vini facta post consecrationem panis, dicitur à Luca & à Paulo facta postquam Christus cœnauit (intellige & qui cum eo cœnabant) & non de consecratione panis, quæ contiguè ad ipsam cœnam facta fuit.

Sed an institutio Eucharistiæ facta fuerit ante, vel an post lotionem pedum Discipulorum factam à Christo, incertum est: creditur tamen instituta post lotionem dictam pedum (ut aduertunt Suarez, Vasquez & Becanus) quia lotio creditur facta ante cœnam vſualem & communem, postquam instituta fuit Eucharistia, quia mos erat ante eam cœnam pedes conuiuiarum lauare, & Christus id voluit facere pro illo in cuius domo cœnauit. Quod Christus voluit ante institutionem Eucharistiæ facere, ut eo denotaret, abluionem culparum leuium convenientem esse ad sumptionem Eucharistiæ. Christus ergo ob vtramque dictam rationem Petro recusanti lauari ab ipso, dixit: *Si non lauero te, non habebis partem mecum*; id est, non cœnabis mecum, quia scilicet ante cœnam vſualem conuiuiarum mos est eorum pedes lauari, quod recusis: neque accipies Corpus & Sanguinem meum (quamuis hoc pro tunc non intellexit Petrus) quia scilicet ablutio culparum leuium lotionem pedum significatam, quam recusis, expediens est ad sumptionem Eucharistiæ.

Concludimus ergo, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ circiter duas horas post Solis occasum: quia à Solis occasu, ad quem ex lege celebritas agni inchoanda erat, facta fuit immolatio agni, & illius præparatio ut manducaretur, & manducatio ipsius, & lotio pedum, & cœna vſualis; & in fine huius institutio Eucharistiæ: ad hæc autem omnia commodè facienda videtur spatium duarum horarum plus minusve fuisse necessarium & consumptum: vnde videtur Eucharistia circa horam octauam noctis diei decimæ quartæ mensis lunaris Martij, & diei decimæ octauæ mensis Aprilis solaris institutam fuisse.

Ex omnibus ergo hæctenus dictis constat, Christum in pane azymo consecrasset, sicut Latini consecramus: quia quamuis non consecrasset in cœna legali agni, in qua panis non nisi azymus comedi poterat, ut significatur Exodi 12. sed in cœna communi & vſuali in fine illius; quia tamen hæc facta fuit die decima quarta Lunæ Martij aliquantulum post Solis occasum, à quo inclusiuè incipiebat prima dies sacra & quasi Ecclesiastica azymorum, in qua & in sequentibus sex non poterant panes nisi azymi manducari, ut constat Exodi 12. imò, ut ex eodem constat, ab eo Solis occasu non poterat esse panis fermentatus in toto Israel, idè firmiter creditur Christum non in fermentato, sed in azymo consecrasset.

DISPUTATIO II.

De materia Sacramenti Eucharistiae.

DISPUTATIO hæc procedit de materia Sacramenti Eucharistiae non ipsi Sacramento intrinseca, quia ea caret; sed de materia, ex qua ipsum conficitur, & quæ est ipsi extrinseca, & circa quam versatur consecratio: & procedit de materia utriusque partis, quasi integran- tis Sacramentum Eucharistiae.

DIFFICULTAS I.

Utrum panis & vinum sint materia Sacramenti Eucharistiae.

Conueniunt Catholici, materiam requisitam seu necessariam ad Sacramentum Corporis Christi, & ad valorem consecrationis ipsius Corporis, esse panem; & ad Sacramentum Sanguinis Christi, & ad valorem consecrationis ipsius Sanguinis, esse vinum: quod tradunt communiter Patres, quorum testimonia in sequentibus referemus.

Innoc. III. Et id definiunt Innocentius III. in Concilio Lateranensi cap. 2. & refertur in cap. *Firmiter* 1. de Summa Trinitate & Fide Catholica, & Eugenius IV. in suo Decreto fidei, & constat ex perpetua traditione & vsu Ecclesiae, quæ numquam in alia materia consecrauit. Et deducitur ex Matth. 26. Marci 14. Lucae 22. & ad 1. Corinth. 11. vbi Christus Corpus suum consecrauit in pane, & Sanguinem suum in vino, & non constat in alijs materijs consecrasse.

Eugen. IV.

DIFFICULTAS II.

Utrum solus panis triticeus sit materia sufficiens consecrationis Corporis Christi.

Etiam si panis à pascendo dicatur, & homines omni ciborum genere pascantur; illud tamen solum dicitur panis, quod cum alijs omnibus cibis comedi solet. Fit autem panis ex varijs rebus, nempe ex fructibus arborum, & ex herbis, & ex leguminibus, & ex frumento. Dicitur autem frumentum quodcumque granum quod aristas habet, vt triticum, hordeum, typha, auena.

Supponimus ergo, in quo nulla est difficultas, panem triticeum esse sufficientem materiam ad Sacramentum Corporis Christi, & ad validam consecrationem ipsius Corporis, vt patet, & constabit ex statim dicendis.

Est tamen difficultas, An etiam quicumque alius panis sit materia sufficiens consecrationi Corporis.

Conueniunt Doctores, panem, qui non est ex frumento, non esse materiam sufficientem ad consecrationem Corporis Christi; quia qui non est ex frumento, non est simpliciter panis, sed tantum secundum quid, & cum addito (vt panis ex castaneis, & ex ficibus) & non adhibetur communiter

cum alijs cibis, nisi in defectum veri panis. Et idem ob eandem rationem dicunt de pane confecto ex mayzio (Hispanicè *maiz*) & de pane confecto ex milio (Hispanicè *mijo*) & de pane ex panico (Hispanicè *panizo*) & de pane ex oryza (Hispanicè *arroz*) & de pane ex fabis, quia scilicet ex nullo ex dictis fit panis qui sit simpliciter panis, & qui communiter adhibeatur cum alijs cibis, nisi in defectum veri panis.

Punctum ergo difficultatis in eo est, An non solum panis ex tritico, sed etiam ex quocumque alio genere frumenti sit materia sufficiens ad consecrationem Corporis.

Gabriel lect. 35. in Canonem Missæ partem affirmatiuam tuetur, quia, vt deducitur ex Scriptura & ex Patribus, panis est materia sufficiens ad consecrationem Corporis: panis autem etiam ex quocumque alio frumento confectus est verè panis; ex eo verò quod Christus consecrauit in pane triticeo, non est excludendus quilibet alius panis, sicut ex eo, quod in vino rubro consecrauit, non est excludendum vinum album.

Doctores tamen communiter partè negatiuam meritò tradunt, & non pauci eam tradunt tamquam necessariò amplectendam, & eam tamquam Ecclesiae traditionem approbant Theologi Catholici Pij V. Et sanè Ecclesia numquam adhibuit pro materia, nisi panem quem existimat triticeum, & id absque dubio definit Eugenius IV. in suo Decreto, dum ait materiam huius Sacramenti esse panem triticeum, & vinum vitis, quæ absque dubio intendit panem triticeum esse materiam necessariam ad consecrationem Corporis, qualem existimat esse vinum vitis ad consecrationem Sanguinis, & quales existimat esse alias materias, quas pro alijs Sacramentis assignat, vt expendit Valquez disp. 170. num. 15. Et ita Concilia & Pontifices, qui dixerunt, materiam consecrationis Corporis esse panem ex frumento confectum, nomine frumenti triticum, quod inter frumenta est potissimum, intellexerunt, & pro tritico sumpserunt, sicut etiam non rarò sumitur in Scriptura Genes. 44. Ieremias 41. Psalm. 4. 2. Paralip. 2. & Ioannis 12.

Ad rationem ergo Gabrielis respondemus, iam ab Eugenio IV. & continuo vsu Ecclesiae declaratum esse, solum panem triticeum esse sufficientem ad consecrationem Corporis, quod non aduertatur Scripturæ, neque Patribus, supponentibus panem esse materiam sufficientem, quia solus panis triticeus dicitur absolute, simpliciter & absque vlla limitatione, & absque vilo addito, panis, & meritò: quia eo solo, quando commodè haberi potest, vtuntur communiter homines cum alijs cibis; panis verò, qui conficitur ex alijs frumentis, non dicitur simpliciter panis, sed tantum secundum quid, & cum addito, nempe panis hordeaceus, panis auenaceus, quia eo non vtuntur communiter homines, nisi in defectum panis triticei: vnde ex eo, quod Christus consecrauit in pane triticeo, excludendus est quicumque alius panis; quia ex-

cludi debet quod non est tale simpliciter, quale fuit id in quo Christus consecrauit, ex quo non leuiter confirmatur, panem triticeum esse materiam sufficientem, & necessariam ad consecrationem Corporis: ex eo verò quòd consecrauerit in vino rubro, non excluditur albu, quia istud etiam est & dicitur simpliciter vinum, siue sit eiusdem speciei cum rubro, siue diuersa.

Sed quamuis Doctores communiter docent, solum panem triticeum esse materiam sufficientem ad consecrationem Corporis, & consequenter panem ex hordeo confectum non esse materiam sufficientem, neque panem confectum ex auena, quia hordeum & auena certissimè non sunt triticum, variant tamen circa panem ex nonnullis frumentis confectum, quia non conueniunt, an ea frumenta sint triticum, an non.

Circa siliginem ergo dicendum est, quòd si eius nomine significatur triticum selectum, ut nonnulli credunt significari (Hispanè *candéal*) absque dubio panis ex eo confectus est materia sufficiens. Si verò nomine siliginis significatur typha, ut alijs videtur (Hispanè *centeno*) panis ex siligine confectus non est sufficiens materia, ut contra Victoriam num. 55. & contra alios aduertunt Vasquez disp. 170. & communiter Doctores, quia typha non est verum triticum, sed deficiens à tritico; & panis ex typha confectus non est simpliciter panis, neque eo vtuntur communiter homines, nisi in defectu panis tritici.

Circa spelam dicendum est, quòd si eius nomine intelligitur species quaedam hordei, ut quibusdam videtur (Hispanè *ladilla*) absque dubio panis ex ea confectus non est materia sufficiens, quia non est triticum: si verò nomine spelæ intelligatur species quaedam tritici, quæ in aliquibus Prouincijs, præsertim Galliæ, reperitur, panis ex ea confectus est materia sufficiens.

Circa far dicendum est, quòd si eius nomine intelligatur species quaedam tritici, ut à nonnullis dicitur significari (quod apud Astures dicitur *scandia*), aut quaedam alia species tritici (quod dicitur trimestre, seu trimestinum) ex eo fieri potest panis sufficiens ad consecrationem Corporis, quia est verè triticum: si verò nomine faris intelligatur species quaedam frumenti, quod est granum nullam habens tunicam, ut alijs existimant (quod apud Italos dicitur *farro*, distinctum à nostro Hispano) panis ex eo confectus non est materia sufficiens, quia non est triticum.

Obseruandum est, eum, qui cõsecrat materiam, de qua est dubium purum, absque probabilitate an sit sufficiens ad consecrationem, peccare mortaliter, quia temerariè exponit verba consecrationis periculo irritationis.

DIFFICULTAS III.

Utrum quicumque panis ex tritico confectus sit sufficiens ad consecrationem Corporis.

Primo est difficultas circa panem ex amylo (Hispanè *almidon*) confectum, an sit sufficiens ad consecrationem Corporis.

Paludan. in 4. dist. 11. q. 1. art. 4. affirmat, quia amylo fit ex substantia & medulla tritici.

S. Thomas verò q. 74. art. 3. Egidius ibidem S. Thomas num. 54. Vasquez disp. 170. num. 23. & communiter Doctores negant, & meritò: quia quamuis amylo fiat ex tritico, tamen panis ex amylo factus non est simpliciter panis (quod sufficit, ut non sit materia sufficiens) imò non est communis & vsualis, siue amylo sit eiusdem speciei, siue diuersa cum farina tritici.

Secundò est difficultas circa massam crudam.

Maiores in 4. dist. 11. q. 2. affirmat, quia massa cruda tantum differt accidentaliter à massa cõcta.

Doctores tamen communiter negant, & meritò: quia massa cruda (siue essentialiter siue tantum accidentaliter differat à massa cõcta) non est panis simpliciter, imò neque communis & vsualis, nihilominus mica panis malè cocti compressione digitorum facta quasi massa, est sufficiens materia, (neutrum panis inter dentes contractus, & vi salivæ quasi in massam conuersus, est sufficiens, & idè sub eius speciebus cõsecratis perseuerat Corpus Christi) ut docent Vasquez & non pauci Doctores, quia compressione illa non reducitur ad statum quem habuit ante coctionem, sed retinet statum panis cocti.

Et non solum massa cruda non est sufficiens ad consecrationem, sed neque massa frixa, neque elixa, quia neque massa frixa neque elixa est simpliciter panis, imò neque communis & vsualis, sed requiritur ut sit tosta, & quasi assata, imò non calore Solis, sed tantum calore ignis, quia sola massa calore ignis tosta (siue in furno, siue sub cinere, siue supra ferrum calidum, siue aliter) est & dicitur simpliciter panis, imò ipsa sola est panis communis & vsualis.

Addunt S. Thomas ar. 7. Vasquez, & communiter Doctores, panem requisitum ad valorem consecrationis, conficiendum esse ex farina tritici subacta aqua naturali seu elementari, non verò lacte, neque oleo, neque melle, neque aqua rosacea, neque alio liquore, & meritò: quia solus panis confectus ex farina tritici subacta aqua naturali est panis simpliciter & vsualis. Quòd si alius liquor in tam parua quantitate admisceatur aquæ naturali, qua subigitur farina tritici, ut ferè non retineat saporem talis liquoris, tum fiet panis sufficiens ad consecrationem, quia tunc manet simpliciter panis, & vsualis, & non fit placenta: erit tamen illicitum in ea materia consecrare, quia est contra debitam puritatem materiæ. Et quamuis farina tritici admisceatur aliquid fermenti & salis, nihilominus panis ex ea confectus sufficiens est ad consecrationem, etiam si Latinis non liceat nisi in azymo consecrare, qui fit absque fermento & sale.

Obseruandum est, quòd quando farinæ tritici admisceatur farina alterius frumenti, si quantitas farinæ admixtæ ipsi farinæ tritici sit ad eò magna, ut panis ex ea confectus non sit simpliciter triticeus, non erit sufficiens, ob rationem sæpè repetitam: si verò sit parua, ita ut farina illa tritici cui adiungitur, sit & dicatur simpliciter triticea, & panis ex ea confectus sit & dicatur simpliciter triticeus, tunc panis erit sufficiens ad validam consecrationem, imò etiam ad licitam, si notabiliter non excedat mixtionem, quæ regulariter reperitur, quamuis massa alterius frumenti adiuncti non sit conuersa in triticeam, quia tunc in eo pane consecrare non est contra vsum Ecclesiæ, quamuis si non sit conuersa in triticeam, panis

ex eis duabus massis confectus non consecrabitur, quoad eam partem, quoad quam non est triticus, sed tantum quoad partem quoad quam est triticus.

DIFFICULTAS IV.

Utrum panis tam fermentatus quam azymus sit materia sufficiens ad consecrationem Corporis.

Primus error fuit aliquorum Græcorum, consecrationem Corporis non posse validè fieri, nisi in pane fermentato. Qui ducuntur Primò illo Amos 4. *Sacrificate de fermento laudem.* Secundò, quia existimant, Christum in fermentato & non in azymo consecrasse. Tertio, quia solus panis fermentatus est simpliciter panis, tum quia eo solo communiter utimur, tum etiam quia panis Græcè dicitur à verbo *sollo*, vel *attollo*, ex eo quòd farina fermento còspersa attollitur fermentatione. Quarto, quia panis azymus videtur proprius Iudæorum, & Christianis non expedit cum illis conuenire, & eos imitari.

Secundus error fuit Armenorum, consecrationem Corporis non posse validè fieri nisi in azymo, quia Christus in azymo & non in fermento consecrauit.

Tertius error fuit Hugonis, aliàs Catholici (quem sequi videtur Glossa in cap. *Literas* de Celebratione Missarum) Latinos non validè consecrare nisi in pane azymo, & Græcos nisi in fermentato, quia Græci tenentur in fermentato consecrare, & Latini in azymo.

Veritas tamen Catholica in quam Scholastici omnes conspirant, est, panem tam azymum quam fermentatum esse materiam sufficientem ad validam consecrationem Corporis, quod tradunt

Anselmus. in Opusculo de Fermentato & azymo, & *Innocentius III.* lib. 4. de Sacrificio Missæ cap. 4. *Eugenius IV.* & definiunt *Eugenius IV.* in suo Decreto, & *Leo IX.* Epist. 1. aduersus præsumptiones Michælis Patriarchæ Constantinopolitani.

Et in primis panem fermentatum esse sufficientem ad consecrationem Corporis, fatentur Græci simul & Latini: & panem azymum etiam esse sufficientem, tradunt omnes Latini, & meritò, tum quia Christus in eo consecrauit, ut diximus Disputatione 1. Difficultate x. tum etiam, quia quamuis Christus consecrasset in fermentato, etiam azymus esset sufficiens, sicut nos Latini dicimus de fermentato: quamuis credamus, non in eo, sed in azymo Christum consecrasse, quia uterque panis est & dicitur absolute & simpliciter, & sine addito panis: quod de fermentato patet, & de azymo negari non potest, & constat ex Luca 24. ubi panis azymus dicitur absque addito panis, quia ibi dicitur discipulos euntes in Emaus, quibus Christus die resurrectionis apparuit, ipsum cognouisse in fractione panis, iste autem erat azymus, quia adhuc perseuerabant dies azymorum, in quibus nihil fermentatum poterat esse in toto Israel.

Addimus tamen, panem azymum, quo utitur Ecclesia Latina, esse magis congruentem consecrationi, quam fermentatum quo utitur Ecclesia Græca; tum quia Christus & Apostoli in eo consecrarunt, tum etiam, quia species panis azymi

aptiores sunt ad significandam puritatem & sanctitatem Corporis Christi, quod sub se continet, & etiam puritatem eorum, qui dignè accedunt ad Sacramentum Eucharistiæ.

Ad primum ergo pro errore Græcorum desumptum ex illo Amos 4. *Sacrificate de fermento laudem*, respondet Anselmus, id dixisse Prophetam exprobrando Iudæis huiusmodi sacrificiū, & quasi ironicè, ut in contextu ipso indicatur.

Ad secundam negamus, Christum in fermentato consecrasse, sed in azymo: & quamuis in fermentato, non obstarer, ut diximus.

Ad tertium negamus, panem azymum non esse & dici panem absolute, & absque addito, ut constat ex dictis. Quòd autem panis Græcè dicitur à verbo *attollo*, quia conspersio farinæ fermento attollatur & eleuetur, non obstat; quia aliud solet esse id à quo dictio imponitur ad significandum, aliud verò id quod significat. Adde tamen, non deesse peritos linguæ Græcæ, qui dicant, panem Græcè ex eo solum dici ab attollendo, quia attollit vires corporis, eas corroborando.

Ad quartum respondemus, nos non uti pane azymo eo fine ut legem veterem obseruemus, quo Iudæi pane azymo vtuntur, sed ut Christum, qui in pane azymo consecrauit, imitemur; quod non est Iudaizare, neque cum Iudæis conuenire, nisi materialiter & in re, non formaliter & in fine & modo.

Ad fundamentum pro errore Armenorum respondemus, Christum in azymo consecrasse; negamus tamen, fermentatum non esse sufficientem consecrationi, quia iste etiam est simpliciter panis, non minus quam azymus.

Ad fundamentum pro errore Hugonis respondemus, ex eo quòd Græci teneantur in fermentato, & Latini in azymo consecrare, tantum deduci, consecrationem aliter fieri illicitè, non verò inualidè.

DIFFICULTAS V.

Utrum Sacerdos Græcus teneatur in fermentato, & Latinus in azymo consecrare.

Difficultas hæc procedit de Græco & Latino, dum vnusquisque existit in sua propria Ecclesia.

Paludanus ergo in 4. dist. 11. quest. 1. art. 4. *Paludanus* concl. 6. docet, Græcum non teneri in fermentato consecrare, quia nequit obligari præcepto suæ Ecclesiæ, quia est schismatica: imò videtur Græcum non posse licitè in fermentato consecrare, quia teneri videtur præcepto Ecclesiæ Latine, quia est vniuersalis.

Reliqui tamen Theologi docent, tam Græcum quam Latinum licitè posse, imò & teneri morem suæ Ecclesiæ seruare, quòd Eugenius IV. in suo Decreto declarauit.

Et in primis tam Græco quam Latino licitum esse morem suæ Ecclesiæ seruare, etiam expressit Leo IX. Epist. illa 1. & ratione constat, quia ex vna parte vterius panis est sufficiens materia consecrationis, & ex altera non est prohibitum Græco neque Latino à Romano Pontifice, morem Ecclesiæ propriæ seruare; ergo id vnique licet.

Quòd

Quod verò uterque teneatur morem suæ Ecclesiæ seruire, probatur, quia in utraque Ecclesia est præceptum id efficiendi, ad minus consuetudine introductum, quia id in utraq; Ecclesia tamquam necessarium, seu ex obligatione observatur, scientibus seu consentientibus Prælatibus; in Ecclesia quidem Latina, scientibus & consentientibus non tantum inferioribus Pontificibus, sed etiam Summis seu Romanis; & in Ecclesia Græca, scientibus & consentientibus inferioribus Pontificibus, & Summis seu Romanis id permittentibus.

Ad fundamentum ergo Paludani respondemus, quod quamvis Ecclesia Græca quoad alia sit schismatica; non tamen quoad morem consecrandi in fermentato, quia iste in ea viget absque contradictione Pontificum Romanorum, ob quod subditi tenentur quoad hunc morem Ecclesiæ Græcæ obedire.

DIFFICULTAS VI.

Utrum Græcus, dum existit in Ecclesia Latina, teneatur in fermentato, & Latinus, dum existit in Ecclesia Græca, teneatur in azymo consecrare.

Ledemia i. part. 4. quæst. 15. art. 4. dub. 2. absolute, & absque ulla distinctione inter incolas & peregrinum, docet, non solum non teneri, sed neque licet posse, quia vnusquisque censetur esse illius Ecclesiæ in qua existit, & ad eam pertinere, ergo tenetur legibus & consuetudinibus Ecclesiæ in qua existit, quia vnusquisque tenetur legibus illius Ecclesiæ cuius est, & ad quam pertinet. Hanc sententiam nonnulli amplectuntur, id exprimendo non solum de incolâ, sed etiam de peregrino; quia non solum incolâ, sed etiam peregrini tenentur legibus terræ in qua existunt.

Agidius. Agidius quæst. 74. art. 4. dub. 3. num. 117. docet, Sacerdotem Græcum peregrinum in locis Latinorum, non teneri in fermentato consecrare, & Latinum peregrinum in locis Græcorum, non teneri in azymo; quia generaliter quilibet possit se accommodare consuetudini loci per quem transit, etiam si ad id non teneatur.

Vasquez. Vasquez verò disp. 174. cap. 3. Suarez disp. 44. sect. 4. & communiter Doctores, sub distinctione docent, Primò, Sacerdotem peregrinum extra propriam Ecclesiam teneri ad consecrandum iuxta morem suæ Ecclesiæ, Latinum videlicet in azymo, & Græcum in fermentato; & meritò: quia quamvis admittamus peregrinos teneri alijs legibus & consuetudinibus loci in quo existunt, non tamen lege consecrandi in fermentato aut in azymo, quia lex hæc sic est peculiariter recepta à subditis, ut vnusquisque morem suæ Ecclesiæ, in qua habet domicilium, seruet, ut constat ex praxi; & sic approbata est à Sede Apostolica, ut constat ex Leone IX. Epist. illa 1. & ex Eugenio IV. in suo Decreto, ex quo constat ad rationem Agidij.

Secundò docent, Sacerdotem Latinum habitantem in Græcia non ut peregrinum, sed ut incolas Græciæ, habentem in ea domicilium, aut quasi domicilium, teneri ad consecrandum in fermentato, & Græcum eodem modo habitantem in locis Latinorum, teneri ad consecrandum in azymo; &

meritò: quia vnusquisque tenetur seruire morem Ecclesiæ ad quam pertinet, tamquam membrum illius: tunc autem Latinus pertinet ad Ecclesiam Græcam, ut membrum illius, & ad eam transit, & Græcus ad Latinam. Ex quo constat ad rationem Ledemæ, quatenus contra nos probate contendit, Sacerdotem peregrinum in terra aliena non teneri neque posse se accommodare consuetudini propriæ patriæ.

Excipiunt (ut plures ex Doctoribus excipiunt) eos Græcos & Latinos, qui in terra aliena per modum Congregationis permittuntur proprium Templum habere, ut Romæ permittitur Græcis: quia prædicti, quamvis sint incolæ terræ in qua existunt, tenentur morem propriæ patriæ seruire quoad ritus Ecclesiasticos, & quoad consecrationem, quia quoad hanc & quoad illos censentur dicta permissione superioris, & acceptatione ipsorum, ad Ecclesiam antiquam pertinere, Græcus ad Græcam, & Latinus ad Latinam, & non transisse ad eam nouam in qua existunt, quamvis ut incolæ.

DIFFICULTAS VII.

Utrum solum vinum vitis sit materia sufficiens ad consecrationem Sanguinis.

Conueniunt Doctores, solum vinum vitis esse materiam sufficientem ad consecrationem Sanguinis Christi, quod definitum est in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. & referuntur in cap. *Firmiter*, & in cap. *Sicut*, de Summa Trinitate, & definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei: & id constat ex perpetua Ecclesiæ traditione & vsu, quæ nunquam consecrauit nisi in vino vitis, & deducitur ex Marci cap. 26. Marci 14. & Luca 22. vbi non tantum constat Christum in vino consecrasse, sed etiam in vino vitis. Ex eo autem, quod Christus primò consecrans & instituens Sacramentum Eucharistiæ consecrauerit in vino vitis, quod est simpliciter vinum, non in alio, optimè deducitur, solum vinum, quod sit simpliciter vinum, esse materiam sufficientem.

Addunt Doctores particulam *solum*, quando dicunt, solum vinum vitis esse materiam sufficientem, ut eâ particulâ exclusiua excludant alia vina, quæ non sunt ex vite, sed ex alijs rebus, v. g. vinum ex frumento, ex fructibus arborum, & ex herbis factum: quia vinum, ex quocumque alio fiat, non est simpliciter & absolute vinum, sed cum addito diminutive, v. g. vinum ex pomis.

Observant tamen Doctores, omne vinum vitis, siue album siue rubrum (siue specie differat, siue non) esse sufficiens consecrationi Sanguinis, quia quodlibet vinum vitis, siue album siue rubrum, est simpliciter & absque addito vinum, sicut etiam panis ex quolibet tritico factus, est & dicitur simpliciter & absolute panis, & absque addito diminutive.

DIFFI-

DIFFICULTAS VIII.

Utrum agrestis, acetum, lora, & sapa sint materia sufficiens consecrationis Sanguinis.

Circa agrestem (Hispanè *agraz*) conueniunt Doctores, non esse materiam sufficientem ad validam consecrationem Sanguinis (siue specie differat à musto siue non) quia agresta propter sui immaturitatem nondum adepta est statum vini simpliciter, quamuis quando non est expressa ex uuis, sit in via ad illud, & ob id comparatur ad vinum sicut massa cruda ad panem: & ita in Missali Romano inter defectus Missæ assignatur, si quis protulit uerba consecrationis circa agrestem.

Alexand.
Glossa.

Circa acetum Alexander 4. parte, quæst. 10. membro 4. art. 1. & Glossa in can. 2. de Consecratione, dist. 2. docent, esse materiam sufficientem consecrationi, quia non differt essentialiter à vino, sed tantum accidentaliter.

S. Thomas.
Egidius.
Vasquez.
Suarez.
Adamus.

S. Thomas uero q. 74. ar. 5. & ibidem Egidius, Vasquez dist. 175. Suarez dist. 45. Adamus q. 2. du. 5. & communiter Doctores docent, non esse materiam sufficientem, & merito, quia acetum, siue differat essentialiter à vino, siue tantum accidentaliter, non est neque consecrationi simpliciter.

Ex quo patet ad rationem Alexandri & Glossæ, qui benignè solent exponi, non de uero & perfecto aceto, sed de uino acido seu fugiente, quod absolute dubio est materia sufficiens consecrationi, quamuis indecens sit in eo consecrare: imò quando est prudens dubium an sit iam perfectum acetum, in eo consecrare sit mortale peccatum sacrilegij, quia consecratio uerbalis exponitur periculo nullitatis, si forte sit perfectum acetum.

Circa loram, seu acinacium (Hispanè *aguapi*, uel *delgado*, quod sit ex aqua infusa racemis prius expressis, aut acinis relictis in fundo dolij post uinum iam defæctum, seu decoctum) conueniunt Doctores, non esse materiam sufficientem consecrationi; quia licet appareat uinum, non est uerè & simpliciter uinum. Addit Vasquez, quòd si parum aquæ illis racemis aut acinis magna copia uini perfusus infundatur, in eo uino ualidè & licitè fieri consecrationem, & merito: quia parua quantitas aquæ facillè in uinum conuertitur, ac proinde multò meliùs fieri poterit in uino, cui in principio decoctionis iniecta fuit parua aliqua pars aquæ, ut faciliùs & meliùs decoqueretur.

Circa saram (Hispanè *arrope*) & circa aquam uitæ ex uino distillatam (Hispanè *aguardiente*) & circa mustum (Hispanè *clarea*) & circa alia uina cocta conueniunt Doctores, non esse materias sufficientes consecrationi, uel quia non sunt uerè uina, quia substantia uini fuit per coctionem destructa; uel quia non sunt neque dicuntur simpliciter uina, quia non retinent statum uini.

DIFFICULTAS IX.

Utrum mustum & uinum congelatum sint materia sufficiens consecrationis Sanguinis.

Circa mustum (quod est succus uuarum maturarum) conueniunt Doctores, si expressum sit ex uuis, esse sufficientem materiam, quamuis non sit perfectè coctum, quia mustum expressum uerè est & dicitur simpliciter uinum, quamuis recens (sicut etiam panis recens uerè est & dicitur simpliciter panis) & absolute dicitur uinum ab Aristotele 4. Meteor. cap. 10. & à Plinio lib. 23. cap. 1. & ab Iudoro lib. 20. Eym. cap. 3. & in Scriptura uinum nomine multi significari solet Isaie 49. & Act. 2. Et sanè mustum non solum est simpliciter uinum, quod sufficeret, sed etià ex se est commune & usuale, seu potest in communem potum deferri, quamuis regulariter non deferatur, ob eius nimiam fortitudinem & asperitatem, & impuritatem, quia habet faeces aliquas admixtas, que perfecta decoctione corrumpuntur. unde merito in can. *Cum omne crimen*, de Consecratione, dist. 2. qui est Iulij Papæ in Epist. ad Episcopos Aegypti, permittitur, ut tempore necessitatis consecraretur in musto expresso ex botris seu racemis. Extra necessitatem uerò erit contra consuetudinem Ecclesiæ, in musto consecrare. Sed an dicta consuetudo habeat vim prohibitionis (ut à nonnullis affirmatur) non satis constat; quia non constat satis, an hæc consuetudo obseruetur ut necessaria & obligans (quod requiritur, ut consuetudo habeat vim legis) an uerò tantum ut maxime decens ob impuritatem musti, ob quam non est iure naturali illicitum in musto consecrare, quia non est impuritas orta ex admixtione alicuius extranei, sed facium connaturalium ipsi musto.

Quòd si mustum non sit expressum, sed intra uuas inclusum, non est materia sufficiens, ut contra nonnullos docent communiter Doctores, quia mustum in eo statu non est neque dicitur simpliciter uinum, imò non potatur, sed comeditur, & ita in dicto can. *Cum omne crimen*, reprehenditur, quòd botrus expressus (id est degranatus, seu grana ipsa, ut constat ex contextu) in calice offeratur.

Circa uinum congelatum conueniunt Doctores, sub speciebus uini congelatis retineri Sanguinem Christi, semel sub illis ante congelationem per consecrationem positum: quia sub illis etiam congelatis conseruaretur substantia uini, cuius loco Sanguis Christi successit, quod supponitur in Missali Romano Rubricâ de Defectibus Missæ, ubi ordinatur, quòd si species uini post consecrationem congelentur, liquefiant calore, & sic consumantur.

Est tamen difficultas, An in uino congelato possit de nouo fieri consecratio. Procedit autem de uino non corrupto congelatione, sed manente substantia illius, ut semper uel ferè semper contingit.

Armillæ v. *Eucharistia*, n. 19. Ledesma 1. p. 4. q. 15. art. 5. dub. 1. Alanus 1. de Eucharistia, c. 11. Henriquez lib. 8. cap. 12. & Antohius Moaure par. 3. cap. 4. §. 3. partem negatiuam tuerentur: quia uinum congelatum non est in statu in quo proxime possit propinari & potari, quod uideretur necessa-

necessarium ad valorem consecrationis, ut species vini possint significare Sanguinem per modum potus; aliàs multum intra granum esset materia sufficiens consecrationi, quia quamvis non sit in statu proximo potationi, est tamen in remoto. Et confirmatur, quia aqua congelata, quamvis retineat naturam aquæ, nequit validè fieri Baptismus, quia aqua congelata non est in statu proximo lotioni: ergo in vino congelato, quamvis retineat naturam vini, nequit validè fieri consecratio, quia in eo statu non est proximè aptum potationi.

Sorus verò in 4. dist. 9. q. 1. ar. 5. Silvester v. *Eucharistia* 2. q. 10. num. 15. Angelus v. *Missæ*, n. 23. Suarez disp. 45. sect. 1. Vasquez disp. 175. cap. 2. Egidius q. 74. art. 5. Laymannus c. 2. & Adamus q. 2. du. 5. partem affirmatiuam tradunt, & meritò: quia vinum congelatum verè est & dicitur simpliciter vinum; ergo est sufficiens consecrationi. Consequentia patet, quia absque fundamento exigitur quòd sit in statu proxime potabilis.

Ad rationem ergo aduersariorum negamus, ad valorem consecrationis requiri quòd vinum sit in statu proximo potationi. Et ad priorem probationem respondemus, species vini, quamvis congelati, verè significare Sanguinem Christi, & per modum potabilis; sicut etiam illum significant, quando post consecrationem congelantur, quia vinum, quamvis congelatum, verè est vinum; & potabile, quamvis non proxime potabile, sed remotè. Et ad posteriorem probationem, desumptam ab exemplo musti intra granum inclusi, respondemus, esse disparatam rationem, quia istud idè in eo statu non est sufficiens consecrationi, non quia non sit in statu proxime potabili, sed quia in eo statu non est simpliciter vinum. Et ad confirmationem concedimus, aquam congelatam non esse sufficientem Baptismo, quia in eo statu non est apta ut medià ipsa fiat lotio, quæ est materia proxima & pars essentialis Baptismi, & significatur verbis formæ Baptismi; verbis verò formæ consecrationis non significatur quòd medio vino fiat potio, sed quòd sub speciebus vini sit Sanguis Christi, ad quod vinum congelatum est aptum, quamvis non sit proxime potabile.

Adit Vasquez num. 18. non esse peccatum in vino congelato consecrare, quamvis hoc sit contra consuetudinem Ecclesiæ, quia non sit contra prohibitionem aliquam latam, neque dicta consuetudine introductam, quia non seruetur tamquam necessaria & obligans.

DIFFICULTAS X.

Vtrum expediens sit aquam vino consecrando miscere.

ERror est Armenorum, existimantium, vinum absque vlla aquæ mixtione consecrandum esse: & in eodem sunt Lutherani & Caluinista.

Veritas tamen Catholica est, conueniens esse & expediens, aquam naturalem seu elementarem, vino consecrando miscere. Id autem constat ex eo, quòd Concilia, Summi Pontifices, & Patres id proponunt & tradunt ut faciendum, & ut traditionem Apostolicam, & ut antiquam Ecclesiæ consuetudinem, ad imitandum Christum, qui id fecit, introductam. Ex Concilijs id tradunt & proponunt Concilium Trullanum can. 32. Carthagi-

niense III. cui interfuit Augustinus, can. 24. Btaccense III. can. 1. Aurelianense IV. cap. 4. Wormatiense cap. 4. & Tridentinum sess. 22. cap. 7. & ex Summis Pontificibus Alexander I. Epist. 1. c. 4. Iulius I. relatus can. *Cum omnecrimen*, de Consecratione, dist. 2. Innocentius III. in cap. *Cum Marthe* 6. de Celebratione Missarum, & Eugenius IV. in suo Decreto fidei: & ex Patribus innumeri, & ex omnibus mundi partibus, quos referunt Bellarminus lib. 4. de Eucharistia, cap. 10. & Vasquez 176. cap. 1.

Et non desunt congruentiæ, quibus id esse decens & conueniens ostenditur, ex quibus tantum adducemus tres, quas expresserunt Eugenius IV. & Tridentinum. Prima ergo & potissima est, quia Christus, quando consecrauit, & consecrationem instituit, sic fecit, ut tradunt Iacobus frater Domini, & Marcus Euangelista in suis Liturgijs, Clemens Romanus lib. 8. Constitut. cap. 17. aliàs 12. imò Eugenius IV. & Tridentinum affirmant, credi Christum sic fecisse. Obseruatur autem Vasquez disp. 177. n. 11. credulitatem hanc ab Eugenio IV. & à Tridentino expressam, non esse coniecturalem, sed fidei Catholicæ, quia decepta fuit ex doctrina & traditione Patrum exhibitâ in disputatione.

Secunda congruentia, qua ostenditur conuenientia mixtionis aquæ vino consecrando, est, ut eâ denotetur & recolatur, ex latere Christi exijssæ aquæ & sanguinem: vnde si ex latere Christi non exijssæt, non posset hac ratione probari, dictâ mixtionem esse faciendâ, ut ait Innocentius in cap. *In quadam nostra* 8. de Celebrat. Missarum, quamvis postulatij congruentijs, præsertim primâ adductâ.

Tertia congruentia, qua ostenditur dictâ conuenientia, est, ut mixtione aquæ cum vino denotetur vnio populi Christiani cū Christo, quia per aquam denotatur populus, & Christus per vinum.

Sed obijciunt hæretici Primò: Mixtio aquæ cum vino pessimam habet significationem, quia Ilaia 1. dicitur, *Vinum unum mixtum est aqua*, quò significatur, ut ait Hieronymus in eum locum, sinceritatem Iudæorum amissam esse; ergo dicta mixtione non potest aliquid boni significari. Respondemus, eandem rem variè consideratâ, aliquando bonum & aliquando malum significare. Leo enim ratione fortitudinis significat Christum, Apocal. 5. & ratione crudelitatis dæmonè, 1. Petri 5. Mixtio ergo aquæ cum vino, quæ considerata in vendentibus vinum, significat corruptionem puritatis, & sinceritatis; considerata in Christo, & in bibentibus vinum, fieri potuit ad bonum significandum, quia ea mixtio in ordine ad potionem est bona.

Obijciunt Secundò: Ex latere Christi non exiit aqua mixta cum sanguine, sed seorsim, ergo ad denotandum exitum illum, non est miscenda aqua vino consecrando. Respondeo, quòd, ut exitus aquæ & sanguinis ex latere Christi sit sufficiens occasio ad miscendam aquam vino consecrando, non sit necessaria omnimoda similitudo & paritas inter mixtionem hanc, & inter exitum illum, præsertim quòd infusione ipsa aqua & vini in calice denotari possit dictus exitus aquæ & sanguinis: quia in infusione vinum & aqua sunt distincta, mixtione autem ipsa postea in calice secuta ex infusione, denotari potest mixtio sanguinis & aquæ facta in terra.

Obijciunt Tertiò: In Eucharistia non facimus commemorationem vnionis Christi cum Ecclesiâ, sed

Sorus.
Silvester.
Angelus.
Suarez.
Vasquez.
Egidius.
Laymann.
Adamus.

Vasquez.

Trullan.

sed tantum passionis Christi; ergo ad denotandam unionem illam non est facienda dicta mixtio. Respondemus, in Eucharistia fieri unionem fidelium inter se & cum Christo, ut indicat Paulus 1. ad Corinth. 10. dum deducit, nos esse unum, quia de vno pane & de vno calice participamus; ac proinde congruè fieri mixtionem, seu unionem aquæ cum vino consecrando, ad eam unionem denotandam. Et quamvis hæc unio fidelium inter se & cum Christo, non fiat ante sed post consecrationem, mixtio tamen aquæ cum vino congruè fit ante consecrationem, quia ex vna parte sic imitatur Christum, & ex altera parte dicta mixtione, quamvis ante consecrationem facta, non denotamus illam unionem ut ante consecrationem, sed ut post suo tempore faciendam.

DIFFICULTAS XI.

Vtrum aquam vino consecrando miscere, sit necessarium necessitate præcepti.

Supponimus Primò, in quo Doctores conveniunt, aquam vino consecrando miscere, esse necessarium ex præcepto, quod exprimit Alexander I. Julius I. Eugenius IV. & Tridentinum, relictæ Difficult. præcedenti, quod etiam ostendit consuetudo omnium Ecclesiarum, quæ, excepta Armenorum, id efficiunt tamquam quid necessarium & ex obligatione.

Alexand. I.
Julius I.
Eugen. IV.
Trident.

Supponimus Secundò, in quo etiam Doctores conveniunt, dictam mixtionem esse necessariam ex præcepto humano (sive ab Apostolis lato, sive consuetudine, ex tunc incepta, introducto) quod exprimit Tridentinũ, & significant Alexander I. Eugenius IV. & Concilium Trullanum can. 32.

His ergo suppositis, difficultas est, An dicta mixtio etiam sit necessaria ex præcepto divino.

Hofius.

Castro.

Henriquez.

Cyprianus.

Alexander 4. parte q. 10. memb. 4. art. 1. Hofius in Confessione catholica, cap. 14. Castro lib. 6. v. Eucharistia, Hæres. 7. Henriquez lib. 8. cap. 12. & Valentinus q. 2. punct. 1. docent, miscere aquam vino consecrando, etiam esse necessarium ex præcepto divino: quod expressisse videntur Cyprianus Epist. 63. & Concilium Aurelianense IV. c. 4. Et ratione probatur, quia Christus in vino aqua mixto consecravit, ergo factò suo ad id nos obligavit. Consequentia patet, quia in consecratione, & in administratione Sacramentorum ipsum imitari tenemur.

Scotus.

Sotus.

Guillelm.

Suarez.

Vasquez.

Ægidius.

Scotus verò in 4. dist. 11. q. 6. Sotus dist. 9. q. 1. art. 6. Guillelmus Durandus l. 4. Rationalis divinorum Officiorum, cap. 30. n. 12. Suarez disp. 45. sect. 2. Vasquez disp. 177. cap. 2. & Ægidius q. 74. art. 7. docent, miscere aquam vino consecrando, non esse necessarium ex præcepto divino, sed tantum ex humano Ecclesiastico; quod maxime indicant Alexander I. Epist. 1. cap. 4. dum affirmat, se huiusmodi præceptum à Patribus accepisse; dixisset autem, à Christo, si à Christo traditum fuisset: & Eugenius IV. in suo Decreto, dum Armenos non miscentes aquam vino, tantum reprehendit, quia in hoc ab universali Ecclesiæ observantia discrepent; & non, quia in eo transgrediantur præceptum divinum, quod dixisset, si verè esset: & Tridentinum sess. 22. c. 7. dum ait: *Monet sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam in calice offerendo miscant.* at si etiam esset

Trident.

præceptum divinum, hac etiam ratione, & potius id moneret: & Concilium Trullanum can. 32. *Com. 7. ab Apostolis ordinem facit, & aquam vino miscens sic immaculatum offert Sacrificium, deponatur.* Ex quo contra Guillelmum Durandum, constat, auctorem huius præcepti non fuisse Alexandrum I. (quòd etiã Alexander ipse fatetur) sed Apostolos. Et quidem, nõ satis ostenditur dictam mixtionem fuisse à Christo præceptam: quia quamvis aliquando dicatur mandatum divinum, aut institutio divina, aut traditio divina, non ita dicitur, quia sit formaliter divina, sed originariè, quia scilicet originem ducit ex factò Christi. Et sic exponi potest Cyprianus ubi supra, dum supponit, Christum dictam carimoniam docuisse, mandasse, & præcepisse; & Concilium Aurelianense IV. dum ait, id fuisse à Christo institutum.

Et ad rationem concedimus, Christum in vino aqua mixto consecrasse, negamus tamen eo suo factò ad id nos obligasse: quia non tenemur Christum imitari quoad omnia quæ pertinent ad consecrationem & administrationem Sacramentorum, sed tantum quoad substantialia, quale non est miscere aquam vino consecrando.

Ex dictis constat, Romanum Pontificem & Ecclesiam posse in hoc præcepto, utpote purè humano, dispensare.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum mixtio aquæ vino consecrando, sit necessaria necessitate Sacramenti.

Armacanus lib. 9. de Questionibus Armenorum cap. 9. docet, dictam mixtionem esse necessariam necessitate Sacramenti, id est, ut consecratio validè fiat. quod indicare videtur Cyprianus Epist. 63. dum ait: *Sic autem in sanctificando calice Domini offerri aqua sola non potest, quomodo neque vinum solum potest.* & infra: *Sic verò calix Domini non est aqua sola, aut vinum solum, quomodo Corpus Christi non potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit.* Sed ad consecrationem Corporis ita est necessaria mixtio farinæ cum aqua, ut absque hac mixtione consecratio verbalis Corporis nõ habeat effectum; ergo consecratio Sanguinis non habeat effectum in solo vino absque mixtione aquæ. Idem quoque indicat Concilium Wormatiense, dum ait: *Non enim potest calix Domini esse aqua solum, aut vinum solum, nisi utrumque sibi miscatur.*

Et ratione probatur Primò, quia Christus consecravit in vino aqua mixto: ergo vinum aqua mixtum est materia necessaria ad valorem consecrationis. Consequentia patet, quia ex eo deducimus, vinum vitis & panem triticum esse materiam necessariam ad valorem consecrationis, quia Christus in eis consecravit. Secundò, quia si mixtio aquæ cum vino non est necessaria ad valorem consecrationis, ergo permittendus est Armenis mos consecrandi in solo vino absque aqua, sicut Græcis permittitur mos consecrandi in fermentato.

S. Thomas verò q. 74. art. 7. & ibidem Ægidius, Vasquez disp. 177. Suarez. disp. 45. & reliqui Theologi, excepto Armacano, docent, mixtionem aquæ cum vino non esse necessariam necessitate Sacramenti, seu ad valorem consecrationis Sanguinis: & merito:

meritò: quia id significat Eugenius IV. in suo Decreto fidei, dum postquã dixit materiam huius Sacramenti esse panem triticeum, & vinũ de vite, addidit: *Cui ante consecrationem modicissima aqua admisceri debet.* quo satis significat, eam mixtionem non pertinere ad essentiam materiæ, sed tantũ esse necessariam ex præcepto: & ideo non reprehendit Armenos, quia non validè consecrarent, sed quia in hoc ab uniuersali Ecclesiæ obseruantia discrepent. Et id non minũs significat Tridentinum c. 7. dum ait, præceptũ esse ab Ecclesiã, vt aquam vino in calice offerendo miscerent; at si ea mixtio esset necessaria necessitate Sacramenti, eam cõmendaret Sacerdotibus, non solũ quia est necessaria necessitate præcepti, sed etiam, & potiori ratione, quia esset necessaria necessitate Sacramenti. Et id tandem deducitur ex illo, quod diximus Diffic. præcedenti, nempe eam mixtionem non esse ex iure diuino, sed tantũ ex humano; quia quæ pertinent ad essentiam Sacramenti, sunt ex iure diuino.

Cyprianus autẽ in prædictis verbis tantũ voluit, esse præceptum miscendi aquam cum vino ad consecrationẽ Sanguinis; & hoc tantũ voluit deducere ex comparatione mixtionis aquæ cum vino, cum mixtione aquæ cũ farina; alias non excofasset suos antecessores, quia ex ignorantia non infuderunt aquã calici, dicens veniã esse illis concedendam, sed dixisset, illos nihil fecisse. Concilium quoq; Wormat. nihil aliud voluit quã Cyprianus.

Et ad primam rationẽ respondemus, ex factò illo Christi non deduci, mixtionẽ aquæ cum vino pertinere ad essentia materiæ consecrationis Sanguinis, quia institutio materiæ tantũ est deducenda ex factò substantiali Christi, quale fuit consecrare vinum simpliciter; non verò ex accidentalibus, quale fuit consecrare vinum aquatum: sicut ex eo quòd d. consecrauit in pane azymo, tantũ deducitur, panem simpliciter esse materiam necessariam ad valorem consecrationis Corporis, non verò panẽ azymum.

Ad secundam concedimus, quòd, etiam si permitti possit Armenis mos consecrandi vinum absque aqua, tamen non expedit, quia mixtio aquæ cum vino fuit omnibus à tempore Apostolorum præcepta, & obseruata à principalibus Ecclesijs, nempe à Græca & Latina, non verò vsus azymi.

DIFFICULTAS XIII.

Quæ sint obseruanda in mixtione aquæ cum vino.

Primo conueniunt Doctores, aquam vino miscendam debere esse naturalem seu elementarem (quæ & naturalis, non alia est, & dicitur simpliciter aqua) vt constat ex factò Christi, & vsu Ecclesiæ; & satis congruenter, quia sola aqua naturalis est accommodata ad significandẽ ob quam miscetur, nempe ad significandam aquam quæ ex latere Christi manauit, quæ verè fuit naturalis, & ad significandos populos, ob copiam & multitudinem ipsius.

Secundò conueniunt Doctores, aquam in parua quantitate comparatione vini, miscendam esse vino, & satis congruenter, quia virtus & efficacia Sanguinis Christi, qui significatur per vinum, est incomparabiliter maior, quã fragilitas populi, qui significatur per aquã: vnde in modicissima quantitate miscẽda est, vt tradit Eugen. IV. in suo Decreto, quia fragilitas populi, comparatione virtutis San-

guinis Christi, modicissima est, & creditur Christum sic fecisse, quia Christus ad consecrandum vinum non miscuit illud temperantiæ causã) quia parum vini erat singulis Apostolis propinaturus, quia omnes ex eodem calice biberunt) sed tantũ illud miscuit ob dictas significaciones.

Tertiò aqua misceri debet in altari, & tempore Sacrificij, & in ipso calice, & ante consecrationem, vt docent communiter Doctores, & constat ex vsu Ecclesiæ: imò & ante calicis oblationem, vt constat ex Missali Romano Rubrica 7. de Ritu seruando, & ex praxi. Permitti tamen potest fieri in principio Missæ, vbi consuetudo vigerit. Ita tamen faciendã est ante consecrationem, vt postea non sit faciendã, quamuis obliuione, aut alia de causa fuerit omissa; benè tamen ante consecrationem post oblationem calicis, si ante hanc omissa fuit.

Tandem circa personam à qua fieri debet dicta mixtio, est difficultas.

Hentiquez c. 12. existimat, non necessariò esse faciendam ab ipso celebrante, debere tamen fieri à Sacerdote aliquo. Ledesma 1. part. 4. q. 15. art. 7. dub. 3. existimat debere fieri ab ipso Celebrante. Vasquez verò disp. 177. n. 8. existimat, in Missis priuatis debere fieri ab ipso celebrante, in solemnibus verò in fusionem vini faciendam esse à Diacono, & mixtionem aquæ cum vino à Subdiacono, qui ipsi Celebranti assistunt, ita tamen vt Subdiaconus prius offerat ampullam aquæ ipsi Celebranti, aut proprio Episcopo, si Missæ assistat, & meritò; quia præceptum mixtionis consuetudine est modo dicto præscriptum.

DIFFICULTAS XIV.

Vtrum aqua vino consecrando mixta conuertatur in Sanguinem Christi.

Innocentius III. in cap. *Cum Marthe* 6. de Celebratione Missarum, tres de hac re opiniones refert. Prima opinio fuit, aquã vino mixtam conuerti in aquam quæ ex latere Christi exiuit: & absque dubio opinio hæc eadem est, vt Glossa sentit, cum illa quam in cap. *In quadam nostra* 8. de Celebratione Missarum ideam Innocentius refert, affirmantium, aquam vino mixtam conuerti in humorem aquaticum, seu phlegmaticum, quem isti existimarunt de latere Christi exiisse, & non veram aquam.

Opinio tamen hæc partim est falsa, partim absurda, & partim erronea. Est falsa, quoad id quod supponit, aquam mixtam non conuerti in vinum, vt postea contra secundã opinionem dicemus. Est absurda, quoad id quòd affirmat, aquã vino mixtam conuerti in humorem aquaticum, quia verbis consecrationis Sanguinis nulla alia cõuersio significatur nisi in Sanguinẽ Christi, ac proinde medijs illis nequit fieri alia cõuersio, quia verba consecrationis non efficiunt nisi quod significant. Tandem est erronea, quoad id quòd asserit, ex latere Christi non exiisse verã aquam, sed humorem aquæ similem, quia id damnat Innocentius in dicto cap. *In quadam nostra*, ex illo Ioan. 19. *Et continuo exiuit sanguis & aqua.* & meritò: quia aqua verè & proprie non significat humorem phlegmaticum, sed aquam naturalem: verba autem Scripturæ, quoribus fieri potest, explicada sunt secundũ proprietatem, & in dicta propria significacione communiter sumitur & exponitur ab Interpretibus huius loci.

Secunda opinio, quam tertio loco retulit Innocentius III. fuit, aquam vino mixtam, quantumvis in multas partes diuisam, semper manere in sua propria substantia aquæ vino circumfusam, & non conuerti in Sanguinem Christi. Opinio hæc etiam sustineri non potest: Primò, quia supponit, aquam non conuerti in vinum, quod est falsum, & displicuit Innocentio III. & merito: quia, ut ait Aristoteles. 1. de Generat. c. 1. quod paruum est & facile diuidi potest, & potest pati ab alio magno, facile potest in naturam magni conuerti, ut contingit in exemplo adducto ab Aristotele, quando scilicet gutta vini infunditur magnæ copię aquę; sed aqua quæ vino consecrando miscetur, potest & debet esse modicissima comparatione vini, & facile diuidi potest in minutissimas partes, & pati potest à calore & ab alijs qualitatibus vini, quod in magna copia comparatione aquæ iniicitur. Ergo non solum sine fundamento, sed etiam contra rationem dictam affirmatur, aquam non conuerti in vinum consecrandum cui miscetur. Secundo sustineri non potest, quia supponit, aquam vino consecrando mixtam non conuerti in Sanguinem Christi, quia quoad hoc aduersatur pluribus Patribus, qui expressè affirmant, aquam & vinum calicis conuerti in Sanguinem Christi. Ita Damascenus 4. de Fide c. 14. Algerus lib. 1. de Sacramento Corporis Domini c. 16. Paschalis lib. 1. de Corpore Christi cap. 11. Rabanus libro de Corpore & Sanguine Christi cap. 4. Ambrosius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. & alij plures.

Damasc.

Algerus.

Rabanus.

Ambrosius.

Tertia ergo opinio, quam secundo loco refert Innocentius, & tamquam probabilior approbavit, verissima est, aquam scilicet vino mixtam conuerti in Sanguinem Christi; quod Patres tractant, & amplectuntur omnes qui post Innocentium III. scripserunt, & ex dicendis amplius confirmabitur.

Superest tamen difficultas, An, ut aqua vino consecrando mixta in Sanguinem Christi conuertatur, necessarium sit quod prius conuertatur in vinum; an etiam possit immediatè in Sanguinem Christi conuerti.

Alanus.

Pesantius.

Iansenius.

Toletus.

Egidius.

Scoria.

Layman.

Alanus. 1. de Eucharistia, c. 13. Pesantius 3. parte, quest. 74. art. 8. disp. 2. Iansenius in Concordia cap. 131. Toletus lib. 2. c. 25. Egidius q. 74 art. 8. dub. 1. Scoria de Sacrificio Missæ lib. 4. ca. 1. & Laymannus tract. 4. c. 2. docent, non esse necessarium aquam vino consecrando mixtam prius conuerti in vinum, ut conuertatur in Sanguinem Christi, sed posse conuerti immediatè in illum, & tunc immediatè conuerti, quando tempore prolationis verborum consecrationis nondum conuersa est in vinum. Quod indicare videntur prædicti Patres, dum dicunt, aquam & vinum in Sanguinem Christi conuerti: quia si, ut aqua conuertatur in Sanguinem Christi, necessarium sit, quod aqua prius conuertatur in vinum, numquam aqua in Sanguinem Christi conuertetur, sed tantum vinum; quia quod post conuersionem aquæ in vinum, conuertitur in Sanguinem Christi, non est aqua, sed vinum.

Et ratione probatur, Quia si, ut aqua conuertatur in Sanguinem Christi, prius sit necessaria conuersio aquæ in vinum, vel non est possibilis conuersio aquæ in Sanguinem Christi, quam Patres admittunt, vel est valde incerta: quia aqua vel non potest conuerti in vinum, ut videtur experientia constare, quæ experiri videtur, aquam longo tem-

pore post mixtionem cum vino, arte separari à vino: vel si conuerti potest, vix potest credi, tertiam partem aquæ (vt in Concilio Triburienfi cap. 19. permittetur) imò & modicissimam aquam (vt modò fit) posse à tempore Offertorij vsq; ad consecrationem in vinum conuerti, præsertim quando contingit necessarium esse statim post sumptum Corpus iterum vinum calici infundi ad consecrationem, & ei aquam miscere, ut fit quando deceptione, aut alia de causa non fuit in initio infusum vinum; quia tunc necessarium est statim post infusionem vini, & mixtionem aquæ, verba consecrationis proferre, ut integrum fiat Sacrificium.

Secundo, quia credi non potest, Christum modicissimam aquam miscuisse, sed bonam partem aquæ, ut temperatè bibereetur; tanta autem aqua non potuit in tam breui tempore in vinum conuerti, & tamen Christus totum, quod fuit in calice contentum, conuertit in suum Sanguinem; ergo.

Tertiò, quia si farina tritici miscetur aliquid farinae hordei, vel alterius frumenti, tunc panis ex vtraque confectus, quoad omnes suas partes conuertitur in Corpus Christi, ergo idem est dicendum de toto mixto ex aqua & vino.

Quartò, quia aliàs forma consecrationis Sanguinis redderetur falsa, si proferretur, quando aqua non esset in vinum conuersa, quia Pronomen hic in forma consecrationis Sanguinis contentum, demonstrat totam materiam præsentem.

Quintò, quia quamuis aqua non sit in vinum conuersa, tamè totum mixtum ex aqua, quando modicissima est, & ex vino, dicitur simpliciter vinum; ergo totum illud in Sanguinem Christi conuertitur.

Reliqui verò Theologi Scriptores, quos sequuntur Valquez disp. 178. Suarez disp. 45. & Adamus Tanner. q. 2. dub. 6. docent, & merito, aquam non conuerti in Sanguinem Christi, nisi prius in vinum conuersam: quod ferè exprimitur in Catechismo Pij V. vbi etiam dicitur esse Scripturam Ecclesiasticorum.

Et in primis opinio hæc, ut probabilior, approbatur & traditur ab Innocentio III. in dicto cap. *Cum Marthe*: quia postquam retulit tres opiniones, ex quibus secunda erat, aquam cum vino in Sanguinem transmutari, quia aqua mixta transit in vinum, postea subdit: *Verum inter opiniones prædictas illa probabilior indicatur, quæ asserit aquam cum vino in Sanguinem transmutari.*

Quod si respondeas, Innocentium non dixisse, aquam prius transire in vinum quam in Sanguinem Christi, sed tantum dixisse, simul cum vino in Sanguinem transmutari; contra hanc responsonem est, quod Innocentius dictis verbis vnam tantum approbavit opinionem ex tribus ab ipso relatis, ait enim, *Verum inter opiniones prædictas illa probabilior indicatur, &c.* approbavit autem eam, quæ asserit, aquam cum vino in Sanguinem transmutari: nulla autem ex opinionibus ab ipso relatis erat, aquam in sua substantia manentem, vino mixtam, in Sanguinem Christi conuerti; sed secunda opinio dicebat, aquam cum vino in Sanguinem transmutari, quia transit in vinum; ergo Innocentius hanc tantum approbavit ut probabilior, quando ait, *Illam probabilior indicatur, quæ asserit, aquam cum vino in Sanguinem transmutari, & non opinionem eorum, qui dicunt, aquam immediatè conuerti in Sanguinem Christi, quia hæc non præ dixerat, neque retulerat.*

Idem

Eugen. IV. Idem quoque maximè indicat Eugenius IV. in suo Decreto, dum in eo assignans ex professo materias Sacramentorum, non solum necessarias, sed etiam sufficientes, nullatenus assignat aquam ut materiam consecrationis, imò potius indicat non esse materiam illius, quia tantum assignat vinum ut materiam consecrationis Sanguinis, sicut etiam panis tantum triticens, quem solum assignat ut materiam consecrationis Corporis, est materia sufficiens huius consecrationis.

Idem etiam probatur ex eo, quòd nullum sit firmum fundamentum ad asserendum, aquam in sua substantia permanentem, quamvis admixtam vino, esse materiam sufficientem consecrationi Sanguinis; in re autem ad eò graui, & quæ tantum pendet ex libera voluntate Christi, nihil est absque firmissimo fundamento asserendum.

Ex dictis deducitur, quòd si aqua vino mixta, ob temporis breuitatem, aut ob aliam causam non fuerit conuerfa in vinum ante consecrationem (imò ante consecrationem inceptam) tunc manebit in sua propria substantia circumfusa accidentibus vini.

Ad fundamentum ergo aduersariorum, desumptum ex Patribus, qui dicunt, aquam simul cum vino conuerfi in Sanguinem Christi, respondemus, eos tantum velle, aquam vino in calice mixtam conuerfi in Sanguinem Christi, postquam sit conuerfa in vinum; quia supponunt, aquam regulariter esse in vinum conuersam ante consecrationem; sicut etiam Innocentius III. cum approbans illam secundam opinionem, ut probabilior, dixit, aquam cum vino in Sanguinem Christi conuerfi, tantum voluit, aquam prius in vinum conuersam, postea conuerfi in Sanguinem Christi; quia quando retulit eam opinionem, dixit sic affirmari ab Auctoribus illius.

Ad primam verò rationem respondemus, quòd quamuis necessaria sit conuersio aquæ in vinum, ut aqua in Sanguinem Christi conuertatur; nihilominus conuersio aquæ in Sanguinem Christi est possibilis, & etiam est (si non metaphysicè certa) moraliter certa, seu admodum probabilis, si aqua modica miscetur & tempore Offertorii: quia possibile est, & admodum probabile, aquam in parua quantitate comparatione vini, ipsi vino mixtam, transacto aliquo tempore in vinum ipsum conuerfi. Aquam autem simul conuersam in vinum, impossibile est ab ipso arte aliquam separari, quamuis à vino adhuc puro possint arte separari partes subtiliores ipsius, quæ habent speciem humoris aquei, & multo plures, quando vinum est aquatum, ex quarum magna multitudine conijci poterit vinum esse aquatum. Quòd si aqua in magna quantitate miscetur vino, ut permixtum fuit in Concilio Triburienfi, dubium erit adhuc post longum tempus, an conuertatur in vinum; & consequenter tunc etiam erit dubium, an aqua conuertatur in Sanguinem: & ideo permissio illa non fuit recepta in Ecclesia. Et eodem modo non erit adhuc probabile, sed dubium, aquam in paruo tempore in vinum conuerfi, quamuis modica miscetur, ut quando statim post sumptum Corpus aqua miscetur vino, & fit consecratio, ut fiat integrum Sacrificium. In his autem, & in alijs casibus, si contingat aquam in vinum conuersam non esse, quando fit consecratio, aqua manebit in sua propria substantia: nihilominus tunc sumptio illius

aquæ cum speciebus vini non impedit celebrationem alterius Missæ ei, qui potest alteram celebrare, ut aduertit Vasquez num 26. quia credi non potest, Ecclesiam, quæ eam mixtionem præcepit, prohibere ieiunium ab ipsa requisito ad celebrationem Missæ, sumptionem aquæ mixtæ, quando non potuit commodè in vinum conuerfi. Et tunc in adoratione specierum vini, quibus circumfusa est substantia aquæ, nullum est periculum idololatriæ; quia affectus adorationis tantum fertur in species vini Sanguinem Christi continentes, aut in Sanguinem Christi contentum, aut in species & Sanguinem simul.

Ad secundam respondemus, Christum parum aquæ miscuisse vino consecrando, quia non temperantiæ causa miscuit, sed ad significandum id quod nos ipsum imitantes significamus. Addit Vasquez, quòd si Christus tam aquam miscuisset, ut non potuisset in vinum conuerfi, eam non conuertisset in suum Sanguinem, sed in propria substantia reliquisset, quia non voluit aquam adhuc vino mixtam, esse materiam sufficientem consecrationi Sanguinis.

Ad tertiam respondemus, quòd si parum farina non triticæ miscetur farinæ triticæ, tunc per totas transmutationes forsan in panem triticum conuertetur, & sic in Corpus Christi transibit; tamen si in propria substantia maneat, quamvis mixta triticæ, & in minutissimas partes diuisa, non transibit in Corpus Christi, quia oppositum nullo sufficienti fundamento affirmabitur.

Ad quartam respondemus, quòd quamuis modica aqua non sit in vinum conuerfa, quando verba consecrationis Sanguinis proferuntur, verba ipsa non fiunt falsa, sed vera ratione contenti sub speciebus vini, quod in Sanguinem Christi conuertitur: quia quando aqua modica est, Pronomine demonstratio tantum demonstratur vinum, aut quod ipsi succedit, quia tunc vinum, aut ipsi succedens, est quod præcipue continetur in calice, & de quo curamus, quia tunc communiter dicimus, Quod est in calice, est vinum, aut ipsi succedens; quia de nullo alio in parua quantitate curamus. Sicut quando gutta olei est in vino, tunc Pronomine demonstratio tantum demonstratur vinum, non gutta illa olei; & sicut quando in magna copia aqua est pars vini, tunc Pronomine demonstratio tantum demonstratur aqua, non illud paruum vini, ac proinde Sacerdos, quamuis velit, non consecrabit illud.

Ad quintam respondemus, quòd quando in calice continetur modica aqua mixta vino, & in ipsum non conuerfa, id quod in calice continetur, dicitur absolutè & simpliciter vinum, non quia totum illud mixtum sit, & dicatur simpliciter vinum, sed quia præcipuum, quod tunc in calice continetur, & de quo curamus, est vinum: & ideo tunc Pronomine demonstratio tantum demonstramus vinum, aut ipsi succedens, non verò mixtum illud ex aqua & vino, neque aliquid quod ipsi mixto succedat, quia mixtum istud non conuertitur in Sanguinem Christi, sed tantum vinum.

DIFFICULTAS XV.

Virum materia consecrationis, tam Corporis quam Sanguinis, debeat esse praesens consecranti.

Conueniunt Doctores, materiam consecrationis debere esse praesentem moraliter Sacerdoti consecrati, vt validè fiat consecratio. Quod constat ex vsu Ecclesiae, in qua numquam consecratur, nisi materia moraliter praesens, desumpto ex facto Christi, qui materiam tantum moraliter praesentem consecrauit, & id nobis faciendum reliquit. Quod etiam Pronomine demonstratio *hoc & hic*, quo ad consecrationem vtimur, denotatur: quia eo Pronomine in consecratione Sacerdos demonstrat rem; non rem de qua necessum sit antea cogitasse, & imaginatum fuisse, vt eam demonstraret, qua demonstrari potest imaginationi aut intellectui, sed rem de qua tunc, quando fit consecratio, incidit primò sermo consecratorius, & occasio consecratorie loquendi, qua demonstrari nequit imaginationi, quia huic tantum potest demonstrari quod antea imaginatum est; neque intellectui, quia huic tantum potest demonstrari quod antea est intellectum, sed tantum potest sensui exteriori demonstrari.

Ad hanc tamen praesentiam, qua materia consecrationis debet esse moraliter praesens, duo requiruntur: Primò, quòd materia actu physice sentiat sensu aliquo exteriore, aut saltem quòd ita exposita sit sensui, & ita facile possit sentiri, vt moraliter censetur sentiri, quia Pronomine demonstratio, siue ad sensum siue ad intellectum ad minus denotatur, quòd qui aliquid demonstrat, illud sibi, seu suo sensui, aut suo intellectui signet & demonstrat (quamuis etiam possit alijs) & idèd necessarium est, quòd illud sentiat, aut physice, aut moraliter, id est, quòd illud censetur sentiri. Secundò requiritur, quòd materia sit localiter propinqua ipsi consecranti: quia si sit nimis distans, vt si distet centum passibus, imò si distet quadraginta, non fiet consecratio; quia tunc nec ipsa materia, nec quòd materiae ipsi succedit, poterit sensui exteriori Pronomine *hic & hoc* demonstrari, quamuis possit Pronomine *illud*, si sit in nimia distantia, aut Pronomine *istud*, si sit in minori. Quòd si, quando à longè videmus ciuitatem ad quam tendimus, & eam Pronomine *hoc* demonstramus, vt quando dicimus, *Hac ciuitas ad quam tendimus*, tunc non fit demonstratio sensui, sed tantum intellectui, quia antea de illa cogitauerat; fiet autem sensui Pronomine *illa* aut *ista*. Sed quanta propinquitas localis necessaria sit & sufficiat ad validam consecrationem, nequit certò definiti; quia nequit certò definiti, quanta sit necessaria, & sufficiens, vt materia consecrationis, vel quòd ipsi succedit, possit Pronomine *hoc* sensui exteriori demonstrari, quia materia, qua nequit Pronomine *hoc* ad sensum demonstrari, nequit validè consecrari, & qua eo Pronomine demonstrari potest ad sensum, potest validè consecrari, quia eo Pronomine fit consecratio. Id tamen certum existimamus, in quo contra Viguerium cap. 16. conueniunt communiter Theologi, ad validam consecrationem materiae non esse neces-

sarium, quòd sonus Pronominis *hoc*, neque reliquorum verborum formae perueniat physice per se ipsum, neque intentionaliter per speciem sui, ad materiam ipsam, quia accessus iste non est necessarius, vt materia possit Pronomine *hoc* demonstrari: neque de eo accessu loquitur Augustinus Tract. 80. in Ioannem, dum de Baptismo loquens ait, *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; quia his verbis tantum vult ad Baptisum non sufficere aquam, sed etiam requiri verba formae Baptismi.

Ita tamen ad praesentiam ad valorem consecrationis requisitam, ad minus est necessarium, quòd materia sit sensui exteriori exposita, vt etiam sufficiat, si sit exposita visui, quamuis ab ipso non percipiatur, vt contra Valquez disp. 171. aduertunt Egidius q. 74. art. 2. dub. 1. Ochagaua q. 6. Laymannus ca. 2. & Bonacina q. 2. par. 6. quia quando est exposita visui, si aliàs sit ipsi sufficienter propinqua, quamuis actu non videatur, potest Pronomine *hoc* demonstrari à Sacerdote (nisi iste sit caecus, quia iste nequit materiam videre) quia sic exposita & propinqua censetur moraliter videri à Sacerdote non exco. Et idèd Sacerdos validè consecrat formas quas habet in pyxide, vel supra corporale positas, quamuis illas non videat, quia habet illas visui expositas. Non tamen sufficit, quòd materia sit exposita alicui alij sensui exteriori, sed necessarium est quòd actu percipiatur aliquo alio, nempe aut tactu, aut olfactu, aut gustu, aut auditu, quia aliter nequit alicui sensui ex istis Pronomine *hoc* demonstrari, quia nulla res exposita alijs sensibus, censetur moraliter sentiri; bene tamen exposita visui, ob huius facilitatem maximam supra alios ad sentiendum. Ad hoc autem, quòd res Pronomine *hoc* ad sensum exteriorem demonstretur, necessarium est quòd ab illo sentiat, aut censetur ab illo sentiri.

Sed quamuis ad praesentiam, ad valorem consecrationis requisitam, necessarium sit, quòd materia sit aut exposita visui, aut actu percepta ab alio sensui exteriori, non tamen est necessarium, quòd per se, seu ratione sui sit exposita, aut actu percepta; quia sufficit, quòd id materiae conueniat ratione continentis ipsam, quia per metonymiam continens sumitur pro contento: ac proinde continente demonstrato & assignato, per Pronomen *hoc* eo ipso demonstratur contentum, vnde materia cooperta, aut inclusa in vase, consecrari potest; secus est, quando materia existit post parietem, aut post linteum, non habentia figuras continentis.

Tandem materia siue continua, vt magna copia vini, siue discreta, vt cumulus formarum, ita debet esse exposita visui, aut actu percepta ab alio sensui exteriori, vt necessarium non sit, quòd secundum se totam sit exposita visui, vt possit secundum se totam videri, neque quòd secundum se totam sit percepta ab alio sensui, dum sit exposita, aut actu percepta secundum aliquam partem, si alias secundum se totam sit in propinquitate locali debita: quia tunc materia illa potest absolute & secundum se totam Pronomine *hoc* ad sensum demonstrari. Imò quamuis secundum se totam non sit in propinquitate aliàs sufficiente, sed tantum secundum aliquam partem, vt contra Adamum quaest. 2. dub. 2. & contra alios aduertit Valquez num. 25. quia vt materia aliqua possit Pronomine *hoc* ad sensum demonstrari, non minus requiritur quòd

quod sit exposita visui, aut percepta ab alio sensu, quam quod sit in propinquitate commoda & morali; sed vterque secundum se totam possit Pronomine hoc demonstrari, sufficit quod secundum aliquam partem sit visui exposita, aut actu percepta ab alio sensu, ergo etiam sufficit, quod secundum aliquam partem sit in propinquitate commoda & morali.

DIFFICULTAS XVI.

Vtrum materia consecrationis debeat esse determinata & definita in particulari per intentionem consecrantis.

Conueniunt Doctores, materiam consecrationis ita debere ad valorem consecrationis intentione consecrantis determinari & definiti in indiuiduo, vt non sufficiat intentionem consecrantis ferri in hanc vel in illam materiam vagè & indeterminatè, sed necessarium esse, ferri in hanc determinatam materiam; quia intentio consecrantis correspondere debet & quadrare ipsis verbis, quibus efficit consecrationem; his autem nequit demonstrari, nisi materia determinata & designata in indiuiduo; ergo intentio consecrantis, vt effectax sit, & vt medià eà fiat consecratio, debet in materiam determinatam in indiuiduo ferri.

Quod si obijcias: Sacerdos potest consententem tantum venialia absoluerè à duobus venialibus tantum, & non ab alijs, non determinando sua intentione duo illa; ergo etiam poterit consecrare partem aliquam materiae, non determinando illam sua intentione; Respondemus, in casu dicto absolutionem fore nullam, & à nullo peccato fieri, quia non est maior ratio, quare fiat ab his duobus quam ab alijs duobus, quia supra nulla duo determinata cadit absolutio. Et quamuis admittamus, in eo casu fieri absolutionem à duobus, quamuis non designatis intentione Sacerdotis, non tamen fiet consecratio partis materiae non designatae intentione ministri, ob discrimen inter verba quibus vitur absolvens, & inter verba quibus vitur consecrans, quia hic vitur Pronomine demonstratio & designatio, non verò ille.

Vnde Sacerdos, qui ex vndecim formulis, quas habet in prospectu, tantum intendit consecrare decem, has decem sua intentione non determinando, nullam consecrat, ob rationem dictam: quæ amplius declaratur & confirmatur, quia tunc non consecrat vndecim, quia id non intendit adhuc confusè; neque consecrat decem, quia ex vndecim excludenda est vna, & non consecranda; & non est maior ratio quare excludatur hæc aut illa, quam quæcumque alia, quia nullam ex vndecim determinatè excludit. Nihilominus habens in prospectu vndecim, quamuis falso existimet esse tantum decem, consecrat omnes vndecim, si non limiter intentionem ad decem, quia verè intendit, quamuis confusè, consecrare omnes quas habet in prospectu, quia expressè non restringit suam intentionem ad decem, quia ex vna parte error ille optimè compaxitur cum intentione consecrandi omnes quas habet in prospectu (quod vt sic est quid determinatum in indiuiduo) & ex altera parte verè vitur consecrare omne quod habet in prospectu, quia nihil excludit: & ob eandem ratio-

nem habens in prospectu duas hostias, existimans esse tantum vnã, consecrat illas duas, si non restringat intentionem ad vnã tantum.

Addimus Primò, vt contra Egidium dub. 3. aduertunt Vasquez disp. 171. Suarez disp. 43. Bonacina disp. 4. quæst. 2. punct. 5. & Adamus du. 2. Sacerdotem, qui ex vndecim formulis intendat consecrare decem quas Deus velit, nullam consecrare, etiam si Deus illas decem eligat; quia tunc nequit illas decem Pronomine demonstratio sensui exteriori (imò neque intellectui) demonstrare & designare, quia ignorat quas decem ex illis Deus velit.

Quod si obijcias: Sacerdos potest offerre sacrificium Missæ pro anima quam Deus designet & eligat, & tunc sacrificiū proficiet animæ quam Deus elegerit, si aliquam elegerit; ergo etiam poterit consecrare materiam quam Deus designauerit, si aliquam designauerit. Respondeo, esse disparem rationem inter consecrationem materiae, & inter applicationem sacrificij pro aliquo: quia consecratio fit à Sacerdote verbis formæ demonstrantibus sensui exteriori, aut materiam consecrandam, aut potius quod ipsi materiae succedit, quod fieri nequit, quando materia non est designata, & nota in indiuiduo illi consecranti: applicatio verò sacrificij non fit demonstrando animam cui applicatur, ac proinde potest applicari animæ ignotæ, & non designatæ ab applicante.

Addimus secundò, in quo Doctores communiter conueniunt, eum, qui plures formas portauit ad altare, intentione consecrandi illas, aut ipsiam existentem in altari appositæ sunt ad id, & tunc decreuit illas suo tempore consecrare, quamuis postea tempore consecrationis tantum recorderetur hostiæ quam tantum habet in manibus, etiam consecrare formulas illas, si aliàs sint sufficienter propinquæ, & visui expositæ, quia tunc in eas fertur intentione antiqua, quæ ad valorem consecrationis sufficit, quia virtualiter perseverat.

Qui verò vinum in calice consecrat, non consecrat guttas vini adhærentes superficiem exteriori calicis (& multò minus existentis in pede calicis) quamuis eas habeat in prospectu, nisi id expressè intendat (quod illicite intendet) in quo Doctores conueniunt; quia nemo censetur intendere eas ad eò discontinuatas à vino continuo, intra calicem existente in profundo, consecrare: imò neque guttas intra calicem existentes discontinuatas à vino continuo existente in profundo, vt contra Bonacina aduertunt Reginaldus c. 2. Ochagavia q. 6. Reginald. & Laymannus c. 2. Et non solum non consecrat guttas remotiores circa labrum calicis existentes, in quo etiam Egidius n. 45. cum prædictis conuenit contra Bonacina, sed neque propinquas ipsi vino existente in profundo, vt contra ipsum Egidium, & contra Adamum quæst. 2. nu. 79. aduertunt prædicti, quia consecrans, quando aliud non expressè intendit, tantum censetur velle consecrare vinum, quod per modum potabilis existit intra calicem, quod tantum est illud continuum quod est in profundo calicis. Addimus etiam, consecrare, & ceteri velle consecrare eas guttas, quæ incepta prolatione verborum erant continuæ cum vino existente in profundo, quamuis ante perfectionem prolationis discontinuentur, & quæ post inceptam prolationem ante perfectam continuantur. Qui tamen consecrat formulas existentes in

patena, aut intra pyxidem, etiam consecrat & consecratur velle consecrare particulas existentes intra pyxidem, aut in patena mixtas cum formulis, vt patet; imò existentes extra ambitum aut spatium formularum existentium intra pyxidem, aut in patena, etiam si non fuerint contiguæ in principio prolationis verborum, nec fiant contiguæ ante perfectionem prolationis verborum, quia ista, quamuis non contiguæ cum formulis, existunt per modum comestibilis intra pyxidem, aut in patena.

DIFFICULTAS XVII.

Utrum materia consecrationis possit in quauis parua quantitate valide consecrari.

Difficultas hæc non procedit de materia partiali existente in totali materia, quia hæc partialis materia, quantumuis minor & minor, valide potest consecrari in toto ipso, quia omnes particule panis & vini consecrati, quantumuis parue sint, consecratae sunt, vt constat ex Trident. sess. 23. c. 4. & can. 3. & 4. & constabit ex dicendis; sed procedit de materia totali, an hæc possit in quauis parua quantitate consecrari.

Circa quam conueniunt Doctores, materiam, quantumuis paruam, si sensu aliquo humano exteriori sentiri possit, consecrari posse, quia ex vna parte in ea manet substantia panis aut vini, vt supponimus, & ex altera est sensibilis, ac proinde demonstrabilis ad sensum Pronomine *hoc*.

Est ergo difficultas, An materia, quæ ob sui paruitatem nullo sensu exteriori percipi potest, consecrari possit.

Sotus. Sotus in 4. dist. 9. quaest. vnica, art. 1. Valentia disp. 6. quaest. 2. punct. 2. Henriquez lib. 8. cap. 14. & Adamus q. 2. dub. 2. partem affirmatiuam tuncitur, quia ex vi consecrationis tantum fit, vt loco substantiæ panis & vini succedat sub accidentibus eorum Corpus aut Sanguis Christi; ergo sub quauis quantitate, quantumuis imperceptibili per sensum, sub qua sit substantia panis aut vini, valide fiet consecratio.

Maior. Maior vero in 4. dist. 11. q. 2. Vasquez disp. 171. cap. 2. Suarez disp. 43. sect. 7. & Agidius dub. 2. partem negatiuam tradunt, & merito: quia tunc materia illa non potest Pronomine *hoc* ad sensum exteriori demonstrari; ergo nequit valide consecrari, quia consecratio fit ex vi demonstrationis & significationis verborum formæ.

Addimus Primo, id etiam esse verum, quamuis materia, quæ sensu exteriori percipi nequit, sit inclusa in vase: quia quamuis tunc possit designari seu demonstrari vas, non tamen ipsa in vase inclusa; quia materia, quæ aliàs præfens exposita sensui nequit ratione sui demonstrari, & est incapax vt demonstretur, non dicitur in continente demonstrari, demonstrato continente.

Addimus Secundo contra Maiorem, facta semel consecratione, v.g. panis, Corpus Christi retineri sub quacumque minima parte sub qua possit conseruari substantia panis, quamuis panis nullo sensu humano percipi possit (sub qua, quamuis sic imperceptibili, potest absque dubio conseruari, vt potest substantia non viuentis) quia Corpus Christi succedit loco substantiæ panis sub eius accidentibus, seu speciebus: ergo quamdiu substan-

tia panis sub illis conseruatur, retinetur Corpus Christi. In hoc autem casu species illa, quamuis sensu humano imperceptibilis, seu insensibilis, habebunt rationem Sacramenti, quia erunt signum sensibile in alio, nempe in toto à quo separata fuerunt; & erunt signum sensibile in toto, si eorum vniantur, quod sufficit ad rationem Sacramenti.

Obseruandum est, vt optimè Vasquez contra nonnullos, quod quamuis materia, sensu aliquo humano perceptibilis, consecrabilis sit, non tamen possit consecrari nisi ab eo à quo sentiri potest; quia qui non potest sensu aliquo rem aliquam percipere, nequit illam, neque aliquid sub illa, Pronomine *hoc* ad sensum sibi signare & demonstrare, quia Pronomine demonstratio id ad minus denotatur, vt diximus Diffic. xv. Ab eo tamen à quo materia sentitur, potest consecrari, quamuis eam non sentiat naturaliter, sed tantum supernaturaliter; quia iste potest Pronomine demonstratio *hoc* vii circa eam materiam, quæ eam potest sibi signare & demonstrare.

DIFFICULTAS XVIII.

Utrum materia consecrationis possit in quauis magna quantitate valide consecrari.

Alexander 4. parte, quaest. 10. memb. 4. art. 2. Bonauentura in 4. dist. 10. parte 2. ar. 1. q. 4. Paludanus dist. 11. quaest. 1. art. 3. Angelus v. Eucharistia 1. num. 25. & alij docent, materiam non posse in quauis magna quantitate valide consecrari. Doctores tamen isti non conueniunt in assignanda magnitudine in qua possit materia valide consecrari, quia Paludanus ait eam magnitudinem esse soli Deo notam; Alexander, Bonauentura & Angelus dicunt, in ea tantum posse consecrari, in qua vsui fidelium sit accommodata, & non in maiori; alij vero, in ea tantum magnitudine, in qua secundum ritum Ecclesiæ consecrari debet.

Id ergo in quo Doctores isti conueniunt, probatur Primo, quia virtus Sacerdotis ad consecrandum, nempe character, & etiam virtus verborum quibus consecrat, est finita, ergo Sacerdos tantum potest operari circa materiam finitam & determinatam, ita vt circa maiorem non possit. Secundo, quia Christus sapientissimè se gessit circa institutionem Sacramentorum; ergo credendum est non reliquisse Sacerdotibus potestatem consecrandi materiam in quauis magna quantitate, sed tantum in ea quam exigat vsus fidelium, in quem eam potestatem reliquit.

S. Thomas vero quaest. 74. ar. 2. Durandus in 4. dist. 11. quaest. 7. Sotus dist. 9. quaest. vnica, art. 2. Vasquez disp. 171. cap. 3. Suarez disp. 43. sect. 8. Adamus dubio 2. & communiter Doctores docent, materiam posse valide consecrari in quauis magna quantitate, absque termino aliquo, quantum est ex parte magnitudinis, & merito: quia ex vna parte materia consecrationis, quantumuis maior & maior, non definit esse materia, quia panis v.g. quantumuis maior & maior, non definit esse panis, & verba consecrationis possunt accommodatè proferri circa quamcumque maximam quantitatem materiæ absque limite, quia quacumque maxima quantitas, quantum est ex se, potest fieri verbis consecrari o-

secrationis demonstrari siue vna siue pluribus consecrationibus: & ex altera parte ad id non obstat, quod virtus propria & physica Sacerdotis sit finita & limitata, quia Sacerdos non operatur propria virtute, sed Dei, vt minister & instrumentum eius; imò ipse non operatur physice ad consecrationem, sed solus Deus. (ex quo constat ad primam rationem aduersariorum.) Neque quod potestas consecrandi collata sit in vsum fidelium, obstat ad hoc, quod Sacerdos possit consecrare maiorem materiam quam vsum fidelium exigit, quia si non possit, limitatio hæc exposita esset multis & granibus incommodis; quia semper aut ferè semper dubium esset, an posset fieri de nouo consecratio, quia semper aut ferè semper est dubium, an formulæ quæ consecrate existunt, sufficiant pro fidelibus, & semper esset dubium, an possent consecrari tot vel tot formulæ, v. g. an possent consecrari octo, an decem, quia nequit pro certo definiti numerus formarum sufficiens ad vsum fidelium. Fuit ergo maximè conueniens, & maximè prudentiæ in Christo insituentæ, vt potestas validè consecrandi accommodata fuerit significationi verborum, vt valor consecra-

tionis non esset tantæ anxietati expositus. Ex quo constat ad secundam rationem aduersariorum.

Sacerdos ergo potest validè consecrare quamcumque magnam molem materiæ (lacum videlicet vini) etiam si magna pars illius ratione sui non sit moraliter præsens, dummodò secundum aliquam magnitudinem illius sit præsens moraliter, quia tunc non obstat magnitudo, vt nuper dicebamus, neque defectus præsentia aliquarum partium ratione ipsarum, vt diximus Diffic. xv. quia magna moles, siue panis siue vini, cuius aliqua pars est præsens, quamuis reliquæ ratione sui sint absentes, potest verè & absolūtè demonstrari ad sensum Pronomine demonstratio *hoc*; quia optimè dicimus, *hic lacus, hoc flumen, hoc mare*. Vnde quando dictum Pronomen dirigitur ad totam molem, falsò dicitur, *hoc est vinum*, quamuis proxima pars sit vinum, si ferè tota residua moles sit vinum: secus est, si tantum dirigatur ad partem proximam, quia si proxima sit vinum, verè dicitur, *hoc est vinum*, & falsò, si proxima pars sit aqua.

DISPUTATIO III.

De forma Sacramenti Eucharistiæ.

DIFFICULTAS I.

Vtrum Christus eisdem verbis gratias egert Patri, benedixerit panem & vinum, & ea consecrauerit.

PLVRA apud Euangelistas legimus Christum fecisse, quando Eucharistiam instituit, nempe gratias egisse Deo, benedixisse & fregisse panem, & protulisse verba consecrationis.

Est tamen difficultas circa distinctionem & ordinem harum quatuor actionum.

Conueniunt Theologi, fractionem panis fuisse actionem distinctam ab alijs tribus, vt ex se patet, & ex modo quo vt distincta ab illis refertur ab Euangelistis, desinentiam tamen circa alias tres.

Alexander 4 par. quest. 10. memb. 4. art. 2. Durandus in 4. dist. 8. q. 2. Marfilus in 4. q. 6. ar. 1. Becanus cap. 21. q. 3. & Theologi Catechismi Pij V. tit. de Eucharistia, docent, Christum eisdem verbis, quibus consecrauit panem & vinum, eis benedixisse, ita vt benedictio non fuerit distincta à consecratione, quia verba consecrationis panis & vini sunt benedictio eorum; ergo absque fundamento distinguitur benedictio à consecratione. Quod autem prolato verborum consecrationis sit benedictio, indicare videtur Paulus 1. ad Corinth. 10. illis verbis: *Calix benedictionis, cui benedicimus*, & significare videntur Iustinus in Apologia 2. & Cyprian. de Cæna Domini.

Armacanus lib. 9. Questionum contra Armenos, c. 5. docet, benedictionem fuisse distinctam à consecratione, non tamen à gratiarum actione; quia Christus gratias egit Deo, (acproinde eam

benedictionem non fuisse panis & vini, sed Dei, quia Deum benedixit, ipsi gratias agendo) quia Lucas cap. 22. & Paulus 1. ad Corinth. 11. pro benedictione, cuius Matthæus & Marcus mentionem faciunt, videntur gratiarum actione.

Sotus verò in 4. dist. 11. q. 1. art. 2. Iansenius in *Sotus*. sua Concordia 131. Suarez disp. 58. & Valquez *Iansenius*. disp. 196. docent, & meritò, gratiarum actionem, benedictionem & consecrationem fuisse tres actiones inter se distinctas. *Suarez*. *Valquez*.

Et in primis, benedictionem panis & vini fuisse actionem distinctam à consecratione, satis indicatur in Tridentino sess. 13. cap. 1. dum dicitur: *Post Trident. panis vniuersæ benedictionem se ipsum ipsius Corpus illis præbere, ac suum Sanguinem, asserit ac perspicuis verbis testatus est*. quibus Tridentinum significat, Christum post benedictionem panis & vini consecrasset, quia verbis ipsius consecrationis testatus est, se illis suum Corpus & Sanguinem præbere. Id quoque indicatur in Euangelio, quia in eo benedictio & consecratio narratur vt distinctæ; quia Matth. 26. dicitur, *Accipit Iesus panem, & benedixit, fregit, dedit que discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite hoc est Corpus meum*. quod etiam vltus Ecclesiæ confirmat, quia Sacerdos imitatione Christi consecraturus, præmittit benedictionem panis & vini antequam consecret. Quamuis ergo consecratio panis & vini etiam sit benedictio eorum, quia consecratione in melius conuertuntur, nihilominus Christus alia etiam benedictione, distincta à consecratione, panem & vinum benedixit alijs verbis, inuocando videlicet Deum super panem, & eis aliquid boni apprecando.

Deinde gratiarum actionem fuisse distinctam à consecratione, indicatur in Euangelio, dum ista narratur vt distinctæ. Et ratione constat, quia

gratiarum actio refertur in Deum, consecratio vero in panem & vinum.

Tandem gratiarum actionem fuisse distinctam à benedictione, satis indicatur in Evangelio, quia Matthæi 26. & Marci 14. narratur ut distinctæ, & in Canone Missæ, dum in eo exprimuntur ut distinctæ.

Paulus verò & Lucas non meminerunt benedictionis, sed gratiarum actionis, non quia essent eadem actio, sed quia eo ipso quòd exprimebant gratiarum actionem, etiam denotabant benedictionem, quia tunc ex more ad gratiarum actionem supra rem aliquam sequebatur benedictio illius, ut indicat Paulus 1. ad Corinth. 4. Quo etiam confirmatur, gratiarum actionem & benedictionem fuisse actiones distinctas.

Circa ordinem ergo actionum, quæ factæ fuerunt tempore consecrationis, credimus Christum primò accepisse panem, secundo gratias egisse Deo, (forsan pro eo, quòd virtus diuina ipsi semper assisteret ad patranda mirabilia, qua ratione Ioannis 11. excitatur Lazarum gratias egit Deo) tertio benedixisse panem, quarto illum fregisse, quinto consecrasse (quia ordine prædicto referuntur in Evangelio factæ, & absque urgente necessitate non est negandus, neque est recurrendum ad figuram anticipationis, qua aliquando Euangelistæ vtuntur,) & sexto post consecrationem panis illum distribuisse Discipulis suis, qui ante distributionem debuit consecrari. Et ideo quamvis in Evangelio prius referatur distributio quam prolatio verborum consecrationis, recurrimus ad vsum anticipationis.

DIFFICULTAS II.

Quo pacto Christus consecrauerit.

Catherin.

Catherinus Tract. de hac re, pro viribus defendit, Christum sola diuina virtute, absque viliis verbis consecrasse: quod probabile indicant Innocentius III. lib. 4. de Mysterijs Missæ, cap. 6. Archidiaconus in can. Timorem, de Consecratione Diffic. 21. Guillelmus Durandus lib. 4. Diuinarum officiorum cap. 41. & Alliacensis in 4. q. 5. art. 1. lit. h. Et probari potest Primò, quia quamvis ex Scriptura constet, Christum verba consecrationis protulisse, & Ecclesia definierit, Christum verba illa nobis pro forma reliquisse, tamen neque ex Scriptura, neque ex definitione Ecclesiæ, neque aliunde constat, Christum verbis illis consecrasse: ergo. Secundò, quia nisi prius Christus consecrasset, quam proferret verba consecrationis quibus nos consecramus, non pronuntiasset illa verè, quia verba consecrationis non significant aliquid fieri, sed iam esse. Tertio, quia Marci 14. cap. prius narrat Christum dedisse calicem discipulis, & eos omnes ex illo bibisse, quam verba consecrationis calicis protulerit.

S. Thomas

Egidius.

Vasquez

Adamus.

Becanus.

Trident.

S. Thomas verò quæst. 78. art. 1. Egidius du. 1. Vasquez disp. 197. Adamus quæst. 3. dub. 1. Becanus cap. 21. quæst. 3. & communiter Theologi docent, & meritò, Christum verbis consecrationis, quibus nos vtimur, consecrasse. quod indicat Tridentinum sess. 13. cap. 1. dum ait: *Maiores nostri apertissime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in vltima coena Redemptorem nostrum instruisse, cum post panis vniuersæ benedictionem, se suum*

ipsum Corpus illis præbere, ac suum Sanguinem offerri ac perspicuis verbis restatus est. Si ergo Christus prolatione verborum consecrationis Sacramentum Eucharistia instituit, eis verè consecrauit, quia non potuit prolatione eorum illud instituire, nisi facto suo, nempe medijs illis, consecrationem efficiendo. Idem quoque significat cap. 4. dum ait: *Quoniam autem Christus Redemptor noster Corpus suum, id quod sub speciebus panis offerret, verè esse dixit, ideo persuasum semper in Ecclesia fuit, idque nunc denuò sancta hac Synodus declarat, per consecrationem panis & vini conuersionem fieri totius substantia, &c. Vbi Tridentinum ex veritate verborum consecrationis collegit, fieri conuersionem panis in Corpus Christi: & non tantum colligit nunc fieri à Sacerdotibus, sed etiam factam fuisse à Christo, quando verba consecrationis protulit. ait enim, Et id quod sub specie panis offerret, verè esse suum Corpus dixit. Tridentinum ergo manifestè sentit, conuersionem seu consecrationem panis factam fuisse à Christo verbis illis, Hoc est Corpus meum.*

Et id ratione probatur, quia verba consecrationis, quibus nos vtimur ad consecrandum, sunt aptissima ad id, & ad id illa nobis Christus reliquit, & à Christo, tempore quo ipse consecrauit, fuerunt prolata: ergo absque fundamento, imò & contra rationem negatur Christum illis consecrasse.

Ad primam ergo rationem Catherini respondemus, quòd quamvis ex Scriptura non constet, Christum verbis, quibus nos vtimur, consecrasse, id tamen deducitur ex Tridentino, & dicta ratione confirmatur. Et ad secundam negamus, verba consecrationis non significare aliquid fieri, vt Diff. 11. Ad tertiam concedimus, Marcum prius narraisse Christum dedisse calicem discipulis, & eos ex calice bibisse, & postea narraisse, Christum verba consecrationis protulisse: id tamen fecit Marcus per figuram anticipationis, qui non eodem ordine narrauit, ac alij.

DIFFICULTAS III.

Virum præter verba, quibus Christus consecrauit, sint necessaria alia, vt nunc fiat à Sacerdotibus consecratio.

Error est Græcorum recentiorum, verba, quibus Christus consecrauit, & quibus nunc vtitur Ecclesia Latina, non sufficere Sacerdotibus ad consecrandum, sed necessarium esse addere quædam alias orationes, & preces, quibus à Deo petatur, vt panis conuertatur in Corpus, & vinum in Sanguinem Christi.

Id autem probant auctoritate, Primò, quia multi Patres dicunt consecrationem fieri orationibus & precibus, & tamen hæc verba, *Hoc est Corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, non sunt orationes neque preces, quia eis nihil petitur; ergo solis illis non fit consecratio.

Secundò probatur ex Liturgijs SS. Iacobi & Basilij, quæ habentur in Bibliotheca antiquorum Patrum; & S. Clementis, quæ habetur in lib. 8. Constitutionum c. 12. aliàs 27. in quibus post verba consecrationis, quibus vsum est Christus, & nunc vtitur Ecclesia Latina, additur oratio, in qua petitur, vt adueniat Spiritus sanctus supra dona illa. *Vt superueniens sancta, & boi. & gloria*

sua presentia (vt ibi dicitur) sanctificet & efficiat hunc panem Corpus sanctum Christi tui, & hunc Calicem pretiosum Sanguinem Christi tui.

Dionysius.

Tertio id probant ex Dionysio c. 3. de Ecclesiastica Hierarchia, in Contemplatione, aliquantulum ante finem, dum non leuiter indicat, ante verba illa, *Hoc facite in meam commemorationem*, non fuisse factam consecrationem, & tamen ante illa iam prolata erant verba illa consecrationis, *Hoc est Corpus meum.*

Damasceus.

Quarto ex Damasceno lib. 4. de Fide c. 14. dum ait, panem & vinum post verba illa, *Hoc est corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, vocati antitypa, id est figuram Corporis & Sanguinis Domini: ergo sentit, solis predictis verbis non constitui Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini.

Quinto id probant ex Missa Romana, quia in ea post verba illa, *Hoc est Corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, orat Sacerdos his verbis, *Iube hac perferr per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum*; quibus peti videtur, quod fiat consecratio.

Catholici tamen conueniunt, verbis illis, *Hoc est Corpus meum, & Hic est calix*, &c. quibus vitur Ecclesia Latina, absque vlla alia oratione perfici consecrationem panis & vini, quod plures ex Patribus aut expriment, aut maxime indicant. Et id supponit Eugenius IV. in suo Decreto fidei, dum pro forma consecrationis non assignat alia verbanli predicta, quo satis denotatur illa esse sufficientia. Et id constat ex Ecclesia etiam Græcæ traditione & vsu, quæ statim post prolata verba dictæ consecrationis, agnoscit verum Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini, & vt talia populo adoranda proponit.

Eugen. IV.

Et ratione probatur Primò, quia Christus solis predictis verbis consecrauit, vt ipsi Græci fatentur: ergo absque fundamento, imò contra rationem exigitur aliqua alia oratio vt nos consecremus, præsertim cum Christus statim atque dicta verba consecrationis Luc. 22. protulit, dixerit, *Hoc facite in meam commemorationem*. Secundò, quia si statim atque dicta verba consecrationis prolata sunt, non fieret consecratio, sed postea post aliam superadditam orationem, dicta verba non essent vera in ore Sacerdotis, quia Sacerdos non posset verè in nomine Christi dicere, *Hoc est Corpus meum*, si adhuc post horum verborum prolationem finitam, manet substantia panis, sed ex sola veritate verborum Ecclesia semper collegit seu deduxit consecrationem & conuersionem Eucharistia, vt docet Tridentinum sess. 13. cap. 4. ergo illis solis fit consecratio & conuersio.

Ex dictis etiam rejicitur error hæreticorum nostri temporis, asserentium, verba consecrationis nihil efficere, sed tantum esse verba concionatoria & exhortatoria; quia ex dictis constat esse consecratoria & efficacia, vt conuertant panem & vinum in Corpus & Sanguinem Christi.

Ad primum ergo fundamentum Græcorum respondemus, plures ex Patribus vocare formas consecrationis preces & orationes, quia quamuis formaliter non sint tales, sunt tamen virtualiter, quia habent virtutem & vim orationis & precationis, quia à Deo impetrant consecrationem & conuersionem ipsam.

Ad secundum respondemus, in oratione addita

post verba consecrationis in relictis Liturgijs non peti, vt panis fiat Corpus Christi simpliciter, sed vt fiat nobis viuificum, & nos sanctificans, vt ex ipsis Liturgijs deducitur.

Ad tertium concedimus, Dionysium in eo loco satis indicare, ante verba illa, *Hoc facite in meam commemorationem*; non esse factam consecrationem, nihilominus etiam indicat ante illa non fuisse prolata verba consecrationis, sed potius post illa. Et sanè quamuis in Ecclesia Latina similia verba habeantur post verba consecrationis, tamen in Ecclesia Græca consueverunt ante verba consecrationis dici, vt sic Sacerdos, antequam aggredietur tantum opus, & excuset quòd illud aggredietur, quia Christus præcepit id fieri in sui commemorationem.

Ad quartum respondemus, panem & vinum appellari à Damasceno antitypa Sanguinis & Corporis Christi, quia loquebatur de pane & vino ante consecrationem; vel si etiam loquebatur de illis post consecrationem, id dixit, quia Christus, prout in hoc Sacramento, est figura sui; prout in propria persona se obtulit pro nobis in cruce.

Ad quintum respondemus, quòd quando in Missa Romana addimus, *Iube hac perferr per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum*, non petimus quòd consecratio fiat, sed quòd Deus ita sacrificium nostrum acceptet, vt sit nobis in remissionem peccatorum, & impletionem omnis gratiæ benedictionis.

DIFFICULTAS IV.

Verum forma consecrationis ita incipiat ab illis verbis, Hoc est Corpus meum, & Hic est calix, &c. vt absque precedentibus ad ipsa possit fieri consecratio.

Conueniunt Theologi, verba illa, *qui pridie quam pateretur*, & reliqua quæ in Canone Missæ præmittuntur ante verba illa, *Hoc est corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, non esse essentialia formæ consecrationis, quia illis nullo modo adhuc partialiter significatur consecratio seu conuersio, ac proinde illis nullo modo, neque partialiter fit. Est tamen difficultas, An ita necessaria sint, vt absque illis non fiat consecratio.

Scotus in 4. dist. 8. q. 2. & Angelus v. *Eucharistia* 1. num. 24. partem affirmatiuam tuentur: quia absque illis verba consecrationis non significant Corpus & Sanguinem Christi, sed ipsius Sacerdotis, quia absque illis Pronomen *meum* in forma consecrationis Corporis, & Pronomen *mei* in forma consecrationis Sanguinis, non refertur ad Christum, sed ad Sacerdotem, ita vt sensus sit, illud esse Corpus & Sanguinem Sacerdotis, non Christi.

S. Thomas verò quæst. 78. art. 1. Egidius dub. 2. Durandus in 4. dist. 8. quæst. 2. Valquez disp. 198. c. 1. & communiter Theologi partem negatiuam merito tradunt, quam significat Ambrosius lib. 4. de Sacramentis, cap. 4. dum ait, verbis Christi fieri consecrationem, & mutari creaturam, reliqua verò verba in laudem Domini referri per modum orationis. Retulit autem Ambrosius & coniunxit verba

verba illa, *Accipite, & comedite ex hoc omnes*, cum illis, *Hoc est enim Corpus meum*, non tamquam necessaria ad consecrationem, sed vt refert integrum sensum periodi.

Et ratione probatur, quia verba consecrationis, & Pronomen *meum* & *mei* in eis contentum, absque verbis illis *qui pridie*, & reliquis quæ ad verba ipsa consecrationis præmittuntur, referri possunt ad Corpus & Sanguinem Christi, si id intendat Sacerdos, sua intentione proferendi illa in nomine Christi, seu gerens personam Christi, sicut Angelus sua intentione gerens personam Dei, nullis alijs præmissis verbis, absolute dicebat, *Ego sum Deus Abraham*, &c. Ergo verbis consecrationis, absque vllis alijs præmissis, potest fieri consecratio, quia verbis consecrationis, absque alijs præmissis, significari potest Corpus & Sanguis Christi esse sub speciebus.

DIFFICULTAS V.

Quæ verba sint essentialia formæ consecrationis Corporis.

Conueniunt primò Theologi, quatuor hæc verba, *Hoc est Corpus meum*, esse essentialia formæ consecrationis Corporis, & consequenter ad eam necessaria ad consecrationem, vt quolibet deficiente non fiat: quod Ecclesiæ omnes amplectuntur, & merito; quia omnia dicta quatuor verba sunt necessaria ad significandum, Corpus Christi esse sub speciebus, quo substantia panis conuertitur in Corpus Christi, quia ad veritatem huius necessarium est, substantiam panis conuerti in Corpus Christi.

Conueniunt Secundò, particulam enim non esse essentialiam formæ consecrationis Corporis, & consequenter absque ea posse fieri consecrationem Corporis, quia non est necessaria ad significandum Corpus Christi esse sub speciebus, quo solo fit dicta conuersio. Et sanè, si essentialis esset, non esset omnino prætermissa in Scriptura. Imò conueniunt, eam particulam non esse substantialem, vel quod idem est, non concurrere ad consecrationem seu conuersionem, quia non iuuat, neque aliquo modo deseruit ad significandum, Corpus Christi esse sub speciebus.

Est ergo difficultas de alijs verbis, quæ superaddita fuerunt à Christo, nempe *quod pro vobis iradetur*, vt refertur 1. ad Corinth. 11. vel *quod pro vobis datur*, vt refertur Lucae 22.

Circa difficultatem hanc etror refertur, & tribuitur Græcis, quasi senserint, dicta verba esse essentialia formæ consecrationis Corporis, quia ex vna parte Paulus & Lucas illa referunt, vt à Christo prolata simul cum alijs verbis essentialibus; & ex altera parte verba illa superaddita determinant & explicant verba essentialia.

De fide tamen est, dicta verba non esse essentialia, neque necessaria ad consecrationem, vt constat ex perpetuo vsu Ecclesiæ Romanæ, quæ à Petro edocta, absq; verbis illis consecrat Corpus Christi, quod deducitur ex eo quòd Matthæus & Marcus alia verba tradentes, omittunt prædicta; quæ non omitterent, si essent essentialia, aut necessaria ad consecrationem. Et ratione probatur, quia hæc verba, *Hoc est Corpus meum*, absque illis prædictis sufficienter significant, Corpus Christi esse

sub speciebus panis, ad cuius veritatem necessarium est substantiam panis conuerti in Corpus Christi, ergo verba ista absque illis superadditis sufficiunt ad consecrationem seu conuersionem.

Quòd autem fuerint à Christo prolata, & quòd determinent & explicent essentialia, non conuincit, ipsa etiam esse essentialia, neque esse necessaria, quia solum fuerunt prolata, vt determinantia & explicantia ea quæ sunt essentialia.

Addimus, non tantum non esse essentialia, neque necessaria, sed neque substantialem, seu integralia, seu ad consecrationem concurrere, quando proferuntur, vt semper proferuntur à Græcis, quia absque fundamento dicitur ea verba ad effectum concurrere, imò & contra rationem, quia non concurrunt, neque iuuant ad significandum Corpus Christi esse sub speciebus.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum omnia verba, quæ in Ecclesia Latina dicuntur pro consecratione Sanguinis, sint essentialia formæ ipsius.

In Ecclesia Latina pro consecratione Sanguinis non tantum proferuntur illa verba, *Hic est enim calix Sanguinis mei*, sed etiam illa, *noui & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*.

Conueniunt Primò omnes, particulam illam enim non pertinere ad essentialiam formæ Sanguinis, neque ad consecrationem Sanguinis concurrere, quia non deseruit ad significandum, Sanguinem Christi esse sub speciebus, quo solo fit consecratio & conuersio substantiæ vini in Sanguinem Christi.

Conueniunt Secundò, verba illa, *Hic est calix Sanguinis mei*, esse essentialia formæ, & consequenter necessaria ad consecrationem Sanguinis, quia absque ipsis non significatur Sanguinem Christi esse sub speciebus, quod est necessarium ad conuersionem vini in Sanguinem Christi faciendam.

Est ergo difficultas, An etiam illa alia posteriora verba, nempe *noui & æterni*, & reliqua sint essentialia formæ.

Richardus in 4. dist. 8. art. 3. quæst. 2. Antoninus 3. p. tit. 13. cap. 5. Petrus Sorus de Institut. Sacerdotis, lect. 2. de Eucharistia, Silvester in *Eucharistia* 1. quæst. 6. & Armilla num. 14. partem affirmatiuam tenent, quæ indicatur in Concilio Colonienfi parte 7. cap. 14. & ab Innocentio III. in cap. *Cum Martha*, de Celebratione Missarum, dum etiam dicta verba posteriora ponuntur ab illis pro forma simul cum prioribus. Et etiam indicauit Pius V. dum partem commentarij Caietani in art. 3. q. 78. vbi oppositam sententiam sequebatur, expungi fecit in impressione Romana, & in suo Catechismo hanc partem affirmatiuam excudi iussit.

Et ratione probatur Primò, quia etiam dicta posteriora verba eodem tenore, quo priora, proferuntur à Sacerdote supra calicem, & etiam maiusculis literis designantur in Missali. Secundò, quia prædicta posteriora verba etiam fuerunt prolata à Christo, à quo verba essentialia designantur. Tertio, quia dicta posteriora verba determinant priora, ergo priora & posteriora pertinent ad

ad eandem significationem, ac proinde ad eandem formam.

Magister Bonaventura 2. parte dist. 8. art. 1. q. 2. Scotus & Durandus q. 2. Vasquez disp. 198. Egidius q. 18. art. 3. dub. 2. Becanus cap. 20. q. 2. & communiter Theologi, partem negatiuam merito tradunt, quam indicant Damascenus 4. de Fide c. 14. Ambrosius lib. 4. de Sacramentis, cap. 5. Eusebius Emisenus relatus can. *Quia Corpus*, de Consecratione, dist. 2. Iustinus Apologia 2. in fine, & Pseudo-Cyprianus Ser. de Coena Domini, dū pro formā consecrationis Sanguinis tantum assignant verba illa, *Hic est Sanguis meus*, vel æquivalentia. Et eandem partem maxime suadet, quod neque Marcus neque Iacobus, neque Græci, neque Æthiopes, neque Mozarabes in Hispania consecrabant vinum dictis posterioribus verbis (quamuis iam Mozarabes etiam illis consecrent) ut patet ex eorum Liturgijs, quæ habentur in Bibliotheca Antiquorum Patrum: & eandem suadet, quod neque Paulus, neque Euangelista aliquis meminit illius particulae, *mysterium fidei*.

Etratione probatur, quia hæc verba, *Hic est Sanguis meus*, vel, *Hic est calix Sanguinis mei*, absq; alijs superadditis sufficienter significant Sanguinem Christi esse sub speciebus vini, ad cuius veritatem necessarium est substantiam vini conuerti in Sanguinem Christi, & nulla alia id significant, neque ad id significandum iuuant; ergo sola illa absque alijs sunt essentialia formæ, & sufficientia ad consecrationem Sanguinis, & nulla alia sunt essentialia, quia verba mediante sua significatione pertinent ad essentiam formæ consecrationis.

Ad fundamentum ergo aucteriorum ex auctoritate desumptum, concedimus, etiam posteriora illa verba recitari in forma calicis in Concilio Colonensi, & ab Innocentio III. Id tamen non conuincit, illa esse essentialia formæ, ut patet. Dicuntur tamen priora & posteriora ab Innocentio III. esse formam, quia priora sunt essentialia formæ, & posteriora pertinent ad explicationem verborum essentialium formæ, & cum his simul proferuntur. Concedimus quoque, Pium V. expunxisse partem illam commentarij Caietani, non quia falsam contineret doctrinam, sed quia, postquam suam sententiam explicuit, non curauit de sententia S. Thomæ, quam explicare debuit, ut ab ipso Caietano instructi eam sequi possemus. Et quamuis in Catechismo Pij V. etiam posteriora assignentur pro forma (sicut etiam in Missali Romano) in eo tamen non dicitur illa esse essentialia, præsertim quod in eo Catechismo non continetur auctoritas aliqua Pontificia, sed tantum eorum Theologorum, qui illum scripserunt.

Et ad primam rationem concedimus, omnia dicta verba, priora & posteriora, eodem tenore proferri à Sacerdote super calicem, & litteris maiusculis notari; neutrum tamen conuincit, etiam posteriora verba esse essentialia, quia vtrumque contingit in particula *enim*, quæ ex omnium sententia non est essentialis: idem autem Ecclesia voluit etiam posteriora illa sic proferri & notari, quia pertinent ad maiorem explicationem essentialium.

Ad secundum concedimus, etiam posteriora verba, adhuc illa, *mysterium fidei*, fuisse à Christo prolata, negamus tamen esse essentialia, quia etiam

verba illa, quod pro vobis tradetur, fuerunt à Christo prolata in forma Corporis, & tamen non sunt ei essentialia; quia tam hæc, quam posteriora illa, in forma Sanguinis fuerunt à Christo prolata pro explicatione essentialium.

Ad tertium concedimus, posteriora illa verba determinare & explicare priora, quæ sunt essentialia; id tamen non conuincit, etiā illa esse essentialia, ut patet in illis verbis, quod pro vobis tradetur, quæ non sunt essentialia formæ Corporis, quamuis eam determinant & explicent. Fuit autem conueniens dicta posteriora verba addi in forma calicis (quamuis in forma Corporis non addantur illa, quod pro vobis tradetur) quia illis denotatur excellentia & præstantia noui Testamenti supra vetus, quia hoc confirmatum fuit sanguine hircorum, nouum verò Sanguine Christi pro nobis effuso.

Id verò quod nonnulli Thomiste addunt, nempe dicta posteriora verba etiam posse esse essentialia, & ad consecrationem concurrere, quando Sacerdos ea profert intentione etiam medijs illis consecrandi, dicitur sine fundamento: quia id non potest dictis verbis conuenire, nisi ex institutione Christi; de hac autem nullatenus constat: sicut absque fundamento diceretur, quod quando ministrat baptizat his verbis, *Ego te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filij unigeniti, & Spiritus sancti ab utroque procedentis*, animo omnibus his baptizandi, hæc verba addita communi formæ, nempe *omnipotentis, unigeniti, ab utroque procedentis*, quod sunt essentialia formæ Baptismi, & quod ad effectum Baptismi concurrant, quia id non instituit Christus: absque institutione autem Christi id nequit dictis verbis conuenire. Imò illud additur, & dicitur à dictis Thomistis contrariationem, quia posteriora illa verba non concurrunt adhuc partialiter ad significandū, Sanguinem Christi esse sub speciebus vini.

Id quoque quod addunt Sotus in 4. dist. 11. q. 1. ar. 3. & Ledesma 3. parte 4. quæst. 19. ar. 3. nempe dicta verba posteriora esse substantialia seu integralia, & ad consecrandum concurrere quando proferuntur, non solum dicitur absque fundamento, quia id dictis verbi nequit conuenire, nisi ex Christi institutione, de qua non constat; sed etiam contra rationem, quia dicta verba non concurrunt adhuc partialiter integraliter ad significandum, Sanguinem Christi esse sub speciebus vini, dicuntur tamen à S. Thoma q. 78. art. 3. esse S. Thomæ, de substantia formæ consecrationis Sanguinis, quia determinant & explicant, & quasi perficiunt sensum priorum verborum, in quibus solis essentialia & substantia formæ consistit.

DIFFICULTAS VII.

Verum verba consecrationis mutari possint.

Conueniunt Primò Theologi, nullum verbum formæ consecrationis, siue Corporis siue Sanguinis, quamuis non essentialia, posse omitti absque peccato, quia ad minus id erit contra præceptum Ecclesiasticum consuetudine introductum: vnde conueniunt, omittere particulam *enim*, esse peccatum; disconueniunt tamen an sit mortale, an tantum veniale.

Vasquez

Vasquez.
Ochagan.

Vasquez disp. 199. nu. 29. & Ochagauia q. 32. existimant esse mortale, quia in re tam graui, graue quid est omittere particulam aliquam, quamuis tantum deferuientem ad connexionem sensus verborum.

Sotus.
Suarez.

Sotus verò dist. 10. q. 1. art. 8. & Suarez disp. 59. sect. 1. existimant esse tantum veniale, & merito: quia non probatur sufficienter, neque apparet esse quid graue, omittere particulam vnã non necessariam ad valorem consecrationis, quamuis consecratio sit res grauis. Et idem ob eandem rationem dicendum est de omissione cuiuslibet alius particulæ non essentialis. Addimus *essentialis*, quia omisio cuiuslibet particulæ essentialis, est absque dubio mortalis, quia non solum est grauis contra præceptum Ecclesiæ in materia religionis, sed etiam quia est grauis contra præceptum naturale in eadem materia religionis, quia facit irritam formam consecrationis. Imò credimus tunc esse duplex peccatum mortale contra virtutem religionis: alterum commissionis contra præceptum naturale, quod æquiualeter est negatiuum, quia omissione particulæ essentialis fit positua irreuerentia Sacramento Eucharistie, quia ea omissione irritatur; alterum omissionis contra præceptum Ecclesiæ, quod formaliter & æquiualeter est affirmatiuum, quia contra ipsum omittitur res præcepta, non attenda positua aliqua irreuerentia in Sacramento.

Conueniunt Secundo Theologi, omissionem cuiuslibet particulæ non essentialis, non impedire valorem consecrationis: impedire verò illud, omissionem cuiuslibet particulæ essentialis, vt patet.

Est tamen difficultas, An quæuis mutatio in verbis essentialibus, quæ non sit omisio, impediat valorem & effectum consecrationis, & sit illicita.

Circa difficultatem hanc, iuxta ea quæ communiter recepta sunt in Tract. de Sacramento in genere, & sunt dicta à nobis Disp. 1. Diffic. xiv. & xv. dicendum est, quamcumque mutationem in verbis essentialibus non retinentem eandem significationem sensus substantialis ad consecrationem & ad conuersionem necessarij, id est, non retinentem significationem eiusdem sensus à Christo intenti, esse non solum illicitam, & mortaliter, vt patet, sed etiam impedire ne fiat conuersio: significatio autem sensus à Christo intenti, & ad valorem consecrationis necessarij, est, vt in nomine Christi ita significetur Corpus & Sanguinem Christi esse sub speciebus, vt ex vi significationis fiat conuersio, vt significatur his verbis, *Hoc est Corpus meum*, & *Hic est Sanguis meus*. Ex eo autem, quod forma preferenda sit in nomine Christi, consecrans vii debet Pronomine demonstratiuo *meum* aut *mei*. Mutationem verò verborum essentialium, non destruentem, sed retinentem significationem eiusdem sensus à Christo intenti, non impedire valorem neque effectum consecrationis, vt patet, esse tamen illicitam, vel mortaliter, vel venialiter, pro grauitate vel leuitate mutationis.

Ex quo Theologi conueniunt, mutationem, qua in forma calicis verba illa, *Calix Sanguinis mei*, mutantur in hæc, *Sanguis meus*, quæ sunt apud Matthæum & Marcum, & quibus Græci vtuntur in Liturgijs S. Iacobi & S. Marci, non impedire valorem consecrationis, neque conuersionem, quia retinetur idem sensus Sacramentalis, vt patet, quia idem substantialiter significant verba illa,

Hic est Sanguis meus, & illa quibus Ecclesia Latina vtitur, nempe, *Hic est calix Sanguinis mei*.

Est tamen difficultas, An quando ista verba, *Hic est calix Sanguinis mei*, mutantur in verba tradita à Paulo 1. Corinth. 11. & à Luca 22. nempe, *Hic calix nouum testamentum est in meo Sanguine*, vt dixit Paulus, vel *in sanguine meo*, vt dixit Lucas, mutatio hæc impediat valorem consecrationis.

Non desunt, qui existimant impedire, quia eis verbis non significatur sub speciebus vini esse Sanguinem Christi, sed sub illis esse nouum testamentum.

Suarez verò sect. 2. Vasquez n. 44. Henriquez *Sacram.* c. 13. & Bonacina disp. 4. q. 3. punct. 2. existimant, Vasquez *Sacram.* non impedire, quia dicta verba verè significant, Bonacina *Sacram.* sub speciebus vini esse Sanguinem Christi, quia illis significatur hunc calicem esse Sanguinem Christi, quia sensus eorum est, *Calix hic in meo Sanguine* (id est, ratione mei Sanguinis, cuius est calix, vel quem continet) *est nouum testamentum*, quia testamentum, seu fœdus, & pactum etiam dicitur, & propriè non tantum de voluntate qua quis legat aut promittit rem, & de re quæ cadit sub eam voluntatem; sed etiam de conditione sub qua res illa legatur aut promittitur, & ob quam iam impletam executioni mandat legatum & promissio: dicitur enim, Promitto tibi hanc rem sub hoc pacto & fœdere, id est sub hac conditione. Quia ergo Sanguis Christi, seu effusio Sanguinis Christi, fuit cõditio sub qua Deus nobis promissit gratiam & vitam æternam, quæ sunt res & hereditas noui Testamenti, & ob quam iam impletã, vel vt sic præuisam, Deus executioni mandat collationem gratiæ, aut vitæ æternæ, aut vtriusque; idem nõ tantum voluntas Dei dandi gratiã & vitam æternam, & gratia ipsa & vita æterna dicuntur nouum Testamentum, sed etiam Sanguis Christi, non prout in Eucharistia existens, sed prout effusus in cruce: quia sub conditione, & quasi pacto illius effusionis fuit nobis promissa gratia & vita æterna, & ob eam effusionem iam completam Deus hominibus noui Testamenti illam confert, & ob eam sic præuisam contulit gratiam hominibus veteris Testamenti.

Ecclesia ergo Latina ad consecrationem Sanguinis vtitur his sequentibus verbis: *Hic est enim calix Sanguinis mei, noui & æterni Testamenti mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effunditur in remissionem peccatorum*. Additur autem particula *enim* verbis essentialibus consecrationis, ad eã continuanda, seu connectenda cum præcedentibus verbis; & adduntur illa alia posteriora, nempe *noui & æterni*, &c. tum quia fuerunt à Christo prolata, tum etiam quia deseruiunt ad explicanda essentialia. Quod verò hæc posteriora verba fuerint à Christo prolata, constat, quia inueniuntur in Euangelistis à Christo dicta, exceptis his, *mysterium fidei*: hæc tamen antiqua traditione creduntur accepta esse à Christo, vt ait Innocentius III. in dicto cap. *Cum Marthe*; & dicitur in forma Ecclesiæ Latine, *Hic est calix Sanguinis mei*, congruentius quàm *Hic est Sanguis meus*, quia his non significatur Sanguis Christi, vt potabilis, benè tamen illis prioribus. Vtuntur autem Ecclesia Latina nomine calicis (quo Paulus & Lucas vtuntur) non figuratè pro Sanguine contento, sed propriè pro vase ipso & poculo. Verum est, Relatiuum *qui*, referens calicem

(vt constat ex textu Græco Luca) sumi figuratè pro sanguine contento, quia Sanguis effundendus erat, & non vas ipsum: & dicitur, *nomi & æterni testamenti*, quia effusione Sanguinis Christi confirmatum est nouum Testamentum, quod est æternum, & numquam cessaturum: & dicitur *mysterium fidei*, quia Sanguis Christi, & eius effusio, & huius effusionis valor, est vnum ex maximis mysterijs fidei: & dicitur, *qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, quia effundendus erat pro Discipulis, qui significantur particulâ *vobis*; & etiam erat effundendus pro omnibus alijs, qui significantur particulâ *multis*.

DIFFICULTAS VIII.

Quid significetur verbis illis effundetur & tradetur additis in formis consecrationis.

In senius in Concordia Euangelica cap. 17. & nonnulli recentiores docent, Verbum *effundetur* additum formæ consecrationis Sanguinis, & Verbum *tradetur* additum formæ consecrationis Corporis, referri non ad passionem, sed ad id quod factum est in vltima cœna, quando Apostolis data est Eucharistia; quia tunc Corpus Christi fuit illis traditum, & calix fuit effusus.

Et in primis, quod Verbum *tradetur* non referatur ad passionem, sed ad traditionem seu collationem Corporis Discipulis factam, indicare videtur Paulus 1. ad Cor. 11. quia apud ipsum ibi Græcè habetur, *quod pro nobis frangitur*: fractio autem seu diuisio non rectè quadrat in Corpus Christi prout in passione, tum quia fractio præsens non rectè referatur ad passionem, quæ tunc non erat præsens, sed futura; tum etiam, quia Corpus Christi non fuit fractum in passione, vt notauit Ioannes cap. 19. adducens illud Exodi 11. *Os non communicetis ex eo*; in Eucharistia verò fuit fractum & diuisum ratione specierum illud continentium, vt tradit Paulus 1. ad Corinth. 10. his verbis: *Panis, quem frangimus, nonne communicatio Corporis Christi est?* Et in id inclinât Chrysostomus Homil. 24. in hunc locum Pauli, dum ait: *Sed quare addidit, Quom frangimus? Hoc in Eucharistia videre licet, in cruce autem minime.*

Deinde, quod Verbum *effundetur* non referatur ad passionem, sed ad id quod factum est in vltima cœna, in distributione Eucharistia, indicare videtur Primò Matthæus cap. 26. Marcus c. 14. & Lucas cap. 22. dum apud eos ibi Græcè habetur *effundetur*. Secundò etiam Lucas ibidem, dum apud ipsum ibi in Græco Verbum illud referatur non ad Sanguinem, sed ad calicem; calix autem non fuit effusus in passione, sed in vltima cœna, quando porrigebatur Discipulis.

Caietanus. Mirandul. Hosius. Vaquez. Theophyl. Euthym.

Caietanus verò in illud 1. ad Corinth. 11. Mirandulanus in Apologia quæst. 6. Hosius in Confessione cap. 42. Vaquez disp. 199. & communiter Theologi docent, & meritò, vt utrumque Verbum, *tradetur* scilicet & *effundetur*, additum formis consecrationis, referri non ad id quod factum est in vltima cœna circa Eucharistia, sed ad passionem, quod etiam tradiderunt Theophylactus in illud 1. ad Cor. 11. *Quoniam Dominus Iesus*; & Euthymius in illud Matth. 26. *Qui pro multis effundetur.*

Et id ratione Theologica probatur: quia quamuis Matthæus, Marcus, & Lucas, quando loquuntur de effusione Sanguinis, Græcè vtantur Participio præteriti, habente vim Verbi præsentis, quasi dicant, *effunditur*; & Lucas quando de Corpore Græcè loquitur, etiam vtatur Participio præteriti, habente vim Verbi præsentis, quasi dicat, *datur*, in quod vulgaris Latinus illud vertit, omnes tamen Euangelistæ Græcè vti sunt Præsentem pro Futuro: Verbum autem de futuro non rectè quadrat in præsentem traditionem & effusionem, quæ fiebant in distributione Eucharistia: ergo vt utrumque Verbum, *tradetur* scilicet & *effundetur*, ad passionem referatur, non ad Eucharistiam. Quod verò dicti tres Euangelistæ vtantur Græcè verbo habente vim Præsentis pro Futuro, constat Primò, quia vulgaris Interpres Latinus semper, cum loquitur de effusione Sanguinis, vtitur Verbo Futuri. Et quamuis in Luca, quando loquitur de traditione Corporis, vtatur Verbo Præsentis, dicens, *quod pro vobis datur*, tamen in Paulo vtitur Verbo Futuri, dicens, *quod pro vobis tradetur*, existimans Præsens in eo loco accipi pro Futuro: ac proinde relinquens in Luca tempus Præsens, non abstulit potestatem interpretandi illud pro Futuro. Et idem, nempe quod dicti Euangelistæ Græcè vtantur Præsentem pro Futuro, constat secundò ex praxi & vsu Ecclesiæ Latinæ, quæ semper in forma calicis vsa est Verbo *effundetur* de futuro.

Ex quo constat ad fundamentum aduersationum, quatenus in eo obijcitur vis Verbi præsentis. Et quatenus in eo obijcitur vis Verbi *frango*, etiam est parui momenti: quia corpus molestijs & laboribus afflictum, etiam dicitur fractum, Hispanè *molido y quebrantado*. Et tandem quatenus in eo obijcitur, Verbum *effundis* referri ad calicem, non est magni momenti; quia etiam calix dicitur in passione effusus, non ratione sui, sed ratione Sanguinis contenti per figuram metonymiam.

Chrysostomus verò explicans verba illa Pauli 1. ad Cor. 10. intelligit de fractione in Eucharistia, sed non explicans Verbum quod à nobis exponitur, sed Verbum illud *frangimus*, adductum à Paulo 1. ad Corinth. 10.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum verba consecrationis proferantur à Sacerdote recitatiuè, an significatiuè.

Quod in hac Difficultate quærimus, est, An verba consecrationis proferantur à Sacerdote vt prolata à Christo, referendo Christum illa dixisse, quod est proferri recitatiuè, historicè, & materialiter; an verò proferantur à Sacerdote ex se ipso, vtendo significatione eorum intentione significandi medijs illis id, ad quod significandum sunt imposta, sicut illa protulit Christus, quod est proferri significatiuè, enuntiatiuè, & formaliter.

Innocentius ergo III. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 17. Durandus in dist. 8. q. 2. Maior q. vnica, & Catherinus in Oput. *Quibus verbis Christus consecraverit*, docent, verba consecrationis proferri à Sacerdote non significatiuè & formaliter, sed tantum recitatiuè & materialiter: quia si à Sacerdote proferrentur significatiuè, essent falsa, quia Sacerdos verbis illis significatiuè prolatis non

Innoc. III. Durandus. Maior. Catherin.

non demonstraret Corpus & Sanguinem Christi, sed corpus & sanguinem suum, quod est falsum. Et quamvis admittamus, quod illis demonstrarentur Corpus & Sanguis Christi, etiã essent falsa verba quæ statim subduntur in forma calicis: *Qui pro vobis & pro multis effundetur*, & in forma Corporis qua vtuntur Græci, *Quod pro vobis tradetur*; quia Sanguis Christi iam non effundetur, & Corpus Christi non tradetur in mortem. Secundo, quia si verba consecrationis significatiuè proferrentur, non possent in ore Sacerdotis esse vera, nisi Corpus & Sanguis Christi præsupponerentur sub speciebus ante illorum prolationem: quia verba illa significatiuè sumpta, demonstrant id quod iam est, non verò id quod fit, neque id quod erit: & ob hanc rationem Catherinus, vt vidimus Difficultate 11. sentit, Christum non consecrasset prædictis verbis, quia scilicet etiam in ore Christi essent falsa.

Alexander 4. p. q. 10. mem. 4. art. 2. Bonaventura in 4. d. 8. par. 2. art. 1. Marfilus in 4. q. 6. art. 1. Gabriel lect. 48. lit. F. Valquez disp. 200. docent, verba consecrationis proferri à Sacerdote non recitatiuè & materialiter, sed tantum significatiuè & formaliter. Quod autè significatiuè proferantur, statim probatur. Quod verò ita significatiuè proferantur, vt non proferantur simul recitatiuè, probatur Primò, quia impossibile videtur, eadem verba simul ab eodem proferri recitatiuè simul & significatiuè; quia proferre illa recitatiuè est, quod proferens ita illa proferat, vt ex se ipso non vtatur significatione illorum, sed illa proferat vt dicta ab alio referendo illa dixisse, & medijs illis aliquid significasse. Proferre verò illa significatiuè est, quod proferens ita illa proferat, vt ex se ipso vtatur eorum significatione, ex se aliquid medijs illis significando. Ex se autem vti, & simul ex se nõ vti, significatione inuoluit contradictionem. Secundo, quia si Sacerdos proferret verba consecrationis recitatiuè tamquã dicta à Christo, deberet illa proferre ea applicando ad materiam, quam Christus Pronomine demonstratiuè demonstrauit, quia referret illa vt dicta à Christo tamquã significantia & demonstratiua: Sacerdos autem non profert illa, ea applicando ad materiam quam Christus demonstrauit, sed ad materiam quam Sacerdos ipse habet præsentem; ergo non profert illa recitatiuè.

Sotus.
Suarez.
Egidius.
Ochagau.
Bonacina.
Adamus.

Sotus verò in 4. dist. 11. q. 1. Suarez disp. 58. sect. 4. Egidius quæst. 78. art. 3. dub. 1. Ochagaua quæst. 33. Bonacina disp. 4. q. 3. pun. 3. & Adamus q. 3. dub. 2. docent, & merito, verba consecrationis proferri à Sacerdote recitatiuè simul & significatiuè.

Et in primis significatiuè proferri, probatur Primò, quia Sacerdos media significatione verborum consecrat, & conuertit panem & vinum in Corpus & Sanguinem Christi: ergo profert illa significatiuè. Consequentiã patet. Antecedens autem probatur ex Tridentino sess. 13. c. 4. dum ait, Ecclesiam ex eo collegisse conuersionem Eucharisticã fieri, quia Christus verè dixit, Corpus suum esse quod offerebat sub speciebus panis, & Sanguinem suum quem offerebat sub speciebus vini: & non solum collegit, tunc, quando Christus consecrauit, factam fuisse conuersionem à Christo, sed etiam nunc fieri à Sacerdote; quia nomine Christi verè dicit idem quod Christus verè dixit: ergo Ecclesia sentit, Sacerdotem verè loqui & di-

Trident.

cere proferendo verba consecrationis, sicut Christus verè dixit, quando illa protulit; ergo Sacerdos medijs illis ex se ipso significat, sicut Christus ex se ipso significauit, aliàs non posset medijs illis verè loqui & dicere, sicut neque potuisset Christus, quia veritas ex significatione oritur. Accedit quod Tridentinum sess. 13. cap. 3. doceat, sub speciebus panis tantum esse Corpus Christi ex vi verborum, vbi per vim absque dubio significationem intelligit, quasi dicat, verba consecrationis Corporis sua vi tantum constituere Corpus sub speciebus panis, quia tantum illud significant.

Secundo probatur, quia si verba consecrationis non proferrentur significatiuè à Sacerdote, etiã vt sic prolata non essent à Christo instituta, sed tantum vt recitatiuè prolata, quamuis medijs illis Corpus & Sanguis Christi constituerentur sub speciebus, tamen medijs illis, vt recitatiuè prolatis, non fieret conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi; quia, vt dicemus Disp. 14. Difficult. ix. vna substantia nequit in aliam conuerti, nisi vna aliquo modo pugnet cum alia, ita vt illa, in quam fit conuersio, causa sit definitionis illius quæ conuertitur. Vna autem substantia integra nequit pugnare cum alia, & nequit esse causa definitionis illius, nisi ratione significationis verborum; significatio autem nequit esse in verbis, nisi vt significatiuè prolatis.

Tertiò, quia si Sacerdos non proferret verba consecrationis significatiuè, sed tantum recitatiuè, non posset Theologi colligere, materiam consecrationis debere esse ita in prospectu Sacerdotis, vt possit Pronomine *hoc* aut *hic* demonstrari ad sensum: quia Theologi id tantum colligunt ex significatione dicti Pronominis, etiã verba consecrationis, vt ex ore Sacerdotis procedunt, nihil significarent, sed tantum recitarentur tamquam ab altero ad significandum dicta, nihil ipse per illa demonstraret, neque sibi, neque alteri: quia ipse nihil illis significaret, ac proinde prout à Sacerdote recitatiuè prolata, possent etiam ad materiam distantem applicari.

Quod verò verba consecrationis etiam proferantur recitatiuè, probatur, quia ex vna parte non repugnat, eadem verba significatiuè simul & recitatiuè proferri, & ex altera Sacerdos ipse manifestè refert Christum illa protulisse; ergo non est negandum, etiam recitatiuè proferri. Consequentiã patet. Antecedens autem quoad primam partem, nempe quod id non repugnet, imò quod sapè fiat, constat in eo qui assentens huic propositioni, *Mundus est ab eterno*, ait, sicut Aristoteles dixit, *Mundus est ab eterno*, vel, vt Aristoteles dixit, & ego dico, *Mundus est ab eterno*, quia iste simul profert illam propositionem vt dictam ab Aristotele, & vt propriam, qua etiam ipse ex se ipso significat, mundum esse ab eterno. Et idem Antecedens quoad secundam partem, nempe Sacerdotem referre, Christum verba consecrationis protulisse, constat ex verbis quæ ad verba consecrationis præmittit, nempe, *qui pridie quam pateretur, vsque ad illa, deditque Discipulis suis, dicens, Accipite, hoc est enim Corpus meum*; ex illo enim Participio *dicens* id manifestè constat.

Obseruandũ tamen est, ita de facto recitatiuè simul & significatiuè proferri à Sacerdote, vt ad valorẽ consecrationis non sufficiat recitatiuè tantum proferri, quia verba non operantur nisi media signifi-

significatione: sufficere tamen si significatiue tantum proferantur, quia sola media significatione operantur, ac proinde solis verbis consecrationis separatis ab antecedentibus, si supra debitam materiam, & cum debita intentione ministri proferantur, fiet consecratio.

Ad primum ergo eorum, qui nostræ primæ parti aduersantur, respondemus, quod quamuis verba consecrationis significatiue proferantur à Sacerdote, in ore ipsius non sunt falsa, quia illa profertur significatiue in nomine & in persona Christi, ipsum representans, & ipsius personam gerens; & idèd Pronomine illo *meum* & *mei* potest verè demonstrare Corpus & Sanguinem Christi, sicut Angelus in veteri Testamento in persona Dei, ipsum representans, verè dicebat, *Ego sum Deus Abraham*. Reliqua verò verba, quæ verba essentialia consecrationis antecedunt & subsequuntur, & etiam particula *enim*, vel non proferuntur significatiue, quia necessarium non est ad valorem consecrationis; sed tantum recitatiue, & in eis vt sic prolatis nulla reperitur veritas neque falsitas: vel si etiam significatiue proferantur, vt possunt, tunc verificari possunt ratione representationis, quia Sacerdos in actione consecrandi representat Christum in illa cœna, antequam traderetur, coram Discipulis suis celebrantem, quia in eis vt sic prolatis est veritas, sicut fuit in eisdem à Christo prolatis; quia respectu Sacerdotis representantis Christum in illa cœna celebrantem, effusio Sanguinis est futura, & particula *enim* idem significat, quod significauit prolata à Christo, nempe connexionem verborum essentialium cum præcedentibus à Christo dictis.

Ad secundum ex dicendis Diffic. x. constabit, verbis consecrationis significatiue sumptis, posse etiam demonstrari id quod non præsupponitur esse ad ipsa, sed quod fit, aut quod erit, ac proinde posse à Sacerdote significatiue proferri.

Et ad primum eorum, qui nostræ secundæ parti aduersantur, negamus repugnare, eadem verba simul ab eodem recitatiue & significatiue proferri, quia non repugnat, verba simul ab aliquo proferri non vtendo significatione eorum, quatenus illa profertur referendo vt ab altero dicta, & simul vtendo eorum significatione, quatenus etiam ex se ipso profertur illa, intendendo ex se ipso medijs illis significare id ad quod sunt imposta, quod non inuoluit contradictionem: quia vt significatione verborum vno modo seu vna intentione prolatorum, & non vt significatione eorum alio modo seu alia intentione prolatorum, non sunt termini contradictorij, quia non sunt affirmatio & negatio eiusdem de eodem formaliter, sed tantum materialiter.

Ad secundum negamus, Sacerdotem non applicare verba consecrationis ad materiam absentem, quam Christus consecrauit & demonstrauit: quia quatenus recitatiue proferuntur vt à Christo dicta, applicantur ad illam recitatiue & historicè, quia tunc denotatur, Christum verba illa protulisse circa aliam materiam absentem; quatenus verò significatiue proferuntur, ad materiam præsentem applicantur.

DIFFICULTAS X.

Quid demonstratur Pronomine hoc & hic, in formis consecrationis.

Circa hanc rem varij sunt modi dicendi, quia in primis hæretici docent, Pronomine *hoc* demonstrari substantiam panis, & Pronomine *hic* substantiam vini: quia existimant, in Sacramento Eucharistiæ ea manere sub suis accidentibus, Corpus autem & Sanguinem Christi non esse sub illis nisi tamquam sub signo & figura. Error tamè iste, cui modus iste dicendi hæreticorum innititur, apertè est contra Fidè, & eum Disp. i. v. impugnabimus.

Secundò, nonnulli (vt refert S. Thomas ar. 5.) qui, vt prope Catholici, admittunt, sub speciebus panis & vini realiter constitui Corpus & Sanguinem Christi, destructis substantijs panis & vini, docent, Pronomine *hoc* & *hic* statim ac profertur, demonstrari substantias panis & vini, tamquam signum Corporis & Sanguinis Christi, non absolute, sed vt conuertendas in Corpus & Sanguinem Christi, ita vt sensus sit: *Significatum per hoc signum* (quod v. g. est panis conuertendus in Corpus meum) *est Corpus meum*.

Modus hic dicendi cõmuniter rejicitur, & merito: quia si Pronomen v. g. *hoc* tantum demonstraret & significaret panem, vt signum Corporis Christi, sequeretur, quòd ex vi significationis verborum consecrationis non fieret cõuersio panis in Corpus Christi, quia panis absq; sui definitione, & absq; præsentia Corporis Christi, quæ sunt necessarie ad dictã conuersione, potest significare Corpus Christi, & esse figura illius: & cõsequenter ex veritate verborum consecrationis non colligetur cõuersio panis in Corpus Christi, quod est cõtra Trid. sess. 13. c. 4.

Tertio, Bonauentura in 4. dist. 8. part. 1. ar. 1. q. 1. docet, Pronomen v. g. *hoc* demonstrare panem, tamen Verbum *est* non sumi in communi acceptione, prout significat simplicem conuenientiam, secundum quam subiectum dicitur esse id quod est prædicatum, sed sumi pro Verbo *transit*, ita vt sensus sit, *Panis transit in Corpus Christi*.

Modus etiam iste dicendi cõmuniter rejicitur, quia præterquam quòd cõtra cõmune, & propriam acceptionem vsurpat Verbum *est* pro Verbo *transit*, in quo aduersatur Tridentinò sess. 23. cap. 4. vbi Verbum *est* sumit prout significat simplicem conuenientiam, ratione cuius subiectum est prædicatum, vt patet ex contextu, etiam est contra rationem, quia verbis consecrationis in eo sensu non fieret conuersione, quia hac enuntiatione, *Panis transit in Corpus Christi*, nequit fieri conuersione, vt dicemus Disp. i. v. Difficultate 19.

Quartò, Paludanus in 4. dist. 8. q. 3. art. 1. Capreolus q. vnica ar. 3. Sotus disp. 11. q. 1. art. 5. Valentia punct. 2. & Suarez disp. 8. sect. vltima, docent, Pronomine v. g. *hoc*, statim ac profertur, demonstrari aliquid cõmune panis & Corpori Christi, significatum nomine contentum sub speciebus, quod habet vim singularis vagi, & est præsens quando Pronomen profertur, ita vt sensus sit, Contentum sub his speciebus est Corpus meum.

Modus etiam iste dicendi nobis non probatur, quia Pronomen *hoc* vel sumitur substantiue, vel adiectiue. Si adiectiue, nequit aliud demonstrare quàm Corpus Christi, quia cum solo nomine *Corpus*, tamquam cum substantiuo coniungitur.

gitur, & conuenit in genere, in numero, & in casu; & tunc statim ac profertur, nequit ipsum Corpus demonstrare, sed postea finitis verbis essentialibus consecrationis; quia quousque finita sunt, Corpus Christi non est præsens, vt statim possit Pronomine *hoc* demonstrari. Etsi Pronomen *hoc* sumitur substantiuè (vt ipsi contendunt) tunc tantum potest directè demonstrare id quod directè significat: directè autem non significat species, sed tantum contentum sub ipsis, ac proinde nequit species demonstrare, sed tantum ipsum contentum, & consequenter sensus non erit, *Contentum sub his speciebus est Corpus meum*, sed, *Hoc contentum sub speciebus est Corpus meum*. Sed si Pronomen *hoc* demonstrat hoc contentum sub speciebus, statim ac profertur Pronomen *hoc* ante prolationem aliorum verborum, prolatio illa erit falsa, quia ante prolationem aliorum non est aliud hoc contentum quam panis, ac proinde solum panem demonstrabit, quamuis sub ratione cõmuni contenti. Sicut quando Petrum præsente demonstramus, dicendo *Hoc animal*, aut *Hic homo*, tunc demonstramus indiuiduum determinatum Petri, quamuis sub ratione communi animalis aut hominis. Vnde hæc propositio, *Hoc contentum sub speciebus est Corpus meum*, non est similis illi, *Hæc herba nascitur in horto meo*, ostensa herbà quæ nascitur in alio, quia habet dissimiles sensus: quia in hac propositione *herba* supponit suppositione accommodata pro natura generica aut specifica, quia sensus est, *Hoc genus, aut hæc species herba nascitur in horto meo*; terminus verò, *hoc contentum*, non supponit sic in illa alia propositione, vt patet.

Id verò quod ad hoc nonnulli primò respondent, nempe Pronomen *hoc* in dicta propositione non demonstrare hoc contentum, quod est singulare ex demonstratione, sed contentum, quod est singulare vagum, & quid cõfufum, est manifestè falsum, tum quia Pronomen *hoc*, quo in consecratione utimur, non tantum demonstrat ad intellectum, sed etiam ad sensum; ac proinde eo nequit demonstrari indiuiduum vagum & cõfufum, quia istud tantum potest intellectui demonstrari: tum etiã, quia contra communem doctrinam à Dialecticis etiam incipientibus receptã, non distingueretur singulare vagum à singulari ex demonstratione, quia si aliquando Pronomine *hoc* est & efficit singulare ex demonstratione, maximè in forma consecrationis: quia etiam in ea demonstrat ad sensum, cui nequit demonstrari nisi singulare determinatũ ex demonstratione.

Id etiam quod alij secundo respondent, nempe Pronomine *hoc* in forma consecrationis demonstrari singulare ex demonstratione, non singularitate se tenente ex parte contenti, sed ex parte specierum, & idem Pronomen *hoc* afficere species, non contentum, ita vt sensus sit, *Contentum sub his speciebus est Corpus meum*, etiam est falsum, Primò, quia vt nuper dicebamus, Pronomine *hoc* id tantum demonstrat, quod directè significat, & pro quo substituitur & supponit; sed in forma consecrationis non significat directè species, sed tantum contentum, & pro eo solum substituitur, & non pro speciebus, ergo id quod directè demonstrat, est singulare, singularitate se tenente ex parte contenti, & non ex parte specierum, & illud afficit directè & immediatè, & non species. Secundo, quia Pronomen *hoc* in forma consecrationis id demonstrat quod per ipsum significare intendimus, & id quod

Christus dixit esse Corpus suum: Christus autem non dixit species esse suum Corpus, neque nos illas per Pronomen *hoc* significare intendimus; ergo per illud nequit non demonstrari aliud distinctum à speciebus, ex cuius parte etiam se teneat singularitas; istud autem ante finitam prolationem verborum essentialium consecrationis nequit esse aliud nisi panis, ergo.

Quintò, Henriquez Quodlib. 9. docet, Pronomine v. g. *hoc*, toto tempore enuntiationis consecrationis ante finem, demonstrari panem secundum se; in fine verò, seu finita enuntiatione, demonstrari Corpus Christi, vel panem prout conuertitur in Corpus Christi. Modus etiam hic dicendi nobis non placet; quia commutium est, voci semel prolata absq; repetitione illius in vno & eodem contextu orationis, pro diuersis partibus durationis varias assignare significationes: quia voce semel prolata secundum vnã significationem, & ea prolata non retrahatur, & altera non repetita, non potest non durare eadem significatio, & idem sensus illius vsque in finem. Et eadem ratione reijciuntur similes responsiones aliorum, qui dicunt, Pronomine *hoc*, dum durat enuntiatio, demonstrari vnum; & illã finitã, demonstrari illud.

Sextò, Gabriel lect. 48. lit. m. & Marfil. in 4. q. 6. Gabr. ar. 1. ita explicant Pronomen *hoc*, vt sensus huius enuntiationis, *Hoc est Corpus meum*, sit iste, *Id in quod conuertendus est panis: hoc est corpus meum*; quia sciunt, Pronomen *hoc* ita demonstrare Corpus Christi, vt etiam connotet panem conuertendum, quem non connotat Corpus, vt ita in dicta enuntiatione idem non prædicetur de se ipso. Hic etiam modus explicandi Pronomen *hoc* nobis non probatur, tum quia alienum est à communi modo loquendi, quo dicimus, *hoc est Corpus meum*; tum etiam, quia quamuis ex vi verborum panis conuertendus sit in Corpus Christi, tamen Pronomen *hoc* non connotat expressè panem conuertendum, neque Corpus, in quod conuertendus est, demonstrat sub hac ratione, sed tantum simpliciter & absque connotatione aliqua.

Septimò, Scotus in 4. dist. q. 2. §. *Alier ergo*, docet, Pronomen v. g. *hoc* demonstrare indiuiduum entis in fine prolationis verborum, ita vt sensus sit, *Hoc ens est Corpus meum*. Modus tamen iste explicandi displicet Caietano q. 78. ar. 3. quia secundum hanc explicationem non minus possent demonstrari accidentia panis præsentia, quam substantia Corporis Christi; quia indiuiduum entis commune est substantiæ & accidenti, & cõsequenter propositio illa posset reddi falsa. Ob quod Caietanus, vt effugiat hoc inconueniens, quod existimat ex explicatione Scoti sequi, docet, Pronomen *hoc* in fine prolationis verborum formæ demonstrare indiuiduum substantiæ, seu substantiam indiuiduam sub gradu & ratione substantiæ, ita vt sensus sit, *Hæc substantia est Corpus meum*.

Vterque tamen iste modus Scoti & Caietani, quamuis possit defendi & sustineri, nobis tamen non maximè arridet, ea solum generali ratione, quia scilicet secundum vtrumque istum modum Pronomen *hoc* sumitur substantiuè, & multò factilius & clariùs ponitur adiectiuè, vt statim dicemus. At si substantiuè sumatur, vt sumi & defendi potest, intelligendo sub eo Pronomine aliquid ex parte subiecti, non solum modus explicandi Caietani defendi potest, quia continet verũ sensum, &

aptum modum loquendi, ut patet, & etiam formalem; quia quamuis subiectum & predicatum, quæ assignat Caietanus, idem significat, diuerso tamen modo: sed etiam defendi potest modus explicandi Seoti, ob eandem omnino rationes. Neque ex eo sequitur inconueniens, quod existimat Caietanus, quia nos contra Seotum existimamus, ens non esse vniocè commune substantiæ & accidenti, sed tantum analogicè; ac proinde nomine subiecti ab Seoto assignati, nempe *hoc ens*, debet intelligi indiuiduum entis simpliciter, quod est substantia, & non accidens, quod est ens secundum quid; neque aliquid verè commune substantiæ & accidenti, quia verè non est.

Guimmin.
Maior.
Sainctes.
Maldon.
Valquez.
Becanus.

Octauo, Guimundus lib. 2. de Veritate Corporis & Sanguinis Christi, Maior in 4. dist. 8. Sainctes repetit. 7. de Eucharistia c. 7. Maldonatus in cap. 26. Matth. vers. 26. Valquez disp. 201. cap. 4. & Becanus cap. 21. q. 5. docent, Pronomen *hoc* in forma Corporis, & Pronomen *hic* in forma calicis, non sumi substantiuè, ita vt sub ipso aliquid intelligatur quod se teneat ex parte subiecti in enuntiatione consecrationis, sed tantum sumi adiectiuè, ita vt in fine prolationis verborum consecrationis demonstrat ipsum predicatum, Pronomen *hoc* Corpus, & Pronomen *hic* calicem, & ad ipsum predicatum immediatè & proximè referatur, & nomini ipsius predicati proximè coniungatur tamquam adiectiuum substantiuo, & cum eo conueniat in genere & numero & in casu, & significatum per ipsum Pronomen ponatur pro subiecto, quamuis diuerso modo significatum & apprehensum, quam per nomen *Corpus*, & per nomen *calix*. Hic ergo modus explicandi demonstrationem Pronominis *hoc* & *hic* nobis maximè probatur, quia eo sic sumpto, clarissimè & facillimè explicatur sensus formarum consecrationis.

Et in primis Pronomen *hic* in forma consecrationis calicis sumi adiectiuè, & non substantiuè, constat: quia non ponitur in genere neutro, sed in masculino, vt conueniat cum nomine *calix*, aut cum nomine *Sanguis*, non solum in numero & in casu, sed etiam in genere. Quod si Pronomen *hic* sumitur adiectiuè, & eo sic sumpto optimè explicatur sensus & veritas verborum consecrationis calicis, etiam Pronomen *hoc* in forma Corporis sumitur adiectiuè, cum possit sic sumi secundum regulas Grammaticæ, quia concordat cum nomine *Corpus* in genere, & numero, & in casu. Quod si in Græco dictum Pronomen ponitur in vtraque forma in genere neutro, ideo est, quia *Corpus*, *calix*, & *Sanguis* significantur nominibus Græcis neutrius generis.

Iansenius.

Respondet Iansenius in Concordia cap. 131. Pronomen *hic* in forma calicis æquiuale Pronomini *hoc* (subintelligit, substantiuè sumpto) & pro eo poni; quia ipsi videtur Pronomen *hoc* magis conuenire cum verbis antecedentibus *bibite ex hoc omnes* apud Matth. 26. quia credit, istud *ex hoc* substantiuè sumi. Quod confirmat, quia Cyprianus in Epistola ad Cæcilium legit, *hoc est Sanguis meus*; nihilominus vulgatum Latinum potuisse vertere in Pronomen *hic*, quia non raro ponatur *hic* pro *hoc*, vt Exod. 16. vbi filijs Israel interrogantibus de manna, *Quid est hoc?* respondetur, *Iste est panis, quem dedit vobis*, &c. quamuis in rigore erat respondendum *hoc*, seu *istud est panis*, &c.

Cyprian.

Contra responsionem Iansenij est, quod falsum

fit, Pronomen *hic* poni aliquando pro Pronomine *hoc* substantiuè sumpto, quando poni debet Pronomen *hoc* substantiuè: quia Pronomen *hoc* substantiuè sumptum, & Pronomen *hic* ad diuersa referuntur, quia Pronomen *hic*, vt pote semper adiectiuè sumptum, semper referitur ad predicatum, Pronomen verò *hoc* substantiuè sumptum ad subiectum. Exodi autem 16. non debuit dici, *istud est panis*, etiam si potuerit dici, præsertim præsupposita interrogatione illa, *quid est hoc?* quia potuit, quasi illud *hoc* resumendo, responderi, *hoc* seu *istud est panis*: melius tamen dictum fuit, *iste est panis*, quam, *istud est panis*, quia clarior & facilius redditur sensus Pronomine adiectiuè sumpto, quia melius dicitur, *hic est Petrus*, quam *hoc est Petrus*. Quod verò ait Iansenius, Pronomen *hoc* in forma calicis magis conuenire cum verbis antecedentibus apud Matthæum, etiam est falsum, quia illud *ex hoc*, quod antecessit apud Matthæum, non sumitur substantiuè & in neutro genere, sed in masculino & adiectiuè, quia referitur ad calicem. sensus enim est, *bibite ex hoc calice*. Neque Cyprianus illi fauet, quia, vt notarunt Pamelius Scholiastes Cypriani, & Sainctes, in emendationibus codicibus non legitur *hoc*, sed, *hic est Sanguis meus*.

Deinde dicta explicatio Pronominis *hoc*, & etiam *hic*, confirmatur communi modo demonstrandi, quo omnes vtimur: quia qui vult aliquid masculini generis demonstrare, v. g. patrem, non vtitur Pronomine substantiuè, sed adiectiuè; non enim dicit, *hoc est pater meus*, sed, *hic est pater meus*: ergo etiam quando vtimur Pronomine *hoc* ad demonstrandum aliquid neutrius generis, eo vtimur adiectiuè ad demonstrandum predicatum: ergo Pronomen *hoc* in forma Corporis, & etiam Pronomen *hic* in forma Sanguinis sumitur adiectiuè ad demonstrandum immediatè predicatum, Pronomen *hoc* ad demonstrandum Corpus, & Pronomen *hic* ad demonstrandum calicem.

Quod si obijcias Primò illud Tridentini sess. 13. c. 4. *Quoniam autem Christus Corpus suum, id quod sub specie panis offerebat, verè esse dixit*. vbi Tridentinum videtur Pronomen *hoc* explicasse substantiuè, sub eo aliquid ex parte subiecti intelligendo, nempe id quod sub specie panis offerebat, id est oblatum & contentum sub specie panis. Respondemus, Tridentinū verè retulisse quod Christus dixit verbis consecrationis, nempe esse suum Corpus id quod offerebat, ex eo tamen non inferatur sensisse, Christū Pronomine *hoc* demonstrasse oblatum aut contentum sub specie panis: quia si Petrus diceret, *hic est homo*, eo Pronomine *hic* immediatè demonstraret hominem, & tamen qui referre vellet quod ille dixit, posset id efficere non referendo verba illius, sed sententiam, & dicere, Petrus dixisse, animal illud, quod ei occurrit, esse hominem. Et eodem modo Tridentinum posset exponere formam consecrationis vini, dicendo, Christum dixisse Sanguinē suum esse id quod sub specie vini offerebat, & tamen sub Pronomine *hic*, in ea forma non intelligitur oblatum sub specie vini, sed eo immediatè demonstratur calix aut Sanguis. Quod autem ex verbis Tridentini inferatur, nobis fauet, nempe, eo Pronomine *hoc* & *hic* in formis consecrationis non demonstrari aliquid, quod sit ante prolationem verborum consecrationis, quia ante eam finitum non est id quod offertur, sed statim ac illa finitur.

Quod si obijcias Secundò: Pronomine *hoc* proximè & immediatè significatur & demonstratur Corpus, ergo propositio formæ consecrationis Corporis, nempe, *Hoc est Corpus meum*, est idemtica, quia in ea idem prædicatur de se ipso. Respondemus, non esse idemticam, quia ut propositio sit talis, non sufficit quòd subiectum & prædicatum sint idem realiter, ut patet in hac propositione, *Homo est animal rationale*; quia etiam requiritur, quòd nullatenus ratione distinguantur, ut contingit in hac, *Ensis est gladius*. Quia ergo significatum & demonstratum Pronomine *hoc*, quòd est subiectum, est corpus non expressè apprehensum; prædicatum verò est idem corpus expressè apprehensum; ideo dicta propositio consecrationis non est idemtica, sed formalis, quia scilicet subiectum & prædicatum illius apprehensione nostra distinguuntur.

Quòd si Tertio obijcias, Pronomen v. g. *hoc* sumitur adiectiuè, ergo eo non necessariò demonstratur substantia, quia eo etiam potest demonstrari accidens, ut contingit in hac, *Hoc est albedo*. Respondemus, quòd quamuis Pronomine demonstratio possit demonstrari accidens, ut contingit in hac dicta propositione, quia in ea Pronomen coniungitur cum accidenti, in illa verò propositione, *Hoc est Corpus meum*, nequit non demonstrari substantia quæ est corpus, quia coniungitur cum corpore.

Obseruandum est, ut optimè Vasquez nu. 49. quòd si Sacerdos vii vellet Pronomine substantiuè sumpto, etiam in forma Sanguinis, dicendo, *Hoc est Sanguis meus*, aut *calix Sanguinis mei*, verè consecrabit, quia manebit idem sensus substantialiter: tunc autem sub eo Pronomine substantiuè sumpto, intelligetur, quòd erit in fine prolationis, cui conueniet esse Corpus aut Sanguinem, illud autem erit, *hoc ens*, aut *hac substantia*.

DIFFICULTAS XI.

Vtrum aqua post inchoatam formam consecrationis Sanguinis, & ante eam finitam conuersa in vinum, conuertatur in Sanguinem Christi.

Vasquez.
Nugnus.
Ochagau.

Vasquez disp. 201. num. 42. Nugnus q. 74. art. 8. & Ochagauia quaest. 34. §. 6. partem affirmatiuam tuentur, quia dicta conuersioni in Sanguinem Christi non obstat significatio formæ consecrationis, quia tota ipsa refertur ad finem prolationis formæ, quia Pronomen *hic* in forma Sanguinis non demonstrat nisi id quòd est in fine prolationis, siue hanc substantiam, siue Sanguinem Christi sub accidentibus illius vini, in quod fuit aqua conuersa.

Suarez verò disp. 45. in fine, & Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 4. partem negatiuam tradunt, & merito: quia quamuis tota significatio formæ consecrationis referatur ad finem prolationis, & ideo quamuis vinum illud, in quod aqua conuersa fuit, conuenteretur in Sanguinem Christi, forma consecrationis esset vera; nihilominus ad valorem consecrationis, ut fiat conuersio, requiritur quòd tota forma cadat & proferatur supra materiam capacem, & ad eam dirigatur; quia forma ex institutione Christi exigit pro materia circa quam, ma-

teriam ipsam conuertendam, & non tantum id exigit hæc aut illa pars formæ, sed tota forma, aliàs qui antequam panis esset præfens, imò & in rerum natura, inchoaret formam Corporis, verè consecraret, si ante formam finitam panis fieret præfens, aut in rerum natura, quòd verè est falsum.

Vnde quamuis dicta conuersioni non obstat significatio formæ consecrationis & Pronominis *hic*, obstat tamen defectus præfentia, sicut & existentia materie in tempore in quo proferatur forma, quia tota forma debet proferri circa illam, & ad eam dirigi.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum verba consecrationis sint vera ex primaria vocum institutione, & secundum proprietatem, an tantum ex intentione proferentis.

Scorus in 4. dist. 8. q. 2. & Gabriel lect. 48. in Scano. lit. Q. & R. docent, formas consecrationis non esse veras ex primaria ipsarum vocum institutione & significatione, quia Verbum *est* in ipsis reperitur, ex dicta institutione denotat rem actu esse in aliquo momèto illius temporis, in quo propositio, in qua reperitur, proferitur; Corpus autem & Sanguis Christi non sunt, nisi quando finiuntur formæ in ipso instati ultimo terminatio prolationis formarum, in quo earum prolatio intrinsecè terminatur & perficitur: esse tamen veras ex institutione Christi, & ex intentione Sacerdotis illas nomine Christi proferentis, quia Christus ea intentione instituit formas consecrationis, & Sacerdos ea intentione illas nomine Christi proferat, ut quando finiuntur, fiat conuersio, & non antea.

Caeteranus verò q. 78. art. 5. Sotus in 4. dist. 11. Caim quaest. 2. art. 5. & Vasquez disp. 202. docent, formas consecrationis esse veras secundum proprietatem, & primariam ipsarum vocum institutionem & significationem: & merito, quia ut propositio de præfenti sit vera secundum proprietatem & primariam institutionem & significationem, non est necessarium, ut id quòd dicitur & enuntiat, sit quando id actu dicitur & enuntiat; sed sufficit quòd sit immediatè, vel paulò antè, aut statim vel paulò post prolationem propositionis, ut videre est in hac propositione, *Ecce ego taceo*, quæ vera est, si tacebam immediatè, vel paulò ante prolationem ipsius, aut si tacere incipio statim vel post prolationem illius: & in hac, *Ecce ego iam manduco*, quæ est vera, si statim vel paulò post manducare incipio: & in hac, *Ecce hæc est pretiosissima gemma*, quæ etiam est vera; si statim vel paulò post enuntiationem gemma in lucem proferatur (& id est verum non tantum in propositionibus practicis, seu factiuis rerum quas significant, sed etiam in purè speculatiuis, ut patet in exemplis aliarum.) Ratio autem huius Antecedentis determinatur ex eo, quòd communè estimatione & opinione hominum, quibus voces significant, & qui illis vrantur & significant, non tantum instans physicè præfens censetur, & indicatur præfens, sed etiam tempus immediatè vel paulò antè præteritum, & etiam tempus statim vel paulò post futurum. Ergo ut formæ consecrationis sint veræ secundum proprietatem, & primariam & communem significationem,

rationem, quamuis sint de præfenti, sufficit vtrid, quod per ipsas esse significatur, sit, vt reuera est, statim finita ipsarum prolatione, seu instanti vltimo intrinseco prolationis, in quo earum prolatio intrinsece terminatur & perficitur.

DIFFICULTAS XIII.

Utrum formæ consecrationis sint causæ conuersionis, non solum ratione significationis, sed etiam ratione veritatis.

Supponimus, quod negari nequit, formas consecrationis (& idem est de formis aliorum Sacramentorum respectu suorum effectuum) esse causas, vel quasi causas conuersionis Eucharisticæ ratione significationis: quod satis indicat Tridentinum sess. 13. cap. 3. dum docet, quædam esse in Eucharistia ex vi verborum, & quædam alia ex naturali connexionem per vim autem verborum ad minus intelligitur eorum significatio. Et quidem Christus verba consecrationis, & aliorum Sacramentorum instituit saltem vt significantia, vt suos effectus efficiant. Quod verò significatio, (& idem est de veritate) sit ens rationis, tantum obstat, vt sit ratio physica agendi, vel conditio physica ad agendum, non vero vt sit conditio quasi moralis in instrumento morali, vel in instrumento physico voluntariè assumpto ad causandum.

Hoc ergo supposito, difficultas est, An formæ consecrationis sint causæ, vel quasi causæ conuersionis, etiam ratione veritatis earum.

Scotus. *Ægidius.*
Sotus in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 5. & *Ægidius* quæst. 78. ar. 5. partem affirmatiuam tueritur, quia idem causant conuersionem, quia sunt verba primæ veritatis, ergo quia sunt vera. Quod etiam ex parte tradit Caietanus art. 5. dum ait, veritatem speculatiuam verborum consecrationis non esse causam conuersionis; bene tamen veritatem practicam eorum appellat autem veritatem speculatiuam, eam quæ consistit in conformitate enuntiationis cum re enuntiata: practicam verò, eam quæ consistit in efficacia verborum ad efficiendam rem quam significant, ita vt verba sint practicè vera, quia sunt factiua eius quod significant.

Scotus. *Vasquez.*
Suarez.
Adamus.
Sotus verò in 4. dist. 8. q. 2. *Vasquez* disp. 202. *Suarez* disp. 58. sect. 6. & *Adamus* disp. 5. quæst. 3. dub. 2. partem negatiuam tradunt, & merito: quia veritas verborum consecrationis est posterior conuersione Eucharistica, quia ad veritatem eorum præsupponi debet conuersio ipsa, panis videlicet in Corpus Christi, & vini in Sanguinem Christi, & aliter nequeunt esse vera. Vnde quando Tridentinum sess. 13. cap. 4. ex veritate verborum consecrationis colligit conuersionem, eam colligit non à priori, sed à posteriori; quia veritas est posterior conuersione, & quasi effectus conuersionis, quamuis econtrà veritas sit causa finalis conuersionis, quia Christus idem contulit verbis

vim moralem conuertendi vt fiant vera, seu vt fiat quod per ipsas significatur.

Neque Caietanus à nobis re ipsa dissentit, sed tantum in modo loquendi, dum veritatem practicam constituit in veritate seu efficacia verborum, ad faciendam conuersionem, in quo absque fundamento procedit: imò & contra rationem, quia propositio speculatiua & practica in eo conueniunt, quod vtraque significat & enuntiat rem esse; & in eo tantum differunt, quod speculatiua non efficit quod significat & enuntiat, bene tamen practica: ergo veritas speculatiua, seu propositio- nis vt speculatiua, & veritas practica, seu propositio- nis vt practica, in eo conueniunt, quod vtraque consistat in conuenientia propositionis cum re quam enuntiat; & in eo tantum differunt, quod speculatiua consistat in conuenientia propositionis cum re quam enuntiat & non efficit, & practica in conuenientia propositionis cum re quam enuntiat & efficit.

Ex dictis constat, quod quamuis verba consecrationis prius prioritate naturæ significant, quam sit conuersio, in eo tamen priori non sunt vera neque falsa, quia prioritas naturæ est prioritas causalitatis; conuersio autem causatur & dependet à significatione, & non à veritate, neque à falsitate, imò econtrà veritas dependet à conuersione, & est posterior, quam illa, posterioritate naturæ; ac proinde verba consecrationis sunt vera in posteriori naturæ post significationem, & non in posteriori immediato & proximo, quia in hoc est conuersio, sed in posteriori mediato & remoto, nempe post conuersionem; quia verba vt significantia sunt priora, & immediatè postea conuersio. Et tandem post conuersionem verba sunt vera, quia generaliter omnis propositio, vt significans est prior prioritate naturæ, seu à quo, quam ipsa vt vera, quia veritas & falsitas sunt quasi passionem, quæ consequuntur ad significationem. Imò non repugnat, propositionem prius tempore esse significatiuam, quam sit vera: quia, vt diximus difficultate præcedenti, vt propositio de præfenti sit vera, sufficit vt id quod significat, sit paulò post, & tamen quousque illud sit, non est vera neque falsa, sed quasi suspensa, expectans veritatem aut falsitatem: nihilominus verba consecrationis in eodem instanti vltimo, in quo ipsorum prolatio intrinsece terminatur & perficitur, indiuisibili quodam prolationis sunt vera, quia in eo efficiunt conuersionem.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, verba consecrationis causare conuersionem, quia sunt verba primæ veritatis, id est, quia sunt dicta aut instituta à Deo prima veritate ad efficiendam conuersionem, ita vt dictio aut institutio sit quodammodò causa conuersionis, vt verba à Deo dicta aut instituta fiant vera & digna, & sint dicta & instituta à Deo, non verò quod veritas ipsorum sit causa conuersionis.

DISPUTATIO IV.

De conuersione seu transubstantiatione panis & vini
in Corpus & Sanguinem Christi.

DIFFICULTAS I.

Utrum Corpus & Sanguis Christi vere & realiter sint sub speciebus panis & vini.

IRCA difficultatem hanc error est hereticorum, apertè negantium veram & realem præsentiam Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia. Ita quidam Ioannes Scotus, antiquior Subtilissimo Ioanne

Scotus.

Berengar.
Albigens.
Wicel.
Carlost.
Lutherus.
Caluinus.

Duns Scoti Ordinis Minorum, & Berengarius, Albigenes, Wicel, Carlostadius, Lutherus, Caluinus, & plures alij.

Concilium
Alexand.
Ephesinum.
Synod VII.
Concilium
Romanum.
Vercellense.
Turonense.
Lateranense.
Viennense.
Eugen. IV.
Trident.

Veritas tamen Catholica est, Christum verè & realiter esse in Eucharistia. Est autem veritas hæc definita, & oppositus error damnatus in Concilio Alexandrino in Epist. ad Nestorium, a pprobata in Concilio Ephesino tom. 1. cap. 14. & in VII Synodo aet. 6. & in Concilio Romano sub Leone IX. & in Vercellensi sub eodem præsentate, & in Turonensi sub Victore II. & in Lateranensi sub Innocentio III. & in Concilio Viennensi sub Clemente V. & in Florentin. in decreto Eugenij IV. & in Tridentino sess. 13. ferè per totam, præsertim c. 1. & can. 1.

Bellarmin.
Valquez.
Valentia.

Eandem veritatem tradiderunt innumeri Patres à Discipulis sancti Andreae vsque ad Patres recentiores, quos referunt Bellarminus lib. 1. de Eucharistia, Valquez disp. 11. 9. Valentia in Controversijs lib. de Reali præsentia Corporis & Sanguinis Christi, c. 2. Maldonatus in cap. 6. Ioannis, Suarez disput. 46. Egidius q. 7. art. 1. & Adamus quest. 4. dub. 1.

Maldon.
Suarez.
Egidius.
Adamus.

Veritas hæc desumitur Primò ex Ioann. 6. ex illis verbis: *Panis, quem ego dabo* (subintelligit, ad manducandum) *caro mea est.* & ex illis: *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus verè est potus.* vbi Christus manifestè pronuntiat, carnè suam manducandam, & Sanguinem suum esse bibendum. Ergo negari nequit, Christum prædictis & sequentibus verbis eiusdem capituli expressè promittere & depingere futurum Sacramentum Corporis & Sanguinis sui sub speciebus panis & vini (quod postea Matth. 26. Marc. 14. & Lucæ 22. instituit) ex quo deducitur præsentia Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini. Ad dimus, prædictis & sequentibus verbis, quia in antecedentibus non egit Christus de Eucharistia, neque de eius corporali manducatione, sed tantum de spirituali, media fide; & se ipsum, vt credendū, appellauit panem & cibum, vt ex contextu ipso optimè deducit Valquez à num. 47.

Et quamuis Lutherus & Caluinus, & ex Catholicis Gabriel & Iansenius, existiment, in eo cap. 6. Ioannis non esse sermonem de reali manducatione & potu Corporis & Sanguinis Christi,

sed de manducatione & potu spirituali, media fide, qua debemus credere Christi humanitatem, significatam per carnè, & eius passionem, significatam per sanguinem: nihilominus ferè omnes Patres, quos referunt Bellarminus, Valquez & Egidius, prædicta verba Ioannis de reali manducatione & potu Corporis & Sanguinis Christi intelligunt, & id deducunt ex illis; etiam si nonnulli ex illis aliquando verba illa etiam ad manducationem & potum media fide accommodent. Et quod magis est, Tridentinum sess. 13. cap. 2. & sess. 21. c. 1. deducit realem præsentiam Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini, ex prædictis & sequentibus verbis Ioannis.

Quòd verò Hieronymus in cap. 1. Epistolæ ad Ephesios ait, dicta verba Ioannis intelligi de Sanguine & carne Christi spirituali & diuina, non de carne quæ crucifixa est, & de sanguine qui effusus est, per carnem & sanguinem spirituales & diuina intelligit ea prout vnita Diuinitati, quia vt sic sunt cibus & potus spirituales; per carnem verò crucifixam, & per sanguinem effusum, intelligit ea secundum se, non considerata vnione ad Diuinitatem.

Harctici verò, qui admittunt, Christum in eo cap. 6. Ioannis loqui de reali sumptione Eucharistia, dicunt, verba illa non esse propriè intelligenda, sed figuratè & metaphoricè, ita vt in Eucharistia non sint verè & realiter Corpus & Sanguis Christi in se ipsis, sed solum in pane & vino tantquam in signo & figura. Hæc tamen interpretatio, præterquam quòd est contra sensum, quem præferunt dicta verba, & quòd nequit constare cum veritate verborum consecrationis, vt statim dicemus, etiam potest rejici, Primò, ex eo quòd Christus in eo tempore meliorem panem promissit quam manna, nempe se ipsum, tum per fidem credendum, tum sub speciebus panis realiter manducandum: at si Christus tantum promississet panem, qui solum esset signum & figura Christi, non promississet meliorem cibum quam manna, figuram Corporis Christi. Secundò rejicitur ex dubitatione & murmuratione Capharnaitarum; quia ex eo constat, illos intellexisse Christum loqui de sua carne secundum proprietatem, aliàs non dubitassent, neque dixissent, *Quomodo potest hic carnem suam nobis dare ad manducandum?* Eos autem sic intelligentes, rectè intellexisse, ex eo constat, quòd si non rectè intellexissent, eos absque dubio Christus vnico verbo instrueret, & præterquam eorum intelligentiam corrigeret, quod non fecit; imò potius illud repetiuit, vt eos magis in opinione ab ipsis concepta firmaret.

Secundò, prædicta veritas Catholica præsentia realis Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia desumitur ex verbis, quibus Christus Matthæi 26. Marc. 14. & Luc. 22. vltus est in vltima cœna, ad instituendum Sacramentum Eucharistia, ab ipso promissum Ioann. 6. nempe ex illis, *Hoc est Corpus*

Corpus meum, Hic est Sanguis meus, vel hic est calix Sanguinis mei: quæ verba adeo clarè & manifestè conuincunt præsentiam realem Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, vt absque impudentia ea quis nequeat aliter interpretari.

Nihilominus hæretici, qui dictam præsentiam realem ferre non possunt, adeo variè dicta verba interpretantur, vt in libello, qui anno Domini 1577. editus fuit, ducentæ expositiones habeantur, ex quibus plures refert & rejicit Vasquez cap. 6. eorum tamen præcipua in id recidunt, vt dicta verba figurè tantum & metaphorice & tropicè intelligantur, siue figura ponatur in Verbo *est*, sumendo illud pro Verbo *significat*; siue ponatur in Corpore & Sanguine, sumendo Corpus & Sanguinem pro figura Corporis & Sanguinis, ita vt Corpus & vinum dicatur Corpus & Sanguis Christi, quia sint figura Corporis & Sanguinis, & Corpus & Sanguis sint in pane, & in vino tamquam in signo & in figura, & non realiter & propriè sub eorum speciebus. Hanc tamen interpretationem damnat Tridentinum sess. 13. cap. 1. & meritò: quia contra regulam Augustini lib. 3. de Doctrina Christiana c. 10. absque sufficienti fundamento deseritur propria significatio dictorum verborum, & confugitur ad Metaphoram & figuram Metonymiam, per quam res significata sumitur pro signo; quia nullum fundamentum assignari potest ad deserendam propriam significationem eorum verborum. Imò sunt multa, quæ maximè suadent, accipienda esse in propria significatione, tum, quia illis Christus instituit Eucharistiam, quæ est Sacramentum, in cuius vsu esset maxima occasio errandi, si non fuisset claris verbis instituta; & quæ etiam est nouum Testamentum, quia in eius institutione Christus expressit nobis suam vltimam voluntatem dandi nobis gratiam & vitam æternam; testamentum autem apertissimis verbis tradendum est, non tropicè: tum etiam, quia verbis illis loquebatur solis Discipulis, hominibus tunc rudibus, & quibus tunc, vt prope mortem ipsius, conueniens erat clarè suam doctrinam explicare: & his accedit, quòd sanguis, de quo Christus in dictis verbis loquebatur, effundendus erat pro nobis, vt dicitur Luc. 22. in remissionem peccatorum, vt dicitur Matth. 26. & tamen solus verus Sanguis Christi erat pro nobis in remissionem peccatorum effundendus, non vinum.

Dionysius. Quod si primò obijcias, Dionysium Areopagitam Epist. 9. ad Titum, dicentem, Iesum in parabolis diuina per typicæ mensæ apparatus deifica mysteria tradere; Respondemus, Dionysium tantum tribuere Christo parabolam in prædicatione, vt ex contextu constat. Dum verò addit, mysterium Corporis & Sanguinis traditum esse per typicæ mensæ apparatus, non excludit realem præsentiam Corporis & Sanguinis Christi, quia species Sacramentales, quæ sunt apparatus mensæ, typum gerunt eius quod in se continent.

Tertullia. Quod si secundò obijcias Tertullianum lib. 4. contra Marcionem, cap. 40. vbi ait, *Acceptum panem, & distributum Discipulis, Corpus suum illum fecit, Hoc est Corpus meum, dicendo, id est, figura Corporis mei*, fatemur verba hæc Tertulliani diffici- lia esse: quia tamen Tertullianus multis in locis, quæ Pamelius in eum librum num. 662. expendit, verè admittit præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, ideo exponenda sunt in aliquem bonum

sensum. In eum autem exponuntur à P. Vasquez, vt Tertullianus referat figuram ad species panis & vini, quæ verè significant & figurant Corpus & Sanguinem Christi quæ continent, ita vt illud, *id est, figura corporis mei*, non sit interpretatio verborum quæ Christus protulit, quasi his æquiualeat; sed sit explicatio, quam Tertullianus addit pro Christo, ac si Christus dixisset, Corpus meum sub speciebus panis, quem habui in manibus, & meis Discipulis distribui, est figura Corporis mei existentis modo visibili.

Quòd si tertio obijcias Hieronymum, vel potius Pseudo Hieronymum in illud Marci 14. *Et manducantibus, &c.* vbi testimonium hoc mysticè explicat; Respondemus, quòd licet ibi non explicet sensum litteralem, sed eruat quemdam mysticum & spiritualem; non tamen negat litteralem & proprium, neque præsentiam realem Corporis Christi: quando verò Hieronymus in cap. 26. Matth. ait, Christum panem accepisse, vt veritatem sui Corporis repræsenteret, ibi *repræsenteret* non est idem quod *figurare*, sed idem quod *præsens facere*, & *ante oculos ponere*. Et eodem modo explicandi sunt nonnulli alij Patres, quando simile quid dicunt.

Plura alia obijciunt hæretici contra dictam veritatem Catholicam, quæ videri possunt apud Bellarminum, Vasquez, Suarez, Egidium & Adamum.

DIFFICULTAS II.

Vtrum post consecrationem in Eucharistia maneat substantia panis & vini.

Circa rem hanc varij fuerunt errores. Primus fuit Berengarij, qui (vt scribit Guitmundus lib. 1. de Veritate Corporis & Sanguinis Christi) post secundam retractationem, quam fecit in Concilio Romano sub Nicolao II. admittens in Eucharistia verè esse Corpus & Sanguinem Christi, asseruit, cum his manere substantiam panis & vini, & ita dicebat Christum in Eucharistia impanari. Secundus error fuit (vt testatur idem Guitmundus) eorum, qui dixerunt, panem & vinum tantum secundum partem desinere esse, & conuerti in Corpus & Sanguinem Christi, secundum eam videlicet quæ non est sumenda ab indignis; & secundum aliam partem manere in Eucharistia, secundum eam videlicet quæ sumenda est ab indignis, quia hæc non conuertitur in Corpus neque in Sanguinem Christi.

Tertius error fuit (teste eodem Guitmundo) eorum, qui dixerunt, totum panem & vinum in consecratione conuerti in Corpus & Sanguinem Christi, nihilominus quando indigni Eucharistiam sumunt, Corpus & Sanguinem Christi iterum in panem & vinum redire.

Quartus error fuit Lutheri lib. de Captiuitate Babylonica, cap. de Eucharistia, qui admittens errorem Berengarij de impanatione Christi, addebat, neutram partem huius controversiæ ad fidem pertinere, affirmatiuam tamen, nempe in Eucharistia manere substantiam panis & vini, esse Scripturæ & rationi conformiorem.

Quintus error tribuitur Ruperto Abbati, quasi dixerit in Eucharistia manere panem, & hypostaticè

ticēvntum immediatē verbo diuino, cui Corpus Christi est vnitum, & ratione ad vnionem panis & Corporis Christi eidem Verbo diuino posse Corpus Christi de pane verificari, & id significari in verbis consecrationis Corporis. Ita insinuat in c. 6. Ioannis, explicans illud, *Panis, quem ego dabo, caro mea est*: & id planē affirmat lib. 2. de Diuinis officijs cap. 2. & 9. si liber hic est Ruperti.

Sextus error fuit (vt refert Waldensis Tomo de Sacramentis cap. 65.) cuiusdam Ioannis Parisiensis, qui asserbat, in Eucharistia panem vnitū hypostaticē Verbo Dei non immediatē, sed medio corpore humanitatis, quia existimabat panem huic corpori vnitū.

Veritas tamen Catholica est, post consecrationem in Eucharistia non remanere substantiam panis & vini. Est autem veritas hæc definita, & oppositus error damnatus in Concilio Romano sub Nicolao II. & in alio Concilio Romano sub Gregorio VIII. antiquioribus Innocentio III. & postea in Concilio Lateranensi sub ipso Innocentio III. & refertur in cap. *Firmiter*, de Summa Trinitate & fide Catholica, dum definitur, panem transubstantiari in Corpus, & vinum in Sanguinē Christi: & in Concilio Romano generali, in quo damnati sunt articuli Ioannis Wiclef, quorum primus erat: *Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, manent in Sacramento.* & in Concilio Constantiensi sess. 8. vbi dicta definitio Concilij Romani contra Wiclef confirmatur, & in fine Concilij iterū approbatur à Martino V. & in Decreto Eugenij IV. dum definitur, substantiam panis in Corpus Christi, & substantiam vini in Sanguinem Christi conuerti: & tandem in Tridentino sess. 13. c. 4. dum definitur, per consecrationem fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, & can. 2. dum anathematizatur, qui negauerit per consecrationem fieri conuersionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ vini in Sanguinem Christi, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini. Vnde contra Scotum vbi infra constat, veritatem hanc fuisse in Ecclesia definitam ante Innocentium III.

Eandem veritatem tradiderunt innumeri Patres Innocentio III. antiquiores, Iustinus videlicet Martyr in Apolog. 2. Irenæus lib. 4. Aduersus hæreses, cap. 34. Tertullianus lib. 4. in Marcionem ca. 40. Cyprianus vel Pseudo-Cyprianus Sermonem de Cæna Domini, Cyrillus Ierosolymitanus Catechesi 4. Ambrosius lib. de Ihs qui initiantur, cap. 9. Gaudentius Tract. 2. de Exodo, Chrysostomus Homil. 83. in Math. Augustinus Serm. 28. de Verbis Domini, Damascenus 4. de Fide, c. 14. & plures alij Patres (quos referunt Bellarminus lib. 3. de Eucharistia, cap. 20. Valentia quæst. 3. puncto 2. & Vasquez disp. 180. cap. 3.) dum omnes vel aperte dicunt, vel supponunt, substantiam panis & vini mutari & conuerti in Corpus & Sanguinem Christi: vt pudeat Lutherum asseruisse, hanc conuersionem excogitam fuisse ab Innocentio III. & ab Scholasticis; & vt pudeat Caluinum, quod asseruerit, veritatem hanc omni antiquitatis patrocinio destitutam esse.

Tandem eadem veritas Catholica absentia panis & vini in Eucharistia, efficaciter deducitur ex veritate verborum, quibus ad consecrationem vsus est Christus Math. 26. & Marc. 14. & quibus ad

id vtimur Sacerdotes, nēpe, *Hoc est Corpus meum, & Hic est Sanguis meus*: quorum veritate ad id conuincuntur communiter Theologi (exceptis Scoto in 4. dist. 11. q. 8. & Durando) & plures ex Patribus, quos refert Vasquez cap. 4.

Ex veritate ergo verborum consecrationis probatur absentia panis & vini in Eucharistia, quia Pronomen *hoc* & *hic*, quod in verbis consecrationis demonstrat ad sensum, & non demonstrat accidentia panis & vini (quia ipsum Pronomen nequit ipsis accidentibus in verbis consecrationis accommodari, vt patet) demonstrat substantiam sub ipsis contentam, quæ medijs ipsis accidentibus fit sensibilis, & sensui demonstrabilis; sed nequit sub eis demonstrare substantiam Corporis & Sanguinis Christi, si sub eis adfit substantia panis & vini, vt adesse potest, vt postea dicemus. Ergo vt substantia Corporis & Sanguinis Christi verè sub illis demonstratur, vt verè demonstratur, necessarium est, quod sub illis non maneat substantia panis & vini. Quod autem, si sub illis accidentibus adesset propria substantia panis & vini, non posset sub eis demonstrari substantia Corporis & Sanguinis Christi, quamuis esset etiam sub illis. Probat: quia accidentia illa primariò & principaliter; & suã naturã efficiunt sensibilem & demonstrabilem propriam substantiam, si sub eis existat, quia sunt ipsi propria & connaturalia; alienam verò substantiam, quando adest propria, non nisi secundariò & secundum quid, quia huic sunt preter naturalia, & proprie substantia connaturalia. Ergo quando absolute & simpliciter, & absque addito fit demonstratio substantia, demonstratur propria, si existat, quamuis tunc etiam existat aliena, dicendo, *hoc est vinum*; aliena verò, quando existit propria, non nisi cum addito, & secundum quid, nempe particulam & addendo, dicendo, *hoc est vinum & sanguis*, non verò absolute absque addito dicendo, *hic est sanguis*. At quando non adest propria substantia, tunc aliena quæ sub illis accidentibus existit, demonstratur absolute, & absque addito, quia non est alia, quæ primariò & principaliter fiat sensibilis per illa accidentia.

Quod si obiecias Primò, Quando vinum continetur in vase, non tantum vas potest absolute demonstrari, dicendo, *hoc est vas*, sed etiam vinum in vase contentum, dicendo, *hoc est vinum*; ergo quævis substantia propria panis & vini esset sub speciebus Sacramentalibus, posset etiam sub illis absolute demonstrari substantia Corporis & Sanguinis Christi. Respondemus, cōcedendo Antecedens, & negando Consequentiam: quia est dispar ratio inter accidentia valis ex vna parte, & inter accidentia panis & vini ex altera; quia accidentia valis ratione figuræ sunt adaptata ad continendam etiam alienam substantiam, accidentia verò panis & vini neque ex sua natura, neque ratione figuræ sunt adaptata ad continendam substantiam Corporis & Sanguinis Christi, & ideo sub accidentibus valis potest etiam aliena substantia simpliciter & absolute demonstrari, non verò substantia Corporis & Sanguinis Christi sub accidentibus panis & vini, quando sub eis est ipsa substantia propria.

Quod si obiecias Secundò, Quando corpus à demone obsidetur, verè dicimus, *hic est demon*, Pronomine *hic* nominaliter sumpto, etiam ibi sit substantia corporis obfessi; ergo quamquam in Eucharistia perseveraret substantia panis simul cum

Concilium Romanum.
Concilium Lateranense.

Eugen. IV.

Trident.

Iustinus.
Irenæus.
Tertullianus.
Cyprianus.
Cyrillus Ierosol.
Ambrosius.
Gaudentius.
Chrysostomus.
Augustinus.
Damascenus.
Bellarminus.
Valentia.
Vasquez.

pus obsidetur à dæmone, posse dæmonem sensui demonstrari, dirigendo Pronomen ad corpus obfessum, vel ad accidentia ipsius, nisi quando in eo corpore videmus, aut aliter sentimus effectum aliquem proprium dæmonis, seu à dæmone prouenientem, ratione cuius dæmon fiat sensibilis seu demonstrabilis sensui, non verò quando tantum apparent accidentia corporis obfessi. Et quia in Eucharistia non apparent accidentia aliqua, neque effectus aliquis Corporis & Sanguinis Christi, idè non possent sensui demonstrari Pronomine directo ad accidentia panis & vini, quando esset propria substantia ipsorum.

Trident. Meritò ergo Tridentinum sess. 13. c. 4. non tantum definit absentiam panis & vini in Eucharistia, sed etiam ex veritate verborum consecrationis eam deducit, & ex ipsa semper fuisse ab Ecclesia deductam affirmat. Sed quamuis absentia panis & vini ex veritate verborum consecrationis deducatur, non tamè ex quacumque, quia non deducitur ex veritate verborum in figurato & metaphorico sensu, quem verba consecrationis efficere possent, quia veritas verborum in isto sensu stare poterat cum presentia panis & vini, sed ex veritate verborum in proprio sensu quem verba ipsa præ se ferunt, & in quo Christus ea protulit, vt ex antiqua traditione constat, ex qua Tridentinum sess. 13. cap. 1. talè sensum desumpsit, & elegit: quia cum veritate verborum in sensu proprio, & in propria significatione, secundum quam significatur vera & realis presentia Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, stare nequit presentia panis & vini in illa, ob rationem dictam, & ex veritate verborum in hoc sensu, quem Tridentinum cap. 1. supponebat electum, postèa c. 4. deducit absentiam panis & vini in Eucharistia.

Trident. Quòd si obijcias: Ex veritate verborum consecrationis in proprio sensu potuit deduci conuersio panis & vini, seu desictio & absentia eorum; & non ex veritate illorum in sensu figurato, ergo Tridentinum non potuit absolute, & absq; addito, ex veritate illorum deducere desictionem panis & vini, dicendo, *Quoniam Christus Corpus suum, quod sub speciebus panis offerebat, verè esse dixit, idè in Ecclesia semper persuasum fuit, in Eucharistia fieri conuersione totius substantia panis in Corpus Christi,* quia verba consecrationis potuissent esse vera in sensu figurato ab hæreticis electo, & cum veritate eorū in hoc sensu potuissent stare substantia panis, sed debuit addere, quoniam verè esse dixit, prout ab Ecclesia intelligi consuevit, sicut etiam c. 1. ex eisdem verbis non absolute, sed cum addito, nempe prout ab Ecclesia & Patribus in proprio sensu semper intellectis, deducit realem presentiam Corporis & Sanguinis Christi. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam; quia veritas absolute & simpliciter prolata, supponit pro veritate verborum in proprio sensu. Quòd si c. 1. ex illis non absolute, sed cum dicto addito deducit presentiam Corporis & Sanguinis Christi, non id fecit, quia esset necessarium, sed quia hæretici verba illa in sensu tantum figurato admittebant, præsertim quod Tridentinum cap. 4. non deducit desictionem seu conuersionem panis & vini ex veritate verborum consecrationis, absq; addito illo: quia iam c. 1. ex antiqua Ecclesiæ traditione veritatem verborū in proprio sensu sumptorum elegerat; & c. 4. id supponens, deducit dictam

conuersionem ex veritate verborum cum eo addito, non repetito & expresso, sed supposito & subintellecto.

Prædicti ergo errores, quatenus conueniunt, in Eucharistia manere substantiam panis & vini, manent ex dictis relegati, etià quintus & sextus: quia si substantia panis in Eucharistia perseveraret, quamuis vnita verbo, siue mediata siue immediata, nõ possent verba illa consecrationis, *hoc est Corpus meum,* esse vera, tum quia vnio hypostatica non sufficit ad mutuam prædicationem inter quæcumq; vnita eidem personæ, nisi inter naturas completas, & in concreto sumptas; Corpus autem in illis verbis ratione Pronominis *meum,* vt abstractum significatur; tum etià, quia Pronomen demonstratiuum in consecratione Corporis non refert panem, quia non dicitur *hic,* sed *hoc,* & in consecratione Sanguinis non refert vinum, quia non dicitur *hoc,* sed *hic,* præterquam quòd absque fundamento admittitur vnio aliqua panis & vini cum verbo.

Tertius etià error asserentium, Corpus & Sanguinè Christi, quæ à peccatoribus sumenda erant, iterum in panem & vinum redire, est contra Paulum 1. ad Cor. 11. dicentem, *Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diuidens Corpus Domini.* vbi supponit, peccatorè sumere Corpus Christi. Quo etiam specialiter rejicitur secundus error asserentium, panem & vinum non conuerti in Corpus & Sanguinè Christi secundum partem ab indignis sumendâ, quia scilicet Paulus supponit, indignos verè sumere Corpus Christi.

Sed contra dictam veritatem Catholicam obijciunt Primò hæretici, quòd Eucharistia sæpè appetetur panis, ergo in ea manet substantia panis. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam; quia Eucharistia appellatur panis, vel quia fit ex pane, vel quia ratione specierum apparet panis, vel quia est panis, seu cibus spiritualis animæ.

Obijciunt Secundò, Christus Ioan. 6. dixit, *Ego sum panis,* & tamen non fuit destructus, & conuersus in panem, ergo quamuis Matth. 26. dixerit de pane, *hoc est Corpus meum,* panis non destrueretur, & conuerteretur in Corpus Christi. Respondemus, ex vi illorum verborum Christum non potuisse desinere esse & conuerti in panem, quia essent falsa; quia si Christus non maneret, non posset esse verum, Christum esse panem: fuit autem verum Christo permanente, quia ibi non est sermo de pane materiali, vt patet ex contextu, quia additur, *panis viuus, & vitæ,* sed de spirituali, & Christus verè est panis spiritualis animæ per fidem edendus, & animam viuificans. At quando dixit, *hoc est Corpus meum* (vbi Corpus propriè sumitur, vt constat ex perpetua Ecclesiæ traditione) non loquitur de pane, sed circa panem, quia pronomen *hoc* non demonstrat panem (aliàs non posset esse vera adhuc intercedente vnione hypostatica panis cum Corpore Christi, quia Corpus ibi sumitur abstractè) sed tantum demonstrat Corpus Christi, & idè ex vi illorum verborum, quæ profertur circa panem, panis ipse destruitur, & conuertitur in Corpus Christi, vt vera fiant.

Obijciunt Tertio abiurationem Berengarij, approbatam in Concilio Romano sub Nicolao II. & relata à Gratiano de Consecratione dist. 2. can. *Ego Berengarius.* quia in ea dicitur, panem & vinum post consecrationem esse non solum

Sacra-

Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, & sensualiter non solum in Sacramento, sed in veritate manibus tractari, & frangi, & dentibus atteri; supponitur ergo, post consecrationem manere panem & vinum. Cui accedit, quod dicitur manibus tractari, & frangi, & dentibus atteri, quia hæc non conueniunt Corpori Christi in Eucharistia: ergo dicuntur de pane, ac proinde perseuerat post consecrationem. Respondemus, in abiuratione hæc contendi contra Berengarium, in Eucharistia non solum esse Sacramentum, sed etiam esse Corpus & Sanguinem Christi. Dicitur autem in ea abiuratione panis post consecrationem esse Corpus Christi, non quia post consecrationem maneat & manens sit Corpus Christi (quia si maneret, non posset dici esse Corpus Christi) sed quia per consecrationem (& consequenter post illam posterioritate naturæ) transit in Corpus Christi, sumpto esse, vt relato ad Corpus Christi, pro *transire*; ac proinde post consecrationem panis non manet in sua natura, sed in Corpus Christi conuersus. Idem autem Corpus Christi, seu panis in Corpus Christi iam conuersus dicitur sensualiter & in veritate manibus tractari, frangi, & dentibus atteri, vt denotetur, verè & realiter esse ibi Corpus Christi, cui prædicta conueniant non proximè & ratione sui, sed remotè ratione specierum panis illud continentium. Quando autem in hac abiuratione dicitur, panem & vinum non solum esse Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, nomine *Sacramenti* intelligitur vel signum factiuum gratiæ sanctificantis, vel signum speculatiuum Corporis & Sanguinis Christi, ita vt sensus sit, panem & vinum non tantum esse Sacramentum, id est signum practicum gratiæ, vel signum speculatiuum Corporis & Sanguinis Christi, quia id conuenit pani & vino ratione suorum accidentium, quibus conuenit esse Sacramentum, sed etiam realiter & verè transire in Corpus & Sanguinem Christi.

Obijciunt Quartò Gelasium lib. 2. contra Eutychetem, in fine, vbi de Eucharistia loquens, ait, *Et tamè non desinit natura panis & vini*; & Chrysostomum Epist. ad Casarium, vbi ait, naturam panis in Eucharistia manere. Respondemus, si liber ille est Gelasij, & Epistola illa est Chrysostomi (quod viri eruditi negant) eos tantum velle, in Eucharistia non desinere, sed manere naturam panis, non in se, sed in suis virtutibus, quia accidentia panis verè alunt & nutriunt, & accidentia vini verè refrigerant.

Omittimus alia quæ obijci solent, aliqua, quia leuiora sunt, & alia, quia in eis tanguntur aliquæ difficultates à nobis postea examinandæ.

DIFFICULTAS III.

Vtrum post consecrationem in Eucharistia maneat aliquid substantiæ panis & vini

Durandus. Durandus in 4. dist. 11. quæst. 3. existimat, in Eucharistia post consecrationem manere materiam primam panis & vini sub ipsorum accidentibus forma substantiali corrupta; quia nisi maneat materia prima panis & vini, in qua formæ substantiali ipsorum succedat forma Corporis & Sanguinis Christi eo modo, quo formæ alimentii in materia prima ipsius succedit forma viuientis,

nequit esse conuersio & transubstantiatio, quia hæc necessariò versatur circa aliquod subiectum vtrique extremo commune.

Alij (vt refert S. Thomas quæst. 75. art. 5. *Jen. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*) existimant, in Eucharistia post consecrationem manere formas substantiales panis & vini, non verò materias primas, sed has fuisse conuersas in Corpus & Sanguinem Christi.

Gorfredus Quodlib. 8. quæst. 17. (vt refert Pa. ludatus in 4. dist. 12. quæst. 3. art. 1.) existimat in Eucharistia existentiam panis & vini (quam forsitan non distinguit à substantia) non conuerti in existentiam Corporis & Sanguinis Christi (quamuis natura & substantia panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi conuertatur) sed manere, vt sit subiectum accidentium que remanent, præsertim cum existentia panis & vini nequeat in existentiam Corporis & Sanguinis Christi conuerti, quia existentia Christi est increata & diuina, & creatum nequit in increatum conuerti. Eandem sententiam secutus est Bañez quæst. 4. art. 2. ad 2. alio tamen nix fundamento, quia scilicet existimat, substantiam & accidentia eadem existentia existerè, & accidentia, que in Eucharistia remanent, existerè eadem quæ ante consecrationem existerant.

Reliqui tamen Theologi docent, & meritò, in Eucharistia post consecrationem nihil panis & vini manere præter ipsorum accidentia.

Et in primis non manere materiam primam, neque formam substantialem panis & vini, satis significat Tridentinum sess. 13. cap. 4. dum ait, post consecrationem fieri conuersionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ vini in Sanguinem Christi; quia hæc particula *totius* significatur omne quod substantiam intrat: & id clariùs significat can. 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiæ panis, & totius substantiæ vini, manentibus dumtaxat speciebus, id est accidentibus: vbi Tridentinum, addendo particulam illam *dumtaxat*, que exclusiua est, satis exprimit, nihil panis & vini præter ipsorum accidentia manere; ob quod modus dicendi Durandi, & modus dicendi illorum quos refert S. Thomas, iam non bene audiunt. Idem quoque deducitur ex veritate verborum consecrationis in proprio sensu sumptorum, ex qua Tridentinum deduxit fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini, vt dicemus Difficultate sequenti, vbi etiam specialiter rejicietur modus dicendi Durandi. Modus tamen dicendi aliorum, quem S. Thomas refert, ex eo specialiter rejicitur, quod absque necessitate, imò absque vtilitate admittit, formam substantialem panis & vini manere absque materia prima, absque qua nequit naturaliter conseruari. Quod verò conuersio, saltem totalis, non egeat subiecto vtrique extremo communi, dicemus Difficultate XI. & XII.

Deinde in Eucharistia non manere existentiam, neque substantiam panis & vini, satis significat Tridentinum can. illo 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini, manentibus dumtaxat speciebus, seu accidentibus, quia existentia & substantia non sunt accidentia, sed potius aliquid substantiæ; ob quod modus dicendi Gorfredi non bene audit. Et idem ratione probatur, & in primis quoad existentiam, quia hæc non distinguitur re ipsa ab essentia & natura,

vt diximus Tractatu de Incarnatione Disput. xii. Diffic. 11. ergo in Eucharistia, in qua non manet essentia & natura panis & vini, nequit eorum existentia manere: & quamvis existentia re ipsa distingueretur ab essentia, imò & tamquam res à re, vt sic posset manere absque essentia, nihilominus absque necessitate existentia panis & vini diceretur in Eucharistia manere, in qua non manet essentia & substantia eorum, quia non esset necessaria, vt per eam accidentia existerent, quia per eam existere nequeunt, quia accidentia non existunt per se, sed in alio; existentia autem substantia panis & vini est existentia per se, non in alio; neque esset necessaria, vt esset subiectum proximum accidentium panis & vini, quia esse non posset, quia sola substantia subsistat accidentibus: ergo existentia, quæ esset distincta à substantia, & actus substantia non posset subsistere accidentibus, & esse subiectum eorum: & non solum existentia panis & vini maneret in Eucharistia absque necessitate, sed etiam id affirmare est contra rationem, quia existentia absque substantia, quæ in Eucharistia non manet, nequit naturaliter perseverare.

Idem quoque probatur quoad subsistentiam, quia in primis nequit absque sua substantia scilicet natura manere, quia subsistentia nihil aliud est, quam modus perfectiatis ipsius substantia, vt diximus Tractatu de Incarnatione, Disp. iv. Diffic. v. modus autem nequit manere, non manente re cuius est modus, quia eam essentialiter supponit, & ab ea essentialiter dependet: & quamvis subsistentia panis & vini manere posset absque ipsorum substantia, tamen absque fundamento diceretur in Eucharistia manere, & absque necessitate aliqua, quia ipsa non posset esse subiectum accidentium panis & vini, sicut neque existentia, si hæc esset à substantia distincta, quia sola substantia subsistat accidentibus.

Ex quo constat ad priorem partem fundamenti Gorfredi, & ad fundamentum Bañez. Ad alteram verò partem fundamenti Gorfredi respondemus, quòd quamvis, quòd creatum est, non possit conuertere in increatum, possit tamen existentia panis & vini conuertere in existentiam Corporis & Sanguinis Christi, quia horum existentia est creata, non diuina.

DIFFICULTAS IV.

Utrum conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi consistat formaliter in eo, quòd materia prima panis & vini continetur cum materia prima Corporis & Sanguinis Christi, & incipiat esse sub forma eorum.

Supponimus, in quo Catholici contra hæreticos conueniunt, in Eucharistia per consecrationem fieri conuersionem panis in Corpus, & vini in Sanguinem Christi. Ita sæpè dehinitum est, præsertim in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. & ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & in Tridentino sess. 13. cap. 4. & can. 2. eamque conuenienter appellari *transubstantiationem*, affirmat in eo cap. 4. & merito: quia quamvis vox hæc barbara sit, optimè tamen significat id quod in

Eucharistia fit. Quòd verò vox hæc sit noua, non obstat, quia licitum est rebus nouis inueniri (qualis est conuersio Eucharistica) voces nouas, ad res illas nouas significandas, adinuenire.

Hoc supposito, magna inter Theologos controuersia est circa naturam & quidditatem huius conuersionis seu transubstantiationis, in quo scilicet consistat.

Circa præsentem ergo difficultatem Durandus in 4. d. 11. q. 3. partem affirmatiuam tuetur, nempe, naturam conuersionis Eucharisticae in eo consistere, quòd materia prima panis continetur cum materia prima Corporis Christi, & incipiat esse sub forma Corporis Christi, & eà informari, & quòd materia prima vini continetur cum materia prima Sanguinis Christi, & incipiat esse sub forma illius, & eà informari eo modo, quo per nutritionem materia prima alimenti continuatur cum materia prima viuientis, & incipit esse sub forma illius, & eà informari. Quòd indicare videtur Damascenus 4. de Fide, cap. 5. vbi conuersionem Eucharisticam declarat exemplo conuersionis alimenti in substantiam comedentis, & conuersionis potus in sanguinem potantis. Et ratione probatur, quia modus iste conuersionis est possibilis, & per eum facillè declaratur conuersio Eucharistica, & secundum eum verba consecrationis sunt vera: ergo.

Reliqui tamen Theologi partem negatiuam communiter tradunt: imò pars affirmatiua, quam Durandus tuetur, iam post Tridentinum erronea iudicatur, & merito: quia Tridentinum sess. 13. cap. 4. definit, per consecrationem fieri conuersionem totius substantia panis in Corpus, & totius substantia vini in Sanguinem Christi. vbi particula *totius* denotatur, nihil quòd substantiam panis & vini intrat, manere. Quòd magis declarauit can. 2. dum idem definiens, addit: *Manentibus dumtaxat speciebus panis & vini*. Materia autem prima panis & vini non est species, neque accedens panis & vini, sed pars essentialis ipsorum, intrans substantiam & essentiam eorum.

Deinde pars nostra negatiua probatur, & affirmatiua Durandi ratione Theologica, rejicitur; quia in Eucharistia non est admittenda alia conuersio, quam ea quæ adæquat & commensuratur significationi verborum, quia tantum fit ex vi talis significationis, & quam ea, quæ sufficit ad veritatem illorum, ipsorum significationi commensurata, quia ex ea à posteriori deducitur: sed verba consecrationis non significant Corpus & Sanguinem Christi, vt habentia in se nouam materiam panis & vini informatam forma ipsius Corporis & Sanguinis, sed tantum significant Corpus & Sanguinem Christi simpliciter & absolute, sicut erant ante consecrationem; & ad veritatem commensurata & conformem significationi ipsorum verborum non requiritur conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, vt habentia nouam illam materiam, sed sufficit conuersio in Corpus & Sanguinem Christi simpliciter & absolute, sicut erant ante consecrationem: ergo absque fundamento & contra rationem admitteretur conuersio prædicta à Durando, quæ scilicet panis & vinum non desinant secundum materiam primam, & quæ fiat in Corpus & Sanguinem Christi, his addendo materiam illam, & quæ informetur ipsorum forma; sed admittenda est conuersio panis

panis in Corpus Christi, & vini in Sanguinem, qua Corpus & Sanguis sunt existentia & presentia absque informatione illa, sicut erant ante consecrationem, & consequenter etiam desinitio totius substantiæ panis & totius substantiæ vini, quia hæc correspondet dictæ existentiæ & presentiæ Corporis & Sanguinis Christi.

Quòd autem verba consecrationis etiam essent vera, quamvis conuersio fieret modo assignato à Durando (quia etiam tunc Corpus & Sanguis Christi essent sub speciebus) non sufficit ut conuersio illa admittatur, quia non essent vera veritate commensurata & conformi significationi eorum, sed veritate ipsorum significationem excedente, & ei non conformi. Unde quamvis conuersio à Durando assignata sit possibilis, & facilis intellectu, & secundum eam verba consecrationis essent etiam vera, non est admittenda, quia non est commensurata & conformis significationi verborum, ex vi cuius fit.

Ad testimonium verò Damasceni respondemus, eum vsum fuisse eo exemplo nutritionis, non ut in omnibus similitudinem ostenderet, sed ut aliquo modo explicaret, non esse Deo impossibilem conuersionem Eucharisticam ex eo, quòd homini sit possibilis conuersio quæ in nutritione fit.

DIFFICULTAS V.

Virum conuersio Eucharistica consistat formaliter in productione modi accidentalis presentie Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus.

Paludan. **P**aludanus in 4. dist. 11. quæst. 3. art. 2. partem affirmatiuam videtur tueri, nempe, conuersionem seu transubstantiationem Eucharisticam sitam esse formaliter in productione modi accidentalis presentie, quo Corpus & Sanguis ponuntur & sunt sub speciebus panis & vini: quod nonnulli Scotistæ amplectuntur, existimantes esse sententiam Scoti. Et probari potest, quia ad veritatem verborum consecrationis sufficit, quòd Corpus & Sanguis Christi constituantur sub speciebus panis & vini: hoc autem sufficienter fit productione dicti modi; ergo non est necessarium aliud pro conuersione Eucharistica. Patet consequentia, quia conuersio Eucharistica tantum assignatur & ponitur, ut verba consecrationis fiant vera.

Bellarmin. Vasquez. Egidius. Adamus. **B**ellarminus verò 3. de Eucharistia c. 18. Vasquez disp. 181. c. 2. Egidius quæst. 75. art. 4. Adamus q. 4. dub. 5. & communiter Theologi partem negatiuam tradunt, & merito: Primò ratione generali, quia conuersio non consistit in productione, sed tantum in desinitione rei quæ conuertitur, connotata etiam re in quam fit conuersio, ut dicemus Diffic. IX. quia rem conuertitur in aliam, nihil aliud est quam in eam aliam desinere seu transire. Secundo speciali ratione, quia aliàs conuersio Eucharistica non esset substantialis, seu non esset transubstantiatio, non solum ut est productio, quia per eam non produceretur substantia, neque modus substantialis, sed tantum accidentalis modus presentie; sed neque ut est conuersio, quia non esset transitus substantiæ in substantiam absolutè, & absque addito, sed esset transitus substantiæ in modum accidentalem, seu

in substantiam sub tali modo accidentali, cum esset transitus substantiæ panis & vini in modum illum accidentalem presentie, seu in Corpus & Sanguinem Christi, non absolutè, sed ut acquiruntur modum illum, quod est contra Tridentinum sess. 13. cap. 4. vbi absolutè & absque addito dixit, dictam conuersionem fieri in Corpus & Sanguinem Christi, & conuenienter appellari transubstantiationem; & contra Ecclesiam in Missa Corporis Christi, absolutè & absque addito dicentem:

*Quid in Carnem transt panis,
Et vinum in Sanguinem.*

Quòd si respondeas Primò, conuersionem hanc esse substantialem, & transubstantiationem, non quatenus est productio, sed quatenus est conuersio; & hoc modo, non quia sit in substantiam tantquam in terminum ad quem, sed tantum quia est à substantia tantquam à termino à quo, & hoc sufficere ut sit substantialis, quia solus terminus à quo est qui conuertitur & transubstantiatur. Contra hanc responsionem est, quòd transubstantiatio non tantum est & dicitur transubstantiatio, quia sit transitus substantiæ, sed etiam quia est in substantiam, aliàs conuersio substantiæ in solam quantitatem esset transubstantiatio, quod est falsum: & id denotatur particula illa *trans*, quia eà denotatur transitus ab vno in aliud eiusdem rationis, ut patet in transformatione, quæ ideo dicitur transformatio, quia est transitus ab vna forma in alteram, & ob id Tridentinum capite illo 4. postquam dixit, in Eucharistia fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, subdit, *Quæ conuenienter & proprie transubstantiatio est appellata.* quali dicitur, ideo conuenienter appellatam esse transubstantiationem, quia est conuersio substantiæ in substantiam, unde quamuis solus terminus à quo dicatur conuerti & transubstantiari, quia conuersio & transubstantiatio consistit in transitu & desinitione vnus in aliud, & solus terminus à quo fit qui transit & desinit esse in aliud, nihilominus conuersio dicitur substantialis, & transubstantiatio ex termino à quo, & ex termino ad quem, ob rationem dictam.

Quòd si secundo respondeas, conuersionem hanc dici posse substantialem, & transubstantiationem, quia etiam aliquo modo terminatur ad substantiam, nempe Corporis & Sanguinis Christi. Contra hanc responsionem est, quòd substantia Corporis & Sanguinis potius est subiectum dictæ conuersionis, quia est subiectum productionis dicti modi, & ipsius modi, quam terminus illius, quia neque est terminus totalis illius, quia totum resultat ex ea actione, quod est terminus totalis, est aggregatum coalescens ex substantia illa Christi: & ex modo illo neque est terminus partialis formalis, quia terminus formalis actionis: vel est forma termini totalis, quamvis per actionem ipsam non producat, vel est entitas illa partialis, quæ actione ipsa producit: substantia autem Corporis & Sanguinis Christi neque est forma dicti aggregati, neque actione illa producit, & ad summum est terminus partialis, quia est materia termini totalis, seu pars materialis illius; terminus autem materialis, qui in ratione termini non venit Philosophis in considerationem, non sufficit denominare actionem, & quamuis dicam

etiam conuersionem denominaret substantialem; eam non denominaret substantialem absolute & absque addito, quia non esset in substantiam absolute & absque addito, sed in substantiam, vt acquirentem dictum modum accidentalem presentiae.

Ad rationem verò pro Paludano negamus; ad veritatem verborum consecrationis sufficere formaliter productionem dicti modi accidentalis, quia cum ea productione stare potest presentia panis & vini; & hac stante nequeunt verba illa esse vera.

DIFFICULTAS VI.

Verum conuersio Eucharistica consistat formaliter in productione modi substantialis, quo Corpus & Sanguis Christi constituuntur substantialiter sub speciebus panis & vini.

Valentia. Ochagavia.
Valentia disp. 6. q. 3. punct. 3. Ochagavia tractatu. 10. q. 14. & plures recentiores partem affirmatiuam tuerunt, tum quia eo ipso dicta productio est conuersio substantiae panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, quia ex vi illius modi substantialis, quo Corpus & Sanguis Christi constituuntur substantialiter sub speciebus panis & vini, desinunt esse substantia panis & substantia vini sub illis speciebus, ac proinde desinunt esse absolute, seu destruuntur, quia nequeunt absque speciebus illis naturaliter conseruari; & consequenter substantia panis & substantia vini non desinunt in purum nihil, sed in Corpus & in Sanguinem Christi, & in hac conuersione tum etiam, quia eo ipso hac conuersio est substantialis, sicut actio Incarnationis est substantialis, quamuis per ipsam non producatur Verbum, neque humanitas, ex eo solù quòd per eam produciuntur substantialis modus vnionis humanitatis ad Verbum.

Vasquez. Suarez. Adamus.
Vasquez verò disp. 181. cap. 3. Suarez disp. 50. sect. 4. Adamus q. 4. dub. 5. & plures alij partem negatiuam tradunt, & merito; quia nullus modus excogitari potest de nouo productus in Corpore & in Sanguine Christi, qui sit substantialis. Primò, quia nullus modus potest esse substantialis, qui non sit de integritate substantiae; quia qui est extra integritatem substantiae, est accidens, modus autem quo Corpus & Sanguis Christi sunt sub speciebus, est extra integritatem substantiae illorum, quia in caelo sunt absq; illo substantialiter integra, quia absque illo habent modum vnionis materiae & formae ex quibus constat, & modum vnionis cum substantia Verbi, quibus modus sunt substantialiter integra. Secundo, quia modus ab aduersarijs assignatus, vel est vnionis Corporis & Sanguinis cum accidentibus praedicamentalibus panis & vini, vel est modus existendi sub illis: nullo autem fundamento affirmari potest, modum vnionis cum accidentibus praedicamentalibus, neque modum existendi sub illis esse substantialem.

Et quamuis admittamus, in Eucharistia produci dictum modum substantialem, nequit conuersio Eucharistica in productione illius modi formaliter consistere. Primò, quia generaliter omnis conuersio formaliter consistit in desitione rei quae conuertitur. Secundo, quia conuersio Eucharistica non esset in Corpus & Sanguine Christi saltem absolute, sed ad summum in Corpus & in Sanguinem Christi vt acquirentia modum illum.

Ad fundamentum ergo aduersariorū constat, dictum modum substantialem non esse possibilem; & quauis esset possibilis, non posse in productione illius conuersionem Eucharisticam consistere.

DIFFICULTAS VII.

Utrum conuersio Eucharistica consistat formaliter in productione Corporis & Sanguinis Christi.

Opponunt eos, qui dicunt, conuersionem Eucharisticam sitam esse in actione immediate terminata, v.g. ad Corpus Christi, panem in illud conuertendo, & nihil per eam producendo: quia isti absque fundamento aliquo id dicunt, imò contra rationem Philosophicam; secundum quam omnis vera & realis actio necessario est fieri alicuius termini, siue noui, qua nouiter producatur, siue antiqui, qua terminus antea productus conseruetur, quia agere concipi nequit absque fieri.

Inter eos ergo qui supponunt, omnem actionem realem esse productionem alicuius termini, Gabriel in 4. d. 11. q. 1. ar. 3. du. 2. & lect. 40. in can. Suarez disp. 50. sect. 4. Egidius q. 74. ar. 4. du. 5. Adamus q. 4. dub. 5. & plures recentiores in presenti difficultate partem affirmatiuam tuerunt, nempe conuersionem Eucharisticam sitam esse in actione, quae sit productio Corporis & Sanguinis Christi, non de nouo; sed quae sit conseruatio Corporis & Sanguinis Christi in suo esse substantiali, siue indistincta ab ea qua in caelo conseruatur, continuata tamen ex vi verborum consecrationis, vt indicat Gabriel, siue noua & distincta qua nouiter conseruetur, vt docent Suarez & Egidius, quod indicare videntur Cyprianus Ep. 63. Ambrosius 4. de Sacram. c. 4. Damascenus 4. de Fide ca. 14. & Bellarion lib. de Verbis consecrationis, dum dicunt, in Eucharistia Corpus Christi creati, & ex pane fieri, & panem & vinum fieri Corpus & Sanguine Christi.

Et ratione probatur: quia vt conuersio Eucharistica sit substantialis, necessaria est aliqua productio substantialis; haec autem esse non potest alicuius modi substantialis, vt vidimus, & quamuis posset esse, non sufficeret, vt esset in Corpus & Sanguinem Christi absolute & sine addito; ergo necessaria est productio ipsius substantiae Corporis & Sanguinis Christi, haec autem nequit esse prima productio eorum, quia ante conuersionem supponuntur producta, ergo est conseruatio illorum.

Bellarminus verò 3. de Eucharistia c. 18. Valentia pun. 3. Vasquez d. 181. Turrecremata opul. 14. disp. 1. du. 5. Ochagavia q. 14. & Bonacina d. 4. q. 3. pun. 6. partem negatiuam tradunt, nempe conuersionem Eucharisticam non esse actionem conseruatiuam Corporis & Sanguinis Christi, & merito: Primò, quia generaliter nulla conuersio consistit in productione, sed in desitione rei quae conuertitur, connotato tamen per se termino positio in quem desinit & conuertitur, quia rem in aliam conuertit, est in illam desinere. Verum est, rem connotatam per se pertinere ad conuersionem tanquam terminum secundarium in quem fit; imò etiam aliquo modo eadem proportionem actionem, per quam res connotata producitur aut inducitur, pertinere per se, quamuis tantum secundario, tunc videlicet quando res, quae conuertitur, desinit esse ex vi productionis aut inductionis rei in quam fit conuersio.

VI
18

Addimus, non solum in dicta conseruatione non consistere formaliter conuersionem Eucharisticam ob rationem dictam, sed neque posse pertinere per se adhuc secundario ad eam conuersionem, eo modo quo productio aut inductio formae pertinent per se ad conuersionem formae, quae definit & conuertitur in illam, quae producitur, aut inducitur, quia illa tantum actio, quae est causa definitionis rei, & est connexa cum definitione, ipsa potest per se pertinere ad conuersionem illius, alias nulla esset ratio, ob quam id quod definit, diceretur conuerti in id quod producitur & inducitur, sed conseruatio Corporis & Sanguinis Christi secundum se, seu in suo esse substantiali, non est causa definitionis panis, neque connexa cum ipso, sed ipsam definitionem omnino per accidens comitatur, quia substantia ipsa Corporis & Sanguinis Christi, quae in suo esse ea actione producitur aut conseruatur, non pugnat substantialiter cum substantia panis, & vini, quia non est causa definitionis eorum.

Quod si primo respondeas, conseruationem Corporis Christi non in suo esse substantiali, sed prout est sub speciebus, esse causam definitionis panis, & connexam cum ipsa, quia Corpus Christi, prout est sub speciebus, est impossibile cum substantia panis sub illis absque, quibus substantia ipsa nequit conseruari, & non desinere esse. Contra hanc responsionem est, quod conseruatio, qua Corpus Christi conseruatur sub speciebus, quamuis admittatur esse distinctam ab ea qua ante consecrationem conseruatur in caelo, nequit esse una tantum productio tendens in Corpus Christi, & altera in modum illum nullam habentes connexionem, sicut neque ipsarum termini; ergo quamuis productio istius modi esset causa definitionis panis, & connexa cum ipsa, non tamen conseruatio Corporis Christi, quia Corpus ipsum secundum se non est impossibile in rerum natura cum substantia panis. Quod uero conseruatio Corporis Christi sit distincta a productione illius modi, & nullam habens connexionem cum ea, ex eo patet, quod Corpus Christi, & modus ille sunt entitates distinctae, & nullam habentes connexionem.

Et quamuis admittatur, quod una & eadem actio sit conseruatio Corporis Christi secundum se, & simul productio illius modi, nihilominus actio haec ratione sui non esset causa definitionis panis, quia Corpus Christi, prout sub speciebus panis, non est impossibile cum substantia panis sub eisdem speciebus, quia Corpus Christi non est sub illis tamquam subiectum in quo ipsa recipiantur, & a quo in genere causae materialis sustententur, nec esse potest, ut dicemus Difficultate XI. qua ratione esset impossibile cum substantia panis sub illis. Praeter hunc autem modum nullus alius esse potest in Corpore Christi existendi sub illis, qui sit impossibile cum modo, quo substantia panis est unita illis suis speciebus: quia in primis non est impossibile modus aliquis simplex praesentiae in Corpore Christi, quia istud potest esse sacramentaliter praesens speciebus panis, & substantia panis potest simul perseverare unita illis, quamuis sic unita sit illis praesens circumscriptiue, quia modus unius sacramentaliter existendi alicubi non est impossibile cum praesentia circumscriptiua alterius in eodem loco, ut dicemus Difficultate XI. Deinde nec modus aliquis sustentandi accidentia absque eorum receptione & sustentatione

ne materiali potest esse in Corpore Christi, qui sit in composibilis cum illo modo, quo substantia panis est unita suis accidentibus: quia in primis modus iste, sic sustentandi accidentia nequit esse in Corpore Christi, vel potius nequit ab eo prouenire, quia intelligi nequit, Corpus Christi accidentia illa sustentare absque ipsorum receptione & sustentatione in genere causae materialis, nisi in genere causae efficientis. In Corpore autem Christi esse nequit, vel potius actio & sustentatio efficienter prouenire, quia non ut a causa principali, ut patet, neque ut ab instrumento physico Dei, quia nequit assumi ad id ut instrumentum a Deo pro sola uoluntate Dei, iuxta generalem doctrinam quam tradidimus Tractatu de Incarnatione Disp. IX. Difficultate I. V. & de Sacramentis in genere, Disp. III. Difficultate I. quia ad id nullam habet uirtutem innatam, neque naturalem, neque obedientialem, quia in Corpore Christi nulla apparet proportio, nullumque uestigium talis uirtutis innata. Et quamuis dicta sustentatio prouenire posset a Corpore Christi efficienter, nihilominus Corpus Christi sic sustentans accidentia, efficienter absque ipsorum receptione non est impossibile, & pugnat cum substantia panis, ut unita suis accidentibus, quia Corpus Christi posset efficienter sustentare seu conseruare accidentia panis, non minus unita ipsi substantiae panis, quam separata ab ipsa, quia non minus posset conseruare illa unita ipsi substantiae dependenter ab ipsa tamquam a subiecto, quam separata independenter ab illa: imò posset conseruare accidentia illa adhuc unita ipsi substantiae tamquam subiecto independenter ab ipsa tamquam a subiecto, seu in genere causae materialis, sicut anima rationalis unita materiae tamquam subiecto, conseruatur a Deo independenter ab ipsa materia tamquam a subiecto, seu in genere causae materialis, & sicut a Deo potest conseruari accidens unitum subiecto independenter ab ipso subiecto actione non eductiua: ergo Corpus Christi efficienter sustentans accidentia panis, non esset impossibile cum substantia panis sub illis: neque modus alius uniois Corporis Christi cum accidentibus panis, qui non sit receptio ipsorum, & sustentatio materialis (quamuis sit possibilis) est impossibile cum substantia panis sub illis, quia nulla unio Corporis cum accidentibus panis absque ipsorum receptione & sustentatione in genere causae materialis apparet impossibile cum unione substantiae panis cum eisdem, ea ipsa recipientis. Praeter dictos autem modos nullus alius potest fundamentum aliquo uerisimili assignari, saltem ratione cuius Christus nequeat esse sub speciebus panis, perseverante substantia panis sub illis, de qua loquitur Difficultate XI.

Quod si secundò respondeas, Quamuis substantia Corporis Christi secundum se, seu in suo esse substantiali, non sit impossibile cum substantia panis sub accidentibus, sit tamen impossibile, quasi moraliter ratione significationis, & ueritatis uerborum, quia Corpus Christi nequit sub accidentibus panis uerè demonstrari, nisi substantia panis uerè ab illis separatur, ac prouideat nisi corrumperetur, quia ab eis separata nequit naturaliter & sine nouo miraculo conseruari. Contra hanc responsionem est, quod ex ipsa constat, conseruationem Corporis Christi in suo esse omnino per accidens se habere ad definitionem panis, &

cum

eum ipsa non esse connexam, quia substantia Corporis Christi secundum se, qua ratione est terminus conseruationis ipsius, quamuis facta ex vi verborum, non est impossibilis, & pugnans cum substantia panis, sed tantum Corpus Christi prout significatum & demonstratum verbis consecrationis, seclusa conseruatione ipsius: quia quamuis per impossibile à nullo conseruaretur, quia aliàs ex se ipso existeret absque actione conseruationis, nihilominus ex modo quo illud demonstramus sub speciebus panis, destruitur substantia panis; ergo conseruatio illa, quamuis admittatur fieri ex vi verborum, est impertinens ad conseruationem hanc. Addimus contra eandem responsonem, Corpus Christi neque produci, neque conseruari ex vi verborum consecrationis, quia verba hæc ita ad sui veritatem præsupponunt & prærequirunt conseruationem Corporis Christi, ut si nunc annihilaretur, quamuis verba consecrationis proferuntur à Sacerdote, non poneretur Corpus Christi sub illis, neque verba fierent vera, quia Christus verbis consecrationis tantum contulit vim ponendi Corpus ipsius Christi sub speciebus, supposita permanentia seu conseruatione illius, ac proinde si conseruatio Corporis per se pertineret ad conseruationem, ex vi verborum non fieret conuersio, quia ex vi eorum non fieret conseruatio, quæ ad illam per se pertineret.

Quod si tertio respondeas, ad rationem conseruationis non requiri, quod productio vnus termini, & desitio alterius, inter quos est conuersio, connectantur ob impossibilitatem immediatam ipsorum terminorum inter se, sed sufficere quod connectantur ob remotam & mediatam impossibilitatem terminorum inter se, ut quando desitio vnus termini connectitur cum actione præuia, & prærequisita ad productionem alterius termini in quem fit conuersio, & quia substantia panis desinit esse ex eo quod ab ipsa separantur propria accidentia, & constituantur per se existentia, & separatio hæc est prærequisita ad conseruationem Corporis Christi sub illis: idem conseruatio Corporis sub ipsis pertinet per se ad conseruationem, aut in ea formaliter consistit. Sed contra hanc responsonem est Primò, quod substantia panis non desinit esse, quia accidentia ipsius ab ipsa separantur, sed potius est contrà, idem accidentia separantur, quia substantia desinit esse, ut postea expendimus. Secundò, quia conseruatio Corporis Christi sub speciebus panis non prærequisit separationem earum à substantia panis; quia, ut iam diximus, comparari potest sub illis simul cum substantia panis. Tertio, quia si substantia panis desinit esse, quia ipsius accidentia ab ipsa separantur, & per se existentia constituantur, potius substantia panis conuertetur in accidentia illa per se existentia, quam in Corpus Christi.

Quod si quartò respondeas, ad rationem conseruationis non esse necessariam connexionem inter productionem alterius termini in quem fit conuersio, & inter desitionem termini qui conuertitur, sed sufficere connexionem earum, vel in agente, quia idem sit agens, quod producit vnum & corrumpit alterum, vel in voluntate & intentione agentis, quia non corrumpet vnum, nisi produceret alterum. Contra hanc responsonem est, quod sicut non sufficit, quod vnum & idem agens producat vnã formam, & corrumpat alte-

ram, vel quod non corrumpet vnã, nisi produceret alteram, ut verè dicatur, quod generatio vnus est causaliter corruptio alterius, nisi aliàs formæ aliquam inter se habeant impossibilitatem, ita etiam non sufficet connexio in agente, neque in intentione illius, inter productionem vnus, & desitionem alterius, nisi aliàs inter se connexa sint ob aliquam impossibilitatem inter rem productam & rem desinentem, ut vnus terminus dicatur fieri ex altero, vel alter in eum conuerti.

Deinde secundò pars nostra negatiua probatur, & affirmatiua aduersariorum rejicitur, quia verba consecrationis sunt causæ & instrumenta conseruationis Eucharistiæ, quia ad eam efficiendam sunt instituta à Christo; sed non sunt causæ & instrumenta conseruationis Corporis Christi, ergo conuersio Eucharistica non consistit in conseruatione Corporis Christi. Consequentiã patet. Minor autem probatur, quia verba consecrationis non sunt causa physica ad id, ut iam diximus; neque sunt causa moralis mouendo, seu excitando diuinam voluntatem ad conseruandum Corpus Christi, quia Deus aliàs est motus, & conseruaret Corpus Christi, quamuis verba illa non proferentur.

Quod si respondeas, quod quamuis verba consecrationis non moueant diuinam voluntatem ad antiquam conseruationem, qua Deus extra Eucharistiã conseruat Corpus Christi; quia ad huc verbis illis non prolatis illud conseruaret, mouent tamen diuinam voluntatem ad nouam conseruationem illius sub speciebus Sacramentalibus. Contra hanc responsonem est, quod Corpus Christi vna tantum conseruatione totali, qua sufficienter in suo esse conseruatur à Deo extra Eucharistiã, etiam in Eucharistiã conseruatur; quia idem esse Corporis Christi, & substantiale inuariatum perseverat in Eucharistiã, ac erat extra illam, quamuis in Eucharistiã illi addatur modus quidam accidentaliter existendi sub accidentibus; idem autem omnino esse substantiale nequit simul pluribus conseruationibus totalibus, & sufficientibus conseruari, sicut neque simul à pluribus causis totalibus pendere (ut diximus Tract. de Incarnat. Disp. 111. Diffic. v.) ob eandem omnino rationem; quia scilicet rem conseruat ab agente, est ab agente dependere, & eo indigere: ergo cum vna totali & sufficienti conseruatione extinguitur dicta indigentia rei, non poterit alia conseruatione simul conseruari, quia in ea re non superest indigentia alia, ratione cuius indigeat alia conseruatione, & ratione cuius ab agente dependet.

Ad testimonia verò Patrum ab aduersarijs adducta respondemus, eos tantum velle Corpus Christi ex vi consecrationis constitui sub speciebus panis, substantia ipsa panis destructa, & in illud conuersa: & ad rationem negamus, ad conseruationem substantialem esse necessariam productionem substantialem, sed sufficere desitionem, seu transitum vnus substantia in aliam antea productam, ut dicemus Difficultate 18.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum conuersio Eucharistica consistat in eo, quod id, quod erat panis, fiat Corpus Christi.

Caietanus q. 75. art. 4. partem affirmatiuam tuetur, nempe, conuersionem Eucharisticam consistere in eo, quod id quod erat panis, incipiat esse Corpus Christi.

Caietanus. Doctrina hæc adeo obscure traditur à Caietano, vt nonnulli ei attribuunt dixisse, conuersionem hanc in eo consistere, vt per ipsam eadem numero entitas, quæ erat substantia panis, sit Corpus Christi post consecrationem: alij verò Caietano attribuunt dixisse, conuersionem Eucharisticam in eo consistere, vt per ipsam eadem entitas manens in specie infima panis fiat Corpus Christi. Neutrum tamen horum somniauit Caietanus, vt aduertit Vasquez disp. 181. c. 3. & attentè legenti Caietanum §. *Pro solutione*, constabit: quia Caietanus ita dixit per transubstantiationem fieri, vt id quod erat panis incipiat esse Corpus Christi, vt asserat terminum à quo transubstantiationis esse id quod erat panis secundum rationem panis, & terminum ad quem esse, id, quod erat panis, incipere esse Corpus Christi, ita vt terminus ad quem non sit Corpus Christi secundum se & absolute, sed totum hoc, nempe *Corpus Christi esse id quod erat panis*, quod supra Corpus Christi secundum se tantum addit denominationem quamdam extrinsecam.

Vasquez. Vasquez verò vbi suprâ, Turrianus dub. 7. & alij partem negatiuam merito tradunt, & affirmatiuam Caietani merito reijciunt, non solum vt ipsi falsò attribuitur, sed etiam vt à nobis explicatur.

Et in primis dicta doctrina, vt Caietano attribuitur, nempe eandem entitatem, quæ erat panis, esse post consecrationem Corpus Christi, quo supponitur post consecrationem manere entitatem, quæ erat substantia panis, præterquam quod est contra Tridentinum sess. 13. can. 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiæ panis, manentibus dumtaxat accidentibus, etiam est contra rationem; quia impossibile est, eandem entitatem destrui vt terminum à quo, & manere vt terminum ad quem, non solum secundum rationem singularem, vt patet, sed neque secundum rationem communem in ea entitate inuentam, quia re aliqua destructa, necesse est omnem gradum, & omnem rationem in ea repertam destrui, quia nullus gradus, nullaque ratio eiusdem entitatis re ipsa distinguitur ab alio gradu, & ab alia ratione.

Deinde dicta doctrina Caietani, vt à nobis explicatur, etiam est falsa, quia vt explicatur à nobis pro termino ad quem transubstantiationis, non assignat Corpus Christi secundum se & absolute, sed Corpus Christi esse id quod erat panis, quod supra Corpus Christi secundum se, addit denominationem quamdam extrinsecam, quod esse falsum, ostendimus Difficultate v.

DIFFICULTAS IX.

In quo ergo consistat conuersio Eucharistica formaliter.

Concludimus ergo, conuersionem, seu transubstantiationem Eucharisticam (id est natu-

ram & essentiam ipsius) sitam esse formaliter in sola destinatione panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, seu quod idem est, in sola destinatione panis & vini, vt relata ad Corpus & Sanguinem Christi. Ita Vasquez disp. 181. cap. 11. & 12. & Turrianus dub. 8. & tradidisse videntur S. Thomas quest. 75. art. 4. & Scotus in 4. dist. 11. q. 1. §. *Quantum ad tertium*.

Pro huius autem maiori intelligentia obseruandum est Primò, ad rationem conuersionis tria esse necessaria: Primò est, quod extrema illius sint positiua, quia carentia nõ dicitur in rem positiuam conuerti, neque econtrâ res positiua in carentiam. Secundum est, quod res, quæ conuertitur, desinat esse, quia quod in suo esse permanet, non dicitur in aliud conuerti; & in his duobus Theologi omnes conueniunt. Tertium ad conuersionem necessarium est, quod res, quæ conuertitur, desinat esse ex vi illius rei in quam conuertitur, ad quod necessaria est impossibilitas & pugna inter eas res, ita vt res, in quam fit conuersio, sit quasi formaliter expellens & destruens rem quæ desinat esse & conuertitur; aliàs nulla esset ratio, ob quam res quæ desinat esse, diceretur conuerti in illam aliam, & in eam transire, quia ad id non sufficit quod vnus desinat alio incipiente: ex eo enim, quod vnus Angelus annihilaretur à Deo in eo instanti, in quo crearet alterum, non diceretur in hunc alterum ille conuerti. Ita tamen necessaria est pugna seu impossibilitas inter ea, quorù vnus in aliud conuertitur, & cõsequenter connexio inter destinationem illius quod conuertitur, & inter illud in quod fit conuersio, vt non sit necessaria pugna & connexio physica & ex natura rei, qualis est in conuersione formali seu formarum, sed sufficit pugna & connexio quasi moralis, & ex modo operandi, ita vt si conuersio fiat media significatione & demonstratione verborum, ad eam sufficiat pugna & connexio proueniens termino à quo, & termino ad quem conuersionis ex significatione, quia pugna hæc & connexio sufficit, vt vnus terminus dicatur destrui ex vi alterius, prout significati & demonstrati, & relati ad veritatem, quam ea significatio & demonstratio exigit.

Secundò obseruandum est, ex vi significationis verborum consecrationis Corpus & Sanguinem Christi fieri præsentia accidentibus, seu speciebus panis & vini, & sub illis cõstitui, & etiam desinare esse substantiam panis & vini, quia aliter verba consecrationis nequeunt verificari, ac proinde de facto in consecratione reperiri duplicem mutationem, vel quasi mutationem, nempe productionem præsentia, aut modi quo Corpus & Sanguis Christi fiunt præsentia sub speciebus, aut ipsis vniuntur, & est vera mutatio: & destinationem substantiæ panis & vini, quæ est quasi mutatio, & non rigorosa ex defectu subiecti, quod transeat ab vno termino in alterum.

Tertiò obseruandum est, hanc duplicem mutationem, vel quasi mutationem, v. g. positionem Corporis Christi sub speciebus panis, & destinationem substantiæ panis, potuisse fieri à Christo, & à Sacerdotibus ex Christi institutione, alijs verbis, nempe, *Sic hic Corpus meum, & non sit substantia panis*, tunc tamen, quamuis fierent duæ istæ mutationes, quæ modò sunt propositione illa categorica, *Hoc est Corpus meum*, non tamen fieri eodem modo, quia tunc Christus, vel Sacerdos non excluderet

cluderet substantiam panis demonstrando Corpus Christi sub speciebus, & illud sub eis statuendo, quia ex vna parte substantia Corporis Christi, & substantia panis non sunt impossibiles ex natura rei sub eisdem accidentibus, vt supra diximus, & ex altera parte verba illa consecrationis demonstrantia, aut significatio verborum consecrationis demonstrantium Corpus Christi sub speciebus panis, ad sui veritatem non exigit desitionem substantiae panis. Verba verò, quibus modò fit cōsecratio, & hinc duæ dictæ mutationes, nempe *Hoc est Corpus meum*, ita demonstrant Corpus Christi sub speciebus panis, vt ad sui veritatem exigant desitionem substantiae panis, quia substantia Corporis Christi non potest dicta propositione categorica demonstrari sub illis speciebus, si sub illis perseueret substantia panis, vt diximus Diffic. 11. vnde desitio substantiae panis fit ad exigentiam Corporis Christi, prout istis verbis demonstrati; quia Corpus Christi, prout eis verbis sub speciebus panis demonstratum, est impossibile cum substantia panis sub illis. & ita Sacerdos, statuendo verbis istis Corpus Christi sub speciebus panis, dicitur destruere substantiam panis.

Ex dictis facillè ostendi potest, in consecratione, v.g. Corporis Christi, veram & propriam conuersionem panis in Corpus Christi reperiri: quia sicut in naturalibus eo ipso, quòd forma corrumpitur ad productionem vel introductionem alterius, dicitur conuerti in eam, ex vi cuius productionis vel introductionis corrumpitur, eodem modo in consecratione Corporis Christi panis dicitur conuerti in Corpus Christi, quia destructio panis fit à Deo ex vi Corporis, prout demonstrati sub speciebus panis, seu ad exigentiam Corporis, prout demonstrati sub illis, & non immediatè pro mera voluntate ipsius Dei, quia Corpus Christi (quamuis non ex natura rei, prout demonstratum tamen verbis consecrationis demonstratione relata ad veritatem, quam ea demonstratio ex institutione Christi exigit) est impossibile cum substantia panis sub speciebus ipsius panis, ac proinde cum ipsa in suo esse substantiali, quia absque miraculo nequit à suis accidentibus separata conseruari, & ita Deus ad exigentiam Corporis Christi, prout dicto modo demonstrati, & sic quasi moraliter impossibilis cum substantia panis, dicitur panem destruere, & consequenter eum in Corpus Christi conuerrere.

Ad dictam tamen pugnam seu impossibilitatem quasi moralem Corporis cum substantia panis requiritur in Corpore præsentia, aut modus existendi sub accidentibus panis, quia Corpus Christi non opponitur pani ex natura rei, sed tantum prout demonstratum sub accidentibus panis. Ad hanc autem demonstrationem requiritur dicta præsentia, aut vnio Corporis sub accidentibus panis, siue nouiter acquisita ex vi verborum, siue antiqua antè aliter à Deo facta non ex vi verborum consecrationis, quibus modò fit, quia hæc antiqua præsentia, aut vnio etiam sufficit: quia quamuis Corpus Christi antè simul cum substantia panis esset præsens, aut vnium sub accidentibus; eo ipso quòd verbis consecrationis demonstraretur, etiam fieret cōuersio panis in ipsum Corpus Christi, quia eo ipso, vt verba fierent vera, desineret substantia panis ad exigentiam Corporis Christi, prout demonstrati sub illis speciebus, vt verè de-

monstraretur. Est autem dicta præsentia aut vnio Corporis sub speciebus (siue noua siue antiqua) ad veritatem verborum requisita, non quia ipsa præsentia aut vnio secundum se significetur vel demonstretur verbis consecrationis, quia non significatur neque demonstratur nisi Corpus Christi secundum se, sed tantum requiritur tamquam conditio, vt Corpus possit sub illis demonstrari, quia si Corpus non esset præsens aut vnium sub illis, non posset sub eis demonstrari: vnde Corpus ipsum secundum se, & in suo esse substantiali est terminus pugnant, in quem dicitur panis conuerti, absque eo quòd præsentia illa aut vnio intret rationem termini in quem fit conuersio.

His ergo suppositis, conclusio nostra probatur Primò, quia conuersio in nullo alio formaliter consistit, quàm in transitu vnus rei in aliam; sed sola desitio, v.g. panis in Corpus Christi, est transitus panis in illud, ergo conuersio panis in Corpus Christi consistit formaliter in sola desitione panis in Corpus Christi, seu in desitione panis vt relata ad Corpus Christi.

In hac autem desitione panis in Corpus Christi, in qua formaliter consistit conuersio panis in illud, primò reperitur desitio ipsa panis, quæ est ipse transitus; secundò reperitur non-esse panis, ad quod desitio ipsa immediatè tēdit tamquam ad terminum ad quem; tertio reperitur Corpus Christi ad quod desitio illa panis tendit mediatè tamquam ad terminum ad quem impossibilem positiuè cum pane, qui est terminus à quo dictæ desitionis; & tandem quartò reperitur extrinseca denominatio, seu relatio, ratione cuius desitio panis dicitur desitio panis in Corpus Christi. Est autem denominatio hæc seu relatio quid rationis, vt pote proueniens, & conueniens desitioni panis ex pugna & oppositione quasi morali Corporis cum substantia panis sub accidentibus ipsius panis, proueniente Corpore & pani ex demonstratione Corporis sub accidentibus panis relata ad veritatem, quam verba consecrationis habere debent ob institutionem Christi.

Quando ergo dicimus, naturam & essentiam conuersionis panis in Corpus Christi consistere in sola desitione panis in Corpus Christi, seu in sola desitione panis prout relata ad Corpus Christi, ita intelligendum est, vt natura & essentia conuersionis coalescat ex desitione ipsa (quia absque hac nequit esse transitus, in quo essentia conuersionis consistit) & ex relatione ipsa, seu ex respectu & connotatione ad Corpus Christi, quia absque hac relatione & connotatione desitio panis non est desitio in Corpus Christi, neque transitus in illud, sed tantum est desitio panis, ad eum modum quo productio termini ad quem non dicitur mutatio, nisi vt relata ad terminum à quo, & vt eum respiciens & connotans, quia aliter productio termini ad quem non est transitus subiecti ab vno termino in alterum, in quo essentia mutationis consistit, & ita natura mutationis coalescit ex productione termini producti, quem productio ipsa intrinsecè respicit, & ex connotatione & relatione extrinsecè ad terminum à quo ipsi productioni extrinsecè superaddita.

Ex quo constat, conuersionem panis in Corpus Christi non tantum terminari ad Corpus Christi, sed etiam ad non-esse panis, quia scilicet conuersio hæc coalescit ex desitione panis, quæ immediatè

mediate & quasi intrinsecè & essentialiter respicit non-esse panis, & ex dicta connotatione seu relatione ad Corpus Christi superaddita desitioni panis, ratione cuius desitio panis, quæ intrinsecè fit in non-esse panis, etiam dicitur fieri in Corpus Christi: & quia desitio tendens ad non-esse panis, est prior, & supponitur ad relationem illam ad Corpus Christi, & hæc relatio præsupponit desitionem, & ipsi superadditur, idèd conuersio primariò terminatur ad non-esse panis, & secundariò ad Corpus Christi, quamuis etiam per se, & quasi essentialiter. Imò non solum conuersio, sed etiam desitio ipsa non tantum primariò & intrinsecè terminatur ad non-esse panis, sed etiam secundariò ad Corpus Christi, quamuis solum extrinsecè ratione dictæ relationis ipsi desitioni superaddita & extrinsecè. Nihilominus tamen conuersio Eucharistica simpliciter & absolute dicitur fieri in Corpus Christi, & ad illud terminari, nõ verò ad non-esse panis, tum quia dicta relatio ad Corpus Christi est quasi forma, & ratio formalis conuersionis vltimò cõplens & perficiens conuersionem, quia ante relationem desitio panis in suo respectu intrinsecò, & in sua relatione intrinseca ad non-esse panis sistens, nondum est neque dicitur conuersio, quamuis sit pars essentialis, quasi materialis illius; tum etiam, quia desitio ipsa & relatio ipsi superaddita & superueniens, ex quibus rota essentia conuersionis completur, respiciunt Corpus Christi, quia dicta relatio est formaliter respectus ad Corpus Christi, & desitio ipsa illud respicit, quamuis secundariò, & quasi extrinsecè ratione dictæ relationis ipsi superaddita, & ipsi conuenientis, ex eo quòd desitio fiat ex vi Corporis Christi, prout demonstrati sub speciebus panis. Et quamuis positio Corporis Christi sub speciebus, quæ de facto reperitur (quia ante consecrationem non supponitur præsens sub illis, nec eis vnium, vt verè posset) sit prior desitione panis, quia panis desinit, ex vi Corporis prout sub speciebus demonstrati, ad quòd de facto requiritur positio Corporis sub illis, quia hæc duo efficiuntur media significatione verborum, quibus primariò & expresse significatur & demonstratur Corpus Christi sub speciebus, & desitio substantiæ panis non nisi implicite ex eo solum, quòd est necessaria ad veritatem verborum; nihilominus dicta positio Corporis Christi non intrat conuersionem ipsam dictis verbis factam, sed tantum intrant dicta desitio & dicta relatio extrinseca, quia rem conuerti in aliam, directè loquendo tantum est in eam desinere & transire, in quo non includitur dicta positio (imò neque per se ad illam pertinet, quamuis per accidens de facto requiratur tam quæ conditio) sed tantum dicta desitio & dicta relatio desitionis ad Corpus Christi.

Deinde conclusio nostra (nempe, conuersionem Eucharisticam, v. g. panis in Corpus Christi, sufficienter consistere in desitione panis in Corpus Christi, seu prout relata ad Corpus Christi) probatur, quia ad veritatem verborum consecrationis sufficit desitio panis facta in Corpus Christi: ergo id sufficit ad conuersionem seu transubstantiationem Eucharisticam, & non est aliud assignandum. Consequentia patet, quia Ecclesia & Tridentinum ex nullo alio, quàm ex veritate verborum consecrationis, conuersionem Eucharisticam deduxerunt.

Quòd si respondeas Primò, Ecclesiam & Tri-

dentinum non deduxisse conuersionem Eucharisticam ex sola veritate verborum consecrationis, sed tamquam notum supposuisse, in Eucharistia fieri conuersionem, quæ sit magis conformis naturis rerum, dum non sit contra veritatem verborum: modus autem conuersionis magis conformis naturis rerum est, vt fiat per conseruationem Corporis Christi sub speciebus. Sed contra hanc responsionem est primò, quòd sit aperte contra Tridentinum, dum ait, Ecclesiam sibi semper persuasum habuisse, in Eucharistia fieri conuersionem totius substantiæ panis in Corpus Christi, quia Christus verè dixit, Corpus suum esse quòd sub speciebus panis offerebat: ergo ex sola veritate, & non aliunde, Ecclesia & Tridentinum dictam conuersionem deduxerunt. Secundò contra eandem responsionem est, quòd modus conuersionis à nobis assignatus, præterquam quòd est sufficiens ad veritatem verborum, etiam est magis facilis & connaturalis, quàm alij, quia pauciora inuoluit miracula: imò soli conuersioni à nobis assignatæ conuenit vera ratio conuersionis quæ sit est in desitione vnus in aliud, non verò eis actionibus, neq; alijs rebus quæ assignantur ab alijs Doctoribus.

Quòd si secundò respondeas, Ecclesiam & Tridentinum ex veritate verborum non collegisse conuersionem substantialem, sed conuersionem substantiæ in substantiam, & ita eam appellasse transubstantiationem, & non conuersionem substantialem, & ad hanc, quæ necessariò concedenda & admittenda est in Ecclesia, & non fuit deducta ab Ecclesia neque à Tridentino, necessariam esse productionem substantialem. Contra hanc responsionem est Primò, quòd ad mysterium Eucharistiæ sufficit, fateri & admittere conuersionem substantiæ in substantiam, quæ dicatur transubstantiatio, & Ecclesia nullum alium modum conuersionis docuit, neque agnouit. Secundò, quòd conuersio substantiæ in substantiam, consistens in desitione vnus in aliam (qualem diximus esse conuersionem Eucharisticam) debet substantialis appellari, quia terminus à quo, & terminus ad quem, illius sunt termini substantiales, & absque dubio appellata est substantialis à Tridentino, dum ab ipso appellata est transubstantiatio, quia id nomen transubstantiationis appellatur.

Quòd si terciò respondeas, Ecclesiam & Tridentinum collegisse transubstantiationem Eucharisticam ex veritate verborum, sed non ex veritate speculatiua, quia verba hæc possent esse speculatiue vera, absque eo quòd fieret aut facta fuisset conuersio, vt contingeret si Deus ante prolationem verborum posuisset Corpus Christi sub speciebus panis, & destruxisset substantiam panis, vel eam ab illis speciebus separasset, sed ex veritate practica, quia verba efficiunt quòd significant; ergo vi verborum consecrationis Corpus Christi, quòd illis significatur, re ipsa producit: ergo in ipsius productione consistit dicta conuersio, quia hæc ex veritate practica verborum deducitur. Contra hanc responsionem est, quòd quamuis conuersio Eucharistica non deduceretur ex veritate speculatiua verborum, sed tantum ex practica & factiua, sed non deduceretur ex veritate factiua quorumcumque, sed tantum eorum, quæ, præsupposita antiqua productione Corporis Christi, necessaria sunt ad eorum veritatem. Hæc autem necessaria tantum sunt, desitio substantiæ panis, & positio Corporis

ris Christi sub speciebus panis; præsertim quòd falsum est, Ecclesiam & Tridentinum non deduxisse conuersionem Eucharisticam ex veritate speculatiua: quia hæc tantum est propriè & absolute veritas; & quæ in responsione dicitur veritas practica, non tam est veritas, quam significatio. Deducitur autem conuersio Eucharistica ex dicta veritate speculatiua, quamuis aliàs absq; conuersione potuerint verba esse speculatiue vera, quia Ecclesia & Tridentinum vt notum supponunt, ante prolationem verborum non fuisse facta duo illa miracula, positionem videlicet Corporis Christi sub speciebus panis, & destructionem substantiæ panis, sed potius fieri vi significationis verborum. Deducitur autem conuertio Eucharistica ex veritate speculatiua à posteriori, & ex significatione à priori, quia significatio est prior, & causa conuersionis & veritas est posterior, & quasi effectus conuersionis.

Quòd si Quartò respondeas, ex veritate verborum consecrationis colligi positionem Corporis Christi sub speciebus panis, ad quam necessaria est noua productio Corporis Christi sub speciebus, quia Corpus Christi præsupponitur existens in celo, & idem Corpus nequit in nouo loco poni perseverans, aut existens in alio, absque noua productione illius Corporis, ac proinde ex veritate verborum consecrationis deduci eam nouam productionem, & in ea consistere conuersionem Eucharisticam. Contra hanc responsionem est, quòd ad positionem Corporis Christi sub dictis speciebus, quamuis existentis in celo, & existentis sub alijs speciebus panis, non est necessaria noua productio Corporis Christi sub illis, quia sufficit productio nouæ præsentia, aut noui modi vnionis Corporis cum speciebus, vt dicemus Difficul. xi.

Id autem, quòd dictum est de conuersione Eucharistica, nempe consistere in desitione panis & vini, & in relatione extrinseca, seu rationis ipsius desitionis ad Corpus & ad Sanguinem Christi, eadem proportione dicendū est de conuersione naturali, quòd scilicet non consistat in productione, neque in inductione rei aut formæ rei in quam fit conuersio (quamuis ad conuersionem naturalem per se pertineat eadem proportione, qua terminus ad quem ipsius, quia ipsa productio aut inductio est causaliter desitio termini ad quem) sed tantum in desitione rei quæ conuertitur & desinit esse, & in relatione extrinseca, seu rationis ad rem, in quam fit desitio & conuersio, ratione cuius relationis dicitur in eam rem desinere & transire. Et quamuis dicta relatio, qua vltimò completur conuersio, tam Eucharistica quam naturalis, sit rationis, nihilominus conuersio absolute & simpliciter dicitur realis, & esse à parte rei, ex eo quòd materiale ipsius relationis, & fundamentum est à parte rei: sicut ob eandem rationem Sacramenta dicuntur realia, & esse à parte rei, quamuis ratio formalis, qua vltimò completur, sit significatio sacramentalis, quæ est quid rationis.

Ex dictis constat, conuersionem Eucharisticam non esse propriè mutationem, quia desitio panis & vini, in qua consistit, non est propriè mutatio, quia ipsi desitioni desinit subiectum, quòd possit aliter se habere nunc quam prius, & transire à termino à quo ad terminum ad quem, in quo consistit vera & propria ratio mutationis.

DIFFICULTAS X.

Quomodo Corpus & Sanguis Christi possint enuntari de pane & vino ratione conuersionis Eucharistica.

Conueniunt Theologi, propositiones, in quibus vitur verbo conuersionis & transitus, vt quando dicimus, *Panis conuertitur*, aut *transit in Corpus Christi*, esse veras & proprias, vt ex suprâ dictis patet.

Est tamen difficultas circa duo genera propositionum, quarum aliæ sunt in quibus reperitur Verbum *Fio*, & aliæ in quibus reperitur Verbum *Sum*. Supponimus autem, propositiones prioris generis, in quibus reperitur Verbum *Fio*, solere duobus modis enuntari: vno modo, quando Corpus Christi dicitur de pane cum Præpositione *ex* aut *de*, vt quando dicimus, *Ex pane*, aut *de pane fit Corpus Christi*; altero modo absque Præpositione in nominatiuo, vt quando dicimus, *Panis fit Corpus Christi*.

Hoc ergo supposito, circa hoc prius genus propositionum S. Thomas quest. 75. art. 8. Sotus in 4. s. Thomas. dist. 9. q. 2. ar. 8. & Henriquez Quodlib. 9. q. 9. do. cent. dictas propositiones, in quibus reperitur Præpositio *ex*, esse veras & proprias, quia Præpositio *ex* tantum denotat habitudinem termini à quo, & panis verè est terminus à quo conuersionis Eucharistica: eas verò propositiones, in quibus reperitur Præpositio *de*, esse improprias, quia Præpositio *de* denotat causam consubstantialiam, consubstantialitas autem in transmutationibus attenditur penes subiectum commune vtrique termino, quòd non reperitur in conuersione Eucharistica. Et idè dicti Doctores aduertunt, similes propositiones apud Patres inuentas ita explicandas esse, vt Præpositio *de* non denotet habitudinem subiecti communis, sed termini à quo.

Alexander 4. par. q. 10. memb. 6. art. 2. Gabriel in 4. dist. 11. q. 1. art. 3. dub. 1. & Ledesma 1. par. 4. q. 16. art. 18. docent, omnes dictas propositiones, tam eas in quibus reperitur Præpositio *ex*, quam eas in quibus reperitur Præpositio *de*, esse in rigore & secundum proprietatem veras, quia vtraque dicta Præpositio vtrouis modo accipi possit, secundum proprietatem nempe, & prout dicitur habitudinem termini à quo, & prout dicitur habitudinem subiecti communis.

Vasquez verò disp. 181. num. 154. docet, & merito, omnes dictas propositiones, tam eas in quibus reperitur Præpositio *ex*, quam eas in quibus reperitur Præpositio *de*, non esse in rigore veras, sed tantum in sensu improprio, non ratione dictarum Præpositionum *ex* & *de*, quia vtraque Præpositio vtrouis dicto modo accipi potest secundum proprietatem, sed ratione Verbi *Fio*, quia hoc Verbum nequit in dictis propositionibus actionem Corporis Christi significare, quam tantum Verbum *Fio* propriè significat, sed tantum successionem Corporis Christi, vel additionem illius, quam Verbum *Fio* improprie significat. Et idè quando in Patribus inueniuntur, explicandæ sunt in hoc sano sensu, quamuis improprio.

Circa alias propositiones, in quibus etiam reperitur Verbum *Fio*, & Corpus Christi dicitur de pane

pane in nominatio, vt quando dicimus, *Panis sit corpus Christi*, Bonauentura in 4. dist. 11. par. 1. distinctionis, art. vnico, q. 6. docet, illas esse in rigore & propriè veras, & concedendas, quia Verbum *Fio* etiam significat transitum, & panis verè & propriè transiit in Corpus Christi.

Alexand. S. Thomas, Gabriel, Sotus, Lescama, & Vasquez docent, non esse veras in rigore, & secundum proprietatem, & meritò: quia vt aliquid propriè dicatur fieri aliud, necessarium est quòd sit subiectum commune vtrique termino transmutationis: & ideò quamuis in Patribus reperiantur, explicanda sunt in sano sensu, quamuis improprio, ita vt Verbum *Fio* significet transitum & conuersionem. Addit Gabriel, & non immeritò, quòd vt aliquid dicatur propriè fieri aliud, necessarium sit quòd subiectum commune vtrique termino sit completum & totale. Et ideò non est verum secundum proprietatem, quòd semen fiat homo, benè tamen, quòd calidum fiat frigidum.

Circa posterius genus propositionum, in quibus reperitur Verbum *Sum*, vt quando dicimus, *Panis erit Corpus Christi*, & *id quòd erat panis, est Corpus Christi*, Alexander, Vasquez, & communiter Theologi docent, falsas esse in rigore & secundum proprietatem falsas, & meritò: quia vt ex se patet, panis, aut id quòd est panis, nùmquam erit Corpus Christi. In Confessione verò Berengarij approbata in Concilio Romano sub Nicolao II. & relata à Gratiano in can. *Ego Berengarius*, de Consecratione, dist. 2. vbi dicitur, panè & vinum post consecrationem non solum esse Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, Verbum *Sum*, vt relatum ad Sacramentum, quòd conuenit pani & vino ratione suorum accidentium, seu suarum specierum, sumitur propriè pro *esse*, & vt refertur ad Corpus & Sanguinem Christi, sumitur improprio pro *transire*, quòd conuenit pani & vino ratione propriè substantiæ, vt etiam diximus Difficultate 11. vbi confessionem Berengarij latius exposuimus.

DIFFICULTAS XI.

Vtrum Corpus Christi, in celo aut in alio loco existens, possit esse sub speciebus panis simul cum substantia panis.

Bonauentura in 4. distin. 11. 1. parte, dist. 13. art. 10. q. 3. Capreolus q. 1. art. 3. Marfilus in 4. q. 8. & Ferrariensis 4. contra Gentes c. 63. docent, Corpus Christi ante consecrationem in celo, aut in loco alio existens, si ibi perseveret, non posse constitui sub speciebus panis, nisi destructa substantia panis, & in Corpus Christi conuersa; quia existimant, corpus antea in loco existens, non posse incipere esse vbi antea non erat, nisi vel deserendo antiquum locum, vel per conuersionem alterius substantiæ in alio loco existentis in ipsum: ergo Corpus Christi perseverans in celo, aut in alio loco, & eum non deserens, nequit fieri præfens speciebus panis, nisi propria substantia panis desinat, & conuertatur in Corpus Christi.

Scotus. Durandus. Richardus. Sotus. Caietanus. Suarez. Vasquez. Scotus verò in 4. dist. 10. Durandus dist. 11. q. 1. Richardus art. 1. q. 1. Sotus dist. 9. quaest. 2. art. 2. Caietanus quaest. 75. art. 1. Suarez disp. 49. & Vasquez disp. 182. docent, Corpus Christi in celo, aut in alio loco existens, & in eo perseverans,

posse fieri præfens saltem Sacramentaliter sub speciebus panis, substantia propria panis sub ipis perseverante, & meritò: quia nulla in eo apparet contradictio seu repugnantia. Quia si id repugnaret, maximè vel, quia repugnat, Corpus Christi existens & perseverans circumscriptiue in celo, vel in alio loco fieri simul præfens in alio, vel quia repugnat, duas substantias esse simul præfentes in eodem loco, vel quia specialiter repugnat, substantiam alienam fieri simul præfentem accidentibus, quibus propria substantia sit & perseveret præfens. Sed nullum horum trium repugnat: ergo. Et in primis, non repugnat, Corpus Christi existens & perseverans circumscriptiue in celo, vel in alio loco, fieri simul præfens in alio saltem Sacramentaliter, quia de facto existens & perseverans circumscriptiue in celo, sit Sacramentaliter præfens quantitati & alijs accidentibus panis existentibus in terra. Deinde non repugnat, duas substantias esse simul præfentes in eodem loco, quia id etiam circumscriptiue contingit in natiuitate Christi ex Virgine, in qua corpus Christi fuit penetratum cum corpore Virginis, & in Ascensione Christi ad celos, in qua corpus Christi fuit penetratum cum illis. Et tandem non repugnat, substantiam alienam fieri simul præfentem accidentibus, quibus propria substantia sit & perseveret præfens, quia nullo firmo fundamento dici potest, substantiam alienam corpoream non posse fieri à Deo præfentem accidentibus alienis, quibus substantia propria sit & perseveret præfens, quia hoc nullo firmo fundamento negari potest, eo ipso quòd substantia aliena & propria possint esse simul præfentes in eodem loco, vt esse possunt, quia eo ipso substantia aliena, si aliàs non maneat sensibilis ratione suorum accidentium, erit occultata sub accidentibus alterius substantiæ.

Addimus, Corpus Christi non solum posse fieri præfens sub speciebus panis, perseverante sub illis substantia panis, sed etiam ea perseverante posse eis vniri, quia potest à Deo illis vniri tamquam purum extremum non sustentans illa, quia sic nulla erit impossibilitas propria, & substantiæ Corporis Christi, quia si ex vnione substantiæ Corporis Christi ad accidentia aliena panis, aliqua impossibilitas proueniret, ex eò maximè esset, quòd accidentia illa eo ipso sustentarentur, & sufficienter à substantia Corporis Christi, & nullo modo à propria; ac proinde separaretur ab illis propria, & vnio destrueretur. Quòd autem Corpus Christi possit illis vniri, negari non potest: quia etiam Angelus vnitur corpori, quòd est difficultius, quia ambo sunt entia per se existentia, & vnum spirituale, & alterum materiale. Quòd verò possit illis vniri vt purum extremum non sustentans illa, probatur exemplo Angeli, qui vnitur corpori vt purum extremum non sustentans illud: & etiam ratione, quia repugnat, quòd illa sustentet materialiter, seu in genere causæ materialis; quia repugnat, quòd aliena substantia sit causa materialis alienorum accidentium, quia hæc sua natura tantum respiciunt propriam substantiam vt causam materiale, quia ab ea sola in eo genere dependet, & etiam repugnat, quòd illa sustentet efficienter, seu in genere causæ efficientis, quia repugnat, alienam substantiam adhuc vt instrumentum efficienter conferuare accidentia aliena extra subiectum. Et quamuis Corpus Christi vnitum accidentibus panis,

panis possit vt causa materialis illa sustentare, etiam possit substantia panis illa materialiter sustentare vtrius substantia, nempe Corporis Christi & panis partialiter concurrente suo passiuo concurrere, seu sua partiali passione.

Vnde Corpus Christi potuit fieri presens, & vni accidentibus panis, perseverante substantia panis sub illis, ac proinde substantia panis non desinit esse ex vi presentie & vnionis Corporis Christi sub illis, sed tantum ex vi Corporis Christi prout demonstrati verbis consecrationis ob incompossibilitatem moralem prouenientem illis ex his verbis tamquam ex instrumento morali.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, corpus antea in loco existens, posse a Deo constitui vbi antea non erat, absque eo quod deserat locum antiquum, & absque eo quod altera substantia in alio loco existens in ipsum conuertatur.

Observandum est, vt optime Vasquez, Corpus Christi de facto non fieri presens, & vnitum speciebus panis actione aliqua substantiali, quia Corpus Christi producat aut conuertatur, quia per eam tantum potest produci substantia Corporis Christi, & non etiam modus aliquis presentie & vnionis cum speciebus panis, quia talis modus debet actione aliqua distincta produci, cum sit entitas distincta a substantia Corporis Christi. Modus ergo presentie & vnionis, quo Corpus Christi fit presens & vnitum speciebus, producit alia actione distincta: quia quamuis de facto sit necessaria ad conuersionem panis in Corpus Christi, in ea tamen non consistit conuersio, neque per se pertinet ad illam; est autem de facto necessaria tamquam conditio ad conuersionem, vt Corpus Christi, quod de facto ante consecrationem non est presens speciebus panis, neque illis vnitum, fiat presens & vnitum, vt sic possit demonstrari. Vnde substantia panis non destruitur ex vi presentie Corporis Christi sub illis, sed ex vi Corporis vt demonstrati sub speciebus.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum panis & vinum in conuersione Eucharistica annihilentur.

EX dictis constat, post consecrationem nihil substantie panis & vini manere, sed tantum ipsorum accidentia: superest tamen difficultas, An desitio substantie ipsorum sit annihilatio.

Scotus. Quodlib. 20. art. 3. & in 4. dist. 11. q. 4. Maior q. 1. Ocham in 4. q. 6. dub. 7. Gabriel in can. lect. 40. & 41. & Angelus v. *Eucharistia* 1. n. 3. docent, desitionem substantie panis & vini in Eucharistia esse annihilationem, quia substantia panis & substantia vini ita desinunt, vt nihil ipsarum remaneat, quamuis maneant ipsarum accidentia; ergo desitio earum est annihilatio, quia ad nihil ipsarum terminatur. Et confirmatur, quia si substantia panis & substantia vini, quae fuerunt sub accidentibus, reproducerentur secundum se totas, vere crearentur, quamuis ad ipsarum reproductionem praesupponerentur earum accidentia: ergo e contra desitio earum secundum se totas erit annihilatio, quamuis remaneant earum accidentia.

S. Thomas vero, Caietanus, & recentiores Thomista q. 7. art. 3. Suarez disp. 50. lect. 7. Vasquez disp. 183. Becan. c. 18. q. 5. Adamus q. 4. dub. 3. &

communiter Theologi docent, desitionem substantie panis & vini non esse annihilationem, & merito: quia desitio substantie panis & vini non tendit in purum nihil, quia ita tendit in nihil substantie panis & vini, vt etiam tendat & per se, quamuis secundario, in Corpus & in Sanguine Christi, quia substantia panis & vini ita desinit primario in nihil sui, vt etiam per se, quamuis secundario, desinat in Corpus & Sanguinem Christi, quia desinit ex vi Corporis & Sanguinis prout demonstrati, ob oppositionem & pugnam quasi moralem inter illa, ipsis prouenientem ex verbis consecrationis, quae sunt instrumentum morale. Quod autem in aliud desinit, & conuertitur, quamuis in nihil sui, non dicitur omnino & pure annihilari, seu in nihilum redigi: quia quod sic tendit in nihil sui, vt etiam tendat in aliud ob quod in illud aliud conuertitur, non dicitur absolute & pure annihilari; & desitio rei, quae tendit in aliquid, quamuis etiam tendat in nihil ipsius rei quae desinit esse, non potest absolute & omnino dici annihilatio, sed conuersio: quod autem in aliud conuertitur, non dicitur omnino perire & in nihilum redigi, quia dicitur quodammodo manere in eo in quod conuertitur.

Ex quo constat ad rationem Scoti. Ad confirmationem vero concedimus, quod si tota substantia panis & vini reproduceretur sub speciebus, crearetur, quia tota illa ratione materiae primae, ex qua fieret forma, fieret ex nihilo: quia quod accidentia illius praesupponerentur, non obstarat creationi illius, quia ex vna parte reproductio illius non tenderet in accidentia, & ex altera parte accidentia non veniunt in considerationem in productione substantie, quia non pertinet ad esse illius, ob quod substantia aliqua potest creari; quamuis eius accidentia non creentur, sed de eius potentia educantur. Et ob hanc rationem desitio panis & vini non desinit esse annihilatio, quia remaneant ipsorum accidentia, sed quia ita tendit in nihil substantie ipsorum, vt etiam tendat in aliquid, quauis alienum. Ad confirmationem ergo in forma concedendum est Antecedens, & neganda Consequentia, quia desitio panis & vini non desinit esse annihilatio, quia remaneant eorum accidentia, sed quia etiam tendit in aliquid, quauis alienum, nempe in Corpus Christi.

DIFFICULTAS XIII.

Vtrum quaelibet res creata possit totaliter in quamlibet aliam rem creatam conuerti.

Durandus in 4. dist. 11. q. 2. & 3. docet, nullam substantiam creatam integram seu totalem posse in aliam conuerti, quia desitio totius substantie integrae est annihilatio; ergo nequit esse conuersio.

Scotus in 4. dist. 11. q. 2. Caietanus & recentiores Thomista q. 7. art. 4. docent, quamlibet substantiam creatam integram posse conuerti in quamlibet aliam creatam, quia non est maior ratio ob quam tota substantia panis conuertatur in Corpus Christi, & tota substantia vini in eius Sanguinem, quam quaelibet alia substantia creata integra in quamlibet aliam, quia in alijs non reperitur peculiaris aliqua repugnantia.

Paludanus vero in 4. distinct. 11. quaest. 3. & Paludanus. Vasquez disput. 184. cap. 2. docent, & merito, Vasquez. non quamlibet substantiam integram posse conuerti

uerti in aliam, posse tamen aliquas in alias, imò in quamlibet.

Pro huius autem conclusionis explicatione & probatione reuocandum est in memoriam Primò, ad conuersionem requiri connexionem inter desitionem rei quæ conuertitur, & inter rem in quam fit conuersio: ad connexionem autem inter illas requiritur, vt esse rei, in quam fit conuersio, sit ita pugnans & impossibile siue moraliter siue physice cum esse rei quæ conuertitur, vt hæc verè desinat esse in rerum natura, ex vi alterius rei in quam conuertitur.

Secundò in memoriam reuocandum est, inter substantias integras non posse esse pugnam physicam in esse substantiali ipsarum, quia physice & ex natura rei qualibet substantia integra potest simul cum qualibet alia produci, & esse, & permanere; neque posse inter illas pugnam aliquam ex sola voluntate Dei immediatè prouenire, neque ex alio capite, nisi ex vi significationis verborum, ex qua nequit alio modo inter illas esse pugna, nisi media enuntiatione demonstratiua illius substantiæ, in quam facienda est conuersio, ratione accidentium sensibilium substantiæ quæ conuertenda est, ita demonstrandò sub accidentibus sensibilibus huius substantiæ alteram substantiã in quam fit conuersio, vna indiuidua & categorica enuntiatione non significata expressè desitione substantiæ quæ conuertenda est, vt eo ipso, quasi secundariò res conuertenda debeat desinare esse, quia sub accidentibus sensibilibus ipsius nequeat substantia aliena enuntiatione illa demonstrari, nisi absit propria.

His ergo suppositis, probatur, substantiam creatam spiritualement non posse in aliam, neque spiritualement neque corporeale, conuerti, quia substantia spiritualis non pendet in suo esse à suis accidentibus spiritualibus, quia ab illis separata potest naturaliter & absque miraculo conseruari; & ita, quamuis qualibet alia substantia integra posset sub illis ad intellectum demonstrari enuntiatione categorica, propria tamen substantia non desineret esse ex vi illius demonstrationis, sed tantum separaretur à suis accidentibus; ergo non conuertetur, quia quod non desinit esse, non conuertitur.

Quòd si respondeas, conuersionem posse fieri non tantum enuntiatione demonstratiua, sed etiam Verbo *Fio*, aut *conuerto*, dicendo, *Panis fiat Corpus*, aut *Panis conuertatur in Corpus Christi*. Contra hanc responsonem est, quòd quamuis vtrius oratione dicta speculatiue denotetur connexio & pugna ad conuersionem requisita, quia vnum fieri aliud, aut in aliud conuerti, illas denotat, neutra tamen oratio sua significatione potest (quamuis ex institutione Christi veritatem exigeret) efficere, quòd vna substantia, prout significata in ea oratione, sit causa vt alia substantia in eam desinat esse; quia non ita significat vnã, vt ad exigentiam talis significationis, vt euadat vera, fiat desitio alterius, quia hoc tantum fieri potest oratione categorica demonstratiua, quia per hanc substantia illa in quam fit conuersio, ita demonstratur, vt ad veritatem demonstrationis ipsius substantiæ necessaria sit desitio alterius, quamuis desitio hæc non significetur expressè: quia qui sic demonstrat, dicitur faciendo vnum, vel demonstrando vnum, destruere aliud; qui verò dicit, *Panis fiat Corpus Christi*, aut *Panis conuertatur in*

Corpus Christi, non dicitur destruere vnum faciendò, vel significando aliud, ac proinde vt verè fiant orationes istæ, debet subsequi conuersio, quæ fiat enuntiatione demonstratiua, quia nequit conuersio aliter fieri.

Deinde probatur, substantiam creatam corporealem integram seu totalem posse totaliter conuerti in quamlibet aliam creatam, siue corporealem siue spiritualement. Et in primis posse in aliam corporealem totaliter conuerti, constat in Eucharistia, in qua substantia panis & vini totaliter conuertitur in Corpus & Sanguinem Christi, vt semper sensit Ecclesia, & definit Tridentinum sess. 13. cap. 4. *Tridentinum*. Vnde sententia Durandi sustineri nequit, & fundamentum ipsius inane est, vt constat ex Difficultate præcedenti. Et id declaratur simul & probatur, quia ex vna parte substantia corporalis potest ita fieri præsens, aut vniri accidentibus sensibilibus alterius substantiæ corporalis, vt possit sub illis enuntiatione categorica demonstrari, sicut Corpus Christi sub accidentibus panis, & Sanguis Christi sub accidentibus vini; & ex altera parte substantia illa altera, sub cuius accidentibus sensibilibus demonstratur, non potest non desinare esse, secluso miraculo, à suis accidentibus separata.

Quòd verò substantia corporalis creata integra possit in spiritualement conuerti, probatur, quia ex vna parte etiam substantia spiritualis potest ita fieri præsens, aut vniri accidentibus sensibilibus substantiæ corporalis totalis, vt possit sub illis propositione categorica demonstrari, vt etiam contingit Corpori Christi in Eucharistia, quamuis existenti modo quasi spirituali; & ex altera parte substantia illa corporalis, sub cuius accidentibus substantia spiritualis demonstrari potest, debet desinare esse ad exigentiam substantiæ spiritualis prout demonstratur, quia ex eo contrahit pugnam quandam quasi moralem, ratione cuius debet à suis accidentibus separari, sine quibus nequit naturaliter conseruari.

Boëtius verò lib. de Duabus naturis, & Augustinus lib. 7. de Genesi ad lit. cap. 12. dum dicunt, *corpus non posse conuerti in substantiam incorpoream*, loquuntur non de conuersione totali, de qua nos loquimur, sed tantum de conuersione formali, in qua manet subiectum commune vtriusque extremo, vt eos exponunt Maior in 4. dist. 11. q. 1. *Maior* & Vasquez num. 18.

Ad rationem ergo pro Scoto & Caietano constat, peculiarem esse repugnantiam in eo quòd substantia spiritualis conuertatur in aliam, siue spiritualement siue corporealem, non tamen in eo quòd corporalis conuertatur in aliam corporealem, imò & in spiritualement.

DIFFICULTAS. XIV.

Vtrum creatura possit conuerti in Deum.

Supponimus, in quo omnes conueniunt, Deum non posse conuerti in creaturam, quia nequit desinare esse; & quòd conuertitur, desinit esse in id in quòd conuertitur.

Hoc ergo supposito, circa difficultatem non desunt qui doceant, creaturam posse conuerti in Deum

Deum (quibus fauet Caietanus q. 2. art. 1. §. *Circa illam*) quia Deus est præsens quibuscumque accidentibus; ergo poterit demonstrari sub illis, etiam ad sensum sub accidentibus sensibilibus; ergo substantia illa, sub cuius accidentibus potest Deus demonstrari, poterit in Deum conuerri, quia ad veritatem illius demonstrationis requiritur seperatio illius substantiæ à suis accidentibus, & consequenter destructio illius, quia substantia saltem materialis pendet in conseruari à suis accidentibus.

Suarez.
Vasquez.
Egidius.

Scorus in 4. dist. 11. Vasquez disp. 184. Suarez disp. 50. sect. 10. Egidius q. 75. art. 4. & communiter Theologi docent, nullam creaturam posse in Deum conuerri, & merito: quia si ea conuersio facienda esset, maximè media enuntiatione demonstratiua categorica, demonstrando Deum ratione sui sub accidentibus illius substantiæ, quæ conuertenda esset in ipsum. Deus autem ratione sui sub nullius substantiæ accidentibus potest demonstrari, quia ratione sui sub nullius substantiæ accidentibus est contentus & occultatus, sed generaliter est in illis eminentiori quodam & infinito modo, & non sub illis, sicut nec sub aliis rebus, in quibus etiam est generaliter modo prædicto: & demonstratio alicuius sub accidentibus requirit peculiarem modum existendi sub illis, Præsentiatamen, qua Deus est præsens in omnibus accidentibus, sicut generaliter in omnibus rebus, non sufficit, ut possit sub illis demonstrari nominaliter (nisi tantum in illis aduerbialiter dicendo, *hic, id est in hoc loco, aut in hac re, est Deus*) aliàs sufficeret, ut quado propria substantia est sub illis, possemus nominaliter copulatiuè dicere, *hic est panis & Deus*, quod tamen est falsum. Ex quo constat ad rationem aduersariorum.

Addimus, quòd quamuis Christus, aut Sacerdos ex institutione Christi, consecraret panem his verbis, *Hoc est Corpus meum Descitatum*, non fieret conuersio in Deum, non solum tamquam in terminum adequatum, ut patet, quia etiam fieret in Corpus, sed neque tamquam in terminum inadequatem, seu partialem: quia quamuis in eo casu Diuinitas esset ex vi verborum cum Corpore existente sub speciebus, non tamen esset tamquam pars termini destruentis substantiæ panis, sed esset tamquam extremum vnitum Corpori illam destruenti, quia solum Corpus ratione sui demonstraretur illis verbis, & ex vi illorum esset specialiter sub illis; Diuinitas autem quamuis esset specialiter sub illis, quia est hypostaticè vnita ipsi Corpori sub illis existenti, non tamen esset sub illis specialiter ratione sui, sed tantum ratione Corporis cui est vnita; imò non esset sub illis ratione Corporis tamquam pars intrans intrinsecè in id quod est specialiter sub illis, sed tantum tamquam extremum corpori vnitum, quod non intrat in illud, quia illis verbis non demonstratur directè, sed tantum indirectè, tamquam extremum & connotatum; ac proinde ex vi eorum verborum tantum esset sub speciebus tamquam extremum coniunctum ipsi Corpori destruenti substantiam panis, & non esset sub illis, tamquam pars termini destruentis. Si verò Christus, vel Sacerdos ex institutione Christi, consecraret panem his verbis, *Hoc est Corpus meum viuum*, in eo casu fieret conuersio etiam in animam, tamquam in terminum partialem; quia anima esset pars eius quod demonstraretur directè, & destrueret panem,

nempe pars Corporis viui, & demonstraretur tamquam pars illius, ac proinde partialiter destrueret panem.

DIFFICULTAS XV.

Virum sit possibilis conuersio formalis, & etiam materialis.

Circa prius supponimus, conuersionem formalem esse transitum, quo vna forma transit in alteram in eodè subiecto communi utriusque formæ, quia transitus quo vna forma transit in alteram absque subiecto communi, non esset formalis (nisi ad summum materialiter) quia tunc forma, quæ non esset in subiecto, non haberet statum formæ.

Hoc ergo supposito, conueniunt Theologi, conuersionem formalem, non solum substantialem, sed etiam accidentalem, esse possibilem, & quotidie sæpissimè fieri; quia sæpissimè vna forma, tam substantialis quam accidentalis, transit in alteram in eodè subiecto. Ad conuersionem autem formalem requiritur Primò subiectum utriusque formæ commune, ob rationem dictam, & ob rationem statim dicendam. Secundò requiritur, quòd forma, quæ conuertitur, desinat esse, ob rationem sæpè repetitam; ex cuius defectu anima rationalis non conuertitur in formam cadaueris. Tertio requiritur oppositio & pugna inter ipsas formas, ut ea, quæ conuertitur, desinat esse ex vi alterius in quam conuertitur; ad quam pugnam requiritur subiectum utriusque formæ commune, quia formæ non sunt secundum se impossibiles, sed tantum in ordine ad subiectum.

Circa conuersionem materialem vnius, videlicet materiæ primæ in alteram materiam primam sub eadem forma, Vasquez disp. 184. cap. 10. docet, esse impossibilem: quia quamuis vna materia prima possit alteri succedere sub eadem forma, materia tamen, cui altera succederet sub illa eadem forma, quamuis in ea non introduceretur noua forma, & consequenter desineret esse, non tamen desineret ex vi materiæ succedentis ut impossibilem, sed ad summum ex vi nouæ informationis, qua materia succedens informaretur, quia eo ipso cessaret antiqua informatio, qua materia, cui altera succedit, informabatur, & maneret absque forma, absque qua materia illa non posset conseruari.

Suarez verò disp. 50. sect. 10. & Egidius art. 4. dub. 4. docent esse possibilem, & merito: quia fieri potest à Deo, quòd vna materia subijciatur seu supponatur eidem formæ, cui altera materia erat subiecta seu supposita, absque eo quòd in materia antea subiecta formæ inducatur noua forma. In hoc autem casu materia antea subiecta desineret esse ex vi alterius materiæ de nouo subiectæ, tamquam impossibilem sub eadè forma, quia utraq; materia in sufficienter informaretur vna forma, sicut vna forma prout informans subiectum, est impossibilem cum altera idem subiectum informante, & vi sua illam destruit, quia vna materia insufficienter sustentat duas formas simul informantes. Ex quo constat ad rationem in oppositum.

Sed an conuersio hæc materialis fieri possit media demonstratione, sub controuersia est. Circa quam aliqui partem negatiuam absolutè tuerentur, quia accidentia sensibilia, sub quibus materia prima

prima deberet demonstrari, non subiectantur in ipsa materia prima, ac proinde non potest sub illis demonstrari. Alij verò partem affirmatiuam absolute tradunt, & merito: quia ex vna parte sensibilia accidentia in materia prima immediate subiectantur, ac proinde potest sub illis demonstrari: & ex altera parte vna materia prima demonstrata sub accidentibus alterius materiae primae, pugnat cum

hac altera materia prima, sub quibus illa demonstratur, quia illa est aliena his accidentibus individualibus, ac proinde debet abesse propria materia prima, ut possit aliena absolute demonstrari, & consequenter debet corrumpi, quia absque eis accidentibus nequit naturaliter conseruari, quia tunc naturaliter non potest alia accidentia accipere sub quibus conseruetur.

DISPUTATIO V.

De modo quo Christus est in Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Vtrum totus Christus sit in Eucharistia sub qualibet specie.

EX Lutheranis, qui verum Corpus & Sanguinem Christi in Eucharistia admittunt, sunt qui existimant, non esse totum Christum sub qualibet specie, sed sub speciebus panis esse tantum Corpus, & sub speciebus vini esse tantum Sanguinem, quia sub speciebus tantum est id quod verbis consecrationis significatur, quia id solis verbis consecrationis efficitur: verbis autem consecrationis panis tantum significatur corpus, & verbis consecrationis vini tantum significatur Sanguis; ergo.

Conueniunt tamen Catholici, totum Christum esse sub qualibet specie. Ita definitur in Concilio Constantiensi sess. 13. & ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & in Tridentino sess. 13. & sess. 21. cap. 3.

Et id etiam tradunt Patres, & in primis Andreas Apostolus, qui (ut scribunt Presbyteri Achaiae in Vita ipsius) dicebat in altari Agnum immaculatum immolari, & post ipsius manducationem integrum & viuum perseuerare: quod etiam exprimitur vel supponunt Cyrillus Ierosolymitanus Catechesi 4. Ambrosius lib. de Ihs qui inquitur, cap. 9. Augustinus in Psalms. 33. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. in Ioann. cap. 17. & id clare exprimitur in can. *Singuli*. de Consecratione, dist. 2.

Cyrrillus
Ierosol.
Ambros.
August.
Cyrillus
Alexand.

Et ratione probatur: quia sub speciebus panis est Corpus Christi, quia id expressè significatur verbis consecrationis panis; & sub speciebus vini est Sanguis Christi, quia id significatur expressè verbis consecrationis vini; ergo sub speciebus panis, sub quibus est Corpus Christi, etiam sunt anima & corpus, & diuinitas, personalitas Verbi, & vnio hypostatica, quia nunc omnia haec sunt re ipsa coniuncta & vnita corpori, & sub speciebus vini, sub quibus est Sanguis, etiam sunt corpus, anima, diuinitas, personalitas Verbi, & vnio hypostatica, quia omnia haec nunc sunt coniuncta, & vnita Sanguini. Vbi autem est aliquid cui coniuncta sunt alia, etiam sunt necessario illa alia, quoties illud aliquid non latius patet quam illa alia: corpus autem, anima, & sanguis ita adequatè coniunguntur, ut nullum eorum latius pateat quam alia. & quamuis diuinitas & personalitas Verbi latius pateat quam Corpus & Sanguis Christi, & vnio ob quod Verbum potest esse vbi non sunt Corpus & Sanguis, & vnio; ac Corpus, & Sanguis, & vnio

non latius patet, quam diuinitas & personalitas Verbi, & ided vbi quicumque est Corpus aut Sanguis aut vnio, etiam necessario est diuinitas & personalitas Verbi.

Ex dictis deducitur, sub qualibet specie Sacramentali esse non tantum Corpus & Sanguinem Christi, & vnionem hypostaticam, sed etiam alios humores, & spiritus vitales & animales, & omnia alia quae ad consistentiam & integritatem & perfectionem humanitatis Christi pertinent, & modò sunt in Christo in caelo, ut praepitium; imò & quae non pertinent ad illam, si aliàs re ipsa sunt coniuncta cum partibus humanitatis.

Ad rationem ergo haereticorum responderemus, quòd quamuis verbis consecrationis Corpus tantum aut Sanguis tantum expressè significatur, & ided Corpus tantum aut Sanguis tantum sit per se, & quasi directè, & ex vi verborum, sub speciebus nihilominus eo ipso omnia alia sunt etiam, & constituantur sub illis per accidens, & per concomitantiam, & quasi indirectè, cum Corpore aut Sanguine Christi, quia sunt ipsis realiter coniuncta, & cum ipsis realiter connexa, aut saltem humanitatem integritatem.

DIFFICULTAS II.

Quid Christi sit sub qualibet specie ex vi verborum, & quid per concomitantiam.

Supponimus, in quo contra Lutherum & alios haereticos, etiam ex illis qui verum Corpus & Sanguinem Christi admittunt in Eucharistia, Theologi constanter & vnanimiter conueniunt, nempe, in Eucharistia quaedam esse ex vi Sacramenti, seu ex vi verborum, quaedam verò ex vi naturalis connexionis & concomitantiae: quam distinctionem admittit Tridentinum sess. 13. cap. 3. & merito: quia quaedam ponuntur in Eucharistia, quia expressè significatur demonstratiuè verbis consecrationis, quia ad eorum verborum veritatem positio illorum requiritur; quaedam verò alia tantum ponuntur, quia sunt realiter connexa & coniuncta cum eis, quae ex vi significationis verborum ponuntur: ergo in Eucharistia quaedam sunt ex vi verborum, quaedam verò alia ex vi connexionis & concomitantiae.

Hoc ergo supposito, circa difficultatem conueniunt Theologi, sub speciebus panis ex vi verborum, ac proinde per se & quasi directè, esse tantum Corpus Christi, animam verò, Sanguinem, diuinitatem, personalitatem Verbi, & vnionem

hypo-

hypostaticam esse per concomitantiam, ac proinde per accidens, & quasi indirecte: quod Tridentinum tradit ubi supra, & merito: quia Corpus Christi est sub speciebus ex vi significationis demonstrativæ verborum, reliqua verò dicta, quia re ipsa sunt connexa cum Corpore: & sub speciebus vini tantum esse Sanguinem Christi ex vi verborum, ac proinde per se; & reliqua prædicta, nempe Corpus, animam, divinitatem, personalitatem Verbi, & unionem hypostaticam, esse tantum per concomitantiam & per accidens, quia scilicet Sanguis Christi est sub illis ex vi significationis demonstrativæ verborum, reliqua verò prædicta sunt sub illis, quia re ipsa sunt coniuncta & connexa cum Sanguine ipso. Et ob eandem rationem alij humores & spiritus, & omnia alia distincta à Corpore & Sanguine, quæ pertinent ad consistentiam & integritatem humanitatis Christi, & quæ quoquo modo connexa sunt cum illa, sunt sub qualibet specie per concomitantiam, & non aliter. Unde si in triduo fieret consecratio panis, non esset adhuc per concomitantiam anima sub speciebus illius, nec Sanguis aliquis, si nullus in triduo remansit, quia tunc erant à corpore separata.

Est tamen dissensio inter recentiores, an dicta distinctio existat in Eucharistia, ex vi verborum, & per concomitantiam, sit definita de Fide à Tridentino, Suarez disp. 51. negat, quia Tridentinum tantum intendit directè de nomine, totum Christum esse sub qualibet specie, & ita can. 3. & 4. hoc tantum tradit sub anathemate, & non dictam distinctionem: addit tamen Suarez, esse ingentem temeritatem, & magnum errorem, dictam distinctionem negare. Valquez verò disp. 185. c. 2. affirmat, & merito, quia ex vna parte non tantum in canonibus, sed etiam in capitulis fiunt definitiones de Fide, ut patet ex cap. vlt. sessionis 6. & sess. 13. & ex altera nullum est firmum fundamentum ad asserendum, Tridentinum id non intendisse directè definire. imò id sic intendisse, potest firmiter conijci ex eo, quod heretici distinctionem illam negabant, imò irridebant, quod si id non tradidit in canonibus, sed tantum quod totus Christus sit sub qualibet specie, forsitan fuit, quia circa hoc fuit error principalis, & radix alterius.

DIFFICULTAS III.

Utrum Verbum divinum sit in Eucharistia ex vi verborum.

Supponimus, Verbum divinum, quod est secunda persona Trinitatis, & nostro modo concipiendi coalescit ex divinitate & ex personalitate Verbi, esse in Eucharistia solum per concomitantiam, quia est unitum hypostaticè Corpore & Sanguini Christi, existentibus per se & ex vi verborum in illa.

Est tamen difficultas, An etiam sit ex vi verborum. Ratio difficultatis pro parte affirmativa est, quia Pronomen *meum* positum in forma Corporis, & Pronomen *meus* aut *mei* positum in forma Sanguinis, refertur ad loquentem, qui autem loquitur in forma consecrationis, est persona Verbi & Christi, aut Sacerdos nomine Christi, ergo persona Verbi aut Christi ponitur ex vi verborum.

Conveniunt tamen Theologi, Verbum divinum seu personam Verbi divini non esse in Eu-

charistia ex vi verborum, & per se. Ita Valquez disp. 185. Suarez disp. 181. Egidius quaest. 76. art. 2. num. 27. & Adamus q. 5. dub. 2. Ratio est, quia verbis consecrationis non demonstratur nec significatur Verbum divinum esse sub speciebus, sed tantum Corpus & Sanguinem Christi; ergo Verbum divinum non est in Eucharistia ex vi verborum.

Ad rationem autem difficultatis respondemus, prædictum Pronomen non referri ad personam Verbi & Christi, sed ad hominè Christum, aut potius ad humanitatem Christi; quia verba consecrationis non fuerunt prolata à persona Verbi & Christi, sed tantum ab homine Christo, aut potius ab humanitate Christi, iuxta ea quæ diximus Tractatu de Incarnat. Disp. 1. Diff. xvi. Et quamvis admitteremus referri ad personam Verbi, non sufficeret ad id, quia persona Verbi potuisset verè dicere, *Hoc est Corpus meum*, absque eo quod Pronomine isto significaretur corpus actualiter unitum personæ Verbi, quia ad veritatem dicti Pronominis sufficeret, quod præcessisset corpus unitum, quia etiam corpus mortuum & separatum, & brachium abscissum dicitur corpus & brachium huius aut illius humanitatis & hominis. Et quamvis de factò prædictum Pronomen tantum referatur ad hominè Christum, vel potius ad humanitatem, etiam in triduo ponit nomine hominis Christi aut humanitatis Christi dici, *Hoc est Corpus meum*, quia fuit humanitatis & hominis Christi.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Pater & Spiritus sanctus sint in Eucharistia per concomitantiam.

Conveniunt Theologi, Patrem & Spiritum sanctum non esse in Eucharistia ex vi verborum & per se, quia non significantur verbis consecrationis: est tamen difficultas, An sint in illa per concomitantiam.

Nugnus quaest. 76. art. 2. diff. 3. & alij recentiores docent, Patrem & Spiritum sanctum non esse in Eucharistia per concomitantiam, nec aliquo peculiari modo, sed tantum communi modo, quo sunt in omnibus rebus per essentiam, presentiam, & potentiam: quia quamvis Filius sit unitus humanitati Christi, & eam terminet, non tamen Pater nec Spiritus sanctus; ergo quamvis Filius ratione dictæ unionis sit per concomitantiam in Eucharistia, non tamen Pater nec Spiritus sanctus.

Valquez verò disp. 185. cap. 2. Suarez disp. 51. sess. 6. Egidius quaest. 76. art. 2. num. 29. & Bonacina disp. 4. quaest. 3. puncto 5. docent, Patrem & Spiritum sanctum esse in Eucharistia per concomitantiam, & non tantum communi modo; & merito: quia Filius & divinitas sunt in Eucharistia, Pater autem & Spiritus sanctus sunt connexi cum Filio naturali connexionem circuminfectionis, & sunt idem re ipsa cum divinitate; ergo etià sunt in Eucharistia peculiari modo comitantes Filium, & quasi comitantes divinitatè, & non tantum communi illo modo, Filius tamè est in Eucharistia minus remotè per concomitantiam, quam Pater & Spiritus sanctus, quia Filius est in Eucharistia, quia est immediatè unitus humanitati, & eam immediatè comitatur, non tamen Pater & Spiritus sanctus, sed quia comitantur Filium, & quasi comitantur divinitatè;

Trident.

Valquez.
Suarez.
Egidius.
Adamus.

Nugnus.

Valquez.
Suarez.
Egidius.
Bonacina.

imò hæc etiam est magis remotè quàm personalitas Verbi, quia tantùm est, quia quasi comitatur personalitatè Verbi eo modo quo diuinitas distinguitur à personalitate Verbi. Nihilominus, quidquid dicat Bonacina, Pater & Spiritus sanctus dicuntur manducari ad manducationem specierum panis, & potari ad potationem specierum vini, sicut & Filius, vt Valquez aduertit, quia verè sunt peculiari modo in speciebus panis & vini, quæ verè manducantur & potantur, quamuis nulla sit communicatio idiomatum inter Patrem & Filium & Spiritum sanctum ex vna parte, & inter Corpus & Sanguinem Christi ex altera; sicut etiã ad manducationem specierum panis dicitur manducari Sanguis, & ad potationem specierum vini dicitur Corpus potari, quamuis inter Corpus & Sanguinem nulla sit communicatio idiomatum, quia id non verificatur ratione communicationis idiomatum, sed quia eo ipso quòd aliquid sumitur, eo ipso etiam sumitur quod est cum ipso connexum, & coniunctum peculiari modo.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, ex eo quòd Filius sit hypostaticè vnitus humanitati Christi, & eam personans, & non Pater & Spiritus sanctus, non deduci, Patrem & Spiritum sanctum non esse in Eucharistia, sed solum quòd sint aliter quàm Filius, quod est verum, quia Filius est minùs remotè, Pater verò & Spiritus sanctus magis remotè, quia tantùm sunt ob connexionem circumfessionis cum Filio, & ob idemnitatem cum diuinitate.

DIFFICULTAS V.

Vtrum totus Sanguis Christi sit ex vi verborum sub speciebus vini.

Recentiores nonnulli docent, ex vi verborum non esse totum Sanguinem Christi sub speciebus vini, sed tantùm illum, qui tempore passionis fuit effusus, non illum qui mansit in corpore, quia id indicant verba consecrationis vini apud Matth. cap. 26. Marc. 14. & Luc. 22. *Hic est Sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur.*

Valquez.
Suarez.

Trident.

Valquez verò disp. 185. cap. 3. Suarez disp. 51. sect. 3. & plures alij docent, & meritò, totum Sanguinem Christi esse ex vi verborum sub speciebus vini, quod indicat Tridentinum sess. 13. c. 3. dum absolute, absque vlla limitatione & distinctione Sanguinis, asserit, Sanguinè Christi esse sub speciebus vini. Et ratione probatur, quia verba illa, *Qui pro vobis & pro multis effundetur*, non pertinent ad essentiã formæ consecrationis, vt dicimus Disp. III. Diff. VI. sed tantùm hæc verba, *Hic est Sanguis meus*, aut hæc, *Hic est Calix Sanguinis mei*: ex vi autem eorum quæ sunt essentialia, totus Sanguis ponitur, quia per ista Sanguis absolute & absque limitatione significatur, & non magis hæc pars Sanguinis quàm illa.

Vnde in vltima cæna ex vi verborum prolatorum à Christo, fuit sub speciebus vini totus Sanguis ipsius quem tunc habebat, & nunc etiam est totus qui est in corpore glorioso Christi, & etiam particule separate, si aliquæ extant.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, prædicta verba, *qui pro vobis & pro multis effundetur*, posse per synecochem verificari de toto Sanguine, etiam si non fuisset totus effusus, præsertim

quòd verisimile sit totum Sanguinem Christi fuisse effusum, vt conijci potest ex eo, quòd ex latere Christi iam mortui manuerit vique ad effusionem aquæ.

Sed quares, an, si consecratio Sanguinis fieret in triduo, Sanguis, qui diuisus erat, continuaretur sub speciebus vini, an verò maneret diuisus sicut erat ante consecrationem.

Suarez existimat, quòd continuaretur, Primo, quia consecratio fieret per modum vnus, quia fieret media vnica forma, & sub eiusdè speciebus. Secundo, quia ex vi verborum fieret, vt totus Sanguis esset in eodem loco; res autem liquida, si sint eiusdè speciei, continuantur, quando simul in eodem loco constituantur.

Valquez verò nu. 27. existimat, quòd maneret diuisus, & meritò: quia ex vna parte dicta continuatio non est necessaria ad veritatem verborum consecrationis, quia de Sanguine alicuius animalis, quamuis in plura vasa diuiso, verè dicitur, *Hic est sanguis huius animalis*; quia ad veritatem Pronominis demonstratiui etiam in singulari non requiritur vnitas numerica eius quod demonstratur, & ex altera parte res, quæ continent modo naturali existendi in loco per modum extensionis, quamuis liquida sint, & eiusdè rationis, & coniungantur in eodem loco, non continuantur, quia tunc nihil vnus rei liquida potest naturaliter corrumpere indiuisibile alterius, nec sui, nec producere indiuisibile commune quo continuatur cum altera, imò non continuantur, ex defectu extensionis in ordine ad locum.

DIFFICULTAS VI.

Quid significetur nomine Corporis in forma consecrationis panis.

Conueniunt communiter Theologi, contra Gabrielem & Marsilium, nomine Corporis in forma consecrationis panis, quod ex vi illius ponitur sub speciebus panis, non significari materiam primam tantùm; & contra Durandum & Caietanum, non significari Corpus secundum communem rationem corporis, quod in prædicamento Substantiæ est species subalterna, quia aliis eodem modo & eiusdè verbis potuisset consecrari Corpus Christi, quamuis fuisset redactum in cineres, quia in cineribus eadem materia prima, & eadem ratio communis corporis, quod est species subalterna in prædicamento Substantiæ, manifestent. Consequens autem est falsum, quia Corpus, quod ex vi verborum consecrationis panis consecratur, & ponitur sub speciebus panis, est caro Christi, in cinere autem nihil est quod sit caro. Quòd autem Corpus, quod ex vi verborum consecrationis panis consecratur, sit caro Christi, patet, quia illud est cibus spiritualis animæ, eo modo quo diximus Disput. I. Diffic. III. id autem nulli alij corpori conuenit, nisi carni Christi, iuxta illud Ioan. 6. *Caro mea verè est cibus.*

Conueniunt Secundo, nomine corporis in forma consecrationis panis significari corpus organicum humanum Christi, vt Pronomine *meum* positum in ipsa forma satis denotatur (sicut etiã nomine corporis, quando dicimus, *Hoc est corpus Petri*) & significari corpus organicum humanum, non tantùm viuum, sed etiam mortuum, quia corpus

etiuseumq; hominis non solum viuum, sed etiam mortuum, dum habet partes heterogeneas, verè dicitur corpus illius hominis, cuius fuit viuum.

Dissentunt tamen Theologi in explicando, quod aut quale corpus organicum humanum nomine illo corporis significetur.

Sotus in 4. dist. 10. q. 1. art. 1. & Ledesma 1. par. q. 17. art. 1. dub. 3. & 4. docent, significari corpus organicum humanum vniuoè commune humano viuo & humano mortuo. Modus tamen iste dicendi nobis nõ probatur, Primò, quia falsum supponit, esse corpus organicum humanum vniuoè commune humano viuo & humano mortuo. Quia quamuis corpori organico humano detur vna ratio corporis vniuoè communis, non tamen vna ratio organici, & humani vniuoè communis: quia in primis, vt Aristoteles 2. de Generat. animalium c. 1. ait, *facies & caro, quæ animam non habet, æquiuocè est facies & caro, perinde ac lapidea aut lignea*: ergo etiam corpus organicum mortuum humanum, quod, quatenus organicum, constat carne, ossibus, neruis, facie, brachio, & crure, est æquiuocè corpus organici humanum, & non vniuoè. Deinde, quia si corpori organico humano viuo, & corpori organico humano mortuo, esset vna ratio corporis organici humani communis vniuoè, esset illis immediatè communis, quia inter corpus organicum humanum, vt sic, ex vna parte, & inter corpus organicum humanum viuum, & inter corpus organicum humanum mortuum ex altera, nulla ratio nullumque prædicatum mediat: commentitium autem est, corporibus organicis humanis viuo & mortuo dari vnam rationem immediatè communem, quia corpus organici humanum viuum continetur sub animali, sub quo non continetur corpus organici humanum mortuum, imò neque sub viuenti, vt patet. Secundo, prædictus modus dicendi non probatur; quia nomen *corpus* in forma consecrationis panis ratione Pronominis *meum*, & ratione Pronominis *hoc* demonstratiui ad sensum, quæ in ipsa forma continentur, determinatur, vt significet non quodlibet corpus, sed organicum humanum & singulare Christi.

Henriq. Quodlib. 4. quæst. 3. & Scotus in 4. dist. 11. quæst. 3. docent, nomine *corporis* in forma consecrationis panis significari corpus organicum humanum singulare Christi, quod dicitur esse compositum ex materia prima, & ex forma quadam singulari corporeitatis, eadem de potentia materiae, quæ est prior quàm anima rationalis, & quàm forma cadaueris, & simul cum his successiue existentibus perseverat in materia prima.

Modus etiam iste dicendi multò minùs placet, tum quia est contra Aristotelem vbi supra; quia si facies & caro essent ab eadem forma in cadauere, à qua sunt in homine viuo, non æquiuocè sed vniuoè essent facies & caro hominis viui & hominis mortui: tum etiam, quia superflue & absque fundamento præter animam rationalem in homine viuo, & præter formam cadaueris in homine mortuo, ponitur forma alia substantialis, quia anima rationalis, & forma cadaueris, & quæcumque alia forma substantialis, ita est forma naturalis, vt non tantum tribuat esse substantiæ, sed etiam omnem rationem intermediam vsque ad indiuiduam & singularem inclusiue, quia anima rationalis non tantum tribuit esse substantiæ, sed etiam esse corporis: quia non tribuit esse substantiæ spiritualis, vt

patet, & etiã tribuit esse viuents, & animalis, & hominis, & huius hominis; ac proinde ab ipsa prouenit esse organici, quia istud esse non distinguitur ab esse viuents, quod eo ipso habet varia organa apta, vt in ipsis possint, medijs potentijs in illis residentibus, opera vitæ exerceri, vt significat Aristoteles 2. de Anima cap. 1. & ita cadauer, quamuis habeat partes heterogeneas similes partibus animalis viuents, non tamen est organicum nisi æquiuocè, quia non est viuens, habens organa apta, vt in eis possint opera vitæ exerceri medijs potentijs in illis residentibus.

Valquez ergo, disp. 186. cap. 3. Suarez disp. 51. sect. 4. & Henriquez lib. 8. cap. 18. docent, & merito, nomine *corporis*, adiunctis Pronomine *meum* & Pronomine *hoc*, in forma consecrationis panis, significari corpus organicum humanum Christi, non commune vniuoè, vt diximus, sed singulare, vt Pronomine *meum* & Pronomine *hoc* demonstratiui ad sensum significatur, & non compositum ex materia prima, & ex forma illa corporeitatis, sed compositum ex materia prima, & ex forma substantiali hominis, aut cadaueris hominis: quia compositum hoc, est corpus organicum humanum, habens carnem, ossa, neruos, faciem, brachia, & crura (quale in homine Christo nunc reperitur, & in eius cadauere reperiebatur) & communi acceptione dicitur humanum, & per synecdochem dicitur caro. Nominem ergo corporis, quo corpus organicum humanum singulare significatur, non tantum viuum, sed etiam mortuum significatur, vt vidimus; sed non vniuoè sub vna ratione communi viuo & mortuo, vt etiam vidimus, sed æquiuocè, vtrumque, immediatè & in se ipsis, sicut canis latrabilis, sidus caeleste, & piscis marinus, nomine *canis* immediatè & in se ipsis significatur.

Ex vi ergo verborum consecrationis panis, & per se, sub speciebus panis constituitur & est corpus organicum humanum singulare Christi, quia tale est quod verbis ipsis significatur, & non constituitur viuum & mortuum copulatiuè, quia nequit simul viuum & mortuum constitui, sed viuum aut mortuum disiunctim, & non aliter; quia ad veritatem consecrationis nihil amplius requiritur, quàm quòd sub speciebus panis constituitur corpus Christi humanum & singulare, aut viuum aut mortuum, non determinatè viuum neque determinatè mortuum, quia verba non magis significant illud viuum quàm mortuum, nec e contra; sed constituitur viuum aut mortuum sub disiunctione. Vnde quòd sub speciebus constituitur determinatè viuum aut determinatè mortuum (vt verè constituitur, quia actio per quam constituitur, vt pote omnino singularis & determinata, tendit ad aliquid omnino singulare & determinatum, & determinatè) id tamen non fit ex vi verborum & per se, sed per concomitantiam & per accidens, quia scilicet de facto & re ipsa fit determinatè viuum, aut fit determinatè mortuum, quãdo fit consecratio, quia de facto non aliter constituitur sub speciebus, quàm re ipsa est in se; quia repugnat aliter constitui quàm re ipsa fuerit, aut saltem nequit aliter constitui absque nouo miraculo, & non necessario, vt Christus det nobis carnem suam ad manducandum. Ex quo constat, animam rationalem Christi constitui sub speciebus per concomitantiam (sicut corpus determinatè viuum) vt dicitur in Tridentino sess. 13. cap. 3.

DIFFICULTAS VII.

Utrum quantitas, & reliqua accidentia Corporis & Sanguinis Christi sint in Eucharistia.

Durandus. Maior.

Durandus in 4. dist. 10. q. 2. & Maior q. 2. docent, in Eucharistia non esse quantitatem quam Christus habet in celo (& idem est de reliquis accidentibus materialibus, quæ à quantitate dependent) quia effectus formalis primarius quantitatis est, reddere subiectum, in quo est, extensum circumscriptivè, & commensurativè in ordine ad locum: sed Christus in Eucharistia non est sic extensus, quia existit totus in toto loco, & totus in qualibet parte loci, ergo in Christo, prout existente in Eucharistia, non est quantitas, quia forma nequit esse in subiecto, nisi ei tribuat suum effectum formalem primarium.

S. Thomas.

S. Thomas verò q. 76. art. 4. & reliqui Theologi docent, in Eucharistia esse quantitatem Christi, & reliqua accidentia, quæ non pendet à loco determinato, nec ab extensione locali; & merito: quia ex vna parte quantitas est realiter connexa & coniuncta cum substantia, quamvis ab ea realiter distinguatur; & ex altera non pendet à loco determinato, nec ab extensione locali: ergo in Eucharistia, in qua est substantia Corporis & Sanguinis Christi quam habet in celo, etiam est quantitas quam in celo habet. Et ob eandem rationem etiam sunt alia accidentia, quæ non dependent à loco determinato, nec ab extensione locali: quia absque fundamento admitteretur substantia Corporis & Sanguinis Christi, prout est in Eucharistia, esse separata à quantitate, & ab alijs accidentibus absolutis, à loco determinato, & ab extensione locali. Et quidem Tridentinum sess. 13. cap. 3. non aliunde, nisi ex sola naturali connexionem & coniunctionem aliquorum non dependentium à loco determinato, nec ab extensione locali, cum substantia Corporis & Sanguinis Christi deduxit illa esse etiam in Eucharistia.

Trident.

Theologi tamen in quantitate distinguunt duo, nempe essentiam ipsius, quam dicunt esse extensionem passivam secundum se absque fundamento proximo, ut commensuretur loco divisibili, & ut ab eo circumscriptur: & etiam proprietatem, quæ tamquam fundamento proximo extenso ipsa partium secundum se fit proximè apta, ut loco divisibili correspondeat, commensuretur, & æquetur, & qua quantitas ipsa fit impenetrabilis naturaliter cum altera quantitate in eodem loco. Hæc autem proprietates est potius modus quantitatis ipsam modificans, quam res ab ipsa quantitate realiter distincta. Theologi ergo in Corpore & Sanguine Christi, prout in Eucharistia existentibus, admittunt essentiam quantitatis, & non proprietatem ipsius. Ex quo constat ad rationem aduersariorum, quantitatem secundum suam essentiam tribuere suum effectum formalem primarium Corpori & Sanguini Christi, prout existentibus in Eucharistia, faciendum illa extensa secundum se, & non faciendum illa proximè apta ut commensurentur, & æquantur loco divisibili, quia hoc est effectus solius proprietatis quantitatis consistentis in dicto modo, quo quantitas Christi, prout in Eucharistia, caret.

Addimus, non solum quantitatem fieri proximè aptam ut æquetur loco divisibili, & impenetrabilem ratione dictæ proprietatis, sed etiam substantiam Corporis & Sanguinis Christi (& idem est de quacumque alia substantia & accidenti materialibus) fieri proximè aptam ut commensuretur, & correspondeat loco divisibili ratione quantitatis, ut modificate, & etiam quòd sit impenetrabilis naturaliter cum altera substantia habente quantitatem modificatam dicto modo, & non ratione sui. Non negamus, tam substantiam materialem, quam alia accidentia materialia, habere extensionem entitativam, seu distinctionem partium integralium entitativarum ratione sui, sed tantum negamus, habere extensionem quantitativam & localem: ac proinde quamvis in substantia & in accidentibus materialibus sit longitudo, latitudo, & profunditas entitativa, in substantia substantialis, & in accidentibus accidentalibus, nulla tamen ratione sui est quantitativa, neque localis, id est ratione sui non est apta proximè ut commensuretur loco, nisi ratione longitudinis, latitudinis & profunditatis quantitativæ, ut modificate illo suo modo, sicut quantitas ipsa eo suo modo.

Valeat ergo modus dicendi Durandi & Maioris, qui absque efficaci fundamento est contra torrentem Theologorum, ob quod solet à nonnullis temerarius, & ab alijs exponens notari. Utraque tamen censura rigida videtur, quia dictus modus dicendi non est graui, quamvis non satis efficaci fundamento destitutus.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum quantitas, & reliqua accidentia Corporis & Sanguinis Christi sint in Eucharistia ex vi verborum.

Conueniunt Theologi, accidentia Christi distincta à quantitate, & non requisita ad organizationem Corporis quæ sunt in Eucharistia, esse in ea concomitantè tantum, & per accidens, quia tantum sunt in ea, quia re ipsa sunt in Christo, & non quia significantur verbo aliquo consecrationis. Est tamen difficultas, An quantitas (& idem est de reliquis accidentibus requisitis ad organizationem saltem accidentalem Corporis) sit in Eucharistia ex vi verborum.

Circa hanc difficultatem sunt, qui docent, quantitatem Christi esse in Eucharistia ex vi verborum, & per se, vel quia existimant, ad rationem cuiuscumque corporis esse necessariam quantitatem; vel quia existimant, nomine corporis in verbis consecrationis intelligi materiam primam cum quantitate.

Vasquez disp. 187. cap. 4. & Ochagavia q. 20. ^{187.} docent, quantitatem in communi Corporis esse ex ^{187.} vi verborum in Eucharistia; quantitatem verò in individuo esse tantum concomitantè, & per accidens; quantitatem autem Sanguinis Christi etiam esse tantum concomitantè, & per accidens. Prima autem pars huius sententiæ probari potest, quia ex vi verborum consecrationis panis ponitur Corpus Christi organicum, & heterogeneum: ad hanc autem organizationem, & partium dissimilitudinem, necessaria est quantitas. Secunda verò pars probatur, quia ex vi verborum non ponitur corpus organicum determinatè viuum, neque de-

termi-

terminatè mortuum, sed viuum vel mortuum sub diuisione: in corpore autem viuo & mortuo non est eadem indiuidua quantitas, ergo ex vi verborum non ponitur indiuidua quantitas corporis viui, neque indiuidua quantitas corporis mortui, sed quantitas vtrique quantitati communis. Tandem probatur tertia pars, quia ad rationem Sanguinis, qui in Eucharistia ponitur ex vi verborum, non est requisita quantitas, quia non est organicus.

S. Thomas verò & Caietanus quaest. 76. art. 4. Egidius artic. 2. num. 29. Suarez disp. 51. sect. 5. Adamus quaest. 5. dub. 2. & communiter Theologi docent, & merito, quantitatè non solum Sanguinis Christi, sed etiam Corporis ipsius, & secundum omnem rationem, tam communem quam indiuiduam, esse in Eucharistia tantum per concomitantiam, & per accidens, & non ex vi verborum. Quod in dicit Tridentinum sess. 13. cap. 4. dum ait, per consecrationem panis & vini fieri conuersionem totius substantiae panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi, quibus verbis satis indicat, ex vi verborum consecrationis substantiam panis & vini conuerti tantum in substantiam Corporis & Sanguinis Christi, & non in quantitatem, quia haec est extra substantiam, id autem tantum ponitur ex vi verborum, in quod fit conuersio ex vi illorum.

Et ratione probatur, quia ex vi verborum id tantum ponitur in Eucharistia, quod ipsis significatur aut expressè aut implicite, quia includatur in eo quod expressè significatur: verbis autè consecrationis non significatur quantitas, quia verbis consecrationis Sanguinis non significatur quantitas ipsius, quia ad sanguinem humanum Christi in forma consecrationis significatur non est requisita quantitas, neque in sanguine ipso includitur, vt patet, quia sanguis non est organicus; neque verbis consecrationis Corporis significatur quantitas illius, quia non significatur expressè, vt patet, neque implicite, quia absque fundamento nomine corporis in forma consecrationis illius amplius intelligitur, quam compositum ex materia prima, & ex forma substantiali, aut hominis, aut cadaueris sub diuisione, quia corpus, vt sic, est sufficienter corpus humanum, saltem æquiuocè, & est sufficienter organicum, saltem æquiuocè, vt sit & dicatur corpus hominis, seu humanum saltem æquiuocè: quia vt corpus sit humanum, absque fundamento exigitur alia organizatio, quam quae includitur in dicto composito substantiali, siue haec organizatio sit formalis organizatio substantialis, consistens in eo, quod partes integrantes substantiales sint substantialiter integraliter dissimiles; siue sit organizatio substantialis radicalis, in eo consistens, quod dicta substantia composita exigit organizationem formalem accidentalem ex quantitate, & ex nonnullis alijs accidentibus prouenientem, quia absque fundamento alia maior requiritur ad corpus humanum nomine corporis significatum ratione Pronominis *hoc* & Pronominis *meum*. Ex quo constat ad rationem Vasquez & Ochaguiæ: falsitas autem fundamenti Auctorum primi modi dicendi ex supra dictis constat.

DIFFICULTAS IX.

Verum Christus sit in Eucharistia totus sub qualibet parte specierum.

Conueniunt Catholici, sub qualibet parte panis & vini consecrati separata, seu post diuisionem ipsius panis & vini, seu specierum panis & vini sub qua manet Corpus aut Sanguis Christi, totum Christum manere, & etiam totum Corpus & totum Sanguinem ipsius: quod definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & à Tridentino sess. 13. can. 3. In cuius probationem plura adducunt Vasquez disp. 188. c. 1. & Suarez disp. 52. sect. 1. Manet autè Corpus aut Sanguis Christi sub qualibet parte separata, sub qua maneret substantia panis aut vini, & tamdiu manet sub illa, quamdiu sub illa maneret substantia panis aut vini, quia Corpus & Sanguis Christi, ad quorum positionem ponitur totus Christus, succedunt substantiae panis & substantiae vini loco ipsarum.

Est tamen difficultas, An Christus sit totus sub qualibet parte materiae consecratae, etiam ante diuisionem ipsius materiae, & idem est de suo Corpore & Sanguine. Circa quam Theologi contra Albertum, existimantem, Christum ante diuisionem materiae consecratae esse totum in tota materia, & non totum, sed tantum partem sub qualibet parte materiae, conueniunt, Christum esse totum in tota materia consecrata, & totum in qualibet parte materiae, in qua est Corpus aut Sanguis Christi (sicut anima rationalis est tota in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis) & merito: quia Christus est in materia consecrata modo indiuisibili, & non subiecto mensurae loci; ergo non tantum est totus in tota materia, sed etiam totus in qualibet parte in qua est. Et quidè si Christus post diuisionem materiae consecratae est totus etiam in qualibet parte, in qua post diuisionem manet ipse Christus, etiam erat totus ante diuisionem, quia in diuisione non fit noua consecratio, vt patet.

Id verò quod addunt Alexander, Gabriel & Bonauentura, nempe etiam ante diuisionem materiae consecratae Christum non esse in partibus proportionalibus materiae consecratae, neque in partibus determinatis adeò paruis, vt in illis, si separarentur à toto, non posset ob ipsarum paruitatem conseruari substantia panis & vini, est falsum, vt contra dictos Doctores docent S. Thomas quaest. 76. art. 3. Vasquez cap. 3. Suarez sect. 2. & communiter Theologi: quia si Christus non est in ea parte minima, in qua separata non posset ob paruitatem conseruari substantia panis & vini, vel ergo in ea parte est pars Christi, vel nihil Christi. Si est pars Christi, ergo in ea & in alijs partibus minimis est Christus modo indiuisibili, & subiecto mensurae loci, quod est absurdum. Si verò in ea nihil est Christi, ergo nec in alia parte minima illi immediate coniuncta, nec in alia vsque ad omnes, ergo in tota materia consecrata nihil erit Christi, quod est haeticum. Est ergo totus Christus in qualibet parte, quantumuis minima, ante diuisionem materiae.

Quod autem supponunt Alexander, Gabriel & Bonauentura, nempe posse esse partem panis & vini adeò paruiam, vt in ea nequeat substantia panis & vini conseruari, falsum est; quia substantia panis

panis & vini non est organica, ad cuius solius conseruationem requiritur certa quædam magnitudo, ita vt minor non sufficiat: & addimus, quod quamuis id admittatur (quod etiam admittit Valquez disp. 171. cap. 2.) ac proinde, quod in illis partibus minimis, si separarentur à toto, seu post diuisionem, non posset conseruari substantia panis & vini, ac proinde in illis post diuisionem seu separatis à toto non maneret Christus; nihilominus erit in qualibet earum ante diuisionem & separationem, quia etiam in qualibet earum ante separationem conseruatur substantia panis & vini, cui post consecrationem succedit substantia Corporis & Sanguinis Christi sub eorum speciebus.

DIFFICULTAS X.

Utrum totus Christus sit sub indiuisibilibus speciebus panis & vini.

C Apereolus in 4. dist. 10. quæst. 1. art. 3. Scotus dist. 49. quæst. 4. art. 6. Suarez. disp. 52. sect. 2. & Nugnus quæst. 76. art. 3. partem affirmatiuam tuentur: quia Christus succedit substantiæ panis & vini sub ipsorum speciebus; sed substantia panis & vini erat sub indiuisibilibus speciebus, ergo Christus est sub illis. Et id confirmatur & declaratur exemplo Angeli; quia Christus est sub speciebus modo indiuisibili instar Angeli existentis in aliquo corpore tamquam in loco; sed Angelus ita est in corpore tamquam in loco, vt sit in toto illo corpore & in qualibet parte, & in quolibet indiuisibili illius, ergo etiam Christus est sub totis speciebus, & sub qualibet parte, & sub quolibet indiuisibili. Quod autem Angelus sit modo dicto in corpore, tamquam in loco, probatur, quia præsentia Angeli in se est continua & vnita, ergo correspondet omnibus partibus & indiuisibilibus corporis & spatii cui est præsens.

Scotus. Richardus. Valquez. Ochagau.

Scotus verò in 4. dist. 10. quæst. 9. Richardus art. 6. quæst. 2. Valquez disp. 188. cap. 4. & Ochagauia quæst. 21. partem negatiuam tradunt, & merito: quia substantia Corporis & Sanguinis Christi tantum succedit substantiæ panis & vini sub eorum speciebus, & non succedit alij, ergo sub eo tantum erit substantia Corporis & Sanguinis Christi, sub quo erat substantia panis & vini; sed hæc tantum erat sub partibus diuisibilibus specierum, & non sub indiuisibilibus; ergo substantia Corporis & Sanguinis Christi, & Christus ipse non est sub indiuisibilibus earum. Quod autem substantia panis & vini tantum sit vel esset sub partibus diuisibilibus specierum (quantitatis videlicet, & aliorum accidentium) & non sub indiuisibilibus, probatur: quia sicut partibus quantitatis tantum correspondent partes substantiæ, & non indiuisibilia, ita etiam indiuisibilibus quantitatis non correspondent partes substantiæ, sed tantum indiuisibilia; ita vt sicut partes substantiæ sunt sub partibus quantitatis, ita etiam indiuisibilia substantiæ sunt sub indiuisibilibus quantitatis; sed solum partes substantiæ sunt substantia, & indiuisibilia substantiæ non sunt substantia, sed modi illius, partes enim v. g. panis sunt panis, indiuisibilia verò panis non sunt panis; ergo substantia Corporis & Sanguinis Christi tantum est sub partibus diuisibilibus specierum panis & vini, & non sub indiuisibilibus, sub quibus non erat substantia panis & vini.

Ex quo constat ad rationem aduersariorum, Minorem illius esse falsam. Ad confirmationem verò desumptam ab exemplo Angeli, quamuis admittamus, Angelum esse præsentem aut vnitum indiuisibilibus corporis præsentia aut modo ipsis immediatè correspondente, quod non est certum, vt ostendit Valquez 1. parte disp. 192. nihilominus Christus non est præsens neque vnitus indiuisibilibus speciebus, non quia non possit, si Angelus possit, sed quia Christus non instituit, substantiam sui Corporis & Sanguinis succedere indiuisibilibus substantiæ panis & vini, sed tantum ipsorum substantiæ, & idè indiuisibilibus speciebus panis & vini non est præsens neque vnita, nisi tantum extrinsecè, quatenus videlicet est præsens aut vnita partibus specierum, quæ sunt proximæ suis indiuisibilibus. Vnde similitudo Angeli & Christi, quoad modum existendi indiuisibiliter, tantum tenet quoad hoc, quod sicut Angelus ita est in corpore, vt sit totus in toto, & totus in qualibet parte; ita etiam Christus sit sub speciebus: non verò tenet quoad modum existendi sub indiuisibilibus, quia quoad hunc modum magis assimilatur modo existendi animæ rationalis in materia prima, quia anima ita est tota in tota materia, & tota in qualibet parte materia, vt non sit in indiuisibilibus materia, quia non informat illa: ac proinde præsentia aut vnio Corporis Christi sub speciebus, aut cum speciebus, non aliter est continua ex parte termini, nempe ex parte specierum quibus est præsens aut vnitus, nisi quia facit corpus præsens aut vnitum partibus contiguatis, medijs indiuisibilibus.

Obseruandū tamè est, Christum esse sub lineis & superficiebus specierum existentibus tempore consecrationis: quia lineæ & superficies substantiæ, v. g. panis, quæ lineæ & superficiebus specierum correspondebant, sunt verè substantia panis, sicut etiam lineæ & superficies quantitatatis sunt verè quantitates, vt Aristoteles docet cap. de Quantitate: quia quamuis lineæ & superficies tam substantiæ quam quantitatatis sint modi indiuisibiles secundum quid, quia lineæ est indiuisibilis secundum latitudinē, & superficies secundum profunditatem; absolute tamen sunt res, & diuisibiles, & partes ipsarum, & continuantur suis indiuisibilibus. Est tamen discrimen, quod lineæ, & superficies, & profunditas quantitatatis, sunt diuersæ species quantitatatis: quia extensio quantitatatis secundum se, in qua essentia quantitatatis consistit, est diuersa specificè in illis tribus; lineæ verò, superficies, & profunditas substantiæ non sunt diuersæ species substantiæ, quia id in quo essentia substantiæ consistit, non est diuersum secundum speciem in illis. Vnde superficies panis poterit validè consecrari, quia est pars substantiæ, & est sensibilis; non tamen poterit licitè. Addidimus, sub lineis & superficiebus existentibus tempore consecrationis, quia in nouis lineis & superficiebus, quæ diuisione specierum Sacramentalium nouiter fiunt, non est Christus, quia non erant, quando facta fuit consecratio; & nunc non consecrantur nouiter, neque consecrari possunt, quia sub eis non est substantia panis & vini (quæ sola est materia consecrationis) quia destructa fuit ex vi consecrationis, neque esse potest in illis absque eo quod sit in profunditate, in qua verè non est, quia non est nisi profunditas antiqua, in qua verè fuit destructa ex vi consecrationis.

DIFFICULTAS XI.

Vtrum vnum & idem corpus possit aliquo modo de potentia Dei absoluta esse simul in pluribus locis.

Heretici, vt facilius negent, Corpus Christi, quod est in celo, posse esse simul in Eucharistia, docent, vnum & idem corpus nullo modo posse de potentia Dei absoluta esse simul in pluribus locis. Quod sentire videtur Augustinus l. 20. contra Faustum cap. 11. dum ait, Christum non potuisse simul esse in Sole, & in Luna, & in cruce: & indicari videtur Matthæi ultimo, dum de Christo dicitur, *non est hic, surrexit enim*: quia hæc particula causalis *enim* frigida esset, si vnum & idem corpus posset esse simul in pluribus locis. Et ratione probari potest Primò ab exemplo, quia vnum corpus nequit simul esse in pluribus temporibus, ergo neq; in pluribus locis. Secundò, quia omne quod est in loco, vel est in eo circumscriptiuè, vel definitiuè: quod autem circumscribitur loco, vel eo definitur, ita est in vno loco, vt non sit in alio, alioquin non circumscriberetur neq; definiretur loco.

Conueniunt tamen Catholici, vnum & idem corpus posse simul esse in pluribus locis discretis Sacramentaliter, seu indiuisibili modo, imò in vno circumscriptiuè, & in alio vel in aliis Sacramentali & indiuisibili modo: quia de Fide constat, Corpus & Sanguinem Christi de facto in nocte cenæ fuisse circumscriptiuè & naturali modo in mensa, & Sacramentaliter in diuersis particulis quas Discipulis porrigebat, & etiam nunc esse in celo circumscriptiuè & naturali modo, & in pluribus speciebus panis & vini consecratis modo Sacramentali & indiuisibili, quod definit Tridentinum sess. 13. cap. 1. ergo id fieri potest diuina virtute.

Et ratione probatur, quia nulla apparet repugnantia & contradictio in eo, quòd Deus in eodem corpore simul producat varias præsentias, aut modos vnionis cum variis rebus distantibus localiter, ergo id non est negandum diuinæ virtuti. Antecedens autem constat ex solutione eorum, quibus dicta repugnantia contenditur ostendi: & declaratur, quia præsentia, aut modus vnionis corporis cum alia re extra ipsum, respicit eam rem extrinsecam, seu extrinsecum illud cui sit præsens aut vnium; ergo ex hac parte non repugnat, multiplicari, extrinsecò illo multiplicato: & aliàs dicta præsentia aut modus vnionis est quid superadditum substantiæ corporis, & extra ipsam; ergo neque ex hac parte repugnat, multiplicari, quamuis non multiplicetur corpus.

Ad testimonium autem Augustini respondemus, cum, dum ait, Christum non potuisse esse simul in Sole, & in Luna, & in cruce, loqui naturaliter, quia loquitur contra Manichæos, dicentes Christum fuisse phantasma absq; carne, & etiam fuisse crucifixum, & per Solem & per Lunam distentum: quia contra eos vitur eodilemmate, Si Christus est spiritus, non potuit pati: si corporeus, non potuit esse simul in Sole, & in Luna, & in cruce. Ergo sicut, quando ait, spiritum non posse pati, loquitur naturaliter, quia ex sententia ipsius lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 10. spiritus diuina virtute pati potest: ita etiam loquitur naturaliter, quando ait, Christum nõ potuisse esse simul in Sole, & in Lu-

na, & in cruce, & vim habet contra Manichæos, quia isti tantum loquebantur naturaliter.

Ad testimonium Matthæi respondemus, eam consequentiam causalem, *non est hic, quia surrexit*, esse optimam, & non frigidam, quamuis idem corpus possit esse simul in pluribus locis, quia sepulchrum non est nisi pro mortuis, & idè optimè intulit, *quia surrexit*, seu ad vitam rediuit, non est in sepulchro.

Ad primam rationem, ab exemplo temporum desumptam, respondemus, discrimen esse inter diuersa tempora, seu inter diuersas partes eiusdem temporis, vt in eis idem corpus nequeat esse simul, si verè nequit, & inter diuersa loca aut spatia, vt in eis possit esse simul: quia plures partes temporis, vt pote essentialiter successiui, nequeunt esse simul, plura verò loca & spatia possunt esse, & de facto sunt simul; & idè, si abas non repugnet (vt verè non repugnat) poterit idem corpus esse simul in pluribus locis & spatijs, quamuis nequeat esse simul in diuersis partibus temporis.

Ad secundam respondemus, quòd etiam si id, quod circumscribitur loco, aut eo definitur, nequeat naturaliter esse simul in alio, potest tamen diuina virtute: quia esse circumscriptiuè in loco, & esse definitiuè in eo, non est ita esse in vno loco, vt non sit in alio; sed esse circumscriptiuè in loco, est esse in illo commensuratiuè ei correspondèdo, ita vt ipsi loco coextendatur; & esse definitiuè in loco, est esse in illo absque dicta correspondentia & commensuratione.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum idem corpus de potentia Dei absoluta possit esse simul in pluribus locis adequatis circumscriptiuè.

Bonauentura in 4. dist. 49. 2. parte dist. art. 2. Durandus dist. 10. q. 1. Paludanus qua. st. 1. Durandus. Vasquez disp. 189. cap. 5. & plures alij, partem negatiuam tuerentur.

Primò, quia si vnum corpus posset diuina virtute in pluribus locis constitui, etiam posset constitui in toto vniuerso, & consequenter vbique, quod creatura repugnat, sicut & animib; dum diuinum immensitatis, ratione cuius Deus est vbique.

Secundò, Quia si idem corpus constitueretur simul in pluribus locis discontinuis, esset à se ipso distinctum, quia ratione distantia esset à se ipso discretum & diuisum.

Tertiò, Quia impossibile est, idem corpus secundum eandem partem se ipsum tangere, & sibi ipsi esse contiguum, & sibi ipsi occurrere; ergo impossibile est, constitui in pluribus locis: quia si in illis posset constitui, posset sic constitui vt sibi ipsi esset contiguum, & se ipsum tangeret, vt patet, & quòd in vno loco constitutum, ita posset versus alterum locum moueri, vt sibi ipsi occurreret.

Quartò, Quia materia prima nequit diuina virtute habere plures formas substantiales, quia naturaliter tantum est capax vnus, & diuina virtute nequit recipere id cuius non est capax: sed vnum corpus naturaliter tantum est capax vnus præsentia circumscriptiuè, ergo diuina virtute nequit plures simul habere.

Quintò, Quia si idem corpus posset esse in pluribus locis circumscriptiuè, posset in omnibus illis

illis propria virtute naturali moueri, aut in vno quiescere, & in alio moueri: Consequens autem est impossibile, quia impossibile est, virtute naturali duas presentias adæquatas produci; ergo & Antecedens. Consequencia conditionalis probatur: quia si lapis extra centrum supra trabem simul constituitur in duobus locis, & trabes remoueat, tunc mouebitur duobus motibus deorsum simul à principio intrinseco, nempe à sua gravitate, quia extra centrum erat in statu violento: & si lapis in centro constituitur, & simul etiam extra illud supra trabem, tunc remota trabe, à principio intrinseco quiescit naturaliter, & ab eodem principio simul naturaliter mouetur deorsum.

Sextò, Quia si vnum corpus posset simul esse in duobus locis circumscriptiue, posset non solum simul moueri motibus contrarijs, nempe sursum & deorsum, accedere ad vnum locum, & simul ab eo recedere; & in vno calefieri, & in alio simul frigesieri in gradibus intensis: sed etiam posset illi prædicata priuatiue opposita simul eduenire, quia posset in vno viuere, & simul in alio interfici; in vno visum habere, & in alio simul priuari visu; in vno quiescere, & in alio simul moueri; quia corpori existenti in diuersis locis posset causæ contrariæ applicari, & posset in vno applicari causæ, & non in alio.

Scotus. Scotus verò in 4. dist. 10. quaest. 2. Richardus quaest. 2. Gabriel quaest. vnica art. 2. Marsilius in 4. quaest. 7. artic. 3. Bellarminus lib. 3. de Eucharistia cap. 3. & 4. Suarez disp. 48. sect. 4. & Becanus c. 17. quaest. 14. partem affirmatiuam tradunt, & merito.

Primò, Quia Christus sæpè post ascensionem in cælum apparuit in terris, & tamen à die Ascensionis nunquam deseruit cælum; ergo simul fuit circumscriptiue in cælo, & etiã in loco terræ in quo apparuit. Et in primis Christum post ascensionem apparuisse in terris, constat, quia Act. 9. & 22. refertur apparuisse Paulo in via, & Hegesippus lib. 3. de Excidio Ierosol. cap. 2. Ambrosius Oratione contra Maxentium, & Athanasius in Apologia pro sua fuga, referunt, Christum Paulo apparuisse in terris: & idem Athanasius in Vita Antonij refert, Christum apparuisse Antonio: & Gregorius 14. Dialog. cap. 16. refert, Christum apparuisse Tar-

sila auxi sue: & Ioannes Diaconus in Vita Gregorij refert, Christum Gregorio apparuisse: & nouissimè S. P. N. Ignatio Christum apparuisse, & ipsi suam propitiationem obtulisse, in eius Vita refertur. Quòd verò Christus à die Ascensionis non deseruit neque deserturus sit cælum vsque in diem iudicij, significatur Act. 3. illis verbis: *Quem*

(nempe Christum) oportet cælum suscipere vsque in tempora restitutionis omnium. & Act. 1. Angeli in die Ascensionis satis indicant, Christum non deserturum cælum quousq; ad iudicandum veniat. Et non minus indicatur Psalm. 109. illis verbis: *Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* id est, vsque in finem, vt exponit Paulus 1. ad Corinth. 15. Et id supponit Tridentinum sess. 13. cap. 1. dum, postquam dixit, Christum esse præsentem in Eucharistia, subdit, non pugnare, vt Saluator noster semper ad dexteram Patris in cælis assideat, iuxta modum existendi naturalis, & vt in multis alijs locis Sacramentaliter adsit.

Quòd si respondeas, Christum non apparuisse in propria persona, sed in persona alicuius Angeli

qui personam Christi gerebat; Contra responsionem est, quòd Paulus 1. ad Corinth. 15. in confirmationem resurrectionis Christi refert, Christum sibi apparuisse; ex eo verò quòd Christus ipsi apparuisset in persona Angeli, vel non satis confirmaret Christum resurrexisse & viuere, vel saltem non ita bene, ac ex eo quòd ipsi in propria persona apparuisset.

Id verò quòd Caluinus respondet, nempe Christum non apparuisse in terris, sed in cælo, dicitur absque fundamento, imò & contra textum, quia in eo dicitur Christum apparuisse Paulo in via, & cælesti, & Paulus & comites ipsius vocem Christi intralucem, quæ in aëre circumfulsit, audiuisset.

Secundò opinio nostra probatur, Quia Corpus Christi de facto est in pluribus locis, in vno, nempe in cælo, circumscriptiue, modo scilicet quantitatiuo, & naturali eum modo extensionis in ordine ad locum; & in alijs Sacramentaliter absque eo modo extensionis: ergo diuina virtute potuit & potest esse in pluribus modo quantitatiuo, & extensionis, Consequencia patet, quia facilius est, & magis consentaneum corpori existenti in vno loco modo quantitatiuo & naturali, constitui in alio loco modo etiam naturali & quantitatiuo, quàm modo Sacramentali & indiuisibili, absque modo illo extensionis quem habet in alio loco. Et in primis id est magis consentaneum, quia modus ille extensionis est connaturalis corpori habenti quantitatem & deinde id est facilius, quia facilius est rem conferre aut constituere in alio loco cū suo modo & proprietate naturali corpori habenti quantitatem & deinde id est facilius, quia facilius est rem conferre aut constituere in alio loco cū suo modo & proprietate naturali, quàm absque ea; quia ad conferendam vel constituendam rem illam in alio loco abiq; modo & proprietate naturali, est necessarium nouum miraculum, quia nequit absque miraculo res prius suo modo & proprietate naturali; ergo facilius est, & magis consentaneum corpori, quòd habeat plures presentias quantitatuas, & proportionatas dicto modo extensionis, & proprietati naturali ipsius corporis, quàm plures, quarum vna sit proportionata dicto modo extensionis, & altera que sit proportionata entitiae illius modi.

Tertio opinio nostra probatur, Quia nulla apparet repugnantia & contradictio in eo, quòd corpus cum suo modo naturali extensionis in ordine ad locum, constituitur in pluribus locis circumscriptiue, ergo id non est diuinae virtuti denegandum. Consequencia patet, Antecedens autem constat ex solutione eorum, quibus contradictio contenditur ostendi. Et declaratur Primò, quia plures presentiarum non repugnat substantiæ corporeæ, habenti quantitatem absque modo extensionis, ergo non repugnat illi habenti quantitatem cum eo modo, quia modus iste est connaturalis substantiæ habenti quantitatem. Et declaratur Secundò, quia ex vna parte presentia quantitatiua respicit extrinsecum, nempe locum; & ex altera est quid superadditum corpori, & quantitatiuo, & modo extensionis; ergo non repugnat, quòd multiplicato loco extrinseco, multiplicentur presentia in corpore, quamuis neque corpus, neque eius quantitas, neque modus extensionis multiplicentur.

Ad primam verò rationem aduersariorum concedimus, vnum corpus posse constitui simul in toto vniuerso seu vbique (quamuis non eadem presentia, ita vt habeat totum vniuersum pro loco quasi adæquato, sed varijs presentijs, & varijs vbis, alias

Scotus.
Richardus.
Gabriel.
Marsil.
Bellarmin.
Suarez.
Becanus.

Hegesipp.
Ambros.

Ioan. Diac.

aliàs minus corpus adæquaretur maiori, quod est impossibile, quia relatio æqualitatis nequit variari, quamdiu in extremis manet eadem extensio) id tamen non repugnat creaturæ, ob rationem dictam; neque id est proprium Dei, quamuis immensitas, ratione cuius Deus est vbique, sit propria Dei, & distincta à forma, vel à formis quibus creatura est vbique; quia formæ istæ sunt accidentia realia participata, vel quædam extrinsecæ denominationes: sicut neque creaturæ repugnat esse ab æterno, & durare in æternum, duratione quadam seu æternitate participata, & distincta ab æternitate diuina.

Ad secundam negamus, ex eo quòd vnum corpus constituatur in duobus locis discontinuis adæquatis, inferri, quòd distinguatur & diuidatur à se ipso: sicut neque ex eo quòd duo corpora penetrantur, & sint in eodem loco, inferri, fieri vnum: Ratio vtriusque est, quia vnitas & pluralitas subiecti non sumitur ex vnitate & pluralitate accidentis, ac proinde nec vnitas & pluralitas corporis ex vnitate præsentia, quæ est accidentalis, & superaddita corpori, & extra entitatem ipsius, sed vnitas subiecti sumitur ex diuisione, & pluralitas illius ex diuisione entitatis ipsi subiecto intrinsecæ.

Ad tertiam concedimus, impossibile esse, idem corpus se ipsum verè tangere, & sibi ipsi esse verè contiguum, & sibi ipsi occurrere secundum eandem partem; negamus tamen, id sequi ex eo, quòd idem corpus constituatur simul in pluribus locis circumscriptiue adæquatis, sed ad summum sequitur, quòd id possit fieri secundum diuersas partes, non verò secundum eandem, nisi apparenter ex eo quòd constituatur in pluribus locis contiguis.

Ad quartam negamus, repugnare, vnã materiã primã simul recipere plures formas substantiales, præsentiam si nulla vel vna sola educatur de potentia illius. Et quamuis id repugnaret, non tamen, corpus simul esse in pluribus locis circumscriptiue: quia si materia prima non posset simul plures formas substantiales recipere, non esset ex eo quòd non posset illas naturaliter vel ab agente naturali recipere, quia anima rationalis nequit naturaliter & ab agente naturali gratiam habituales recipere, & tamen diuina virtute potest; sed esset ex eo, quòd in materia prima nulla esset potentia innata ad id: at in corpore, quamuis naturaliter nequeat altera præsentia produci, non extracto corpore ab antiquo loco, in ipso tamen corpore conijcitur esse potentia innata ad plures præsentias quantitatis simul (non minùs quàm in subiecto ad plura accidentia contraria in gradibus intensis) quia in corpore agnoscitur potentia innata ad plures præsentias sacramentales simul, quæ sunt minùs proportionatæ corpori, quàm quantitatiuæ, etiam si nequeat illas naturaliter habere.

Ad quintam respondemus, corpus extra centrum in duobus locis simul circumscriptiue constitutum, v.g. lapidem constitutum supra trabem, quamuis auferatur trabes, non posse propria virtute naturali moueri, quia non habet virtutem ad duos motus simul quibus tunc deberet moueri, quia non esset maior ratio ob quam lapis ab vno loco moueretur, quàm ab altero, sed tunc se sifteret defectu virtutis motiue: imò ex defectu huius non esset in statu violento, sed præternaturali,

quia non grauitaret, cum eius grauitas non sit sufficiens ad imprimendum impulsu ad descendendum, non quia grauitas mutaretur, sed quia non esset sufficiens ad imprimendum impulsu ad descendendum ex duobus locis, ex quibus deberet descendere medio impulsu impresso à grauitate ipsius lapidis; & non posset ex vno tantum, quia non esset maior ratio ob quam descenderet ex vno, quàm ex altero. Tunc autem in eo duplici loco conferuaretur à Deo cum illa duplici præsentia: at si Deus suspenderet concursu, quo duplicem illam præsentiam conferuaret, tunc lapis maneret existens in regum natura absque loco, quia non posset moueri, cum eius grauitas existens extra locum, ad nullam partem determinatam inclinaret, exigeret tamen tunc à solo Deo constitui in aliquo loco, in hoc aut in illo, pro arbitrio Dei; & eadem proportione, si lapis à Deo constitueretur in centro, & extra centrum, tunc esset in centro, & extra illud, præsentis à Deo productis & conferuatis: & quamuis, si à Deo derelinqueretur non moueretur propria virtute ad centrum, in eo tamen propria virtute quiesceret, in ea scilicet parte in qua à Deo conferuabatur.

Addimus autem, quòd quando Deus corpus, quod propria virtute existit in vno loco, constitueret in alio, ex tunc corpus desineret esse in suo antiquo loco (nisi præsentia in isto antiquo etiam conferuaretur à solo Deo) quia præsentia illa noua à Deo producta & conferuata impediret, ne corpus propria virtute se sifteret in illo antiquo loco: sicut si solus Deus conferuaret corpus in loco, impediendo concursu corporis, ne ad eam præsentiam concurreret, non posset propria virtute ex eo loco exire, quia virtus propria corporis ultra præsentiam sibi sufficientem, quam inuenit iam productam, nequit producere aliam; sicut aqua non concurreret ad producendam in se ipsa humiditatem aliquam, si sibi sufficientem inueniret à Deo productam.

DIFFICULTAS XIII.

Vnum corpus existens simul in pluribus locis, habeat necessario easdem formas, & eadem prædicata ex eis prouentia, in omnibus illis.

Conueniunt Doctores, eam præsentiam localem (quæ dicitur Vbi) quam corpus in pluribus locis existens, habet in vno loco, non esse in alio, sed in quolibet loco habere distinctam, quia præsentia localis ita immo biliter respicit spatium cui adest, vt extra ipsum spatium nequeat perseverare eadem, ac proinde ex formis, quæ intrinsecè respiciunt præsentiam localem determinatam, vt ex motu & quiete, vnã, quam corpus existens in pluribus locis habet in vno loco, posse non habere in alio; & si habet aliquam, talem esse verè distinctam ab ea quam habet in alio: & ita corpus existens in pluribus locis, posse in vno loco moueri sursum & in alio deorsum; & in vno loco stare, & in alio sedere; & posse in vno moueri, & in alio non moueri: & hoc posterius, non quia corpori existenti in alio loco deficeret absolute motus, quia verè non deficit, sed quia in alio loco deficit præsentia motus: ex eo enim, quòd corpus in vno

vno loco existens habeat aliquam formam, & existens in alio non habeat illam in eo alio, non sequitur contradictio, quia ad hanc requiritur affirmatio & negatio eiusdem de eodem: hoc autem quod sit eiusdem de eodem, requiritur quod forma, aut predicatum, respiciens intrinsecè præsentiam determinatam, affirmetur & negetur de subiecto, non solum respectu eiusdem temporis; vt generaliter ad contradictionem requiritur in omnibus predicatis; sed etiam de subiecto respectu eiusdem loci, quia hunc & præsentiam in ipso respicit intrinsecè, quod in casu dicto non contingit. Vnde quamuis de corpore illo absolute verè dicamus moueri, non tamen possumus absolute verè dicere non moueri, quia eo denotatur in nullo loco moueri, sed tantum possumus affirmare, non moueri in illo alio loco.

Est tamen difficultas de formis absolutis à loco determinato, & cum non respicientibus intrinsecè, vt de albedine & nigredine, de visu & de cæcitate, de vita & de morte, & de alijs huiusmodi, an scilicet necessariò conueniant corpori & subiecto, seu illud comitentur in omnibus locis, in quibus fuerit simul existens. Scotus in 4. dist. 10. q. 2. & 4. Marsilius q. 7. & 8. art. 3. Valquez disp. 189. c. 4. & Rub. 4. Phyl. quaest. 8. docent, dictas formas necessariò comitari corpus in omnibus locis in quibus simul fuerit, imò ita necessariò, vt oppositum fieri nequeat de potentia Dei absoluta: quia quæ sunt absoluta à loco determinato, conueniunt corpori aut subiecto secundum se, absque respectu ad locum, ratione solius vnionis cum ipso corpore aut subiecto: ergo vbi cumque fuerit corpus aut subiectum, etiam erunt illa ratione vnionis cum illo.

Scotus.
Marsilius.
Valquez.
Rubianus.

Alexander.
Gabriel.
Maior.
Suarez.
Conimbr.

Alexander verò 4. par. quaest. 11. memb. 1. art. 1. Gabriel in 4. dist. 10. Maior q. 4. Suarez disp. 48. sect. 5. & Conimbricenses 4. Phyl. c. 5. q. 5. art. 2. docent, de potentia Dei absoluta fieri posse, vt dictæ formæ, quæ reperiuntur cum corpore in vno loco, nõ reperiuntur eũ illo in alio loco, & meritò: quia nulla in eo reperitur contradictio & repugnantia, ergo fieri potest de potentia Dei absoluta. Consequentia patet, Antecedens autem, præterquam quod constat ex solutione rationis aduersariorum, etiã constat exemplo præsentia localis, quæ quamuis sit vnita corpori, non tamen est eũ in alio loco, neque esse potest, ob rationem supra adductam; & etiam exemplo modi extensionis, in ordine ad locum, qui conuenit quantitati secundum se independentem à loco determinato, & tamen reperitur cum quantitate Christi in cælo, & non cum eadem in Eucharistia; ergo non repugnat, formas à loco determinato absolutas non comitari corpus vbi cumque fuerit. Id autem nequit aliter fieri, nisi ex eo quod Deus, conseruata præsentia propria formæ, ratione cuius est cum corpore in vno loco, impediatur aut non producat aliam præsentiam, ratione cuius deberet esse cum eodem corpore in alio loco; seu ex eo, quod Deus multiplicet præsentiam corporis, & non dictæ formæ.

Ad rationem ergo aduersariorum concedimus, ea quæ sunt absoluta à loco determinato, conuenire corpori secundum se, absque respectu ad locum determinatum, ratione vnionis cum ipso corpore; negamus tamen consequentiam, seu, inde inferri, illa ita necessariò debere comitari corpus vbi cumque fuerit, vt id nequeat diuina virtute impediri, quia ad id non sufficit sola vnio illorum cum

subiecto, sed etiã est necessaria præsentia ipsius superaddita, quam Deus impedire potest, non conueniendo ad productionem illius. Vnde quamuis præsentia dictarum formarum sit impertinens, vt corpus illas absolute habeat, quia illas sufficienter habet absolute ratione vnionis illarum cum ipso, non tamen est impertinens vt illas habeat in hoc aut in illo loco, quia ad hoc non tantum est necessaria præsentia subiecti in eo loco, sed etiam illarum formarum in eodem loco. Fatemur, dictas formas ratione vnionis cum subiecto, naturaliter acquirere præsentiam in omnibus locis in quibus sit subiectum, siue producat à Deo ad existentiam dictæ vnionis, siue ab vniente illas formas, siue ab ipsis formis vnitis, de quo dicemus Disputacione vi. Difficultate vi.

Ex dictis deducimus, diuina virtute fieri posse, vt forma, v. g. anima rationalis, informet materiam primam in vno loco existentem, & non informet illam simul existentem in alio, quia forma potest carere præsentia in hoc alio loco; aut, quod idem est, fieri posse, quod materia prima in vno loco existens habeat animam rationalem in eo loco, & quod nõ habeat illam in alio. Tunc autem, quamuis esset verum, Petrus, verbi gratia, est viuens, non tamen esset verum absolute, Petrus non est viuens, quia sensus huius est, Petrus nullo modo est viuens, quod est falsum; esset tamen verum, Petrus in alio loco non est viuens, quia in eo alio loco non est anima, à qua in eo sit viuens; & si anima Petri nullam habeat præsentiam (quod non repugnat) tunc quamuis esset verum, quod Petrus non est viuens in aliquo loco, esset tamen absolute verum, quod Petrus est viuens, quia in rerum natura animalis Petri est vnita materia primæ. Et eodem modo fieri potest, vt anima rationalis in vno loco existens, habeat gratiam habituales; & in alio simul existens, non habeat illam in illo alio, si graua careat præsentia in hoc alio loco: in hoc tamẽ loco existens nõ erit in peccato mortali, quamuis in eo loco non sit præsens gratia habitualis, quia peccatum mortale secundum se expellitur ab anima, & definit esse in illa secundum se, per gratiam secundum se, ratione vnionis gratia ad animam independentem à loco, & à præsentia gratia & animæ. Quod autem non reperitur in subiecto aliquo secundum se, in eo nullibi seu in nullo loco reperitur. Et ob eandem rationem, si homo in vno loco existens interficiatur ab agenti naturali, erit interfectus in omni loco, quia agens naturale non interficit destruendo solam præsentiam animæ, sed destruendo vnionem animæ cum materia primæ, quæ si in vno loco destruitur, manet in omni loco destructa. Deus autẽ potest interficere hominem prout in vno loco, non interficiendo illum absolute, destruendo videlicet præsentiam animæ in eo loco, & non destruendo vnionem animæ cum materia primæ.

Ex dictis ergo ad sextam rationem aduersariorum Difficultate præcedenti, ab incontinentibus desumptã, constat, corpus in pluribus locis simul existens, posse in vno moueri sursum, & in alio simul deorsum; & ad vnum locũ accedere, & simul ab eo recedere (non recessu sumpto pro deiectione loci, sed pro motu ab eo loco ad nouum locum;) & posse in vno moueri, & in alio non moueri: quia isti motus & istæ formæ conueniunt corpori per respectum ad locum determinatum, ac proinde possunt

possunt variari in varijs locis: non verò posse magis calefieri & frigeri, quam si esset in vno tantum loco, quia calor & frigus conueniunt corpori secundum se independenter à loco: ac proinde non posse, quamuis existat in varijs locis, calefieri & frigeri simul in gradibus intensis, quia quartus gradus, v. g. caloris, secundum se nequit esse in eodem corpore cum quinto frigiditatis, quia secundum se independenter à loco sunt incompossibiles in eodem subiecto secundum se. Constat quoque, corpus posse in vno loco esse viuens, & in alio esse mortuum, seu non viuens, & carens vita; & in vno loco habens visum, & in alio non habens visum, seu carens visu, carentia non sumptà pro separatione animæ & visus à subiecto, sed sumptà pro absentia seu carentia præsentia animæ & visus; id est, non quia materiæ deficiat anima, & subiecto deficiat visus, quia reuerà illis non deficiunt, sed quia animæ & visui deficiat præsentia in eo alio loco: quia quamuis, vt subiectum dicatur absolute habere formam aliquam, non sit necessaria præsentia subiecti, neque formæ, neque vnionis inter ea, sed sufficiat vnio formæ secundum se, cum subiecto secundum se; nihilominus, vt subiectum dicatur habere formam in hoc aut in illo loco, non sufficit dicta vnio, sed ultra eam etiam requiritur præsentia subiecti, & formæ, & vnionis inter ea in eo loco, quia præsentia cuiuslibet ex tribus dictis deficiente in eo loco, non dicitur forma haberi à subiecto in eo loco, etiam si absolute dicatur ab eo haberi; ac proinde ex prædictis nulla sequitur contradictio, quia quamuis in eis affirmatio attribuat absolute subiecto, negatio tamen non attribuit eidem absolute, sed respectiue ad locum, seu præexistenti in loco.

DIFFICULTAS XIV.

Vtrum Christus sit in Eucharistia tamquam in loco.

Conueniunt Primò Theologi, Christum verè & realiter & substantialiter esse in Eucharistia, vt definit Tridentinum sess. 13. cap. 1. & esse in ea non diuisibiliter & modo quantitativo, sed indiuisibiliter & modo spiritali, vt diximus Difficultate 1x.

Secundò communiter conueniunt, in Christo esse aliquid intrinsecum, ratione cuius sit præsens in Eucharistia, quia in ea est realiter & substantialiter præsens (vt Tridentinum definit) quo denotatur esse præsentem modo aliquo intrinseco.

Tertiò communiter conueniunt, hoc intrinsecum, ratione cuius Christus est præsens in Eucharistia, esse ex natura rei distinctum ab ipso Christo, quia Christus potest esse, & de facto fuit in rerum natura absque dicta præsentia in Eucharistia.

Est tamen difficultas, quid sit intrinsecum istud, ratione cuius Christus est præsens in Eucharistia, an scilicet sit præsentia localis, pertinet ad prædicamentum Vbi, habens rationem seu respectum immobilitatis, & distantia, & propinquitatis in ordine ad puncta per imaginationem fixa, an verò tantum sit modus aliquis vnionis seu coniunctionis cum speciebus Sacramentalibus, habentibus

præsentiam localem, pertinentem ad prædicamentum Vbi.

Vasquez disp. 190. cap. 3. & Ochagauia q. 23. Vasquez Ochagan. docent, intrinsecum istud esse modum vnionis, quo Christus vnitus est speciebus, ratione tamen illius non esse proximè & formaliter præsentem, sed remotè & radicaliter; quia ex eo, quòd Christus vnitus est speciebus, est & dicitur præsens extrinsecè in loco specierum à præsentia specierum cum quibus est vnitus, extrinseca videlicet denominatione præsentia proueniente à præsentia specierum: quia generale existimant, nullam rem, nisi quantitatem modo extensionis affectam, habere præsentiam propriam & intrinsecam ad prædicamentum Vbi pertinentem, quia nulli rei, nisi quantitati dicto modo affecta, possit ratione sui conuenire respectus distantia & propinquitatis, qui est proprius præsentia localis, quia qualibet alia res caret extremis, ratione quorum possit quoad distantiam & propinquitatem mensurari, Christus autem in Eucharistia caret modo extensionis in ordine ad locum.

Scotus verò in 4. d. 11. quæst. 1. & 2. & Suarez Scotus. disp. 47. sect. 2. Becanus cap. 7. quæst. 12. docent, illud intrinsecum, ratione cuius Christus in Eucharistia est præsens in loco specierum, esse præsentiam localem propriam & intrinsecam Christi, pertinentem ad prædicamentum Vbi, & meritò: quia generaliter qualibet res creata, quamuis nulli alij vnita, verè & ratione sui potest esse propinqua, & distans à punctis imaginatione fixis, non minus quàm quantitas modo extensionis affecta, quia oppositum nullo sufficiente fundamento probatur; ergo Christus, & qualibet alia res, non minus quàm quantitas modo extensionis affecta, potest esse præsens præsentia locali intrinseca ad prædicamentum Vbi pertinente. Et confirmatur, quia quælibet res creata coexistit temporì primi mobilis, aut temporì imaginario per aliquid sibi intrinsecum, quod est duratio ipsius rei; ergo etiam coexistit spatio loci per aliquid sibi proprium & intrinsecum; ergo Christus est præsens in loco specierum modo aliquo sibi intrinseco. Quòd autem hoc intrinsecum ad prædicamentum Vbi pertineat, ex eo constat, quòd Christus ratione illius est in distantia & in propinquitate ad puncta per imaginationem fixa, in qua sunt species Sacramentales, ergo illud pertinet ad prædicamentum Vbi, sicut id, ratione cuius species sunt in eadem distantia & propinquitate, pertinet ad illud.

Ita tamen Christus in Eucharistia ratione dictæ præsentia intrinseca est præsens in loco specierum, vt non sit in illo circumscriptiue, & modo quantitativo & diuisibili, quia non commensuratur & correspondet diuisibiliter loco specierum ex defectu modi extensionis, quo in Eucharistia caret. Et quamuis non sit in loco specierum tamquam in loco definitiue rigoroso, quia non est in vno tantum & determinato loco, est tamen in loco specierum quasi definitiue; quia quodlibet Vbi ex pluribus, quibus localiter est præsens in locis specierum, constituit Christum in loco definito & determinato, & accommodato ipsi Christo, prout vnito speciebus. Habet autem pro loco ipsum locum specierum, quia quasi continetur & ambitur ab ipso, & illum replet absque diuisibili correspondentia: & non habet pro loco species ipsas, sicut neque species

ipsum Christum, quia neque Christus replet & ambit species, neque repletur & ambitur ab ipsis; sed sibi inuicem coexistunt, sicut substantia ipsa panis, & ipsa accidentia seu species. Christus ergo non est in Eucharistia, id est in speciebus Sacramentalibus, tamquam locatum in loco, sed est in illis per modum substantiæ ab ipsis occultata, & non ambitus & circumdatus ab illis: unde Christus continetur sub speciebus, sumpto contineri pro occultari; & non continetur ab illis, sumpto contineri pro ambiri.

Ad rationem ergo aduerfiorum constat, Antecedens esse falsum: & ad probationem negamus, alijs rebus à quantitate modo extensionis affecta, non conuenire ratione sui distantiam & propinquitatem, & non posse mensurari quoad distantiam & propinquitatem, quia absque fundamento dicitur ad id esse necessarium, quod habeat extrema, & modum extensionis.

Hæc autem præsentia propria & intrinseca, qua Christus in Eucharistia (& idem est de suis accidentibus) est præsens localiter, est verè diuisibilis, non tantum ex parte subiecti, quia habet diuersas partes in diuersis partibus subiecti, sicut reliqua accidentia materialia Christi; sed etiam est diuisibilis ex parte spatij & loci, non solum quia Christus sit præsens diuersis partibus spatij & loci, sed etiam quia diuersis entitatibus ipsius præsentia, quamuis in eadem parte Christi existentibus, sit præsens diuersis partibus spatij & loci, quia posset fieri præsens vni parti, & non alijs, absque variatione totius præsentia, sola variatione entitatis, ratione cuius debet esse præsens illis alijs partibus spatij & loci, ad eum modum quo vnus habitus scientiæ diuersis entitatibus respicit diuersas conclusiones.

DIFFICULTAS XV.

Vtrum Christus habeat vniionem cum speciebus Sacramentalibus.

Scotus.
Gabriel.
Mator.
Ægidius.

Scotus in 4. d. 11. quaest. 1. & 2. Gabriel q. 3. Mator quaest. 4. & Ægidius q. 75. art. 4. dub. 2. docent, nullam esse vniionem inter Christum & inter species Sacramentales, sed tantum præsentiam Christi ad species ex pacto Dei inseparabilem, seu numquam defecturam, quia præsentia hæc inseparabilis sufficit ad saluanda omnia quæ Fides docet circa mysterium Eucharistiæ; ergo absque necessitate admittitur vniio aliqua præter eam præsentiam.

S. Thomas.
Bellarmin.
Vasquez.

S. Thomas verò in 4. dist. 11. q. 1. ar. 1. quaest. 1. Bellarminus lib. 3. de Eucharistia, cap. 8. Vasquez disp. 190. & communiter Theologi, docent, inter Christum & inter species Sacramentales esse vniionem realem, seu physicam, & meritò: quia absque ea nequit saluari communis modus loquendi fidelium circa mysterium Eucharistiæ, delumptus ex Scriptura & ex Patribus; quia Christus ipse, quando in cæna seipsum sub speciebus præbuit Discipulis ad manducandum, dicitur se ipsum in manibus habuisse, & gestasse; & Sacerdos deferens & eleuans species, & eas deglutiens, dicitur etiam deferre Christum, & eum eleuare & deglutire; quibus manifestè significatur, Christum moueri localiter à Sacerdote, & à se ipso motum fuisse in cæna ad motum specierum. Sed si inter Christum,

& inter species non esset aliqua vera vniio, sed tantum præsentia ex pacto Dei inseparabilis, non diceretur in rigore Christus à se ipso & à Sacerdote moueri ad motum specierum, sed potius à solo Deo ad motum specierum à Christo & à Sacerdote factum. Ex quo constat ad rationem aduerfiorum.

DIFFICULTAS XVI.

Qualis sit vniio Christi cum speciebus.

Svarez disp. 47. sect. 3. docet, vniionem inter Christum & inter species non esse formalem, sed effectiuam & mutuum, qua Christus efficienter conseruat species separatas à subiecto, & eas quasi trahit ad se, & qua econtrà species conferunt præsentiam Christi sub illis, & ad se quasi trahunt illum. Hic tamen modus dicendi nobis non probatur: Primò, quia dicta vniio effectiua est illis impossibilis; quia si dicta effectiua illis conueniret, maxime vt instrumentis Dei, Christus autem & species nequeunt à Deo assumi vt instrumenta ad dictos effectus, quia ad eos nulla in illis agnoscitur virtus innata, quia huius nullum adest in illis indicium; nec vestigium, quia nulla in illis apparet proportio, nec preparatio accommodata ad eos effectus, & Deus pro sola sua voluntate nequit assumere rem aliquam vt instrumentum physicum, nisi ad eum effectum ad quem habet aliquam virtutem innatam, vt diximus Tractatu de Incarnatione Disputatione ix. Difficultate 17. Secundò, quia quamuis dicta vniio esset illis possibilis, tamen absque fundamento admittitur esse de facto. Tertio, quia dicta vniio effectiua non est talis qualis insinuat à Tridentino sess. 13. c. 1. dum ait, modum existendi Christi sub accidentibus esse ineffabilem; quia dicta vniio effectiua non est adeò difficilis intellectu & explicatu. Quarto, quia hæc vniio effectiua inter Christum & species non sufficeret, vt mouens species diceretur mouere Christum ad motum illarum, quia ad earum motum non moueretur Christus necessariò, sed omnino liberè ex voluntate Dei, absque exigentia aliqua specierum vt motorum, liberè assumens illas vt instrumentum, quia in ipsis nulla esset virtus ex qua necessariò oriretur motus Christi: is autem qui mouet aliquid, ad cuius motum non mouetur aliud necessariò, sed omnino liberè ex voluntate alterius, adhuc Dei, non dicitur mouere illud aliud ad motum illius; bene tamen quando ex motu vnus aliud necessariò mouetur. Et ita qui mouet magnetem, dicitur etiam mouere ferrum ad motum magnetis, quia in magnetem est virtus qua necessariò attrahit ferrum.

Valentia quaest. 75. punct. 3. docet, dictam vniionem esse formalem, non accidentalem, sed substantialem medio modo substantialem, quia Christus est sub speciebus realiter & substantialiter, vt dicitur in Tridentino sess. 13. can. 1. quod nequit fieri absque modo vnionis substantialis. Modus etiam iste dicendi, quatenus asserit, dictam vniionem formalem esse substantialem, nobis non probatur: Primò, quia modus iste vnionis est extra integritatem substantiæ Christi, quia eam supponit, ergo nequit esse substantialis. Secundò,

Secundò, quia est modus vnionis cum accidentibus prædicamentalibus; Tridentinum verò, dum ait, Christum esse sub speciebus realiter & substantialiter, solum contendit contra hæreticos, Christum esse in Eucharistia secundum suam substantiam, & non tantum tamquam in signo.

Vasquez ergo disp. 190. c. 3. & 1. part. disp. 188. num. 32. docet, dictam vnionem esse formalem, vt paulo antea diximus contra primum modum dicendi, & non esse substantialem, vt etiam nunc dicebamus contra secundum modum dicendi; sed esse accidentalem, & merito: quia vnio hæc est substantiæ Christi cum accidentibus prædicamentalibus, & extra integritatem substantiæ Christi. Est autem vnio hæc substantiæ Christi immediate tantum cum quantitate specierum, cum alijs verò accidentibus mediata, quatenus sunt in quantitate cum qua Christus est immediate vnitus, quia præter vnionem immediatam & proximam cum quantitate, non est necessaria alia vnio immediata cum alijs accidentibus.

Est etiã vnio hæc, seu modus hic vnionis Christi cum quantitate specierum, non materiae & formæ, nec vnus partis integrantis cum alia, sed est vnio quasi subiecti cum accidente; non subiecti informationis neque inhaesionis, sed adhaesionis, ratione cuius quantitas panis aut vini in Eucharistia vnitur & adhæret Christo tamquam extremo, & e contra, absque dependentia aliqua vnus ab alio. Et modus hic vnionis, non est nisi vnus, quia vnus sufficit ad saluandum prædictum modum loquendi fidelium circa mysterium Eucharistiæ, ex Scriptura & Patribus desumptum, & tantum se tenet ex parte Christi ei inhaerens, & non ex parte quantitatis, sicut de modo inhaesionis accidentis in subiecto docent communiter Philosophi; & aptius reducit ad prædicamentum Quantitatis, quam ad aliud, quia est modus vnionis Christi cum quantitate, sicut modus inhaesionis quantitatis reducit ad prædicamentum ipsius Quantitatis. Et absque dubio modus hic vnionis est diuisibilis ex parte subiecti in quo est, nempe ex parte Christi, quia alia pars huiusmodi est in manu Christi, & alia in pede ipsius, quamuis per eum modum totus Christus indiuisibiliter ad modum rei indiuisibilis vnatur quantitati, totus videlicet toti, & toti parti; & etiam est diuisibilis ex parte quantitatis cui vnitur Christum, tunc quia vnitur Christum diuersis partibus diuisibilibus quantitatis, tum etiam quia Christus alia entitate modi vnitur vni parti quantitatis, & alia entitate modi vnitur alijs parti quantitatis.

DIFFICULTAS XVII.

Utrum modus, quo Christus est sub speciebus, sit supernaturalis secundum substantiam.

Scotus. Vasquez. Scotus in 4. distinct. 10. q. 8. Vasquez 1. part. disp. 214. & communiter Scotiste docent, eum modum esse tantum naturalem quoad substantiam. Fundamentum Scoti desumitur ex doctrina generali ipsius secundum quam existimat nihil creatum esse supernaturale secundum substantiam: fundamentum verò Vasquez desumitur ab exemplo modi, quo Angelus (& idem est de ani-

ma rationali) existit totus in toto corpore cui vnitur, & totus in qualibet parte, qui est ordinis naturalis quoad substantiam; ergo etiam modus, quo substantia corporea Christi existit tota sub totis speciebus, & tota sub qualibet parte earum.

Caietanus verò quæst. 75. art. 6. Valentia pun. 3. Caietanus. & Suarez disp. 48. sect. 1. & disp. 53. sect. 3. do. Valentia. Suarez. cent, modum, quo Christus est sub speciebus, esse supernaturalem quoad substantiam, quia modus hic non solum secundum indiuiduum, sed etiam secundum speciem est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis.

Pro huius tamen resolutione supponendum est, in Christo sub speciebus duo reperiri, nempe modum vnionis (quem Scotus & non pauci negant) quo Christus est vnitus speciebus secundum se, prout abstrahunt à loco, totus totis, & totus cuiuslibet parti; & etiam Vbi ipsum, seu præsentiam localem propriam & intrinsecam (quam Scotus & plures alij admittunt) qua Christus est in loco specierum tamquam in loco, quasi definitiue totus in toto, & totus in qualibet parte.

Hoc ergo supposito, existimamus, dictum modum vnionis esse supernaturalem quoad substantiam, non verò dictam præsentiam. Ratio prioris partis est, quia dictus modus vnionis non solum secundum rationem indiuidualem, sed etiam secundum specificam est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis, ergo est supernaturalis secundum suam substantiam. Est autem supernaturalis, ex eo quod vnitur Christum cum accidentibus alienis, quia hoc est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis materialis, etiam secundum rationem specificam; non verò ex eo quod vnitur Christum indiuisibiliter, nempe totum totis speciebus, & totum cuiuslibet parti, quia substantia quanta absque modo extensionis exigit vniri indiuisibiliter. Ex quo constat ad fundamentum Vasquez quatenus huic priori parti aduerfatur. Fundamentum verò Scoti fallam continet doctrinam, vt docet Vasquez 1. part. d. 214. & 231. Ratio posterioris partis est, quia supposito modo vnionis quo Christus est vnitus speciebus, est ipsi connaturalis, & debita præsentia, quæ sit in spatio & in loco specierum, & ipsi præfens, & supposito modo vnionis, quo Christus absque modo extensionis est indiuisibiliter vnitus speciebus totus totis, & totus cuiuslibet parti, est etiam ipsi connaturalis, & debita præsentia, qua indiuisibiliter sit in spatio & in loco specierum, & ipsi præfens, totus toti spatio & loco, & totus cuiuslibet parti spatij, & loci. Præsentia ergo hæc, quamuis sit indiuisibilis modo dicto, est tamen naturalis, quia est iuxta exigentiam Christi, prout est absque modo extensionis in ordine ad locum. Ex quo constat ad rationem pro Caietano, Valentia, & Suarez, quatenus huic posteriori parti aduerfatur.

DIFFICULTAS XVIII.

Utrum existentia Christi in Eucharistia pendeat ab existentia naturali ipsius extra Eucharistiam.

Circa hanc difficultatem, partiam vel nullam inuenio inter Theologos controuersiam: quia si per existentiam naturalem Christi intelligamus non præsentiam naturalem,

sed existentiam Christi in rerum natura, conueniunt Primò, modum existendi Christi sub speciebus ita pendere ab existentia substantiali ipsius, vt de potentia Dei absoluta Christus nequeat constitui, nec permanere sub speciebus, nisi sit existens in rerum natura: quia quòd secundum suam substantiam & naturam non existit in rerum natura, nequit existere aliquo modo; quia modus essentialiter supponit id cuius est modus; quod non negauit Scotus, vt ei falsò imponit Caietanus quæst. 62. art. 2. Non negamus, de potentia Dei absoluta potuisse de nouo produci aut reproduci dum constituitur sub speciebus, quamuis non præsupponeretur antea existens in rerum natura.

Scotus.

Si tamen per existentiam naturalem Christi, intelligamus præsentiam naturalem, qua naturaliter est præsens in celo diuissibiliter; conueniunt Secundò Theologi, modum, quo Christus est sub speciebus, siue sit vnionis, siue præsentiae intrinsecæ, siue vtriusque, de potentia Dei absoluta non pendere à præsentia qua naturaliter existit præsens in celo diuissibiliter (& hoc est quod Scotus docuit in 4. dist. 10. q. 4. & 6.) quia Deus efficere potest, vt Christus tantum existat præsens in Eucharistia, & non alibi, quia in hoc nulla apparet repugnantia, quia potuit Deus à principio producere Christum in rerum natura, & eum speciebus Sacramentalibus vnire, impedita omni præsentia Christi diuissibili & indiuisibili extra Eucharistiam. Et etiã postquam produxit Christum cum præsentia diuissibili extra Eucharistiam, & eum vnuit speciebus, & fecit ipsum indiuisibiliter præsentem in loco earum, potuit, hac vnione & hac præsentia in Eucharistia retentis, destruere quamcumque aliam præsentiam Christi, tam diuissibilem quam indiuisibilem. Imò, sola vnione illa retenta, etiã potuit destruere præsentiam Christi in ipsa Eucharistia. Ergo Christus de potentia Dei absoluta potest existere in Eucharistia independenter à præsentia, etiã naturali ipsius extra Eucharistiam, imò absque præsentia ipsius in ipsa Eucharistia, cum possit esse vnitus speciebus, & non esse præsens ipsis de potentia Dei absoluta.

Conueniunt communiter Tertio, quòd Christus de attenda factò, institutione ipsius, non constitueretur de nouo in Eucharistia, si non præsupponeretur existens in rerum natura; vt si præsupponeretur à Deo ita destructus, vt non maneret in rerum natura, neque viuus neque cadaver: & quòd non perseveraret in Eucharistia, si postquam est in ea, destrueretur omni modo dicto, existens extra Eucharistiam. Et meritò: quia Christus non ponitur de nouo in Eucharistia actione de nouo productiua, neque conseruatiua ipsius, neque perseverat in Eucharistia actione conseruatiua ipsius, sed ponitur de nouo actione productiua modi vnionis ipsius cum speciebus, aut productione præsentiae localis, qua collocatur in loco specierum; aut productione vtriusque: & perseverat in Eucharistia conseruatione dicti modi vnionis, aut conseruatione dictæ præsentiae, aut conseruatione vtriusque, quæ sunt actiones superadditæ actioni, qua Christus fuit productus, & conseruatur in rerum natura. Ergo si Christus non præsupponatur existens in rerum natura ante consecrationem, ex vi consecrationis non constitueretur de nouo in Eucharistia, & si aliàs ita destruat, vt in rerum natura neque viuus, neque cadaver maneat, non perseverabit in Eucharistia.

Addimus contra Vasquez disp. 192. cap. 1. quòd si Christus secundum suam substantiam perseveret in rerum natura, quamuis nullibi præsens, dum sit existens in rerum natura, nihilominus de facto, attenda institutione ipsius, constituetur de nouo in Eucharistia ex vi consecrationis, & in Eucharistia manebit præsens, quauis alia præsentia destructa: quia absque fundamento dicitur, institutionem aliter fuisse à Christo factam, & Christum in rerum natura existentem, quamuis absque omni præsentia, non constituendum ex vi consecrationis sub speciebus, & sub illis non permanentem, si extra eas nullibi esset præsens; quia verisimilius est, præsentiam Sacramentalem Christi in Eucharistia ex vi institutionis Christi, tantum pendere ab existentia Christi in rerum natura, & non ab alia præsentia ipsius.

DISPUTATIO VI.

De his quæ conueniunt Christo prout est in Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Utrum Christus, prout existens in Eucharistia, moueatur motu locali sibi proprio & intrinseco.

CONVENIUNT Theologi, vno aut altero excepto, Christum moueri localiter ad motum specierum sub quibus est, quia eas comitatur toto tempore, quo substantia panis & vini sub illis conseruaretur: & species non moueri ad motum Christi; ac proinde Christum, prout existentem in Eucharistia, tantum moueri per accidens.

Est tamen difficultas, An motus iste localis, quo Christus per accidens mouetur ad motum specierum, sit ipsi proprius & intrinsecus, seu in ipso receptus.

Vasquez disput. 190. cap. 4. & Ochagavia quæst. 23. docent, Christum prout existentem in Eucharistia, non moueri motu locali sibi intrinseco, & recepto in ipso, sed tantum ad motum specierum, motu tantum in ipsis recepto tamquam forma extrinseca; quia præsentia localis, & consequenter motus localis qui ad eam acquirendam tendit, non conuenit nisi corpori extenso in ordine ad locum, Christus autem prout in Eucharistia, non est extensus in ordine ad locum.

Scotus verò in 4. dist. 10. quæst. 6. Ocham q. 5. Ochagavia Gabriel

Gabriel.
Maior.
Suarez.
Egidius.
Adamus.

Gabriel quæst. vnica art. 2. Maior quæst. 6. Suarez disp. 53. sect. 1. Egidius quæst. 76. art. 6. dub. 1. & Adamus quæst. 5. dub. 3. docent, Christum existentem in Eucharistia, moueri localiter motu in ipso recepto, & merito: quia Christus prout existit in Eucharistia, habet propriam & intrinsecam præsentiam localem in se ipso receptam, vt diximus Disputat. ix. Difficult. xiv. Ergo quoties species, quibus est vnitus, mouentur localiter, & acquirunt nouam præsentiam, etiam Christus mouetur localiter motu sibi proprio & in se ipso recepto, & nouam præsentiam acquirit & recipit, quamuis per accidens motu deriuato ex motu specierum, in ipsis causato ab impetu ipsis immediate impresso, ad eum modum quo anima rationalis vnita materia primæ, mouetur ad motum materia primæ.

DIFFICULTAS II.

A quo Christus existens in Eucharistia moueatur localiter.

Scotus.
Gabriel.
Maior.

Scotus in 4. dist. 10. quæst. 6. Gabriel quæst. vnica art. 2. & Maior quæst. 6. docent, Christum prout in Eucharistia, non moueri à mouente species, sed à solo Deo. Et in primis non moueri à mouente species, probatur, quia ex vna parte, qui mouet species, non imprimit immediatè Christo impetum, vt eum immediatè motueat, quia eum non tangit immediatè; neque mouet Christum mediatè, & per accidens imprimendo impetum speciebus, & eas mouendo, quia inter Christum & inter illas non est vnio & connexio aliqua; ac proinde moueri à solo Deo, qui pro sua mera libertate post consecrationem constituit Christum vbicumque sunt species.

Caietanus.
Egidius.
Suarez.
Valquez.

Caietanus verò quæst. 76. art. 6. Egidius dub. 1. Suarez disp. 53. sect. 1. & Valquez disp. 190 n. 45. docent, & merito, Christum prout existentem in Eucharistia, moueri à mouente species. Fundamentum verò huius desumitur ex communi modo loquendi fidelium, desumpto ex Scriptura & ex Patribus, secundum quem Christus prout in Eucharistia, dicitur deferri & degluti in sacerdote deferente & deglutiente species: delatio autem & deglutitio verè sunt motus locales. Id autè fieri posse declaratur: quia ex vna parte, Christus est vnitus & coniunctus physicè cum speciebus vnione & connexione formali (quamuis supernaturali) non minùs quàm anima rationalis cum materia primæ; & ex altera parte, motus quo Christus localiter mouetur, & præsentia qua fit localiter præfens in loco specierum, est naturalis secundum substantiam, vt diximus Disputat. v. Difficult. xvii. Optimè ergo intelligitur, eum qui mouet & impellit species per se impetu illis immediatè impresso, etiam per accidens & naturali consecratione mouere Christum illis physicè alligatum, non minùs quàm qui mouet per se materiam primam, per accidens naturali consecratione mouet animam rationalem.

Qui autem mouet species, nequit Christo impetum imprimere, neque ipsum per se mouere, quia Christus caret modo extensionis, ex cuius defectu nequit pati ab agente naturali, & ex cuius defectu nequit Christus sua grauitate resistere

motui per accidens deriuato ex impetu & motu specierum, causato à mouente species ipsas, quia ex illius defectu nequit in materiam externam agere.

DIFFICULTAS III.

Utrum Christus prout existens in Eucharistia, possit agere & pati actione & passione corporea transeunte.

Difficultas hæc procedit de Christo, secluso dono impassibilitatis, quo nunc gaudet in Eucharistia; & seclusa concomitantia, qua accidentia absoluta à loco determinato; qua conueniunt Christo in calo, etiam conueniunt ipsi vbicumque sit.

Ocham ergo in 4. quæst. 5. Maior dist. 10. q. 5. & Gabriel in Canonem Missæ lect. 45. lit. Q. docent, Christum prout existentem in Eucharistia, posse pati ab agente naturali externo corporeo, & in passum externum corporeum agere, actione & passione corporea transeunte (de facto tamen à Deo impediri, ne impediatur meritum fidei, qua credimus mysterium Eucharistia.) Et id quo ad actionem probabile existimat Egidius quæst. 76. art. 6. dub. 2. Opinio hæc probari potest Primò, quia vt agens corporeum agat, & vt passum corporeum patiatur, actione & passione corporea transeunte, sufficit, quòd loco coniungantur, aut quòd non distent localiter: sed Christus prout existens in Eucharistia, quamuis careat modo extensionis localis, potest tamen ita localiter coniungi agenti & passio corporeo, vt ab eo non distent localiter; ergo poterit ab agente corporeo pati, & in passum corporeum agere. Secundò, quia modus accidentarius non est necessarius agenti ad agendum, neque passio ad patiendum: sed modus extensionis, quò Christus prout existens in Eucharistia caret, est Christo accidentarius; ergo quamuis eo careat, poterit pati ab agente corporeo, & agere in passum passionem & actionem corporea transeunte.

S. Thomas verò quæst. 76. art. 7. & quæst. 71. art. 4. & Scotus in 4. dist. 10. quæst. 5. & 7. Valquez disp. 191. cap. 3. Suarez disp. 53. sect. 2. & communiter Theologi, docent, Christum prout in Eucharistia, non posse naturaliter agere in passum externum corporeum, neque pati ab agente externo corporeo, actione & passione corporea, & merito: quia ad agendum & patiendum actione & passione corporea transeunte, necessarius est contactus physicus agentis & passi, quæ corporea sunt, tamquam conditio necessaria; experientia enim constat, agens corporeum non agere in passum externum corporeum, nisi huic sit proximum & contiguum: sed Christus prout existens in Eucharistia, nequit tangere alterum corpus, & ei esse contiguum, neque tangi ab altero corpore; quia Corpori Christi deficit modus extensionis localis, qui ad contiguitatem requiritur; ergo Christus prout existens in Eucharistia, nequit in alterum agere, neque ab altero corpore pati, passione & actione corporea transeunte.

Ad primam ergo rationem aduersariorum, negamus, ad dictam actionem sufficere propinquitatem agentis corporei ad passum corporeum, absque contactu seu contiguitate. Et ad secundam

dam concedimus, modum extensionis esse in Christo accidentarium; negamus tamen, non esse necessarium agenti & passio corporeo ad dictam actionem & passionem: quia quamvis non sit necessarius agenti tamquam principium seu virtus, neque passio tamquam dispositio, requiritur tamen tamquam conditio in actu primo, ut possit esse sufficiens applicatio agentis ad passum, quae est conditio necessaria in actu secundo, & nequit esse absque dicto modo.

Addimus, ut optime Vasquez num. 11. Christum prout in Eucharistia, non posse de potentia Dei absoluta agere in passum externum corporeum, neque ab agente naturali corporeo pati; quia ex vna parte, neque Christus in dictum passum, neque dictum agens in Christum potest agere sua virtute naturali; & ex altera, neque in Christo, neque in alio dicto agente agnoscitur proportio aliqua, ut eleuari possit à Deo ad id; quia Deus nequit pro sola sua voluntate quamcumque rem ad quemcumque effectum assumere ut instrumentum. Poterit tamen Christus pati passione corporea transeunte, à Deo, & à quocumque alio agente, quod ad agendum non indiget contiguitate cum passio, quia dicta contiguitas tantum requiritur propter agens ut agat, & non propter passum ut recipiat.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum Christus prout existens in Eucharistia, possit actiones immanentes exercere.

Supponimus, Christum prout existentem in Eucharistia, exercere posse actiones intellectus, independentes à ministerio sensuum (ut visionem Dei, & intellectiones, seu actus scientiae infusa) & actus voluntatis, quia ad eos actus intellectus sequuntur; quia modus extensionis, qui in Eucharistia deficit Christo, non est ipsi necessarius ut agat in se ipso, neque ut se ipso patiat; quia tantum requiritur ut contingatur cum passio externo corporeo in quod sit acturus, & cum agente externo corporeo à quo sit passurus. Sed an etiam possit exercere actus intellectus dependentes à ministerio sensuum, constabit ex ijs quae statim dicemus circa actiones sensitivas.

Hoc supposito, circa actiones sensus, tam interni quam externi, An scilicet Christus prout existens in Eucharistia, possit eas exercere, Ocham, Maior, & Gabriel vbi supra, partem affirmatiuam tuentur: Suarez verò lect. 3. Vasquez cap. 3. Egidius art. 7. Adamus quaest. 5. dub. 5. & communiter Theologi partem negatiuam.

Nos tamen existimamus, Christum prout in Eucharistia, non posse exercere actiones sensus exterioris, bene tamen actiones sensus interioris. Ratio prioris partis est, quia sensus exterior nequit operari, nisi quando patitur ab agente aliquo externo corporeo; nempe ab obiecto à quo recipiat species: sensus autem Christi prout in Eucharistia, nequit ab illo pati, ex defectu modi extensionis in Christo, ex cuius defectu obiectum nequit sensui exteriori Christi contigui, ut in hunc agat, & producat species. Ratio posterioris partis est, quia ex vna parte, ut sensus interior sentiat, non indiget de nouo pati ab obiecto externo corporeo; quia in absentia obiecti potest species, quas ante defectum

modi extensionis in Christo potuit acquirere & retinere, & medijs illis obiectum ipsum sentire, & percipere: & ex altera parte, absque fundamento exigitur dictus modus extensionis, ut agens agat in se ipso actione immanente; quia iste tantum requiritur, ut agens contingatur passio externo corporeo, & ipsi debite applicetur. Quod autem actio sensus interioris recipienda sit indiuisibiliter in Christo, non obstat, ut in ipso recipi possit etiam ab agente naturali: quia modus iste est connaturalis accidenti recipiendo, & subiecto recepturo, quando subiecto deficit dictus modus extensionis, praesertim cum iste modus indiuisibiliter existendi non sit posituus, sed quid negatiuum, carentia videlicet extensionis in ordine ad locum.

Et ob dictam rationem Christus, prout in Eucharistia, possit naturaliter moueri motu locali, proportionato praesentiae connaturali corpori existenti absque modo extensionis: de facto tamen obstat, quod Christus praesupponatur in caelo quod deserturus non est, & mobile nequeat naturaliter moueri ad nouum locum, nisi deferendo antiquum.

Ex dictis constat, Christum prout in Eucharistia, posse exercere quascumque actiones intellectus, dependentes à ministerio sensus interioris (& consequenter, actus omnes voluntatis qui ad eas actiones sequuntur) si alias in ipso sensu sine species sensibiles, ut esse possunt. Imò de facto species sensibiles, tam sensus exterioris quam interioris, quae sunt & acquiruntur in Christo prout in caelo etiam sunt, & acquiruntur in Christo prout in Eucharistia, iuxta ea quae dicemus Difficul. vi. Vnde etiam prout in Eucharistia, poterit Christus exercere actiones sensus exterioris, medijs specibus, deriuatiue connaturali consecutione acquisitis à Christo prout in Eucharistia, ex eo quod ab ipso acquirantur in caelo. quod non negamus in nostra Conclusionem, sed tantum quod possit illas exercere medijs speciebus acquisitis primario, & directe à Christo prout in Eucharistia; ita ut quamvis tantum esset in Eucharistia, & non in caelo, possit illas acquirere, & sensationes exteriores exercere, quod verè contingit circa sensationem interiorum; quia potest in Eucharistia speciem sensus interioris antea ab ipso diuisibiliter existente acquisitam retinere, & media ea sensationem elicere.

Addimus, ut optime Suarez, Egidius, & Adamus, Christum prout in Eucharistia, posse de potentia Dei absoluta actiones sensuum exteriorum exercere, & etiam interiorum, quamvis in his non sint retentae species; quia posita specie sensibili, in illis operari possunt: species autem possunt à solo Deo sensibus exterioribus & interioribus imprimi & infundi.

DIFFICULTAS V.

Vtrum Christus prout existens in Eucharistia, possit videri oculo corporeo.

Primo est difficultas, An possit naturaliter videri.

Ocham in 4. quaest. 5. art. 3. Maior dist. 10. q. 5. & Gabriel lect. 45. lit. P. docent, Christum prout in Eucharistia, posse naturaliter videri oculo corporeo (de facto tamen à Deo impediti, ut mysterium Eucharistiae occultetur) quia Christus prout

Ocham.
Maior.
Gabriel.
Suarez.
Vasquez.
Egidius.
Adamus.

in Eucharistia, verè est coloratus, & præsens in loco specierum; ergo poterit species sui in oculum immittere, & consequenter poterit videri.

S. Thomas. S. Thomas verò in 4. dist. 1. art. 4. quæstione. 1. Scotus quæst. 9. Suarez disp. 53. sect. 3. Valquez disp. 191. cap. 1. Adamus quæst. 5. dub. 5. & communiter Theologi docent, Christum prout in Eucharistia, non posse naturaliter videri, & meritò: Primò, quia Christus, aut color ipsius, absque modo extensionis existens, nequit producere speciem sui in oculo, quia ei nequit contiguari. Secundò, quia Christus, aut color ipsius, nequit esse obiectum potentie visivæ, quia potentia cogitativa, quæ nobilior est quocumque sensu externo, ut pote valens confingere & percipere plura quæ sensu externo non percipiuntur, nequit confingere aliquid inextensum & indivisibile, & illud cogitare.

Quod si ad hanc secundam rationem respondeas, ideò cogitativam non posse percipere & cogitare quod indivisibiliter existit, quia nulla ex speciebus, quibus vititur, repræsentat rem absq; modo extensionis, & absque figura, non verò quia ipsi deficit virtus naturalis ad id: contra hanc responsionem est, quòd cogitativa habet vim ad utendum specie, v. g. auri, absque extensione & figura auri, coniungendo sua cogitatione aurum cum extensione & figura montis, quæ per aliam speciem repræsentatur, ergo si haberet vim cogitandi quod inextensum & indivisibile est, posset optimè vii specie auri, ad cogitandum colorem illius absque extensione & figura aliqua.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, non sufficere, Christum esse coloratum, & præsentem, ut immitat speciem sui in oculum; quia ad hoc requiritur in Christo modus extensionis, absq; quo nequit oculo contiguari: & quamvis posset speciem sui immittere, non sufficeret, ut posset videri, ob defectum modi extensionis, absque quo non est obiectum sensibus proportionatum.

Secundò est difficultas, An Christus prout in Eucharistia, possit de potentia Dei absoluta videri.

Alexand. Alexander 4. par. q. 10. memb. 7. art. 3. Scotus in 4. dist. 10. quæst. 9. Scotus quæst. 1. art. 7. Valquez c. 2. & Egidius art. 7. partem affirmatiuam tuentur, quia in ea nulla apparet repugnantia.

Richardus. Richardus verò in 4. distinct. 10. art. 5. quæst. 2. Paludanus quæst. 4. art. 1. Capreolus quæst. 4. art. 3. ad 6. contra 1. conclus. & Suarez sect. 4. partem negatiuam tradunt, & meritò: quia potentia visiva nequit sua virtute naturali ferri in obiectum absq; modo extensionis, neque in ea est virtus aliqua innata ad id, quia nullum indicium neque vestigium illius in illa apparet, ergo nequit à Deo ad id eleuari.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum ea, quæ Christus acquirit, & ipsi imprimuntur extra Eucharistiam, committentur naturaliter ipsum in Eucharistia.

Conueniunt Primò Theologi, præsentiam localem, quæ Christo & cuiusque corpori imprimitur in vno loco, non imprimi ipsi in alio; quia præsentia localis ita immobiliter respicit spatium cui adest, ut extra ipsum non perseveret ca-

dem. Et idem ob eandem rationem docent de motu locali, de quiete, & sessione, & de statione, & de alijs, quæ essentialiter respiciunt præsentiam localem determinatam.

Conueniunt Secundò, formas, siue substantiales siue accidentales, quæ essentialiter non respiciunt præsentiam & locum determinatum, quæ Christo imprimuntur in vno loco, v. g. in caelo, etiam imprimi ipsi in alijs locis in quibus est Sacramentaliter. Quamvis non desint, qui id uegent de aliquibus formis, sed absque sufficienti fundamento.

Est tamen difficultas, An id fiat naturaliter, an supernaturaliter pro mera voluntate Dei.

Maiores in 4. dist. 10. quæst. 4. Suarez disp. 48. sect. 6. & Egidius (quamuis obscure) quæst. 76. art. 4. dubio vnicò, docent id fieri supernaturaliter pro mera voluntate Dei, & non naturaliter, quia calor v. g. qui ab agente naturali imprimitur corpori existenti Toleti, nequit ab eo agente illi imprimi Romæ, quia agens illud nequit transmittere suum effectum, v. g. calorem, ultra spheram & terminum sibi naturaliter præfixum. Et si corpus existens Toleti fiat maius per additionem substantiæ & quantitatis, ut si aqua infundatur alia pars aquæ; non fit maius necessariò & ex natura rei, existens Romæ: quia ad eam accretionem Romæ faciendam requiritur motus localis substantiæ & quantitatis additæ, quo tendat & transferatur in Curiam Romanam, qui nequit naturaliter fieri. Et corpus, quod corrumpitur in vno loco, non necessariò & ex natura rei corrumpitur in alio; quia corruptio corporis prouenit vel ex diuisione continui, vel ex aluuratione aliqua: quæuis autem harum fieri potest ab agente naturali in vno loco, & potest non fieri in alio. Excepit tamen Suarez actiones vitales immanentes, non pendentes ab obiecto localiter applicato, quales sunt actiones sensus interioris, & intellectus, & virtutis appetitus, quia verisimile existimat, actiones has rei in vno loco impressas, eam in quouis alio naturaliter comitari.

Scotus verò in 4. dist. 10. quæst. 2. & 6. Gabriel lect. 46. lit. F. Valquez disp. 192. & Conimbrienses 4. Phys. cap. 5. quæst. 5. art. 2. docent, dictas formas & mutationes vitales conuenientes Christo (& idem est de conuenientibus cuiusque alij corpori) independenter à loco determinato, comitari Christum naturaliter, vbicumque existat; & meritò: quia quæcumque formæ & mutationes independentes à loco determinato, vniuntur physice subiecto secundum se, prout abstrahit à loco, & ei secundum se, prout à loco abstrahit, alligantur: ergo vbicumque fuerit dictum subiectum secundum se, erit etiam, naturali consecutione, forma illi secundum se physice vnita & alligata, ex eo enim forma aliqua producitur aut introducitur in hoc loco, & nõ in alio, quia subiectum, cui vnitur, est in eo loco, & non in alio; & ex eo forma aliqua existens in subiecto mouetur ad motum subiecti, & ad eundem locum trahitur, quia est vnita illi subiecto. Ergo eo ipso, quòd vnum vnitur physice alteri, secundum se constituitur, vbi est illud cui vnitur, quamuis in pluribus locis existat. Quod maximè confirmat Tridentinum sess. 13. Tridentin. cap. 3. dum ex vnione & connexionem aliquorum cum Corpore & Sanguine Christi existentibus in Eucharistia, infert, illa aliqua etiam esse in Eucharistia per concomitantiam.

Forma ergo, & mutatio, quæ vnitur Christo existenti in celo, etiam comitatur ipsum, & naturaliter, in Eucharistia, siue id fiat proximè ab agente naturali vniente formam aut mutationem Christo, si aliàs verum est, quòd ab agente naturali generaliter produciatur proximè præsentia, quod potest fieri ab agente naturali in Christo secundario, & deriuatiuè, & naturali consecutione ratione dictæ vnionis quam facit; quamuis aliàs primariò & directè non possit agere in Christum existentem in Eucharistia, neque duas præsentias eiusdem rei simul producere: siue id fiat à solo Deo (si agens naturale non possit) ad exigentiam tamen dictæ vnionis factæ ab agente naturali (ad eum modum, quo solus Deus naturaliter creat animam rationalem, quia eam creat ad exigentiam dispositionum, quas agens naturale induxit in materiam primam) quia vnio illa formæ aut mutationis cum Christo exigit, vt id fiat ab eo agente, à quo fieri possit: siue id proximè fiat (vt nos credimus) ab ipsa forma vel mutatione, quæ ab agente naturali vnitur Christo, quia ex se ipsa per simplicem emanationem, & naturalem consecutionem oritur & pullulat. Quia credimus generaliter, præsentias, quæ non fiunt per motum localem (quales sunt illæ, quibus res fiunt præsentès quando producuntur, & fiunt præsentès locis, in quibus sunt materiæ primæ quibus vniantur proximè aut remotè) proximè oriri & pullulare ex ipsis rebus quæ fiunt præsentès; sicut etiam credimus, substantiam & proprietates naturæ ex ipsa natura proximè oriri. Quod etiam credimus contingere præsentis rerum, quibus inhæret vel imprimitur proximè impulsus (saltem primariò & directè) vt moueantur: sed dicuntur moueri ad motum alterius, vt sunt præsentia aliorum accidentium à quantitate, imò & substantiæ corporalis, quia ista omnino per accidens mouentur ad motum quantitatis, cui proximè inhæret & imprimitur impulsus. Neque difficile existimamus, ex eadem re duas præsentias simul oriri, naturali consecutione, ad vnionem illius cum subiecto existente in duobus locis.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, dicendo ad primam partem, calorè ab agente naturali impressum corpori existenti Toleti, etiam naturaliter comitari idem corpus existens Romæ, & id fieri vno ex prædictis modis: quamuis verius credamus, fieri proximè ab ipso calore impresso ratione vnionis cum ipso subiecto, & remotè ab agente naturali vniente calorem eum subiecto, quatenus causauit vnionem, ratione cuius naturali consecutione & deriuatiuè calor etiam fit præsens Romæ ultra spheram, ultra quam agens illud non potest proximè & directè operari. Et eodem modo ad secundam partem dicimus, corpus, quod Toleti fit maius additione substantiæ & quantitatis Toleti facta, etiam fieri maius Romæ ratione vnionis substantiæ & quantitatis additæ cum substantia & quantitate corporis, absque motu locali substantiæ & quantitatis additæ, quo tendat Romam; sed sola simplici emanatione alterius præsentia substantiæ & quantitatis additæ, ortæ in Curia Romana ex ipsa substantia, & quantitate addita. Et ad tertiam partem negamus, corpus, quod in vno loco substantialiter corrumpitur, v. g. corpus Petri non corrumpi in alio, quamuis fiat ab agente naturali, & quamuis actio præuia, à qua provenit corruptio, non imprimeretur corpori in alio loco, quia anima,

v. g. quæ aufertur à materia prima Petri, secundum se in nullo alio loco reperiri potest nisi in illa materia. Addimus, corpus, quod in vno loco substantialiter corrumpitur, per separationem videlicet substantialem formæ à materia secundum se: quia si corruptio non sit substantialis (vt quando fit per ablationem vnus præsentia formæ, aut modi vnionis formæ cum materia in aliquo loco, vt fieri potest, quamuis à solo Deo) non eo ipso, quod corpus corrumpitur in vno loco, corrumpitur in alio, vt patet ex dictis Disputat. v. Difficult. xiiii. quia tunc non destruitur altera præsentia, quæ forma & vnio sunt cum materia prima in alio loco, quod nobis non aduersatur; quia corruptio hæc respicit locum determinatum; forma autem, & mutatio quæ locum determinatum respicit, impressa subiecto in vno loco, non comitatur subiectum in alio loco existens, vt supra diximus.

DIFFICULTAS VII.

Quæ predicata attribuantur Christo ratione specierum.

Conueniunt cõmuniter Theologi, predicata accidentalitè speciebus conuenientia, denotantia motum localem aut existentiam in loco, vt & propriè & absque figura attribui Christo, vt moueri localiter, & esse hic aut illic; vel, quia etiam ipsi Christo conueniunt intrinsecè, vt nos supra diximus; vel saltem, quia conueniunt extrinsecè, ex eo quod est physicè vnitus & alligatus speciebus.

Est tamen difficultas, an etiam reliqua predicata accidentalitè, non denotantia motum, neque existentiam in loco, conuenientia speciebus, attribuantur Christo.

Claudius Sanctes Reper. 5. de Eucharistia, c. 5. affirmat, quia predicata plura accidentalitè conuenientia speciebus, attribuantur Christo in Eucharistia ratione vnionis Christi cum ipsis speciebus, ergo omnia debent attribui, quia omnium eadem est ratio.

Vasquez verò disp. 193. cap. 2. negat, & merito; quia quamuis species calefiant, aut alio modo alterentur aut corrumpantur, Christus tamen non dicitur calefieri, neque alio modo alterari neque corrumpi, quia predicata hæc, & generaliter alia quæ non referuntur ad aliquem sensum, exceptis quæ denotant motum localem aut præsentiam in loco, non attribuantur secundum communem vsum alicui per extrinsecam denominationem, neque per deriuationem ex altero.

Addimus, predicata conuenientia speciebus, quæ non referuntur ad aliquem sensum non attribui Christo; quia quæ ad sensum referuntur, vt videri, tangi, contractari, dentibus atteri, & gustari, etiam attribuantur Christo, quia Christus est sub speciebus quasi sub quodam tegumento: operationes autem sensuum nõ tantum dicuntur verificari circa sensibilia per se, sed circa substantiam, quæ est subiectum immediatè quantitatis, & mediatum aliorum accidentium, ob quod dicitur sensibilis per accidens; sed etiam dicuntur verificari circa substantiam quæ continetur aut contingitur subiecto ipso sensibilibus per se. & ita, qui tangit aut videt vestem, etiam dicitur tangere aut videre hominem vestitum contactum veste ipsa.

Dicitur

Dicitur etiā Christus manducari, quando manducantur species, quia manducare includit cibum dentibus atterere, & motum localem traiectionis cibi ad stomachum, ex quibus, iuxta ea quae dicta sunt, dentibus atteri potest Christo attribui, ratione specierum, & motus traiectionis etiam ratione sui, quamvis derivatiuè ex traiectione specierum.

Deinde Christus dicitur frangi in Eucharistia, quando franguntur species, non quia verè in partes frangatur & diuidatur, sed quia frangitur & diuiditur quoad existentiam in Sacramento, quia existens antea in vno Sacramento, post fractionem specierum existit in diuersis Sacramentis.

Tandem Christus dicitur misceri, quando miscentur species Sanguinis & Corporis (quamuis non corrumpatur, neque verè diuidatur, sicut etiam grana diuersi generis frumenti absque corruptione & diuisione dicuntur misceri) quia ea mixtione Corpus Christi constituitur intra species Sanguinis, & vnde quaque Sanguine circumdatur.

Est tamen discrimen inter dicta praedicata, quae Christo attribuantur ratione specierum, quòd fractio & mixtio attribuantur Christo propriè absque figura, & etiam ratione sui, & intrinsecè, sicut praedicata denotant motum & praesentiam in loco; praedicata verò quae ad sensum referuntur, quamuis verè attribuantur Christo, non tamen propriè, sed impropiè & figuratè, & tantum ratione specierum per figuram Metonymiam, quia Christo attribuantur tantum ratione specierum ipsum continentium, seu occultantium.

Ad rationem ergo in oppositum constat, non omnium praedicatorum; quae conueniunt speciebus, esse eandem rationem, ut Christo attribuantur.

DIFFICULTAS VIII.

Vtrum aliquando in Eucharistia videatur vera Caro & verus Sanguis Christi in se ipsis.

Supponimus, in Eucharistia aliquando apparuisse Carnem & Sanguinem Christi, ut affirmant Paschasius lib. de Corpore & Sanguine Christi, cap. 54. Guimundus lib. 3. de Sacram. Corporis & Sanguinis Christi, & plures alij: & apparitiones has fieri posse duobus modis; vno modo, solius visus aut medij immutatione, ita ut in ipsis speciebus verè non sit quod in eis apparet, sed tantum ob oculos versetur, quod Deus efficere potest, producendo in visu speciem visibilem representantem Carnem & Sanguinem, seu eorum partem, & colores, ut existentes & praesentes diuisibiliter in Eucharistia, quamuis re ipsa non sint eo modo existentes & praesentes: altero modo fieri posse, facta immutatione in speciebus accipientibus figuram & colorem vel carnis vel sanguinis, & hoc posteriori modo fieri, quoties sic apparent omnibus, praesertim si diu sic appareant; quoties verò species non apparent omnibus eodem modo, fieri modo priori.

Hoc ergo supposito, conueniunt Theologi, quoties dictae apparitiones fiunt priori modo, immutatione videlicet solius visus vel medij, & non ipsarum specierum, tunc non videri veram Carnem neque verum Sanguinem Christi in propria specie & in se ipsis; quia id quod tunc apparet, non est

verè in obiecto, neque in speciebus Sacramentalibus, sed tantum apparet ob immutationem visus vel medij.

Est tamen difficultas, An quoties apparitiones fiunt posteriori modo, tunc videantur Caro & Sanguis Christi in propria specie & figura, & in se ipsis.

Alexander 4. par. quaest. 11. num. 2. art. 4. Gabriel lect. 51. lit. E. & Palatius dist. 10. disp. vlt. partem affirmatiuam tuerentur, quia ex vna parte id est possibile, & ex altera id est maximè conueniens, ad confirmandam veritatem praesentiae Christi in Eucharistia.

S. Thomas verò, & Vasquez quaest. 76. art. 81. S. Thomas Adamus q. 5. dub. 3. & communiter Theologi partem negatiuam tradunt, & merito: quia in primis tunc non videtur vera Caro Christi, neque verus Sanguis Christi prout existit in Eucharistia, quia in ea existit indiuisibiliter, & tunc apparet diuisibilis. Deinde non videtur vera Caro neque verus Sanguis Christi modo diuisibili, quia quamuis hoc sit possibile, si incipiat constitui in Eucharistia modo diuisibili, siue deserendo locum caeli, siue multiplicata praesentia circumscriptiua & diuisibili Christi, id tamen est indecens, quia facile posset tangi & contrectari ab hominibus. Cui maximè fauet, quòd quando sic apparet per multum tempus, diurnitate ipsa color Carnis & Sanguinis marcescit, quod non contingit colori verae Carnis & veri Sanguinis Christi: apparet autem tunc Caro & Sanguis Christi ratione effigiei carnis & sanguinis, quam Deus format in speciebus, quantum ad figuram & colorem. Et quamuis in his apparitionibus simplices decipiantur, in eo tamen nullum reperitur mendacium, quia non fiunt à Deo intentione decipiendi, sed significandi Christum esse sub speciebus.

Et quod dictum est de Carne & Sanguine Christi, nempe quòd neque in apparitionibus posteriori modo factis videantur in se ipsis, etiam dicendum est (quiquid Aegidius dicat) de puero aut viro Iesv sic apparente, ob rationem dictam.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum quando apparet Caro aut Sanguis in speciebus, maneat Christus Sacramentaliter sub illis.

Conueniunt Theologi, quando caro, aut sanguis, aut puer apparet in speciebus, non immutatione specierum, sed tantum immutatione visus aut medij, tunc manere Christum sub speciebus: quia tunc species secundum se manent in eodem statu, ac proinde tunc Christus eodem modo crit sub illis, ac erat antea.

Est tamen difficultas, An quando dictae apparitiones fiunt immutatione specierum, tunc maneat Christus Sacramentaliter sub illis.

Durandus in 4. dist. 10. quaest. 4. docet, Christum tunc non manere Sacramentaliter sub speciebus, quia sub ipsis sic mutatis non maneret substantia panis neque vini, quia sub accidentibus Carnis nequit manere substantia panis, in cuius locum successit Corpus Christi; & sub accidentibus Sanguinis nequit manere substantia vini, in cuius locum successit Sanguis Christi.

S. Thomas

S. Thomas & Vasquez quæst. 76. art. 8. Sorus in 4. dist. 10. quæst. 1. art. 8. & communiter Thomista docent, tunc Christum manere sub speciebus, si maneat eadem quantitas; quia quamdiu eadem quantitas manet, etiam maneret substantia panis & vini.

Palatius. Palatius verò dist. 10. disput. vlt. Henriquez lib. 9. cap. 28. Adamus quæst. 5. dub. 5. & Suarez disp. 55. sect. 3. docent, quoties in his apparitionibus fit tanta mutatio in speciebus, ut sub eis non conseruaretur substantia panis aut vini, ut contingere potest, quamuis maneat eadem numero quantitas, tunc sub illis non manere Christum; & quoties in speciebus non fit tanta mutatio, ut sub illis non desineret substantia panis aut vini, tunc sub illis manere Christum; & merito: quia Christus succedit sub speciebus ipsi substantia panis aut vini in locum illius, ergo quoties sub illis non conseruaretur substantia panis aut vini, non permanet Christus sub illis; & quoties conseruaretur, permanet.

Addimus, ut contingere potest, quamuis maneat eadem numero quantitas, quia quantitas non est dispositio sufficiens ad conseruandam substantiam panis & vini, sed necessaria sunt alia accidentia, quæ possunt deficere, quamuis quantitas non deficiat.

Addimus contra Durandum, in dictis apparitionibus posse species ita immutari quoad figuram & colorem, ut appareant puer aut sanguis, absque eo quod sub illis corrumpatur substantia panis & vini, quamuis adesset (ac proinde species posse sic immutari quoad figuram & colorem, perseuerante Christo sub illis) quia possunt sic immutari à Deo, absque eo quod dissoluatur temperamentum primatum qualitarum sufficiens ad conseruandam substantiam panis & vini, si adesset: & credimus, de facto regulariter ita fieri immutationem specierum quoad figuram & colorem, ut sub ipsis sic immutatis & apparentibus perseueraret substantia panis & vini, & perseueret Christus, quousque diurnitate temporis contingat species ipsas corrumpi, quia id est maximè conueniens fini, quem Deus regulariter medijs eis apparitionibus intendit: quia vel sunt à Deo ad significandam præsentiam Christi sub speciebus, cui fini magis congruit, quod sub illis perseueret, vel sunt ad solatium alicuius iusti, & huic fini etiam magis congruit quod perseueret, quia sic solatium erit magis solidum. Quod si aliquando fini,

qui creditur à Deo intendi, magis congruat, immutationem specierum ita fieri, ut sub ipsis sic immutatis non perseueraret substantia panis aut vini, & non perseueret Christus, ut quando species sic apparent in punitionem illius qui eas intendit indigne suscipere, tunc credendum est sub eis non perseuerare Christum, si illa: permanenter sic appareant.

Nihilominus species illa: sic apparentes, siue credatur sub illis Christus perseuerare, siue credatur non perseuerare, adorandæ & venerandæ sunt: quia si credatur sub illis perseuerare, adorandæ sunt tamquam re ipsa continentes seu occultantes Christum; si verò credatur non perseuerare sub illis, adorandæ & venerandæ sunt, tamquàm signum & vestigium Christi.

Quoad esum verò & consumptionem specierum sic apparentium expediens est, illas non consumere (nisi redeant ad pristinam formam) ut docent communiter Theologi, quia tunc non sunt sub forma cibi aut potus humani sub qua Christus voluit sumi, sed eas seruare ob æstimationem tanti miraculi, & ob maiorem reuerentiam huius Sacramenti. Et hoc consuevit in Ecclesia fieri: nihilominus si quis non horreat sumptionem specierum sic apparentium, non video eum prohiberi.

Sed quæres, Quid facturus est Sacerdos, si post consecrationem ante sumptionem, contingat aut species panis, aut species vini, aut ambas sic immutari & apparere. Respondemus, species non immutatas, si aliqua non sunt immutata, sumendas esse à Sacerdote, quia Sacerdos tenetur præcepto diuino Sacramentum ab ipso confectum sumere, quantum possit; species verò immutatas, siue ambas siue alteras, & non redeunt ad pristinam speciem, non esse ex obligatione & necessitate sumendas, quia non sunt sub forma cibi & potus humani, sub qua sola Christus præcepit sumi, necque esse necessarium nouam materiam cõlectare, etiam si ambæ species sic immutatae sint, & permaneant, ut contra Antoninũ docent communiter Theologi, tum quia id non est necessarium ad perfectionem prioris sacrificij, quia absque sumptione, & ante ipsam, sacrificium est perfectum, tum quia, quamuis absque sumptione non esset perfectum, confectione nouæ materiæ, & sumptione ipsius, non perficeretur sacrificium illud prius, quia consecratione nouæ materiæ fieret nouum sacrificium, & eius sumptione perficeretur nouum istud, & non illud prius.

DISPUTATIO VII.

De accidentibus panis & vini remanentibus in Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Quæ accidentia panis & vini remaneant in Eucharistia post consecrationem.

ONVENIUNT Primò Catholici, in Eucharistia post conuersionem panis & vini in Corpus & in Sanguinem Christi factam media consecratione, manere accidentia sensibilia panis & vini, (id est, quæ à sensibus præcipiuntur) nempe quantitatem, ca-

lorem, frigiditatem, siccitatem, humiditatem, colorem, odorem, & saporem: quia præterquam quod experientia constat, dicta accidentia post consecrationem manere, definitum est in Concilio Lateranensi cap. 1. & ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & in Tridentino sess. 13. can. 2. in Eucharistia manere species panis & vini. Nomine autem specierum ad minus accidentia sensibilia intelliguntur.

Conueniunt Secundò Theologi, non solum accidentia sensibilia panis & vini in Eucharistia manere, sed etiam omnia alia accidentia, quamuis sensibus occulta, quæ separata à substantia possunt conser-

conferuari, & merito: quia in pane & vino nulla alia accidentia reperiuntur, nisi quantitas, qualitates primae, & qualitates secundae, quae ex temperamento primarum naturaliter & necessario oriuntur, & relationes, quae ex dictis accidentibus, & ex substantia ipsa confluntur, quia nullo fundamento possunt alia accidentia assignari. Negari autem non potest, in Eucharistia manere quantitatem & primas qualitates panis & vini; ergo etiam remaneant reliqua alia supradicta accidentia panis & vini, exceptis relationibus & substantia panis & vini pendens: quia reliqua alia ex quantitate, & ex primis qualitatibus naturaliter & necessario oriuntur, & independentem ab influxu aliquo substantiae in ipsa accidentia, conseruantur in quantitate.

Sed quamuis Theologi conueniant in eo, quod reliqua accidentia panis & vini praeter sensibilia, exceptis relationibus dictis, maneat in Eucharistia, id tamen neque est definitum, neque certum. Et in primis id non est definitum, quia tantum definitum est, species panis & vini in Eucharistia manere: nomine autem specierum tantum intelliguntur accidentia sensibilia, quia haec sola dici possunt species, cum sola ipsa sint quasi simulachrum & figura substantiae ipsam sensibus demonstrans. Nihilominus Tridentinum, dum can. 2. definit fieri conuersionem totius substantiae panis & vini, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini, non definit tantum manere accidentia sensibilia panis & vini, quia particula illa exclusiua *dumtaxat* non fuit addita ad excludendam alia accidentia praeter sensibilia, sed ad excludendam substantiam panis & vini, cuius immediatè fecerat mentionem, & quam implicite excluserat, dum dixit fieri conuersionem totius substantiae panis & vini. Deinde id non est certum, quia nullo firmo & certo fundamento constat; quia non est satis certum, in pane & vino, praeter accidentia sensibilia, & ea quae ex his necessario oriuntur, non esse alia accidentia materialia: & quamuis esset certum non esse alia, tamen non est certum, accidentia materialia inherere quantitati immediatè, & absque influxu aliquo substantiae in ipsa; ac proinde nequit esse certum, omnia accidentia panis & vini remanere in Eucharistia post destructionem substantiae panis & vini, à qua forsàn naturaliter dependent, quia non est certum, manere accidentia quae non experimur esse praeter sensibilia, quamuis alias naturaliter & necessario oriuntur ex dicta substantia, hac deficiente.

DIFFICULTAS II.

Utrum quantitas panis & vini in Eucharistia existat per se positiuè.

Conueniunt Catholici, quantitatem panis & vini in Eucharistia manere per se absque subiecto, quia nihil est in quo esse, aut cui inherere possit; & oppositum est damnatum in Concilio Constantensi sess. 8. Ex quo constat, quantitatem panis & vini in Eucharistia conseruari à Deo actione distincta ab illa, qua antea in proprio subiecto conseruabatur, quia actio, qua antea conseruabatur, non erat creatiua, sed eductiua, dependens à subiecto ad minus tamquam à causa materiali, qua conseruabatur dependenter ab ipso subiecto;

actio uero, qua in Eucharistia conseruatur, non est eductiua, sed creatiua, non dependens à subiecto, qua quantitas independentem ab illo conseruatur. vnde actio haec distincta est ex natura rei ab ipsa quantitate, sicut & eductiua; quia sicut quantitas modò est absque eductiua, etiam antea fuit absque creatiua. Separatio autem realis vnus ab altero, indicium est distinctionis ex natura rei inter illa.

Est tamen difficultas, An praeter hanc actionem creatiuam, qua nunc quantitas panis & vini in Eucharistia à Deo extra subiectum & per se conseruatur, gaudeat modo aliquo positiuo perfectatis, an tantum dicatur esse per se negatiuè sola euentia existendi in subiecto, absque aliquo modo positiuo perfectatis superaddito.

Supponimus autem contra nonnullos, modum perfectatis positiuum (qui non posset esse substantialis, sed accidentalis, & quia esset extra integritatem substantiae, & quia esset modificans accidens) esse possibilem quantitati de potentia Dei absoluta, quia in hoc nulla apparet repugnantia & contradictio: quia quamuis modus iste non possit esse in substantia, tamquam in subiecto remoto, & ipsi accedere, quia tantum potest conuenire accidenti existenti extra substantiam, id tamen non est necessarium ad rationem accidentis modalis, neque ad rationem accidentis in fieri, ut creationis accidentis (sicut neque est necessarium ad modum substantialem, quod possit per se existere) sed sufficit quòd sit modus; aut fieri accidentis, quod potest esse in substantia. Praedictus ergo modus accidentalis positiuus perfectatis est possibilis quantitati, & cuiusque alij accidenti, sicut substantia totali est possibilis modus existendi in alieno supposito, quamuis ei non sit possibilis modus inherentiæ in alio tamquam in subiecto, quia substantia totalis nequit fieri informans subiectum, & ab ipso dependens.

Est ergo difficultas, An modus iste perfectatis positiuus accidentalis, quem dicimus esse possibilem quantitati, conueniat de facto quantitati panis & vini existenti in Eucharistia.

Vasquez disp. 194. cap. 2. Suarez disp. 56. sect. 2. Valentia disp. 6. quaest. 5. & Egidius quaest. 77. art. 1. dub. 2. docent, quantitatem panis & vini in Eucharistia existere per se modo positiuo perfectatis illi superaddito: quia ut substantia existat per se absque subiecto, indiget modo positiuo perfectatis superaddito, ergo etiam quantitas, ut existat per se absque subiecto instar substantiae. Et confirmatur, quia existentia substantiae absque modo perfectatis superaddito, non sufficit ut substantia existat per se; ergo existentia accidentis absque modo perfectatis superaddito multò minus sufficit, ut accidens existat per se.

Scotus uero in 4. dist. 12. quaest. 1. & 6. Ledesma 1. par. 4. q. 18. art. 2. Bellarminus 3. de Eucharistia c. 24. & Valentia q. 5. p. 1. docent, quantitatem panis & vini in Eucharistia existere per se, non positiuè modo aliquo perfectatis superaddito, sed negatiuè, ex eo scilicet quod existit in rerum natura absque subiecto; & merito: quia dictus modus positiuus non est necessarius quantitati, ergo non est admittendus. Consequentia patet, quia absque necessitate non est admittendum nouum miraculum, sine quo dictus modus esse non potest. Antecedens autem probatur, quia in primis non est necessarius, ut accidens existat in rerum natura, quia accidens

Scotus.
Ledesma.
Bellarminus.
Valentia.

de potentia Dei absoluta existere potest in rerum natura absque modo inhaesionis quo inhaereat subiecto, & absque modo perfectitatis in peraddito, quia in hoc nulla inuoluitur repugnantia & contradictio, sicut etiam substantia de potentia Dei absoluta potest existere in rerum natura absque substantia propria, & absque aliena, ut diximus Tractatu de Incarnat. Disput. iv. Difficult. vii. Et declaratur: quia ex vna parte quantitas est prior modo inhaesionis, & modo perfectitatis, & ex altera parte isti duo modi non opponuntur contradictorie, quia ambo sunt positivi, ac proinde inter eos reperitur medium, nempe negatio vtriusque: quia quamuis modo inhaesionis seu existentiae in subiecto immediate opponatur non existere in subiecto, non tamen modus existendi per se positivus: & quamuis modo existendi per se positivus immediate opponatur non existere per se positivus, non tamen existere in subiecto; ergo non repugnat, quantitatem existere per se negativus absque modo existendi in subiecto, & absque modo positivus existendi per se. Deinde dictus modus positivus perfectitatis non est alio modo necessarius quantitati, quia non est necessarius ad salvanda reliqua alia, quae sunt necessarii concedenda in Eucharistia, nec aliquid eorum, quia nullum ex eis poterit assignari ad quod salvandum sit necessarius, quia ad quodcumque ex illis sufficit quantitati, non existere in subiecto, seu negatio existendi in illo, ut discurrenti per omnia necessaria, facile patebit ex dictis, & ex dicendis.

Ad rationem ergo aduersariorum à simili desumptam respondemus, substantiam indigere modo positivus perfectitatis, non ut existat per se, quia de potentia Dei absoluta existere potest per se negativus; sed ut existat per se modo sibi connaturali, quia modus hic est connaturalis & debitus substantiae: accidens verò non indigere eo modo positivus perfectitatis, ut existat per se modo sibi connaturali, neque eo ad id indigere potest, quia modus iste perfectitatis, qui accidenti tribueretur, quamuis esset accidentalis (imò non posset non esse talis) nequit esse accidenti connaturalis, quia potius esset illi supernaturalis, quia modus iste non solum secundum suam rationem individualement, sed etiam secundum suam rationem specificam est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis. Et ad confirmationem respondemus, quòd sicut existentia substantiae absque modo positivus perfectitatis non sufficit, ut substantia existat per se connaturaliter, & sufficit ut existat in rerum natura, & per se negativus; ita etiam existentia accidentis absque modo positivus perfectitatis sufficit, ut accidens existat in rerum natura, & per se negativus.

Observandum est, quantitatem in Eucharistia carentem modo inhaesionis actualis, & modo positivus perfectitatis, esse in statu violento, non quia caret modo perfectitatis, sed quia caret modo inhaesionis; quia eo caret non tantum contra eius inclinationem materiale, sed etiam contra eius imperium actuum, seu effectuum internum: quia quantitas, & quodlibet aliud accidens non tantum quasi causa materialis exigit modum illum inhaesionis, sed etiam influit in illum tamquam causa efficiens (sicut substantia efficienter influit in modum positivus substantiale perfectitatis, seu substantiam, ut diximus Tract. de Incarnatione Disput. iv. Diffic. vi.) quia accidens est prius secundum naturam modo illo inhaesionis, & est eo nobilior, & eo non indigens

ad operandum (sicut neque substantia indiget suo modo perfectitatis ad id) & est necessarium connexionem cum illo.

Quòd autem accidens educatione producatur, non obstat, ut efficienter influat in suum modum inhaesionis; quia educitio, ut diximus Tractatu de Incarnatione Disput. ii. Difficult. viii. tantum terminatur ad accidens ut praecise existens in rerum natura, & non ad accidens ut existens in subiecto; quia modus inhaesionis non producitur educatione ipsa accidentis è subiecto, sed alia actione distincta & posteriore, quia ad diversas entitates diversa fieri terminatur: unde per educationem accidentis media, quae ut passione in fieri subiectum materialiter concurrat ad ipsum accidens, non ponitur accidens in subiecto in facto esse, seu modo inhaesionis, sed quasi in fieri; quia subiectum ratione educationis, ut passio est, patitur in fieri recipiendo in fieri ipsum accidens, non verò in facto esse, quousque in posteriori natura producitur, aut resultat modus inhaesionis, ratione cuius inhaeret in facto esse ipsi subiecto.

Addidimus, quantitatem carentem modo inhaesionis, & modo perfectitatis positivus, esse in statu violento; quia si modum positivus perfectitatis haberet, quamuis careret modo inhaesionis, non esset in statu violento: quia quamvis tunc contra imperium actuum internum careret modo inhaesionis sibi connaturali, sed careret illo ratione modi perfectitatis positivus sibi non disconuenientis, sed maxime congrui, quia maxime terminaret existentiam accidentis, & maxime suppleret vicem modi inhaesionis, quia eo modo perfectitatis maxime melioraretur accidens (sicut Tractatu de Incarnatione Disput. iv. Difficult. xiii. diximus de humanitate respectu carentiae personalitatis propriae, media personalitate Verbi) quia quamuis modus ille accidentalis perfectitatis esset impossibilis cum modo inhaesionis, ita tamen esset in quantitate, ut supposita carentia proprii modi inhaesionis, non noceret quantitati, sed eam potius perterceret, & optime modificaret; sicut etiam personalitas Verbi, quamuis impossibilis cum propria personalitate humanitatis, supposita tamen carentia propriae, personalitas Verbi non nocet humanitati, sed potius eam perficit. In quo personalitas Verbi, & modus ille perfectitatis, ex vna parte differunt à calore producto in aqua, quia iste non tantum nocet quasi negativus & indirecte, quatenus scilicet est impossibilis cum frigiditate, & eam expellit; sed etiam positivus & directe, & ratione sui; quia calor disponit & iuvat ad destructionem aquae, & ob id aqua habens calorem, est in statu violento, quia caret frigiditate medio calore sibi directe nociuo, ac proinde est in statu violento ob duplicem titulum; nempe quatenus caret frigiditate, & quatenus habet calorem.

DIFFICULTAS III.

Vtrum modus perfectitatis accidentalis possibilis accidenti sit supernaturalis.

Vasquez 1. p. disp. 114. cap. 4. docet, modum hunc accidentalem perfectitatis esse naturalem quoad substantiam: Primò, quia modus iste perfectitatis habet connexionem naturalem cum negatione substantiae panis & vini, quia ex hac negatione natura-

sed negatio hæc est naturalis; ergo etiam dictus modus perfectioris cum ea negatione naturaliter connexus, est ordinis naturalis. Secundò, quia modus substantialis perfectioris est naturalis quoad substantiam, ergo etiam modus iste perfectioris accidentalis, quia modus substantialis perfectioris est accidentalis. Addit tamen, dictum modum esse supernaturalem ex parte efficientis, sicut est reproductio hominis, quia à nullo agente naturali potest produci, sicut neque homo reproduci.

Ochagata.

Ochagata verò quæst. 27. & nonnulli alij recentiores Thomistæ quæst. 77. art. 5. docent, dictum modum accidentalem perfectioris esse supernaturalem quoad substantiam, & merito: quia modus iste adhuc secundum suam speciem est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis.

Ad primam verò rationem in oppositum, negamus, dictum modum accidentalem perfectioris esse connexum cum negatione substantiæ panis & vini, quia non oritur ex ea; tum, quia destructâ substantiâ panis & vini, quantitas illius non exiget conservari, & multò minus reliqua accidentia, tum etiam, quia quamvis exigeret conservari, non tamen exigeret conservari medio perfectioris, quia absque eò conservari potest, & facilius, quia absque nouo miraculo, quod requiritur ad productionem illius modi.

Ad secundam concedimus, modum substantialem perfectioris esse naturalem, quia est debitus naturæ substantiali, negamus tamen, modum accidentalem perfectioris etiam esse naturalem, ob supra dictam rationem. Et ad probationem concedimus, modum substantialem esse perfectiorem; & ex eo tamen non concluditur, modum accidentalem etiam esse naturalem, & non supernaturalem; quia naturale potest esse perfectius supernaturali, quia substantia creata perfectior est gratia habituali, quamvis hæc sit supernaturalis, & illa naturalis.

DIFFICULTAS IV.

Utrum reliqua accidentia panis & vini maneat in quantitate tamquam in subiecto.

Supponimus, reliqua accidentia panis & vini, præsertim absoluta, ex natura rei distincta à substantia & quantitate, posse à Deo constitui & conservari per se extra subiectum, quia in hoc nulla apparet contradictio. Est tamen difficultas, An de facto sit factum.

Ocham.
Gabriel.
Maior.
Altiacensis.

Ocham lib. de Sacramento altaris cap. 62. & 63. Gabriel lect. 44. lit. K. Maior in 4. dist. 12. q. 2. Altiacensis quæst. 6. art. 3. docent, omnia accidentia panis & vini post consecrationem existere per se absque subiecto, quia existunt, in rerum natura non esse aliquam vnâ & peculiarem quantitatem, sed tam substantiam materialem, quam qualitates & reliqua accidentia materialia, habere propriam quantitatem & extensionem ab ipsis indistinctam; ex quo optimè inferitur, qualitates & alia accidentia panis & vini in Eucharistia, nulli subiecto inherere; quia si alicui, maxime quantitati ab ipsis distinctæ; hæc autem non est in rerum natura. Idem quoad subiectum dictorum accidentium, nempe non esse in subiecto, docet Marfilus

in 4. q. 9. art. 2. alio tamen fundamento nixus: quia quamvis admittat, quantitatem esse peculiare accidens à substantia materiali, & ab alijs accidentibus materialibus distinctum; existimat tamen, reliqua accidentia non inherere immediatè quantitati, sed substantiæ, sicut ipsam quantitatem; in Eucharistia autem non manet substantia panis & vini, cui inherere possit.

S. Thomas verò, & eius interpretes, quæst. 77. art. 2. & communiter Scholastici in 4. dist. 11. Vasquez disp. 194. cap. 3. Suarez disp. 56. sect. 3. Adamus q. 6. dub. 1. & Becanus cap. 20. q. 2. docent, reliqua accidentia panis & vini in Eucharistia esse in quantitate tamquam in subiecto, & solam ipsam quantitatem esse per se extra subiectum, & merito. Primò, quia si quantitas in Eucharistia non esset subiectum reliquorum accidentium materialium, & sufficiens absque concursu materiali substantiæ, agens naturale non posset in speciebus Sacramentalibus qualitatem aliquam producere, v.g. calorem (quod est contra experientiam); quia non potest producere accidens per se existens extra subiectum sufficiens. Secundò, quia si reliqua accidentia in Eucharistia non essent in quantitate tamquam in subiecto, & consequenter non essent in aliquo subiecto, non esset vnio aliqua physica inter accidentia panis inter se, & inter accidentia vini inter se in Eucharistia, quia inter se nequeunt immediatè vniri, cum nequeat vnum informare alterum.

Constat ergo, fundamentum Marfilij falsum esse, nempe accidentia materialia distincta à quantitate immediatè esse in substantia tamquam in subiecto, & non in quantitate; aliàs accidentia, quæ ob rationes dictas in Eucharistia sunt immediatè in quantitate, mutassent subiectum.

Ad fundamentum verò Ochami & aliorum, negamus, non esse peculiarem quantitatem ex natura rei distinctam à substantia & ab alijs accidentibus, ratione cuius vnâ substantiæ, quæ vnâ tantum potest habere quantitatem, est impenetrabilis cum altera, quia hæc altera debet habere alteram quantitatem, & duæ quantitates non possunt esse simul in eodem spatio, ut quotidie experimur, ac proinde multò minus in eodem subiecto. Ex quo etiam constat, substantiam & alia accidentia materialia non habere proprias quantitates, quia ex his plura sunt simul in eodem spatio, & in eodem subiecto.

Reliqua ergo accidentia materialia panis & vini distincta à quantitate, non mutantur physice per consecrationem, quia post eam perseverant in eodem subiecto, & eodem modo: quantitas verò physice mutatur, quia amittit modum inherentiæ, quo erat in substantia panis & vini.

DIFFICULTAS V.

Utrum accidentia seu species panis & vini in Eucharistia possint agere propria virtute.

Conueniunt Theologi, accidentia panis & vini in Eucharistia eodem modo agere, ac quando erant in propria substantia, ut experientia constat: calor enim panis in Eucharistia verè calefacit, & eodem modo quo antea; & humiditas vini in Eucharistia verè humectat, sicut antea:

C c imò

imò accidentia vini conuertunt aquam ipsis infusam in vinum.

Est tamen difficultas, An accidentia panis & vini id efficiant propria virtute, seruato modo naturali, an Deo supplente efficientiam aliquam substantiæ in qua erant.

In primis, quod attinet ad productionem formæ accidentalis, qua calor v.g. producit calorem, & humiditas humiditatem, conueniunt communiter Theologi, id efficere accidentia in Eucharistia naturaliter, & propria virtute, sicut ante consecrationem, & merito: quia dicta productio sufficienter prouenit à solo accidenti, vt à principio efficienti, quia in ipso accidenti efficiens est sufficiens efficacia & virtus ad omnem rationem existentem in effectu. In calore enim producente est sufficiens virtus ad omnem rationem existentem in calore producto, quia omnis hæc ratio sufficienter correspondet calori producenti, vt causæ efficienti, & subiectum accidentis nullam illi confert vim ad operandum: quia si subiectum sit substantia, tantum est vehiculum ipsius accidentis efficientis; & si sit quantitas, præter hoc quod sit vehiculum, solum habet quod sit illi quasi conditio ad operandum, quia ratione quantitatis, accidentia fiunt contigua passo, quod est illi necessarium ad operandum in passo.

Et idem ob eandem rationem dicendum est, quod attinet ad productionem specierum intentionalium sensibilium, quibus accidentia Sacramentalia sentiri possunt, quod scilicet ab ipsis accidentibus naturaliter proueniat.

Deinde quod attinet ad productionem substantiæ, prouenienciam ab ipsis accidentibus Sacramentalibus, difficultas est, Quomodo ab ipsis proueniat. In hac difficultate philosophandum est, sicut in difficultate de accidenti separato à proprio seu connaturali subiecto, v.g. de calore existente extra ignem in alio subiecto, de quo disputatur 2. Phyl. c. 3. vbi nos diximus, accidentia à proprio subiecto separata, imò & accidentia existentia connaturaliter in proprio subiecto, concurrere immediatè ad productionem substantiæ, virtute propria in ipsis existente, absque concursu immediato proprii & connaturalis subiecti. quaminus non dicantur concurrere, vt causæ principales, ad eam productionem, quia sunt inferiora & imperfectiora, quàm ipsa substantia quam produciunt, sed vt instrumenta propriæ substantiæ, illius videlicet, à qua saltè remore producta sunt; quia concurrunt tamquam virtus propriæ substantiæ, quod etiam tradit Vasquez disp. 195.

Tandem Theologi conueniunt, accidentia Sacramentalia pati ab agente naturali, imò & ab eo corrumpi, vt experientiâ constat, calefiunt enim ab igne, & humectantur ab aqua, & à qualibet horum, & etiam ab alijs agentibus naturalibus corrumuntur.

DIFFICULTAS VI.

Quomodo ex accidentibus seu speciebus Sacramentalibus possit substantia aliqua produci.

Non minùs experientiâ constat, accidentia Sacramentalia panis & vini in Eucharistia à contrario agente naturali corrumpi, quàm ipsis

corruptis succedere substantiam aliã distinctam, v.g. substantiam vermis aut ignis.

Est tamen difficultas, Quomodo, & qua virtute, substantia illis corruptis succedens, de nouo producat. Occasio tamen & ratio difficultatis est, quia tunc deficit materia prima, in qua forma substantiæ succedentis possit recipi.

Circa hanc difficultatem in primis Innocentius III. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 11. Bonaventura in 4. dist. 12. par. 1. dist. art. 2. quæst. 1. & Alexander 1. par. quæst. 10. m. 7. art. 2. docent, tunc eandem numero substantiam panis & vini, quæ erat ante consecrationem, reproduci miraculosè, & ex materia prima ipsius nouam illam substantiam produci.

Modus hic dicendi communiter rejicitur, & merito: quia vel substantia panis & vini redit & reproducitur, permanentibus adhuc accidentibus consecratis; vel his iam corruptis. Si permanentibus, ergo simul sunt substantia panis & vini cum Corpore & Sanguine Christi, quia quamdiu manent accidentia illa, tamdiu sub illis manent Corpus & Sanguis Christi. Si autem substantia panis & vini redit accidentibus illis corruptis, tunc substantia panis & vini esset absq; suis accidentibus, vt pote iam corruptis; imò ex ea substantia redeunte non posset fieri, quæ de nouo succedit accidentibus illis corruptis, quia hæc substantia succedens fit in eadem duratione, in qua accidentia illa consecrata corrumpuntur, ac prouide in eadem, in qua substantia illa panis & vini redit, & est, ex substantia autè, quæ est, dum est, non potest alia fieri.

Secundò Ferrariensis 4. Contra gentes cap. 66. Capreolus in 2. dist. 1. q. 3. a. 3. Henriquez Quodlibet lib. 4. q. 36. & Egidius Theoremate 4. 5. docent, ex quantitate panis & vini, quasi ex materia prima, produci formã substantiæ succedentis, quia quantitas in Eucharistia gerit vicem primi subiecti, & in ea recipiuntur dispositiones, ad quas consequitur noua illa forma substantialis.

Modus etiam iste dicendi communiter rejicitur, & merito: Primò, quia quantitas suã naturã non est receptiua formæ substantialis, neque potest à Deo eleuari ad illam recipiendam ex defectu capacitatis ad id, vt ostendit Vasquez disp. 132. c. 6. Deinde Secundò, quia substantia succedens, v.g. vermis, nequit componi & coalescere ex quantitate & ex forma substantiali, sed ex hac, & ex materia prima.

Tertiò Caietanus q. 77. art. 5. docet, quantitatem in Eucharistia gerere vicem materiæ primæ, quoad receptionem dispositionum ad formã substantiæ succedentis introducendam, & in ea duratione, in qua introducitur, Deum conuertere quantitatem illam in materiam primam, & agens naturale formam illam introducere.

Modus tamen iste dicendi in eo displicet, quod asserit, quantitatem Sacramentalem conuerti in materiam primam: quia quantitas illa non desinit ex vi productionis materiæ primæ, quia non desinit ex natura rei, vt patet; nec ex vi aliorum verborum, vt etiam est manifestum.

Quartò ergo Scotus in 4. d. 12. q. 6. Durandus quæst. 2. Maior q. 4. Gabriel q. 1. art. 3. Vasquez disp. 194. cap. 3. Suarez disp. 57. sect. 3. & Egidius q. 77. art. 5. num. 57. docent, & merito, in instanti, aut in tempore (in quo post immutationem accidentium panis & vini, quæ sufficeret ad corruptionem

nem propriae substantiae, si adesset, introducenda est noua forma substantialis) produci à Deo, per creationem, materiam primam, in qua introducitur forma illa noua: & illam creati à Deo ad exigentiam dictae immutationis accidentium, non ad exigentiam naturalem, sed vt occultetur mysterium Eucharistiae.

Et in primis, in eo instanti aut tempore produci materiam primam, patet, quia in eo producitur substantia composita ex materia prima & ex forma, quorum neutra praerat in rerum natura. Deinde, materiam hanc creati constat, quia fit ex nihilo. Et hanc materiam primam non produci à Deo ad exigentiam naturalem dictae immutationis, praecedentis in quantitate Sacramentali, patet, quia ad materiam primam, quae producitur extra subiectum (quia ipsa est primum subiectum) nulla est, neque praecedit dispositio & immutatio: sed illam produci ad exigentiam occultationis mysterij, quia si non produceretur materia prima, non succederet substantia aliqua totalis ad corruptionem specierum, quod dabitur non leue iudicium mysterij Eucharistiae.

Addimus, materiam primam & formam produci in instanti aut tempore: quia si substantia, quae succedit speciebus, sit viuens, vt vermis, producitur in instanti, si verò sit non viuens, producitur in tempore, quia productio substantiae succedentis sit in eadem duratione, in qua fieret, si sub accidentibus Sacramentalibus esset propria substantia ipsorum.

Sed an creetur à Deo noua numero materia prima, an recreetur illa eadem numero, quae destructa fuit in conuersione Eucharistica, incertum est. Credimus tamen, contra non paucos, vt optimè Suarez & Aegidius, eandem numero materiam primam reproduci, quia recreando eandem numero materiam est minor mutatio in rerum natura, quam in creando nouam numero materiam; quia in recreando eandem tantum fit ipsa recreatio, & noua introductio quantitatis Sacramentalis in ipsa materia antiqua recreata, in creando verò nouam numero materiam, sunt ipsum creare materiam nouam, & annihilare quantitatem Sacramentalem, ne transeat ad nouum subiectum, & producere nouam quantitatem in materia creata.

Sed à quo forma illa substantialis producat, & consequenter substantia ipsa totalis succedens, an à solo Deo, an ab agente naturali, incertum est. Credimus tamen, contra Scotum & Vasquez, vt bene Suarez & Aegidius, produci ab agente naturali immutante quantitatem Sacramentalem, quia verè potest ab ipso produci; ergo ipsi non est denegandum. Consequentia patet. Antecedens autem probatur, quia in instanti, aut in eo tempore in quo forma illa producitur, adest materia prima à Deo recreata, in qua & ex qua possit ab agente naturali produci; & est extensa per quantitatem Sacramentalem à Deo in eo instanti aut in eo tempore reunita materiae primae, si necessaria est extensio in materia prima, vt ipsi contiguatur, & appropinquetur, vt nos credimus esse necessariam; & etiam credimus, formam illam produci ab agente naturali ad exigentiam naturalem materiae primae, & dispositioni naturalium ab agente naturali productarum in dicta quantitate, quia in ea duratione adest materia prima, quae naturaliter exigit formam: & adsunt dispositiones ad formam productam in quantitate tunc reunita à Deo materiae pri-

mae. Vnde materia prima, quantitas, & dispositiones, sunt prius natura, quam forma producenda ab agente naturali, quia conducunt ad productionem illius. Materia prima, tamquam causa materialis in qua, & ex qua producitur ab agente naturali: & quantitas, quasi conditio in actu primo, vt agens naturale contiguatur, & appropinquatur materiae primae, vt in ipsa & ex ipsa formam producat: & dispositiones conducunt, vt agens naturale illam producat in materia, & ex materia disposita.

DIFFICULTAS VII.

Quomodo ex accidentibus, seu ex speciebus Sacramentalibus, possimus nutriri.

Conueniunt Theologi, nos posse nutriri accidentibus, seu speciebus Sacramentalibus in iusta quantitate sumptis. Est tamen difficultas circa modum, quo fieri possit nutritio.

Circa modum hunc quilibet philosophatur eodem modo, quo circa productionem substantiae speciebus corruptis succedentis, de quo egimus Difficultate praecedente.

Iuxta doctrinam ergo à nobis in ea traditam, dicendum est, nos nutriri sumptione specierum Sacramentalium, non quia nutriamur ex Corpore & Sanguine Christi, quia Corpus & Sanguis Christi non conuertuntur in substantiam nostram, quia sunt incorruptibili modo sub speciebus: neque quia nutriamur ex ipsis speciebus, quia species non possunt habere vicem materiae primae, vt in ipsis forma alimentum aut hominis introducat: sed quia nutriamur ex ipsa substantia ab agente naturali producta, speciebus in stomacho corruptis succedente, quae habet rationem alimenti; quia speciebus in stomacho corruptis, succedit talis substantia, qualis ex digestionem substantiae panis, si adesset, ex vi caloris naturalis succederet pro alimento, quia substantia ipsa panis non est immediatum alimentum, sed substantia ipsi post digestionem succedens. Nutrimur ergo ex speciebus Sacramentalibus, quia substantia, ipsis in stomacho digestionem corruptis pro alimento succedens, conuertitur in substantiam hominis vi caloris naturalis. Et eadem proportione ex speciebus Sacramentalibus vini in magna copia sumptis inebriamur, ac si sub illis esset substantia vini: quia sicut substantia vini, si adesset, vi caloris naturalis resolveretur in vapores, quibus in cerebrum ascendentibus inebriamur; sic etiam substantia vini non existente, sed tantum speciebus, virtute diuina recreatur materia prima, & ipsi rennitur quantitas cum dispositionibus vi caloris naturalis introductis in illa, & in ea materia prima virtute eiusdem caloris producitur substantialis forma vaporis, quam calor naturalis produceret, si vinum non defuisset.

Nutrimur ergo sumptione specierum Sacramentalium non ex ipsis tamquam ex alimento adhuc mediato, quia non nutriamur immediate ex aliquo in quod species ipsae conuersae fuerint, sed tantum nutriamur ex illis occasionaliter, quia nutriamur ex substantia dicto modo succedente ipsis corruptis, cuius aliqua pars sub vna forma ad nutritionem referuatur, & alia pars sub alia forma in feces emittitur.

Obseruandum autem est. Primum contra Waldenses

denfes tom. 2. de Sacramentis cap. 60. Corpus & Sanguinem Christi etiam manducari & bibi ab auiibus & à bestijs, Species Sacramentales sumentibus, ratione ipsarum specierum, quia eas verè (quamuis non Sacramentaliter) manducant, & bibant, quia species dictæ verè sunt cibus & potus materialis earum.

Oblervandū est Secundo, in quo contra Bonaventuram in 4. dist. 13. art. 2. q. 3. conveniunt communiter Theologi, Corpus Christi non deserere species nondū corruptas, sed eas comitari, etiam si à bestia aliqua sumantur, aut in locum aliquem sordidū incidant, quia Corpus & Sanguis Christi succedunt loco substantiæ panis & vini, ac proinde tamdiu perseverant sub speciebus, quamdiu substantia panis & vini perseverat sub illis. Imò in Directorio Inquisitorum par. 2. quæst. 10. refertur Gregorius XI. damnasæ asserentes, sub hostia consecrata in lutum aut in locum sordidum proiecta non manere Corpus Christi, nondum corruptis speciebus. Et sanè Christus prout est sub speciebus, nequit coinquinari ex immundo loco, quia est sub speciebus modo impassibili ab agente naturali corporeo.

Ex quo etiam constat, Christum non deserere species ad introitum earū in stomachum (vt falsò credit Glossa in can. *Tribus*. de Consecratione, dist. 2. ne Christus in stomachum immundum descendat) quia id non tantum est contra communem Theologorum sensum, & contra prædictam rationem, sed etiam contra Scripturam Ioan. 6. vbi supponitur, Corpus & Sanguinem Christi manducari & bibi: quia quod nõ traicitur in stomachum, non dicitur manducari neq; bibi, quamuis ore sumatur, & gustetur, & dentibus teratur, ea enim quæ ore sumuntur, quamuis dentibus terantur, & gustentur, non dicuntur manducari, neque bibi, si eiciantur extra os, antequam in stomachum traiciantur.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum per mixtionem liquoris cum speciebus vini consecratis, Sanguis Christi desinat esse sub illis.

Alexand.
Maior.

IN primis Alexander 4. par. quæst. 10. mem. 7. art. 7. & Maior in 4. dist. 12. q. 4. dub. 3. docent, mixtionem liquoris non consecrati, v. g. vini aut aque cum speciebus consecratis, Sanguinem Christi desinare esse sub illis, quamuis mixtio fiat solum diuisione & penetratione, absque alia physica alteratione, quia per eam mixtionem desineret esse substantia vini, si adesset sub illis accidentibus, quia ex substantia vini, & ex liquore illo, coalesceret alia tertia substantia, ab ipsis quæ miscerentur distincta.

Sotus.

Secundo Sotus in 4. dist. 10. q. 2. art. 8. docet, quòd si gutta vini consecrati misceatur magna copia vini non consecrati, Sanguis Christi manebit sub gutta illa consecrata, quando vinum consecratum & non consecratum sunt eiusdem speciei; si tamen sint diuersæ speciei, poterit gutta illa consecrata corrumpi à vino nõ consecrato, & tunc sic corrumpatur, non manebit Sanguis Christi sub gutta illa. Quòd si species consecrata misceantur cum alijs consecratis, sub omnibus manebit Sanguis Christi, quomodocumque misceantur.

Tertio Paludanus in 4. dist. 12. q. 5. art. 2. & Capreolus q. 1. art. 3. ad argumenta contra secundam conclusionem docent, quòd si vinum infusum speciebus consecratis, non possit ipsi facile misceri, quia vinum infusum, vel species consecrata, sunt crassioris naturæ, ita vt non possit fieri diuisione & penetratio per partes minutissimas, non statim desinet esse Sanguis Christi sub illis diuisione & penetratione illa, nisi etiam accedat alteratio aliàs sufficiens ad corruptionem: si verò vinum infusum, & species consecratae sint subtilioris naturæ, ita vt faciliè possint per minutissimas partes diuidi & penetrari, tunc ea sola diuisione & penetratione species consecratae corrumpentur, ac proinde sub illis non erit amplius Sanguis Christi.

Tandem Durandus in 4. dist. 12. q. 3. Valquez Disp. 195. c. 6. Suarez disp. 57. sect. vi. & Agidius q. 67. art. 8. docent, & merito, per mixtionem liquoris cum speciebus consecratis factam sola diuisione & penetratione, absque physica immutatione specierum ad eam corruptionem sufficientem, Sanguinem Christi non desinare esse sub illis.

Et in primis id probatur, quando liquor speciebus consecratis infusus est eiusdem speciei, vt quando species vini rubri consecratis infunditur vinum rubrum non consecratum, quia tunc sola diuisione & penetratione, quamuis per minutissimas partes facta, non destrueretur propria substantia vini, si adesset sub speciebus; ergo sub ipsis non desinet esse Sanguis Christi, quia ille tamdiu perseverat sub illis, quamdiu perseverat propria substantia vini. Antecedens autem probatur Primo, quia substantia non viuens, qualis est substantia vini, in qualibet minima parte, quamuis ab alijs separata, conservari potest, quantum est ex parte quantitatis. Secundo, quia quamuis substantia vini conservari non possit sub qualibet minima parte separata, & non continuata cum alijs, potest tamen sub qualibet minima continuata cum quantitate substantiæ eiusdem speciei, vt patet.

Quòd autem tunc, si adesset propria substantia vini consecrati, fieret vnum tertium vinum per continuationem, non sufficit, vt sub speciebus consecratis desinat esse Sanguis Christi: quia continuatio hæc, ratione cuius fieret vnum tertium vinum, si adesset propria substantia vini sub speciebus consecratis, non sufficeret, vt non maneret substantia propria, quæ esset ante continuationem (quamuis non maneret sub denominatione totius, sed partis) quia in materia illius vini consecrati, si adesset, nulla noua forma introduceretur, sicut neque in materia vini non consecrati infusi introducitur, & ideo tunc ex pluribus substantijs, si etiam adesset propria vini consecrati, fieret vna non tam corruptione plurium, & productione tertiæ, quàm continuatione plurium, ac proinde non sufficeret, vt sub speciebus consecratis, quamuis continuatis cum accidentibus vini non consecrati, desineret esse Sanguis Christi, sicut econtra diuisione, qua species consecratae diuiduntur, non sufficit vt sub partibus, in quas fit diuisione, nõ maneat Sanguis Christi, quamuis media illa diuisione & discontinuatione, si substantia propria vini adesset, ex vna fierent plures distinctæ; quia adhuc facta ea discontinuatione, maneret eadem substantia vini in partibus discontinuatis, quæ antea erat in eisdem continuatis (quamuis non

non sub denominatione partis, sed totius ac proinde ex illa fierent plures, non tam per corruptionem vnius, & productionem plurium, quam per vnius discontinuationem.

Deinde idem probatur, quando liquor speciebus consecratis infusus est diuersæ speciei, vt quando infunditur aqua, quia etiam tunc sola diuisione & penetratione, absq; superaddita physica alteratione, non destrueretur propria substantia vini, si adesset, quamuis ex liquore illo, & ex propria substantia vini, si adesset, fieret vna tertia substantia per continuationem: quia tunc non destrueretur media aliqua physica alteratione, quia supponimus eam non esse; neque ex defectu magnitudinis, quamuis fiat diuisio in minutissimas partes, quia substantia non viuens nullam exigit determinatam magnitudinem ad sui conseruationem; neque destrueretur per continuationem (quamuis hæc esset possibilis, & fieret) ob rationem supra adductam.

Addimus, per mixtionem liquoris cum speciebus consecratis factam sola diuisione, absq; superaddita physica alteratione ad corruptionem specierum sufficiente, Sanguinem Christi non desinere esse sub illis, quia si species ita alterentur, vt corrumpantur, quamuis earum corruptio fiat ab alijs speciebus consecratis, tunc Sanguis Christi desinet esse sub illis, quia tunc sub illis non maneret propria substantia vini: imò quando ita alterantur, vt sub illis non maneret substantia vini, tunc verè annihilantur à Deo.

Sed an in vno vino sit aliqua qualitas, alteri vno, quamuis diuersi coloris, opposita, & sufficiens ad destruendum, incertum est.

Ex dictis in casibus occurrentibus iudicandum est, an quando fit mixtio liquoris cum speciebus consecratis, maneat sub ipsis Sanguis Christi, an non. In casu autem, in quo res maneat sub dubio, ita vt nequeat probabiliter seu prudenter iudicari manere vel non manere Sanguinem Christi, tunc species sunt absq; irreuerentia tractandæ, & à Sacerdote sumendæ, alias exponemur probabili periculo indignè tractandi species consecratas.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum quando Christus desinit esse sub speciebus, mutetur.

Supponimus Christum non desinere esse sub speciebus primario per mutationem sui, quia Christus non desinit species, quia ipse hoc aut illo modo mutetur, sed desinere esse sub illis, quia illæ corrumpuntur.

Est tamen difficultas, An quando Christus desinit esse sub speciebus, quamuis ad corruptionem ipsarum, nihilominus Christus mutetur.

Alexand. Ledesma.

Alexander 4 par. q. 11. memb. 2. art. 2. & Ledesma 1. p. q. 17. art. 6. dub. 5. & 6. docent, Christum non mutari, quia incipit esse sub speciebus, nulla facta mutatione in ipso, sed sola conuersione panis & vini in ipsum; ergo quando desinit esse sub speciebus, nullo modo mutatur.

Vasquez. Suarez.

Vasquez verò disp. 195. n. 57. Suarez disp. 54. sect. 1. & communiter Theologi docent, Christum physicè mutari, quado desinit esse sub speciebus; & merito: quia secundum nostram sententiam Christus est sub speciebus modo quodam formali

accidentali vnionis cum illis, existente in ipso Christo, & est præsens in loco earum, præsentia accidentali de prædicamento Vbi. Ergo quando desinit esse sub speciebus, amittit dictam vnionem & dictam præsentiam: ergo tunc physicè accidentaliter mutatur, non potiuè aliquid acquirendo, sed negatiuè seu priuatiuè duo illa amittendo.

Quod verò aliqui dicunt, nempe Christum, cum desinit esse sub speciebus, seu cum illas deserit, in celum localiter moueri, & ire, falsum est; quia quamuis Christus tunc deserat locum specierum, nullum tamen de nouo acquirat, sed retinet quem habet in celo. Si tamen Christus non esset in celo, neque alibi, nisi in vna Hostia consecrata, & hæc corrumpere, Christus maneret in loco specierum circumscriptiuè, quia explosione naturaliter pullularet præsentia ipsi naturalis in eo loco, sicut ex aqua calida frigiditas, ne maneret absque omni præsentia.

DIFFICULTAS X.

Vtrum desinitio Christi sub speciebus, sit conuersio ipsius in substantiam sibi succedentem.

Ex supradictis constat, speciebus corruptis, & eo ipso Christo desinente esse sub speciebus illis, succedere substantiam aliquam creatam. Et etiam constat, corruptionem specierum non esse conuersionem ipsarum in substantiam illam ipsis succedentem, sed esse annihilationem: quia non corrumpuntur ex vi productionis illius substantiæ, quia non est directæ impossibilitas, & oppositio in rerum natura inter substantiam illam, & inter species Sacramentales.

Est ergo difficultas, An desinitio Christi sub speciebus, sit conuersio ipsius in substantiam sibi succedentem.

Non desunt recentiores, qui existimant, eam desinitioem Christi esse veram conuersionem: & transubstantiationem in substantiam ipsi Christo succedentem (ac proinde Christum conuerti in nostram substantiam, quando illum Sacramentaliter suscipimus) quia ea desinitio est transitus à substantia Christi in substantiam ipsi succedentem.

Suarez verò disp. 54. sect. 2. & plures alij recentiores existimant, eam desinitioem Christi non esse veram conuersionem, & merito: Primò, quia substantia Christo succedens, non est opposita & impossibilis cum Christo ex natura rei, neque ex significatione verborum, quia Christus non desinit esse sub speciebus, quia succedit alia substantia, seu quia sit qui intendat illam producere sub illis speciebus, sed tantum desinit esse sub speciebus ex pacto & voluntate Dei, quia species corrumpuntur, vt occultetur mysterium. Secundo, quia quamuis Christus desineret esse sub speciebus ex vi substantiæ succedentis, quia esset impossibilis cum Christo sub speciebus, quæ verè non est, non tamen conuerteretur in eam substantiam, quia Christus non corrumpere, ad conuersionem autem vnius in aliud, necessaria est corruptio eius quod conuertitur, ac proinde desinitio Christi sub speciebus non est transitus Christi in substantiam succedentem, ob duas dictas rationes.

DISPUTATIO VIII.
De effectibus Sacramenti Eucharistiae.

DIFFICULTAS I.

Verum Sacramentum Eucharistiae conferat augmentum gratiae iustificantis.

PRAETER haereticos, qui generaliter omnibus Sacramentis novae legis negant virtutem ad conferendam gratiam iustificantem ex opere operato, non satis constat fuisse aliquem, qui veritatem hanc negaverit, specialiter Eucharistiae.

Eugen. IV.
Trident.

Conveniunt ergo Theologi (vno aut altero forsan excepto) Sacramentum Eucharistiae ex opere operato conferre augmentum iustificationis dignè suscipientibus illud: quod iam definitum est ab Ecclesia, ut constat ex Decreto Eugenij IV. & ex Tridentino sess. can. 6. 7. & 8. & ex sess. 13. cap. 2. si inter se conferantur.

Et id deducitur ex illo Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam aeternam.* Nemo autem dicitur habere vitam aeternam nisi qui vivit vita gratiae iustificantis: sed nullus virtute Eucharistiae incipit de novo vivere vita gratiae per se (sed ad summum aliquando & per accidens) quia Eucharistia vivimus tamquam cibo & potu; nullus autem incipit vivere cibo & potu, sed qui iam est vivens eis nutritur, & recreatur, ut amplius expendemus Diffic. VII. & VIII. ergo virtute Eucharistiae vivitur augmento vitae gratiae, & illud confertur.

Ita tamen virtute Sacramenti Eucharistiae confertur augmentum gratiae iustificantis dignè suscipientibus illud, ut etiam conferantur auxilia gratiae actualia ad peculiare fines, in quos institutum fuit hoc Sacramentum, nempe auxilia ad liberationem à peccatis venialibus, & etiam ad praeservationem à mortalibus, ut perseveremus in vita spirituali, quia perseverantia in ea est effectus nutritionis spiritualis, ad quam Sacramentum Eucharistiae ordinatur, & etiam ad alios peculiare fines, de quibus constabit ex dicendis: quia generale & commune est omnibus Sacramentis, ut virtute eorum conferantur auxilia efficacia gratiae ad proprios & peculiare fines eorum (quamvis non infallibiliter) ut docent communiter Theologi, & nos diximus Tractatu de Sacramentis in genere, Disputatione III. Difficultate III.

DIFFICULTAS II.

Quando augetur gratia iustificans virtute Sacramenti Eucharistiae.

CIRCA hanc Difficultatem duo examinanda sunt: alterum est, quo tempore Sacramentum Eucharistiae incipiat conferre augmentum gratiae iustificantis; alterum est, quanto tempore daret virtus illius conferens augmentum gratiae.

Sorus.
Ledesma.
Henric.
Valentia.
Aegidius.

Circa prius Sorus in 4. dist. 11. q. 2. art. 1. Ledesma 1. parte 4. quaest. 20. art. 1. Henriquez 1. 8. c. 43. Valentia disp. 6. q. 7. pun. 1. Aegidius q. 79. n. 23.

& Bonacina disp. 4. quaest. 4. pun. 2. docent Sacramentum Eucharistiae conferre augmentum gratiae in instanti ultimo terminatio traiectionis specierum ad stomachum, seu deglutionis in quo finitur seu perficitur traiectio specierum in stomachum, seu deglutitio eorum, & non antea; & merito: quia effectus iste Eucharistiae, utpote instituta inlat cibi & potus, promissus est à Christo manducationi & potationi illius, ut constat ex illo Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam aeternam,* & non nisi manducationi & potationi perfecta & completa: sed manducatio & potatio perficiuntur & complentur in ultimo instanti transmissionis cibi & potus in stomachum, seu deglutionis eorum; quia manducatio & potatio non solum includunt summptionem cibi & potus in ore, sed etiam transmissionem eorum in stomachum, & in ea consummantur: traiectio autem, seu motus traiectionis non perficitur & consummatur usque ad ultimum instanti terminatum ipsius, usque ad illud semper superest aliquid motus traiectionis: ergo augmentum gratiae confertur in eo ultimo instanti terminatio dicti motus traiectionis, in quo motus iste definit per primum non-esse, siue in eo instanti ultimo producat aliquid indivisibile motus, ut nos credimus, siue non producat, ut alij existimant. Quod autem manducatio & potatio non solum includant summptionem cibi & potus in ore, sed etiam traiectionem eorum ad stomachum, seu deglutitionem eorum; patet: quia qui nondum deglutit cibum & potum, seu nondum traiecit illos in stomachum, quamvis eos habuerit in ore, non dicitur manducasse neque potasse: in eo autem instanti ultimo, in quo finitur deglutitio & traiectio cibi & potus, & consequenter manducatio & potatio, dicitur quis manducare & potare, quia tunc perficitur & complet manducationem & potationem, & antea non dicitur manducare neque potare, sed dicitur incipere manducare & potare, quia antea non traiecit neque deglutit perfecte: & in eodem instanti dici potest manducasse & potasse, quia ante illud instans praecesserunt omnes partes traiectionis & deglutitionis; & ideo dici potest augmentum gratiae conferri ei qui manducat & potat Eucharistiam, & etiam ei qui manducavit & potavit.

Id autem fit non solum quando unica formula, & sola consummate deglutitur, sed etiam quando prima formula ex pluribus, quae aliquando pro eodem Sacramento sumuntur, aut quando prima pars discontinuata ab alijs consummate deglutitur, quia etiam tunc species totalis & perfecta consummate deglutitur, non vero quando aliqua pars formulae continuata cum alijs partibus perfecte deglutitur & transmittitur, priusquam aliae partes: quia etiam in ea parte fit totus Christus, & manducatione aut potatione illius Christus manducatur aut potatur, tunc tamen nihil primum deglutitur seu traiecit, in cuius indivisibili terminatio, & initiatio alterius, & continuatio utriusque, possit augmentum gratiae conferri, quia ante quam-

cumque partē est alia prior & prior in infinitum, absque aliqua prima omnium; & ante quodcumque indiuisibile terminatiuū partis est aliud prius alterius partis prioris, & ante illud est aliud prius in infinitum absque aliquo primo omnium, ac proinde congruenter fuit à Christo institutum, vt augmentum gratiæ conferatur in vltimo instanti deglutitionis speciei totalis & perfectæ, vt sit ali- quod instans fixum, in quo semper conferatur.

Circa posterius Caietanus q. 79. art. 1. & Richardus art. 15. docent, Sacramentum Eucharistiæ conferre gratiæ augmentum continuè, toto tempore quo durat species sacramentales incorrupte in stomacho. Primò, quia id est maximè conforme benignitati Dei. Secundò, quia Sacramentum Eucharistiæ institutum est in cibum & in potum spiritualem animæ. Ergo quamdiu in stomacho perseverat, confert augmentum gratiæ, sicut cibus & potus corporalis tamdiu operantur ad nutritionem & ad refrigerationem, quamdiu sunt in stomacho.

Suarez.
Reginald.
Egidius.

Doctrinam hanc Caietani & Richardi ex parte amplectuntur Suarez disp. 63. sect. 7. Reginaldus lib. 29. n. 140. & Egidius q. 79. art. 1. num. 42. docentes, species Sacramentales, dum in stomacho incorruptæ perseverant, retinere virtutem conferendi augmentum gratiæ, & illud tamdiu conferre, quamdiu durat actualis dispositio & deuotio; aut toties, quoties actualis dispositio & deuotio repetitur nouiter.

Sotus.
Lefina.
Valentia.
Henricus.
Vasquez.
Bonacina.

Sotus verò, Ledesma, Valentia, Henriquez, Vasquez, Bonacina, vbi supra, docent, & merito, Sacramentum Eucharistiæ in sumptione ipsa, in vltimo instanti terminatiuo illius, semel conferre totum suum augmentum gratiæ iustificantis, & postea nihil ampliùs conferre. Quod in primis & præcipuè probatur, quia ante tempora Caietani, communi Ecclesiæ sensu firmatum erat, in sola sumptione ipsa augmentum gratiæ conferri (quia effectus iste in Scriptura tantum tribuitur manducationi & potationi Eucharistiæ) & semel tantum conferri, sicut contingit alijs Sacramentis: ergo non est dicendum, postea conferri, neque continuè, quamuis dispositio continuetur, nec postea discontinuè, quamuis repetatur. Consequentiā patet, quia ad hoc affirmandum, nullum de nouo apparuit efficax fundamentum; absque fundamento autem efficaci nihil noui affirmandum est circa rem hanc, quæ pendet ex libera institutione Christi, præcipuè contra id quod communiter existimabatur in Ecclesia.

Deinde idem probatur ab incommodis, Primò, quia aliàs, qui indignè suscepit Eucharistiā, si postea ante corruptionem specierum in stomacho perfectè conteratur, aut aliter rectè disponatur, recipiet gratiam Eucharistiæ, quod quamuis dicti Doctores admittant, sed absque fundamento, & contra communem fidelium sensum. Secundò, quia aliàs melius & vtilius esset maiorem quantitatem specierum sumere, quia maiori temporis spatio durabunt in stomacho absque corruptione, & sic iuxta sententiam Caietani & Richardi toto illo tempore gratiam conferrent, aut iuxta sententiam eorum, qui Caietani & Richardum ex parte sequuntur, possent gratiam conferre, & conferent, si actualis dispositio non cesseret, aut si repetatur. Tertio, quia aliàs, iuxta sententiam Caietani & Richardi, ille qui post dignam sumptionem

Eucharistiæ ante corruptionem specierum peccat mortaliter, v.g. peccato furti, aut luxuria, etiam peccaret peccato sacrilegij, quia peccato illo mortali impedit effectum gratiæ, quem species in stomacho, etiam absque continuata & absque noua dispositione conferrent, sicut etiam peccat peccato sacrilegij, qui suscipit Eucharistiā in peccato mortali, quia eo impedit effectum gratiæ Eucharistiæ.

Ad primam ergo rationem aduersariorum respondemus, id esse maximè conforme benignitati Dei, nihilominùs absque maiori fundamento non sufficere, vt contra antiquum & communem fide- lium sensum assereretur.

Ad secundam concedimus, Sacramentum Eucharistiæ esse cibum & potum spiritualem animæ; negamus tamen, in eo assimilari cibo & potui corporali, quod semper, dum est in stomacho, operetur ad nutritionem, & ad refrigerationē spirituales; imò dissimiliter se habent, quia cibus corporalis non statim, ac perficitur manducatio, nutrit, sed transacto aliquo tempore, in quo disponitur ad id, neque statim, ac potatio perficitur, refrigerat, sed postea: Sacramentum verò Eucharistiæ statim, ac est perfectè manducatum aut potatum, nutrit aut refrigerat in instanti vltimo terminatiuo manducationis aut potationis, & non postea.

DIFFICULTAS III.

Quæ dispositio sit necessaria in suscipiente Eucharistiā, vt augmentum gratiæ ipsius recipiat.

Conueniunt Theologi, in suscipiente Eucharistiā esse necessarium statum gratiæ & sanctitatis, vt augmentum virtute Eucharistiæ recipiat, vt ex se patet.

Est tamen difficultas, An præter statum gratiæ aliqua alia dispositio requiratur ad id.

Alexander 4. p. q. 10. mem. 8. art. 3. S. Thomas in 4. dist. 12. q. 2. art. 1. quæst. 13. Durandus q. 4. Paludanus quæst. 1. art. 2. Caietanus q. 79. art. 1. Antoninus 3. p. tit. 13. c. 6. & Siluester v. Eucharistiæ. docent, in suscipiente Eucharistiā, ad percipiendum fructum augmenti gratiæ ipsius, præter statum gratiæ requiri affectum aliquem deuotionis: quod Patres significare videntur, dum in suscipiente Eucharistiā, magnam deuotionem requirunt. Et ratione probatur Primò à simili: quia vt quis cibo corporali nutriatur, necessarium est, quòd vitaliter concurrat & cooperetur; ergo vt quis cibo spirituali Eucharistiæ nutriatur, necessarium est quòd vitaliter concurrat affectu aliquo deuotionis. Secundò ab absurdo probatur, quia aliàs si actualis aliqua deuotio necessaria non sit, innūmeri Sacerdotes, qui in statu gratiæ Eucharistiā sumunt, ingens quoddam & incredibile augmentum gratiæ obrinuissent.

Alexand.
S. Thomas.
Durandus.
Paludan.
Caietanus.
Antonin.
Siluester.

S. Thomas verò q. 79. art. 8. Gabriel lect. 85. in can. lit. T. Sotus in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 8. Adrianus in 4. quæst. 1. de Eucharistia, Vasquez d. 206. Suarez d. 63. sect. 3. Egidius quæst. 79. art. 1. dub. 1. Reginaldus lib. 29. cap. 6. q. 3. & Suarez. Bonacina disp. 4. q. 6. pun. 1. docent, & merito, in suscipiente Eucharistiā, præter statum gratiæ nullam aliam actualem deuotionē requiri ad suscipiendum augmentū gratiæ virtute ipsius Eucharistiæ. Quod satis indicat Tridentinū sess. 13. c. 3.

S. Thomas.
Gabriel.
Sotus.
Adrianus.
Vasquez.
Egidius.
Reginald.
Bonacina.

dum præter statum gratiæ nullam aliam dispositionem requirit, quam, si necessaria esset, absque dubio requireret. Et id ratione probatur Primò, quia nullum apparet firmum fundamentum necessitatis dictæ actualis dispositionis. Secundò, quia aliàs Ecclesia inutiliter & indignè antiquitus administrasset Eucharistiam paruulis, & nunc his qui post usum rationis in amentiam incidunt; quia paruuli & amentes nequeunt actualem aliquam deuotionem habere. Tertiò, quia aliàs, qui absq; actuali dispositione Eucharistiam sumeret, peccaret mortaliter, quia impediret effectum illius, & eius efficacitatem frustraret.

Qui ergo in statu gratiæ Eucharistiam sumit absq; actuali dispositione, non solum recipit augmentum gratiæ, vt ex dictis patet, sed etiam nullo modo peccat, quia non frustrat efficacitatem Eucharistiæ: imò quamuis, dum Eucharistiā sumit, peccet venialiter, non solum recipit augmentum gratiæ, vt aduertunt S. Thomas, Valquez, Suarez, Reginaldus & Bonacina: quia peccatum veniale actualiter commissum (adhuc sumptione ipsa, vt quando hæc fit ex fine veniali) nõ destruit statum gratiæ, qui sufficit ad percipiendū dictum augmentum, sed neque committit nouum peccatum veniale sacrilegij, quia peccato illo veniali actualiter commissio non frustrat efficacitatem Eucharistiæ.

Obseruandum tamen est, statum gratiæ, quamuis ex institutione Christi requiratur ad percipiendum augmentum gratiæ virtute Eucharistiæ, non tamen requiri tamquam dispositionem, quia dispositio importat ordinem aliquem proportionatum ad productionem effectus, vt calor ad productionem ignis; sed requiri, vel tamquam remotionem impedimenti, peccati videlicet mortalis, vel potius tamquam formā, ex institutione Christi habilitantem subiectum ad augmentum gratiæ virtute Eucharistiæ percipiendum. Et quia status gratiæ nõ est dispositio, idèò augmentum gratiæ non confertur iuxta mensuram status gratiæ, ita vt, ceteris paribus, detur maius habenti maiorem gratiam, & minus habenti minorem; sed confertur iuxta mensuram deuotionis circa Eucharistiam, quia affectus & deuotio circa ipsam, aut circa illius sumptionem, aut circa Deum auctorem illius, aut circa Christum in ipsa contentū, est dispositio & cooperatio ad sumptionem Eucharistiæ.

Partes ergo pro aduersarijs adducti, qui in suscipiente Eucharistiam cupiunt actualem deuotionem, aut aliam actualem dispositionem, non exigunt illam vt necessariam, sed ad eam exhortantur tamquam maximè vtilem ad effectum Eucharistiæ, qui crescit ob illam, & tamquam maximè congruam dignitati illius.

Et ad primam rationem concedimus, Eucharistiam vt cibum spiritualem nutrire, diuerso tamen & dissimili modo, quàm corporalem: quia Eucharistia nutrit efficienter, & non tamquam materia quæ conuertatur in augmentum gratiæ; cibus verò corporalis non nutrit efficienter, sed tamquam materia quæ conuertitur in augmentum illius quem nutrit: & idèò viuens debet efficiētē & vitaliter concurrere ad nutritionem corporale agendo in cibum, quia non est aliud agens particulare quod id efficiat, non verò est necessarium quoddam fumens Eucharistiam efficienter cooperetur, sed sufficit, quoddam supponatur spiritualiter viuus.

Ad secundam concedimus, Sacerdotes, qui in statu gratiæ Eucharistiam sumunt, peruenire ad ingens augmentum gratiæ, & credibile. Cui non obstat, quod in illis sint plura peccata venialia, quia hæc non sunt incompossibilia cum augmento gratiæ adhuc ingente. Quod autem non experiantur dictum augmentum, non est mirum, quia augmentum habitus infusi, quantumuis ingens, non cadit sub experientiam, sicut cadit augmentum habitus acquisiti, quia habitus infusus non præstat facilitatem ad operandum, sicut præstat habitus acquisitus.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum virtute Sacramenti Eucharistiæ, præter vnionem animæ cum Deo factam medio augmento gratiæ, etiam fiat vnio aliqua inter carnem suscipientis & inter carnem Christi.

Doctores quidam Complutenses (vt refert Valquez disp. 204. cap. 1.) contra Cardinalem Mendocã, qui in publica concione oppositum docuit, affirmarunt, præter vnionem spirituale animæ cum Deo, mediante augmento gratiæ collato virtute Sacramenti Eucharistiæ, nullam aliam reperiri inter carnem Christi: quod tradidisse videntur Damasenus 4. de Fide orthodox. c. 14. Pseudo-Cyprianus Sermone de Cena Domini. Et ratione probatur: quia si vnio aliqua virtute Sacramenti Eucharistiæ daretur, esset quasi inter materiam & formam, vel tamquam inter agens & passum, quia nulla alia excogitari potest; sed nequit esse quasi inter materiam & formam, quia ex carne suscipientis, & ex carne Christi non resultat aliquod tertium compositum tamquam ex partibus, sicut resultat ex materia & forma; neque esse potest tamquam inter agens & passum, quia neque ex carne Christi sub speciebus, neque ex speciebus ipsis deriuatur aliquid in carnem suscipientis: & quamuis deriuaretur, non esset sufficiens ad vnionem realem inter carnem illius & carnem Christi, quia ex Sole deriuantur plures effectus in hæc inferiora, & tamen non vnitur realiter cum illis.

Dictis Doctoribus acquiescere videntur Petrus Marunz, etiam Doctor Complutensis, in Epistolam Iudæ 3. parte Comment. loco 23, & Beatus Toletus in cap. 6. Ioannis annotat. 29. Alanus lib. 8. de Sacramento Eucharistiæ, cap. 28. Suarez disp. 64. sect. 3. & Valquez disp. 204. cap. 1. dum non agnoscit aliam vnionem, nisi spiritualem cum Christo & cum fidelibus.

Roffensis verò lib. 4. contra Oecolampadium cap. 21. & 32. Hofius in Confessione Catholica cap. 42. Bellarminus lib. 1. de Eucharistia cap. 12. Toletus in cap. 6. Ioannis annotat. 29. Alanus lib. 8. de Sacramento Eucharistiæ, cap. 28. Suarez disp. 64. sect. 3. & Valquez disp. 204. cap. 1. docent, & meritò, virtute Sacramenti Eucharistiæ non tantum fieri vnionem spiritualem animæ suscipientis cum Deo, & cum anima Christi, per affectum ratione augmenti gratiæ & charitatis, collati virtute Sacramenti Eucharistiæ, sed

S. Thomas.
Valquez.
Reginald.
Bonacina.

sed etiam fieri peculiarem unionem realem inter carnem Christi & inter carnem dignè suscipientis, quæ etiam corruptis speciebus, & non manente Christo secundum substantiam in stomacho, perseverat. Quod absque dubio tradunt Hilarius l. 8. de Trinitate, & refertur in can. *In Christo Patre*. de Consecratione, dist. 2. Chrysostomus Homil. 46. in Ioan. Cyrillus Ierosolym. Catechesi 4. Damascenus 4 de Fide, c. 14. Cyrillus Alexandrinus l. 4. in Ioann. c. 14. Irenæus l. 4. Aduersus hæreses, ca. 34. Leo I. Epist. 3. & refertur can. *In quibus*. de Consecratione, dist. 2. & Innocentius III. l. 4. de Mysterijs Missæ, c. ult. dum omnes prædicti assignant peculiare unionem realem inter carnem Christi & carnem dignè suscipientis Sacramentum Eucharistiæ, tamquam peculiarem effectum huius Sacramenti, & contendunt, hanc unionem tamdiu perseverare, quamdiu dignè suscipiens perseverat in gratia.

Hilarius.

Chrysost.

Cyril Ieros.

Damasce.

Cyr. Alex.

Irenæus.

Leo I.

Innoc. III.

Quod si Primò respondeas, Patres per figuram hyperboleam sic fuisse locutos, ad exaggerandam Sacramenti Eucharistiæ excellentiam; contra hanc responsionem est, quod, præterquam quod Patres eodem modo loquuntur de dicta unionem, & de præsentia Christi in Eucharistia, & de hac non loquuntur hyperbolice, id est notare Patres hyperbolice locutionis, quæ veritatem excedit.

Quod si secundò respondeas, Patres tantum velle, quod Verbum eo ipso quod unitum fuit carni Christi, etiam quodammodo unitum fuerit omnibus hominibus; contra responsionem est, quod non solum aduersatur Patribus in modo loquendi, sed etiam in re ipsa: quia secundum hanc responsionem negatur peculiaris unio, quam Patres contendunt fieri virtute Sacramenti Eucharistiæ.

Quod si tertio respondeas, Patres tantum voluisse, carnem Christi uniti nostræ, quia in stomacho recipimus illam; contra responsionem est Primò, quod hæc unio etiam fit inter carnem Christi & carnem indignè suscipientis Eucharistiæ. Secundò, quod Patres contendunt, unionem ab ipsis assignatam perseverare, quamdiu suscipiens Eucharistiæ perseverat in gratia, & unio illa localis tantam perseverat quamdiu Christus perseverat sub speciebus in stomacho.

Quod si quarto respondeas, Patres non assignare aliam unionem inter carnem Christi & nostram, nisi eam quæ esse potest inter ipsas, ex eo quod à carne Christi tamquam ab instrumento diuinitatis deriuatur in carnem dignè suscipientis Eucharistiæ, virtus & qualitas, quæ caro nostra præparetur ad immortalitatem, similem ei quam habet caro Christi; contra responsionem est, quod, præterquam quod hæc qualitas fingitur absque fundamento, deriuatio illius ex carne Christi in nostram non sufficit, vt caro Christi & nostra fiant vna caro & vnum corpus, quod Patres intendunt.

Quod si quinto respondeas, Patres non assignare aliam unionem, nisi eam quæ esse potest ex eo, quod virtute Eucharistiæ dignè susceptæ deriuatur & denur dignè suscipienti auxilia gratiæ, medijs quibus efficit membra sua arma iustitiæ ad piæ & iuste operandi; contra hanc responsionem est. Primò, quod hæc deriuatio & collatio auxiliorum non sufficit, vt caro Christi & caro suscipientis sint vna caro & vnum corpus. Secundò, quia etiam virtute aliorum Sacramentorum deriuantur auxilia gratiæ ad opera pia & iusta, secundum fines pe-

culiæ eorum, & tamen Patres contendunt, virtute Eucharistiæ fieri peculiarem unionem.

Unio ergo peculiaris inter carnem Christi & carnem dignè suscipientis Eucharistiæ, proueniens peculiariter ex digna susceptione illius, & tamdiu perseverans, quamdiu suscipiens perseverat in gratia adhuc post specierum corruptionem, non est unio aliqua physica, vt patet, sed est quædam unio moralis, similis unioni morali quæ est inter corpora coniugum, proueniens ex copula, absq; irreuerentia & iniuria ab vno in alterum facta, ratione cuius fiunt vna caro & vnum corpus. Quia sicut coniuges non solum fiunt vna caro physice ratione copulæ quomodolibet adhuc iniuriosè habitæ, quia fiunt principium physicum vnus carnis & prolis, sed etiam fiunt vna caro moraliter ratione copulæ inter ipsos liberè & absque iniuria habitæ, quia hæc tam intima coniunctio liberè & absque iniuria habitæ, exigit moraliter vt vnus coniux carnem alterius quasi propriam respiciat, habeat, & tractet, & e contra: ita etiam ex eo, quod Christus in Eucharistia carnem suam liberè communicet suscipienti tamquam cibum, quo spiritualiter nutriatur, eam dignè suscipiens illam intra suam carnem & viscera liberè suscipiat absque iniuria & irreuerentia in Christum, caro Christi, & caro dignè suscipientis illam, fiunt vna caro & vnum corpus, non physice vt patet, sed moraliter, quia hæc tam intima coniunctio liberè & dignè facta exigit moraliter, vt Christus carnem nostram, intra quæ ipse & caro ipsius vt cibum spiritualis liberè & dignè suscipitur, habeat quasi propriam, & eam quasi propriam tractet, & e contra, vt dignè suscipiens Eucharistiæ carnem Christi, quam intra se liberè & dignè recipit, eam habeat & tractet vt propriam. Nihilominus unio hæc, quamuis tantum sit moralis, dicitur à Patribus realis, & naturalis, & substantialis, quia non fit ratione solius affectus, sed etiam ratione receptionis realis carnis Christi secundum rem, & secundum naturam, & secundum substantiam intra nos: & ob hanc unionem moralem inter carnem Christi & nostram, proueniens ex digna susceptione Eucharistiæ, Sacramentum Eucharistiæ dicitur à Patribus *Communio*.

Perseuerat autem unio hæc moralis etiam post corruptionem specierum, quamdiu dignè suscipiens perseverat in gratia accepta: quia quamdiu in ea perseverat, caro dignè suscipientis digna est, vt ob mixtionem præcedentem cum carne Christi tractetur à Christo quasi propria, non verò post amissionem gratiæ.

Sumptio verò Eucharistiæ indigna, & in statu peccati mortalis facta, non unit moraliter carnem Christi, & carnem indignè suscipientis, sed tantum localiter: quia sumptio illa non fit absque iniuria & irreuerentia in Christum, ob quod coniunctio illa localis, quamuis libera, non exigit vt caro dignè sumentis habeatur & tractetur à Christo quasi propria, sicut neque copula carnalis vi & oppressione facta, sic commixtos efficit vnâ carnem moraliter, ob eandem rationem, siue sint matrimonio coniuncti siue non, efficit tamen illos vnâ carnem physice, id est principium physicum vnus carnis & prolis, ob quod inter sic comixtos, si matrimonio tantum rato coniuncti sint, consummat matrimonium, quia scilicet efficit illos principium vnus prolis, ad quam matrimonium ordinatur. Id

Id verò, quod addit Vasquez, nempe, ad vnionem moralem inter carnem viti & carnem feminæ requirit, quod copula carnalis oriatur & fiat ex amore amicitia, seu benevolentia, & mutuo, dicitur absq; fundamento, imò & contra rationem: quia eo ipso, quod copula fit liberè & absque inuria & irreuerentia, exigit, vt caro vnus tractetur ab altero quasi propria, & econtrà. Et sanè, copula carnalis regulariter oritur non ex amore benevolentia in alterum, sed ex propria complacentia, seu benevolentia sui, & ex concupiscentia alterius, quia vnus alterum, vt sibi bonum, nempe delectabilem, concupiscit: & in sumptione digna Eucharistia sapè contingit, vt non fiat ex charitate erga Deum, neque erga Christum vt hominem, sed ex complacentia propria, & ex concupiscentia Christi, vt sanctificans medijs speciebus; & tamen vtraque hæc coniunctio, quamuis sic facta, efficit sic coniunctos vnam carnem & vnum corpus.

Damascenus verò & Pseudo-Cyprianus pro aduersarijs adducti, ita agnoscunt vnionem spirituales inter nos & Christum virtute Eucharistia factam, vt non negent dictam vnionem moralem inter carnem Christi, & nostram: imò Damascenus etiam hanc non leuiter indicat. Et ad rationem respondemus, præter vnionem physicam formæ cum materia, & coniunctionem agentis cū passio, etiam esse vnionem moralem à nobis assignatam.

DIFFICULTAS V.

Verum Sacramentum Eucharistia conferat gloriam in alia vita.

Conueniunt Primò Theologi, gloriam animæ in alia vita esse effectum Sacramenti Eucharistia, non solum generali ratione, quia effectus illius est gratia sanctificans, quæ est ius ad gloriam, sed etiam speciali ratione, quia scilicet perseverantia in gratia, ad quam infallibiliter consequitur gloria animæ, est specialis effectus Eucharistia. Est autem gloria animæ vtroque modo effectus Eucharistia, non immediatus & in se ipsa, sed mediatus & in radice, nempe in gratia, & in perseverantia in illa: quia in tantum Eucharistia est vtroque dicto modo causa gloria, in quantum est causa gratia, & perseverantia in illa, ad quas infallibiliter consequitur gloria animæ.

Conueniunt Secundo, gloriam corporis in alia vita esse effectum Eucharistia, cuius effectus mentio fit Ioan. 6. illis verbis, *Ego resuscitabo eum in nouissimo die.* & ita esse effectum Eucharistia, vt non sit infallibiliter futura in eo qui dignè sumptit Eucharistiam, sicut neque gloria animæ, ad quam consequitur. Et contra nonnullos, dicentes, gloriam quamdam accidentalem instar laureolæ, qua distinguantur qui dignè sumpturunt Eucharistiam, ab illis qui eam vel non sumpturunt, vel indignè, esse effectum Eucharistia, addimus, præter gloriam illam corporis communem omnibus, non esse aliam gloriam corporis, quæ sit effectus Eucharistia, quia nullum est firmum fundamentum ad id.

Est autem gloria corporis effectus Eucharistia, non immediatus, sed mediatus & remotus, & magis remotus quam gloria animæ: & etiam vtroque illo modo, quo gloria animæ, quia est effectus Eu-

charistia generali ratione, quia scilicet Eucharistia est causa gratia, quæ est ius ad gloriam animæ, ad quam debito congruitatis consequitur gloria corporis: & speciali ratione, non conueniente alijs Sacramentis, quia scilicet est causa perseverantia in gratia, ad quam consequitur gloria animæ, & ad hanc modo dicto consequitur gloria corporis. Vnde à Patribus optimè dicitur, carnem nostram per Eucharistiam ad immortalitatem præparari, quia scilicet id verè fit vtroque modo dicto, generali videlicet & speciali, quamuis mediata.

Id verò, quod addunt Suarez disp. 64. sect. 2. & Egidius quaest. 79. art. 8. nempe, gloriam corporis consequentem ad gloriam animæ, etiam attribui Eucharistia alio singulari modo, quia scilicet ob ipsam tamquam ob nouum titulum, quia per eam caro nostra coniungitur carni Christi, confertur, est omnino absque fundamento.

DIFFICULTAS VI.

Verum Sacramentum Eucharistia in hac vita producat aliquid in corpore dignè suscipientis.

Recentiores nonnulli docent, in corpore dignè suscipientis Eucharistia produci in hac vita qualitatem quamdam, ratione cuius corpus illius vnitur corpori Christi, & præparatur ad immortalitatem, quia qualitas illa necessaria fit ad vnionem, & ad præparationem prædictas, quas Patres tradunt.

Suarez verò disp. 64. sect. 1. Vasquez disp. 204. conueniunt n. 28. & Egidius quaest. 79. art. 8. docent, in corpore dignè suscipientis Eucharistiam nihil produci in hac vita, & meritò: quia qualitas hæc absque fundamento fingitur, quia neque est necessaria ad dictam vnionem realem inter carnem Christi & carnem dignè suscipientis, quia tantum est mortalis; neque est necessaria, vt caro nostra ad immortalitatem præparetur, quia tantum præparatur mediata duobus modis Difficultate præcedente adductis.

Addimus, vt optimè Vasquez, corpora nostra virtute Eucharistia fieri arma & instrumenta iustitiæ & virtutis, quia ad nutritionem spirituales animæ, & ad præseruationem à peccatis, quæ sunt effectus Eucharistia, pertinet externa protectio Dei, qua non solum in anima, sed etiam in corpore impediuntur prauis motus, & etiam pertinet interna inspiratio, qua ad actus bonos in anima & in corpore excitamur. Et his duobus modis, vt et Patribus aduertunt Suarez & Egidius, virtute Eucharistia temperatur libido, & minuitur fomes, conueniunt externa videlicet protectione Dei, & interna inspiratione, etiam facta in potentia imaginaria sensitiua.

DIFFICULTAS VII.

Verum Sacramentum Eucharistia per se remittat peccata mortalia.

Lutherus in Concione de Digna præparatione conueniunt ad Sacramentum Eucharistia, Remittit conueniunt 2. Parte Examinis Concilij Tridentini sess. 13. cap. 2. & 7. & Caluinus lib. 4. Institutioinum, conueniunt cap. 3. docent, Sacramentum Eucharistia per se remittere

DIFFICULTAS VIII.

Utrum Sacramentum Eucharistiae aliquando per accidens remittat peccata mortalia.

Conueniunt Catholici, eum, qui existens in peccato mortali accedit ad Eucharistiam absque bona fide, id est nulla ignorantia excusatus à peccato indignè susceptionis, de qua in fine Difficultatis, non iustificari ab illo, quia non fuit per se instituta ad remissionem mortaliū, & idē eum, qui sic accedit, peccare nouo peccato mortali sacrilegij, quia sic accedens facit contra institutionem per se Sacramenti Eucharistiae absque bona fide, id est absque ignorantia aliqua sufficiente ad excusandum ab eo peccato.

Est tamen difficultas, An aliquando per accidens remittat mortalia, in eo videlicet peccatore, qui bona fide accedit.

Sotus in 4. d. 11. q. 2. art. 3. Ledesma 1. p. 4. q. 20. art. 3. Sainctes Repetit. 6. de Eucharistia, cap. 10. Vega 9. in Tridentinum 3. 4. Suarez disp. 63. sect. 1. Egidius q. 79. art. 3. Adamus q. 7. dub. 1. & Becanus c. 22. q. 1. docent, Eucharistiam in casu dicto remittere ex opere operato peccata mortalia, primam gratiam habitualemente conferendo. Ducuntur autem testimonijs aliquorum Patrum, qui docere videntur, Eucharistiam remittere mortalia, quia ad minus id efficit per accidens, quando scilicet bona fide suscipitur à peccatore.

Alexander verò 4. par. q. 10. memb. 8. art. 1. Bonaventura in 4. d. 13. 2. p. distinctionis, art. 1. q. 2. Gabriel dist. 9. q. 2. art. 2. Maior q. 1. & Valquez d. 20. c. 4. docent, & merito, Eucharistiam nunquam ex opere operato remittere mortalia, neque primam gratiam habitualemente conferre. Quod indicat Tridentinum sess. 13. c. 2. dum Sacramento Eucharistiae attribuit, quod praeseruet à mortalibus, & remittat venialia. At si Tridentinū sentiret, aliquando remittere mortalia, id etiā adderet, quia esset maximè uile ad quietandas conscientias.

Et ratione probatur, quia non constat, Christum ad id instituisse Sacramentum Eucharistiae; ergo absque fundamento id illi tribuitur. Consequenter patet, quia neque Eucharistia, neque aliud Sacramentum tribuit effectum aliquem, nisi ex institutione Christi. Antecedens autem probatur, quia id neque constat ex Scriptura, neque ex aliqua Ecclesiae definitione, neque ex ipsa natura seu institutione Eucharistiae, neque ex antiqua aliqua traditione Patrum: ergo. Et in primis id non constat ex Scriptura, neque ex aliqua definitione Ecclesiae, ut patet. Neque ex ipsa natura seu institutione Eucharistiae, imò ex ea oppositū deducitur, quia Eucharistia instituta fuit ut cibus & potus, qui nunquam ordinantur in suscitationem mortuorū, sed ad corroboracionem & recreationem uiuorum. Neque id constat ex antiqua Patrum traditione, quia nullus ex Patribus id affirmat.

Non negamus, Patres aliquos remissionem peccatorum Eucharistiae attribuerē, hi tamen de venialibus explicandi sunt, quia nullam de mortalibus mentionem faciunt, & venialia verè remittuntur per Eucharistiam ex opere operato. Cyrillus verò Alexandrinus 1. 4. in Ioan. c. 7. dū de Eucharistia ait, non mortem solum, sed etiam morbos omnes depellit,

mittere peccata mortalia, & ad eorū remissionem fuisse per se institutum, & idē non accedere indignè ad illud eum, qui accedit conscius peccati mortalis. Omisissis autem varijs argumentis, quibus id probare contendunt, quia facile solui & videri possunt apud Bellarminum l. 4. de Eucharistia, cap. 19. id praecipuè probant ex verbis consecrationis Calicis, quia primò in eis verbis Calix Christi dicitur nouum Testamentum in Sanguine, Lucae 22. nouum autem Testamentum continet pactum remissionis peccatorum, ut dicitur Ieremias 31. Deinde, quia in eis verbis de Sanguine Christi dicitur, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Catholici tamen conueniunt, Sacramentum Eucharistiae non remittere per se mortalia, neque ad eorum remissionem fuisse per se institutum. Quod (ut Valquez refert disp. 205. c. 1.) antiqua Patrum traditione confirmatum est, & satis indicat Tridentinum sess. 13. c. 2. dum assignans effectus Sacramenti Eucharistiae, ipsi tantum attribuit nutritionem spiritualem, & praeseruationem à mortalibus, & liberationem à culpis quotidianis commissis: at si etiam per se remitteret mortalia, non omitteretur à Tridentino, à quo numerata fuit praeseruatō ab illis; & can. 5. dum damnat illos, qui dicunt, vel praecipuum effectum Eucharistiae esse remissionem peccatorum, vel ex Eucharistia nullos alios effectus prouenire; ubi per peccata absque dubio intelligit mortalia, at si remissio mortaliū esset effectus per se Eucharistiae, remissio illorum esset effectus praecipuus illius, ut patet, quia haec fit media gratia iustificante, quae est principalissimus effectus Eucharistiae. Idem quoque maximè indicant Patres, quos refert Valquez ubi supra, dum dicunt, perniciosum esse cū conscientia peccati mortalis ad Eucharistiam accedere.

Et ratione, desumpta ex fine institutionis Eucharistiae, probatur, quia haec per se instituta est tantum pro illis qui sunt uiui, quia tantum instituta est tamquam cibus & potus, & idē tantum sub speciebus panis & vini; cibus autem & potus non conuenit mortuis ut ad vitam reuocentur, sed uiuis ut non moriantur, & ut in vita vegetentur; ergo per se instituta est pro spiritualiter uiuis, ut in vita spiritali crescant, & ut non moriantur spiritaliter, & non pro spiritaliter mortuis, ut ad vitam reuocentur; ac proinde per se instituta est ad augmentum gratiae, & ad praeseruationem à mortalibus quibus anima moritur, & non ad reuocationem à morte, seu ad remissionem mortaliū. Ex quo constat, eum qui ad Eucharistiam conscius peccati mortalis accedit, accedere contra institutionem illius, & consequenter indignè.

Ad ea verò quae pro haereticis ex verbis consecrationis Calicis adducuntur, respondemus, Calicem, aut Sanguinem Christi dici nouum Testamentum, quia effusio illius in cruce fuit conditio, seu fœdus, sub quo relicta & promissa est nobis gratia & remissio peccatorum: & ob id Sanguis, qui in Calice consecratur, rectè dicitur nouum Testamentum, continens pactum remissionis peccatorum, non quia, prout in Eucharistia, habeat hunc effectum ex opere operato, sed quia Sanguis, qui est in Eucharistia, prout fuit effusus in cruce, fuit pretium yniuersale remissionis peccatorum, & ob id etiam dicitur effundi in remissionem peccatorum.

Bellarmino

Valquez

Trident.

Valquez

Sotus. Ledesma. Sainctes. Vega. Suarez. Egidius. Adamus. Becanus. Alexand. Bonavent. Gabriel. Maior. Valquez.

8

depellit, non loquitur de morte peccati præteriti, sed de morte peccati futuri, à qua Eucharistia præseruat, vt ex verbis, quæ Cyrillus subdit, deducitur. Et Damascenus 4. de Fide cap. 14. dum ait, Corpus & Sanguinem Domini omnē spurcitiam abstergere, non loquitur de Eucharistia vt est Sacramentum, sed vt est sacrificium: quia vt est sacrificium, impetrat vt peccata mortalia deleantur, media impetratione auxiliorum efficacium ad id, vt ex verbis proximè antecedentibus Damasceni deducitur. Et Iustinus in Questionibus à gentibus Christianis, in responsione ad quæst. 44. dum ait, carbonem Dominicæ carnis conscientiam eorum, qui ipsam edant, ab omni scelere expiare, tantum loquitur, vt ex contextu conijcitur, de esu carnis Christi nō in Eucharistia, sed de esu carnis per fidem edendæ, credendo in carne Christi mysterium incarnationis, per quod fuit quasi carbonem igne Diuinitatis ignitas, quia impij, siue infideles, de quorum sceleribus ibi loquitur, per hanc fidem, seu esum carnis Christi, cultores Dei effecti, & ad lauacrum regenerationis perducti, à suis sceleribus abluuntur. Ex quibus constat solutio ad principale fundamentum aduersariorum ex Patribus desumptum.

Inter eos verò Doctores, qui existimant, aliquando Eucharistiam per accidens primam gratiam habitualem conferre, & peccata mortalia remittere, controuersia est, quæ dispositio necessaria sit & sufficiat in suscipiente ad eum effectum.

Sunt qui dicant, ad id sufficere, quod suscipiens Eucharistiam omnino inuincibiliter, imò & probabiliter seu prudenter credat se esse in statu gratiæ, quamuis non habeat attritionem mortaliū, quorum sit remissio. Hi tamen absque fundamento aliquo id dicunt, imò & contra rationem: quia ad remissionem mortaliū, adhuc per Baptismum & per Pœnitentiam, quamuis sint Sacramenta pro mortuis instituta, ad minus est necessaria vera attritio illorum, imò etiam ad remissionem venialium faciendam adhuc per Eucharistiam.

Alij, existimantes, necessariam esse attritionem mortaliū quæ remittuntur, docent eam sufficere, etiam in conscientio mortalis, quamuis cognitam & scitam, & non existimatam contritionem. Hi etiam manifestè falluntur (nisi forsitan in casu, in quo conscientio mortalis bona fide accedat, non iudicans se indignè accedere) quia Eucharistia per se instituta est ad conferendum augmentum gratiæ; ergo contra finem & institutionem illius, & consequenter indignè accedit, qui conscientio peccati mortalis accedit, sciens se tantum habere attritionem, nisi bona fide accedat; ac proinde non recipiet gratiam habitualement, quia in eo casu sic accedens peccat mortaliter.

Reliqui verò docent, ad id in suscipiente requiri & sufficere veram attritionem mortaliū quæ remittuntur, & quod suscipiat bona fide, & merito: & ex suppositione, quod Eucharistia aliquando per accidens conferat primam gratiam, & remittat mortalia: quia in primis attritio est necessaria, vt per eam aliquo modo peccator disponatur ad remissionem eorum mortaliū, sicut etiam requiritur in suscipiente Baptismū & Pœnitentiam. Deinde est necessarium quod suscipiat bona fide, vt ea excusetur à peccato mortali sacrilegij indignæ susceptionis, quia eo impediatur à susceptione augmenti gratiæ.

Ille autem dicitur suscipere bona fide ad id sufficiente, qui omnino inuincibiliter, aut probabiliter seu prudenter credit sibi nihil deficere ad dignè accedendum, vel quia non est conscientio mortalis non remissi, vel quia si est conscientio, credit inuincibiliter, siue physicè siue moraliter se habere contritionem; vel quia credit, quod quamuis sit conscientio, & non habeat nisi attritionem, possit nihilominus dignè accedere, quia qualibet bona fide ex his, excusetur à dicto peccato indignæ susceptionis, & etiam ille dicitur suscipere bona fide sufficiente, vt excusetur à dicto peccato, qui non iudicat nec dubitat sibi deficere aliquid necessarium, vt possit dignè Eucharistiam suscipere.

DIFFICULTAS IX.

Quos alios effectus conferat Sacramentum Eucharistiæ.

Conueniunt Theologi, per Sacramentum Eucharistiæ remitti peccata venialia quoad culpam, vt antiqua Patrum traditio firmat est, & definitum in Tridentino sess. 13. c. 2. & remitti per illud mediatè, & ex opere operantis, medio actu seu opere contritionis, quam Deus medio auxilio efficaci excitat in eo qui dignè suscipit illud.

Est tamen difficultas, An etiam per illud remittantur immediatè, & ex opere operato.

Circa quam Suarez disp. 63. sect. 10. Vasquez q. 87. art. 3. dub. 2. Egidius q. 19. art. 4. Bonacina q. 4. pun. 1. & communiter Theologi, contra nonnullos meritò docent, etiam immediatè, & ex opere operato per illud remitti. Quod indicat Tridentinum vbi supra, & constat Primò ex eo, quod institutum est tamquam cibus & potus, qui ordinantur ad immediatè restaurandum quod deperditur: per remissionem autem venialium anima reparatur, sicut per remissionem mortaliū uiuificatur. Secundo constat ex eo, quod semper illa remittit in dignè suscipiente illud, & attritio de illis, & non semper excitat neq; impetrat auxilium efficac ad contritionem venialium: ad hanc autem remissionem venialium, quæ immediatè & ex opere operato fit per Sacramentum Eucharistiæ, non prærequiritur in suscipiente perfecta eorum contritio, tamquam dispositio, aliàs eorum remissio non fieret virtute Eucharistiæ, quia præsupponeretur facta ex vi illius contritionis; prærequiritur tamen attritio eorum, quia hæc etiam prærequiritur ad remissionem eorum per Sacramentum mortuorum, de quo latius diximus Tractatu de Pœnitentia Disputat. 11. Difficult. xvii.

Circa remissionem pœnæ debitæ pro peccato, dicendum est, Sacramentum Eucharistiæ eo modo quo remittit culpam, etiam remittere pœnam ipsi culpæ debitam, totam, aut partem maiorem aut minorem, iuxta maiorem aut minorem suscipientis dispositionem, ac proinde non remittere ex opere operato pœnam æternam debitam pro peccato mortali, imò neq; temporalem restantem post remissionem culpæ mortalis, quia non remittit ipsam culpam mortalem adhuc per accidens remittere tamen immediatè, & ex opere operato pœnam debitam pro peccatis venialibus, totam aut partem iuxta proportionem dispositionis suscipientis Eucharistiæ, quia immediatè & ex opere operato remittit culpas ipsas veniales.

Circa

Circa præseruationem à peccatis mortalibus, vt in ea non incidamus, conueniunt Theologi eam esse effectum Sacramenti Eucharistia. Quod definitum est in Tridentino sess. 13. cap. 2. & significatur Ioann. 6. *Hic est panis de celo descendens, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur.* & infra: *Si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum.* Et id constat ex eo, quod institutum est tamquam cibus & potus spiritualis; cibus autem & potus spiritualis in conseruationem, & in perseverantiam in vita spirituali ordinantur; quæ peccatis mortalibus destruitur.

Sacramentum autè Eucharistia causat ex opere operato præseruationem à mortalibus, quia eam causat ex institutione Christi, sed non causat illam

immediatè, sed tantùm mediatis auxilijs efficacibus, quæ dignè sumenti conferuntur ex opere operato, quæ non semper sunt interna inspirationis, quibus implemus præceptum posituum, aut quibus retrahimur ab opere mortali contra præceptum negatiuum, sed aliquando sunt auxilia externæ protectionis, seu manutentiæ Dei, quibus auferuntur occasiones peccandi mortaliter. Ita tamen confert dicta auxilia efficacia ex institutione Christi, vt non conferat illa infallibiliter, sed prohibito Dei: nihilominus sæpè ob Sacramentum Eucharistia conferuntur auxilia efficacia ei, qui illud dignè suscepit, quæ non conferrentur si illud non suscepisset; de quo diximus Tractatu de Sacramentis in genere, Disputat. 111. Difficult. 111.

DISPUTATIO IX.

De sumptione Sacramenti Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Virum sumere Sacramentum Eucharistia in statu peccati mortalis, sit peccatum mortale.

ONVENIUNT Catholici, accedere ad Sacramentum Eucharistia, seu illud sumere in statu peccati mortalis, esse peccatum mortale: quod definitur in Tridentino sess. 13. can. 11. & significatur 1. ad Corinthios 11. *Quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit.* Et ratione probatur, quia qui sic accedit ad Sacramentum Eucharistia, totam eius efficacitatem frustrat, totum fructum illius impediendo, in quo non leuis irreuerentia seu iniuria fit ipsi Sacramento, & auctori illius.

Vnde peccatum hoc est irreuerentia & sacrilegij contra virtutem religionis, à quo nullus excusatur ob solam difficultatem eliciendi contritionem, quando deficit copia Confessarij, etiam si Missam celebrare teneatur, quia nemini, antequam ad altare accedat, est impossibile adhuc moraliter contritionem elicere, quia ex vna parte nemini deficit auxilium sufficiens ad contritionem peccatorum, quando venit in mentem obligatio eliciendi contritionem, vt generaliter aduertit Vasquez 1. part. d. 95. cap. 5. siue auxilium illud sit immediatè sufficiens, siue tantùm mediatè & remotè: & ex altera parte supponimus, vsque ad Communionem superesse non paruum temporis spatium, vt absque nimia difficultate contritionem eliciat. Nihilominus si contingat, vt quis in altari existens recorderet alicuius mortalis non confessi, & cuius non habuit neque habet contritionem, & quando recordatur, est ad eò propinquus Communioni, vt pro temporis angustijs nequeat moraliter, seu absque nimia difficultate ad contritionem excitari, nisi pro tempore aliquo aliquatè notabili, cum graui nota sui honoris,

ad eam eliciendam detineatur, tunc iste talis ab eo peccato excusabitur, communicando in eo malo statu, quia non est contra reuerentiam Sacramento debitam in eo statu accedere, ne notam grauem honoris incurrat.

Quòd si obiecias, Peccatum mendacij nulla potest necessitate excusari: sed qui communicat in peccato mortali, peccat peccato mendacij; ergo nequit necessitate aliqua, adhuc vitandi notam grauem honoris, excusari à peccato communicandi in eo statu. Consequentia patet, & etiam Maior. Minor verò probatur, quia qui communicat, profitetur, & denotat se ea Communionem vniri Christo tamquam cibo spirituali, & reliquis membris Christi iustis tamquam conuiuijs spiritualibus, quod est falsum in eo qui communicat in peccato mortali, quia vnio cum Christo tamquam cum cibo, & cum alijs iustis tamquam cum conuiuijs, supponit vnionem communem per charitatem, quia vnio cum cibo spirituali non conuenit, nisi antea spiritualiter viuenti, & vnio cum conuiuijs spiritualibus non conuenit nisi viuentibus spiritualiter, & ei qui cum illis supponitur amicus. Respondemus, concedendo, mendacium nulla necessitate excusari, significare tamen falsum, adhuc scienter & contra mentem, absque animo significandi falsum, & decipiendi, quamuis sit contra veracitatem, si fiat absque rationabili causa; excusari tamen potest ex causa rationabili: in casu autem præsentis, quamuis supponamus, eum qui in peccato mortali communicat, significare falsum, quia tamen non communicat animo significandi falsum, & decipiendi, in quo ratio mendacij consistit, idè ob dictam necessitatem potest à falsa significatione excusari, quamuis à mendacio nulla causa excusari potest. Est tamè discrimen inter res & voces, quoad significandum falsum absque animo significandi falsum, & decipiendi, quod in rebus facile cõtingit, medijs illis falsum significari, absque animo id significandi, & decipiendi; quia illis facile possumus vti animo seu intentione alterius finis, quam significandi, quia res possunt ad plures alios fines ordinari; in vocibus verò difficile admodum contingere illis significare falsum absque animo id significandi, & decipiendi, quia

quia difficile admodum est uti vocibus, & eas ordinare ad alium finem, quàm ad significandum, quia difficile admodum est vsum vocum ad alium finem conducere, nisi ad significandum.

Obseruandum est Primò, quòd quamuis Sacerdos peccet mortaliter manducando Eucharistiam in statu mortalis peccati, non tamen eam in statu manibus aut osculo tangendo, quia in eo tactu, quamuis factò in statu mortalis peccati, nulla apparet irreuerentia saltem grauis, quia tactus iste non est Sacramentalis.

Obseruandum est Secundò, eum, qui intuitu reuerentia Sacramenti Eucharistia, prohibitus præcepto aliquo positio, adhuc humano, sumere Eucharistiam (ut prohibetur excommunicatus, & non ieiunus, & qui ob aliquod speciale peccatum prohibetur quasi indignus) eam sumit in statu mortalis, non committere duo peccata mortalia, sed vnum tantum numero: quia quamuis sumptio illa ex duobus titulis sit peccatum mortale, nempe, & quia est transgressio illius præcepti positiui, & quia est transgressio præcepti naturalis diuini non sumendi Eucharistiam in statu mortalis; nihilominus quia vterque iste titulus eodem modo opponitur religioni, quæ eodem modo est contra reuerentiam Sacramenti, idè est idem specie peccatum, & etiam est idem numero, quia non est vnde malitia numero multiplicetur, quia materia est eadem numero, & non respiciens diuersa extrinseca, imò nullum, quia est absoluta, nullum extrinsecum respiciens.

DIFFICULTAS II.

Virum peccatum mortale indignæ susceptionis Eucharistia sit omnium peccatorum grauissimum.

Pro huius clariori resolutione supponimus, in malitia (in qua cõsistit ratio formalis peccati) esse duplicem perfectionem, vnâ essentialem, quæ desumitur ex ordine ad obiectum, & in indiuisibili consistit, ita ut ab ipso eodè manente, nullum prædicatum afferri possit, neque nouum illi addi; in quo sensu essentia rerum dicuntur esse sicut numeri; quia sicut addita aut ablata vnitatem à numero, variatur numerus secundum speciem, ita etiam addito aut ablato prædicato, essentia & species rerum variantur. Alteram accidentalem, quæ intra latitudinem essentialem crescit & decrescit quasi intensiue, ex augmento & decremento aut libertatis aut materiae, aut obligationis virtutis, & ex eis desumitur; & secundum hanc perfectionem accidentalem attenditur in malitia ratio mortalis & venialis, & non secundum perfectionem essentialem. Vnde quia in his, quæ non mole magna sunt, idem est maius quòd perfectius, idè etiam in malitia est duplex maioritas seu grauitas, & secundum eas perfectionis, vna est essentialis, & secundum hanc peccatum est huius vel illius speciei; altera est accidentalis, & secundum hanc peccatum est mortale aut veniale, & secundum vtramque maioritatem seu grauitatem vnum peccatum potest esse maius seu grauius altero.

Hoc ergo supposito, certum est Primò, peccatum indignæ receptionis Eucharistia, per accidens, seu secundum grauitatem accidentalem,

posse esse grauius etiam peccatis quæ sunt contra Deum, ut peccato odij Dei, & blasphemia contra Deum, quia hæc posteriora peccata possunt esse tantum venialia ex paruitate seu leuitate deliberationis; & peccatum indignæ receptionis Eucharistia potest esse mortale, & secundum hanc grauitatem accidentalem peccatum hoc indignæ receptionis Eucharistia potest esse leuius, etiam peccatis quæ sunt contra puras creaturas, aut circa eas, ut peccato homicidij, & furti, & fornicationis, quia hæc possunt esse mortalia, & peccatum indignæ receptionis Eucharistia potest esse tantum veniale, si fiat ex parua seu imperfecta deliberatione.

Secundò certum est, peccata contra Deum commissa, ut peccatum odij & blasphemia, secundum grauitatem essentialem desumptam ex ordine ad obiectum ipsorum, esse peccata grauiora peccato indignæ receptionis Eucharistia, quia peccata illa priora opponuntur virtutibus aut actibus essentialiter perfectioribus, quia peccatum odij Dei opponitur charitati virtuti Theologica, quæ essentialiter est perfectior virtute religionis, cui opponitur peccatum sacrilegij indignæ receptionis Eucharistia, & peccatum blasphemia Dei opponitur actui laudis Dei ad religionem pertinenti, qui essentialiter est perfectior actui reuerentia erga Eucharistiam, pertinente ad eandem virtutem religionis, cui etiam opponitur peccatum indignæ receptionis Eucharistia.

Peccatum ergo sacrilegij indignæ susceptionis Eucharistia essentialiter est grauius omnibus peccatis quæ sunt in puras creaturas, aut circa illas, ut furto, homicidio, sodomia, & alijs, quod docent S. Thomas & Caietanus quæst. 80. art. 5. Gabriel lect. 87. lit. H. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 5. Vasquez disp. 207. cap. 1. quia peccatum sacrilegij indignæ receptionis Eucharistia opponitur religioni, quæ est virtus perfectior & melior virtutibus moralibus, quibus opponuntur peccata omnia quæ sunt in puras creaturas, aut circa illas: & non solum est grauius dictis peccatis secundum rationem genericam, sed etiam secundum rationem specificam; quia secundum vtramque opponitur actui religionis perfectiori & honestiori secundum rationem genericam & specificam actibus, & omissionibus, quibus peccato in puras creaturas, aut circa illas opponuntur, quia est actus perfectioris virtutis.

Et non solum in præsentis casu, sed etiam generaliter credimus, nullam speciem contentam sub genere perfectiore, esse imperfectiorem specie contenta sub genere imperfectiore, sed semper esse perfectiorem; quia absque dubio in genere perfectiore differentia perfectiores continentur, & perfectiores ex eo extrahuntur & oppositum nulla ratione, nulloque exemplo exactè discussio ostendi potest. Ob quod nobis non probatur id in quod inclinatur Suarez disp. 66. sect. 2. nempe, peccatum indignæ receptionis Eucharistia, quamuis secundum rationem genericam sit grauius peccato circa puras creaturas, non tamen secundum rationem specificam, quod etiam indicat Durandus in 4. dist. 9. q. 4. n. 10. qui etiam in exemplo, quod ad id continentium adducit, fallitur manifestè, quia supponit, peccatum homicidij priuatae personæ secundum rationem specificam esse grauius peccato contumelia in Principè, in quo Durandus aperte decipitur: quia contumelia Principi facta opponitur obiect-

obseruantie erga Superiores, quæ perfectior est quam iustitia, cui opponitur homicidium priuatae personæ; ac proinde secundum rationem specificam, & essentialiter, grauior est dicto homicidio, etiam si accidentaliter possit esse leuior, & digna minori pœna.

Ex dictis constat, peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ simpliciter & absolute non esse omnium peccatorum grauisimum: quia quamuis grauitate accidentaliter possit esse grauius peccatis in Deum, ex sua tamen specie & essentia est leuius illis, & consequenter, ceteris paribus, est illis leuius, imò & leuius est essentialiter peccato sacrilegij eorum qui crucifixerunt Christum, & peccato sacrilegij Iudæ qui eum vedit, quia homicidium Christi, & eius venditio, opponitur actui, aut omissioni perfectiori eo actu, cui opponitur indigna receptio Christi in Eucharistia. Quando verò Patres adeo exaggerant peccatū indignæ receptionis, vt illud comparent peccato crucifigentiū, & Iudæ, non id faciunt, quia sentiant, inter ea esse æqualitatem, sed quia inter illa reperitur quædam imitatio & proportio: quia sicut Iudas osculo tradidit Christum indignis & inimicis ipsius Christi, ita etiam peccator recipiendo Christum in Eucharistia, veluti quodam osculo tradit illud indigno & inimico ipsius Christi, eum sibi tradendo, & eum ore intra se recipiendo; & sicut qui Christum crucifixerunt, fuderunt sanguinem illius in suam perniciem, ita etiā peccator indignè recipiendo Christum quodam modo in sui mortem fundit Sanguinem Christi.

Obseruandum est, peccatorem eò grauius peccare sumendo Eucharistiam, quò in peiori statu illam sumit, siue quia in pluribus, siue quia in grauioribus peccatis illam sumit; quia qui in peiori statu sumit illam, eò indignius sumit, sicut sumptio est melior, quò in meliori statu fit, & digna ex opere operantis maiori augmento gratiæ & gloriæ. Nihilominus nullus tenetur in confessione explicare numerum mortalium, in quorum statu Eucharistiam sumpsit (& multò minus eorum grauitatem) sed sufficit, si explicet se in statu peccati mortalis Eucharistiam sumpsisse, quia illam in statu plurium sumere, non multiplicat numero peccatum indignæ receptionis, imò non semper est circumstantia notabiliter aggrauans; & quando fit, non est necessariò in confessione explicanda.

DIFFICULTAS III.

Virum sumere Eucharistiam in peccato veniali sit peccatum.

Conueniunt Theologi, non esse mortale, sumere Eucharistiam in peccato veniali, siue habituali iam præterito, nondum remisso; siue actuali, quod tempore sumptionis comittitur: imò neque sumendo Eucharistiam sumptione veniali, vt quando fit ex inani gloria, quia quocumque & in quocumque veniali recipiendo Eucharistiam, non cernitur fieri irreuerentia grauis Eucharistiæ.

Est tamen difficultas, An id sit peccatum veniale nouum contra religionem, distinctum ab eo, quo aut in quo sumitur.

Recentiores nonnulli docent, sumere Eucharistiam in veniali factò, tempore ipsò sumptionis esse aliud peculiare & nouum peccatum veniale

sacrilegij contra religionem, quia eo peccato actuali impeditur maius augmentum gratiæ, quod Eucharistia caufaret, si in sumente esset feruor charitatis, qui eo peccato actuali impeditur. Imò addit, committere peccatum nouum sacrilegij eum, qui habens peccata venialia præterita facta ex consuetudine, sumit Eucharistiam, & etiam eum, qui sumit illam habens conscientiam multis venialibus oneratam (quæ intelligunt, quando sumitur Eucharistia absq; attritione illorum) quia qui vtrovis modo ex his duobus sumit Eucharistiam, & aliquo modo indignè sumit illam, & etiam impedit remissionem illorum, quæ fieret si haberet attritionem illorum.

Richardus verò in 4. dist. 9. art. 2. q. 1. Maior q. 1. *Richardus.*
Sotus d. 12. q. 1. art. 4. Adrianus in 4. q. 1. de Eucha- *Maior.*
ristia, & Vasquez disp. 207. c. 2. docent non esse nouum peccatum veniale sacrilegij, sumere Eucha- *Sotus.*
ristiam in peccato veniali, quamuis multiplice, & ex *Adrian.*
consuetudine factò, & quamuis actuali factò tempore *Vasquez.*
sumptionis, imò quamuis factò sumptione ipsa;

& merito: quia peccatū veniale, quamuis multiplex, & ex consuetudine factū, & actuale, & sumptione ipsa Eucharistiæ commissum, non impedit principalem & primarium effectum Eucharistiæ, nempe augmentum gratiæ: ergo sumendo Eucharistiam in peccato veniali, quamuis multiplice, & ex consuetudine factò, & actuali, & sumptione ipsa commissò, nullum committitur nouum peccatum veniale sacrilegij. Antecedens patet. Consequentia autem probatur, quia præter irreuerentiam, quæ in impediendo effectum principalem & primarium Eucharistiæ reperitur, nullo fundamento ostendi potest, aliquam aliam reperiri: quia in primis nullo fundamento ostendi potest indignè sumi & irreuerenter positum, ex eo præcisè, quòd sumatur in aliquo statu ex dictis, neque in omnibus simul dum sumatur in statu gratiæ. Deinde non sumitur indignè ex eo, quòd sumendo Eucharistiam in aliquo statu ex dictis, impediatur aliquis effectus Eucharistiæ distinctus à principali & primario, quia nõ sumitur indignè ex eo, quòd sumatur Eucharistia in multiplice veniali, & ex consuetudine factò absq; attritione, quia sic sumendo impediatur remissio illorum: quia etiā qui sumit Eucharistiam in peccato veniali præterito non remittit, & non factò ex consuetudine, absq; attritione illius, impedit eius remissionem, & tamen non peccat peccato aliquo nouo sacrilegij, quia in eo statu sumit Eucharistiam, in quo omnes conueniunt; neque sumitur indignè, quia sumendo Eucharistiam in peccato actuali, quamuis commissò sumptione ipsa impediatur maius augmentum gratiæ, quod Eucharistia caufaret, si in sumente esset feruor charitatis, qui peccato actuali impeditur, aliàs quicumq; sumens Eucharistiam peccaret ex defectu maximæ, aut saltem maioris dispositionis, quæ posset habere, quamuis absque veniali aliquo illam sumeret, quia non habendo maximam, aut saltem maiorem dispositionem, impederet maximū, aut saltem maius augmentum, quod Eucharistia sic disposito conferret.

Gennadius verò lib. de Ecclesiasticis dogmatibus apud Augustinum l. 53. & refertur can. *Quotidie*, de Cōsecratione dist. 2. dum ad sumptionem Eucharistiæ exigit satisfactionem pro peccatis, quamuis non capitalibus neque mortalibus, & mentem absque affectu committendi peccatum etiam non capitale & mortale, non exigit satisfactionem

pro peccatis venialibus, neque mentem absque affectu illa committendi, sed satisfactionem pro peccatis mortalibus non publicis, & mentem absque affectu illa committendi, ut ex contextu deducitur. Et Pseudo-Anselmus in illud 1. ad Corinthios 11. *Probet autem seipsum homo, dum ait: Indigne manducat & bibit, qui vel aliquid grave, vel multa leuia commisit peccata, & non est confessus.* Per leuia tantum intelligit peccata venialia, ex quibus efficitur vnum mortale (ut ex pluribus furtis parvis fit vnum, saltem quantum ad retentionem, aut non restitutionem) aliis ad sumptionem Eucharistiae exigeret confessionem venialium, quod nullus Theologus exigit.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum existens in peccato mortali, teneatur sacramentaliter confiteri ad sumptionem Eucharistiae.

Post Tridentinum negari nequit, ad sumptionem Eucharistiae, in eo qui peccauit mortaliter, necessariam esse confessionem sacramentalem illius mortalis, quamvis ab eo iustificatus sit media contritione perfecta, quia sess. 13. cap. 7. & can. 11. id praecipit & statuit.

Est tamen difficultas, An in eo, qui peccauit mortaliter, ad sumptionem Eucharistiae ante Tridentinum & semper fuerit necessaria, seu sub praecipito, confessio sacramentalis peccati mortalis commissi.

Caietanus.

Caietanus (qui fuit ante Tridentinum) in Summa v. *Communio*, & in illud 1. ad Corinth. 11. *Probet autem se ipsum homo*, & quaest. 80. art. 4. docet, nullum esse neque fuisse praecipitum praemittendi confessionem sacramentalem mortalis ad sumptionem Eucharistiae, quod videtur tradidisse Chrysostomus Homilia 28. in dicta verba Pauli, *Probet autem se ipsum homo*, & ex eis Caietanus suam sententiam probat; quia Paulus tantum exigit, ut homo seipsum probet, ergo non est necessarium quod probetur a Confessario.

Reliqui vero Doctores docent, & merito, ante Tridentinum ab initio Ecclesiae Christianae fuisse necessariam, seu sub praecipito, confessionem sacramentalem mortalis ad sumptionem dignam Eucharistiae. Quod satis significat Tridentinum sess. 13. cap. 7. & can. 11. Et in primis fuisse necessariam ante Tridentinum, satis significat ipsum Concilium c. 7. dum loquens de praeparatione necessaria ad sumptionem Eucharistiae, & reuocans in memoriam verba illa Pauli 1. ad Corinth. 11. *Probet autem se ipsum homo*, & illa appellans praecipitum, ait: *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacramentum Eucharistiae accedere debeat.* & can. 11. dum ait: *Et ne tantum sacramentum indigne, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessario praemittendam esse confessionem sacramentalem.* In quibus locis aperte Tridentinum tradit, ante ipsum necessariam fuisse confessionem sacramentalem mortalis ad sumptionem Eucharistiae, quia non tantum vitur verbo *statuit*, quo denotat se

praecipere; sed etiam verbo *declarat*, quo significat id quod ante ipsum erat, ac proinde declarare, illam fuisse necessariam, supponit eam necessariam fuisse ante declarationem.

Deinde dictam confessionem fuisse necessariam, seu sub praecipito ad sumptionem Eucharistiae, non tantum ante Tridentinum, sed ab initio Ecclesiae & a tempore Pauli, exprimit ipsum Tridentinum cap. 7. dum verba illa Pauli, *Probet autem se ipsum homo*, appellat praecipitum aut Pauli aut Christi, supponens, probationem fuisse praecipitam & necessariam a tempore aut Pauli aut Christi: & statim subdit, eam probationem debere esse per confessionem sacramentalem. Tridentinum ergo sentit, a tempore aut Pauli aut Christi necessariam & praecipitam fuisse confessionem sacramentalem mortalis ad sumptionem Eucharistiae. Vnde opinio Caietani post Tridentinum sustineri non potest.

Chrysostomus autem ubi supra non dixit, eum qui habet conscientiam mortalis, non teneri praemittere confessionem ad sumptionem Eucharistiae, sed tantum docuit, quemlibet posse sine testamento minare & iudicare, an habeat vel non peccatum mortale.

Quod vero homo seipsum probare debeat, quod verbis Pauli significatur, non tollit, etiam debere a Confessario probari. Ideo autem Paulus dixit, *Probet se ipsum homo*, quia ipse homo prius debet examinare conscientiam suam, an commiserit aliquid mortale, ut si inueniat commississe, illud Sacerdoti confiteatur, & in eo casu etiam probetur ab illo.

Obseruandum est contra nonnullos, ut optimè Canus relect. de Poenitentia, par. 4. concl. 4. Azo. rarius cap. 30. quaest. 10. Vasquez disp. 208. num. 221. & Bonacina disp. 4. quaest. 6. punct. 1. eum qui sine confessione mortalis commissi sumit Eucharistiam, non peccare duplici peccato, vno omissionis confessionis, & altero commissionis sacrilegij indignae sumptionis Eucharistiae, sed vno tantum, nempe peccato commissionis sacrilegij indignae sumptionis; quia in hoc casu confessio sacramentalis non obligat ratione sui, sed tantum ratione dignae sumptionis Eucharistiae: ubi autem vnum est propter aliud, ibi est vnum tantum. Et ob eandem rationem idem dicendum est de illo, qui absque contritione sumit Eucharistiam, quando confiteri non potest, quod scilicet vno tantum peccato commissionis indignae sumptionis Eucharistiae peccet, & non duplici.

DIFFICULTAS V.

Vtrum praecipitum praemittendi confessionem mortalis ad sumptionem Eucharistiae, sit etiam diuinum, an tantum Ecclesiasticum.

Errum est, praecipitum hoc esse Ecclesiasticum, quia ad minus latum est a Tridentino sess. 13. c. 7. & can. 11. & ante ipsum fuit ad minus Ecclesiastica consuetudine introductum. Est tamen difficultas, An etiam sit diuinum.

Supponimus autem, non esse diuinum naturale, ortum ex natura ipsa Eucharistiae, & confessionis sacramentalis, quae habent ex institutione diuina, absque

absque alia superaddita infusione diuina; quia Christus potuit utrumque dictum Sacramentum, substantia utriusque integra permanente, instituire absque obligatione confitendi ante sumptionem Eucharistia.

Punctum ergo difficultatis in eo est, An dictum præceptum ita sit Ecclesiasticum, ut etiam sit diuinum positiuum.

Palatius. Palatius in 4. dist. 9. q. 10. Medina Cod. de Confess. q. 17. Annilla v. *Communio*, & Nauarrus in Init. de Pœnit. dist. 5. in 3. partem Glossæ n. 31. & 32. docent, dictum præceptum esse tantum Ecclesiasticum, Primò, quia præceptum hoc continetur in illis verbis, *Probet autem se ipsum homo*. hæc autem verba sunt Pauli, non Domini. Secundò, quia Tridentinum c. 7. præceptum hoc appellat Pauli, non Domini, quia post mentionem Apostoli ait, *Quare reuocandum est in memoriam eius præceptum*, ubi relatiuum eius ad Apostolum non ad Dominum refertur, tum quia, quamuis antea facta fuerit mentio Apostoli & Domini, tamen in verbis proprijs ipsius Tridentini non fuit facta mentio Domini, sed Apostoli; Domini autem tantum facta fuit mentio in verbis Pauli relatis à Tridentino, nempe, *non diuidicans Corpus Domini*; imò relatis ante mentionem Apostoli: tum etiam, quia postquam Tridentinum dixit, *Reuocandum est in memoriam eius præceptum*, illud statim & immediatè assignat, referens verba illa Pauli, *probet se ipsum homo*, in quibus præceptum continetur: ait enim Tridentinum, *Quare reuocandum est in memoriam eius præceptum*, *Probet se ipsum homo*.

Sotus. Sotus verò in 4. dist. 12. q. 1. art. 4. Canus relect. de Pœnit. par. 5. Valquez disp. 207. cap. 4. Suarez disp. 66. sect. 3. Valentia disp. 6. q. 8. pun. 3. Couarruias in cap. *Alma mater*, 1. p. 8. 17. & Bonacina disp. 4. q. 6. pun. 1. docent, præceptum præmittendi confessionem ante sumptionem Eucharistia, ab eo qui peccauit mortaliter, non esse purè Ecclesiasticum, sed etiam esse diuinum positiuum, & meritò: quia dictum præceptum in dictis verbis Pauli contentum, non fuit tunc latum à Paulo quando verba illa protulit, sed erat iam antea latum; ergo credendum est, latum fuisse à Christo, & nobis à Paulo traditum & explicatum, quia, iuxta Regulam Augustini lib. 4. de Baptismo cap. 14. præceptum illud conicitur esse diuinum, cuius non agnoscitur initium, si aliunde nõ conicitur non fuisse latum à Deo. Quòd autem dictum præceptum in verbis Pauli contentum, non fuerit tunc à Paulo latum, sed antea fuerit, ex eo probatur, quòd non fuit traditum à Paulo tamquam nouum, sed tamquam antiquum: quòd Primò constat ex eo, quòd Paulus tradit probationem illam per confessionem tamquam medium antea à vnicum & necessarium, ut quis dignè manducaret & biberet, ut ex contextu constat. quia postquam dixit, *Quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini*, immediatè subdit: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit*. At si antea non fuisset præceptum confessionis ad sumptionem Eucharistia, non tradidisset probationem per confessionem tamquam medium vnicum & necessarium ad dignam sumptionem Eucharistia, quia præter confessionem erat contritio perfecta, qua peccator potuisset constitui in sta-

tu gratia. Secundò idem constat ex eo, quòd Paulus reprehendebat Corinthios, quia absque probatione illa sumebant Eucharistiam, supponens fuisse transgressores illius præcepti, & ob id plures ex illis fuisse infirmatibus, moribus, & alijs penalitatibus à Deo punitos.

Ad primam ergo rationem aduersariorum concedimus, in verbis illis Pauli contineri dictum præceptum, sed non ut à Paulo latum, sed ut promulgatum & traditum. Ad secundam etiam concedimus, dictum præceptum appellari à Tridentino Pauli, non quia à Paulo latum, sed quia ab ipso explicatum & promulgatum, sicut etiam lex vetus, quamuis diuina, etiam dicebatur Moylis, non quia fuerit à Moyse tantum à legislatore lata, sed quia ab ipso promulgata fuit.

DIFFICULTAS VI.

Quando possit quis post mortale sumere Eucharistiam sine præuia confessione illius.

Conueniunt Theologi, præceptum præmittendi confessionem mortalis ad sumendam Eucharistiam, quamuis etiam diuinum, non adeò strictè obligare in actu secundo, quin ob aliquam causam occurrentem eius obligatio in actu secundo (de qua est difficultas) aliquando cesset: quòd expresse Tridentinum sess. 1. c. 7.

Est tamen difficultas in assignandis casibus, in quibus obligatio dicti præcepti cesset.

Casus ergo in quibus obligatio dicti præcepti cessat, & licitum est absque præuia confessione mortalis Eucharistiam sumere, habendo perfectam contritionem, qua fiat iustificatio ab illo, sunt plures, & deducendi ex doctrina, quam Tridentinum tradit sess. 13. c. 7. dum significat, id tunc esse licitum, quando deficit copia Confessarij, & simul vrget necessitas sumptionis Eucharistia.

Circa prius, quòd concurrere debet, ut peccator possit Eucharistiam sumere absque præuia confessione mortalis, sola perfecta contritio illius, obseruandum est, tunc non deheere copiam Confessarij, quamuis deficiat ille cui deuotus, & ille cui quis ordinariè cõfiteri, si adit Sacerdos, qui possit saltem ex priuilegio, aut aliter ex commissione absoluerè ab omnibus peccatis pœnitentis, etiam in eo casu in quo pœnitens ob aliquam causam sufficientem excusatur ab integrè confitendo mortalia, quia etiam in eo casu peccator tenetur præmittere confessionem, quamuis non integram: & tunc deficere copiam Confessarij, quando peccator nulli potest confiteri, saltem absque graui nota infamiae, aut suspitionis peccati mortalis, ut potest contingere ei, qui iam accessit ad altare ad communicandum, si coniteatur ipsi ministranti Eucharistiam, aut si discedat ex altari ad confitendum alteri. Iudicio autem prudentis relinquatur, quando Parochus celebraturus teneatur pro querendo Confessario adire oppidum vicinum, quia ad id tenetur, quando, habita ratione loci, & temporis, & personæ, commodè potest adire, & tempore opportuno commodè redire; & non tenetur, quando nequit absque incommodo graui atque intolerabili.

Circa posterius plures sunt necessitates vrghentes sumptionis Eucharistia, quæ, quantum est

ex se, sufficiunt ad excusandum à præmittenda confessione mortalis ad summptionem Eucharistia, quæ ad duas generatim possunt reduci (excepto casu præcepti diuini sumendi Eucharistiam post consecrationem factam, de quo Difficultate VII.) Prior est, quando est periculum mortis instantis, quia tunc potest quis Eucharistiam sumere absque præuia confessione, si adit Diaconus, qui possit illam administrare, ne absque Eucharistia ex hac vita discedat, in quo Theologi communiter conueniunt. Posterior est, quando absque graui nota infamiae aut suspitionis, aut absque prudente timore illius, nequit omiti sumptio Eucharistia, quia etiam tunc sumi potest absque præuia confessione, in quo Theologi conueniunt.

Sed quando possit prudenter timeri grauis nota infamiae aut suspitionis in non sumendo Eucharistiam, arbitrio prudentis relinquitur. Timeri autem potest prudenter, & non raro, Primò, quando vrget obligatio vel consuetudo, absque obligatione communicandi, in Congregatione aliqua, quod attentis circumstantijs iudicandum est. Secundò, quando populum vrget præceptum audiendi Missam, & non est nisi vnus qui celebrare possit, præsertim si sit Parochus: in hoc autem casu potest, deficiente copia Confessarij, absque præuia confessione celebrare, non vt populus audiat Missam, sed vt ipse non incurrat infamiam, neque suspitionem mortalis, quam posset Sacerdos incurrere non celebrando.

Vnde ob concurrentiam duorum prædictorum, nempe inopiæ Confessarij, & vrgentis necessitatis sumptionis Eucharistia, ille qui coram alijs accedit ad altare ad communicandum, quamuis ibi recordetur alicuius mortalis, potest absque præuia confessione illius communicare ob periculum infamiae aut suspitionis, cui est expositus si discedat & non comunicet, ob quod vrget necessitas communicandi; aut si coniteatur Sacerdoti administranti Eucharistiam, vel si discedat vt alteri confiteatur, ob quod deficit copia Confessarij: quia ex vna parte ex obiecto expositus est periculo dicti damni, & ex altera non discernit se esse liberum à dicto periculo, vt supponimus, quia si id discerneret, non posset absque præuia confessione communicare. Et ob hanc rationem, qui accedens ad altare pro temporis angustijs nequit prudenter discernere, an ex discessu ab altari, vel ex confessione in eo faciendâ, incursum sit notam aliquam grauem, an non, tunc potest absque præuia confessione Eucharistiam sumere, quia scilicet ex obiecto est expositus periculo dicti damni, & ex altera non discernit se esse liberum ab eo periculo. Et ob eandem rationem administrans Eucharistiam, dum non discernit prudenter, eum, qui accedit petens confessionem, esse liberum à dicto periculo ex discessu, aut ex confessione faciendâ, potest illi administrare Eucharistiam, non audiendo confessionem. Et idem ob eandem rationem dicendum est de Sacerdote, qui vadens vestitus ad altare, aut iam in altari existens, recordatur alicuius mortalis, quòd scilicet non teneatur regredi aut discedere adhuc ante consecrationem, neque vocare Confessarium, nisi quando discernit prudenter se esse liberum à dicto periculo, quamuis regrediat, aut discedat, aut Confessarium vocet. Et idem dicendum est in casu, in quo Sacerdos vadens ad altare, aut in eo existens, recordatur excommunicationis, aut fra-

ctionis ieiunij ad communicandum requisiti, aut alius impedimenti ad id.

Ad hanc autem posteriorem vrgentem necessitatem communicandi ob vitandam notam infamiae aut suspitionis, & ad priorem, ne quis discedat à vita absque Eucharistia ob mortem instantem, reduci possunt omnes casus vrgentis necessitatis sumptionis Eucharistia: quia casus ille communicandi absque præuia confessione ad vitandum scandalum verum (non ob vitandam admirationem, aut occasionem loquelæ) quod ex non communicando posset oriri, reduciatur ad vrgentem necessitatem communicandi ob vitandam notam infamiae aut suspitionis: quia si tunc potest quis absque præuia confessione communicare ob vitandum scandalum, quod non communicando daret, idè est, vt euitet dictam notam, quam non communicando incurreret, & non est vt euitet scandalum, quia istud est passiuum, ob quod, si sit pusillorum peccantium ex passione vel ex ignorantia, siue sit Pharisæorum peccantium ex malitia, non est omitendum præceptum aliquod, & in præfatiarum non est omitendum præceptum confitendi mortale ad dignè communicandum, à quo quis aliàs non excusatur ob vitandam dictam notam, aut aliter.

Et ad communicandum absque præuia confessione, quando deficit Confessarius, non sufficit, vt quidam volunt, magna aliqua deuotio illius qui desiderat communicare, neque occurrentia alicuius festiuitatis, in qua solitus est communicare, quia neutra ex his est vera necessitas sumendi Eucharistiam, quam Tridentinum requirit, neque quæ sufficiat ad excusandum à præcepto confitendi mortale ad sumendam Eucharistiam.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum qui sumpsit Eucharistiam absque præuia confessione mortalis, teneatur confiteri quam primum possit.

Difficultas hæc procedit & de Sacerdote celebrante, & de laico communicante, cuius nomine etiam comprehenditur Sacerdos latee communicans.

Circa Sacerdotem celebrantem conueniunt Primò Theologi, eum qui conscius mortalis, non habens copiam Confessarij, & vrgente necessitate celebrandi, absque præuia confessione celebrant, teneri, quam primum oblata opportunitate post celebrationem possit, ad confitendum, vt constat ex Tridentino sess. 13. c. 7. in fine.

Secundò conueniunt communiter Theologi, præceptum hoc, quo Sacerdos in casu dicto tenetur ad confitendum post celebrationem, quam primum possit, non esse diuinum, quia id nullo fundamento constat, sed tantum esse Ecclesiasticum, & non esse antiquius Concilio Tridentino, quia id nullo fundamento conijci potest, sed esse nouum à Tridentino in eo loco nouiter latum. Quod verbum *confiteatur* planè indicat, quamuis non sit verbum præcipiendi, neque æquiualens, quia id non semper est necessarium; sed aliquando iustificat verbum modi imperatiui, præsertim quando ab initio sic fuit intellectum, sicut verè fuit verbum istud. Et quamuis præceptum hoc sit tantum Ecclesiasticum,

facilem, obligat tamen ad confessionem peccati mortalis interioris, quia determinat & modificat, quoad tempus, præceptum diuinum confessionis, obligans ad confessionem omnium mortalium etiam interiorum, quod Ecclesia non facit ex potestate ordinaria, sed ex peculiari, quam habet ad determinandum & modificandum præceptum diuinum, quod non fuit pro determinato tempore latum.

Et quia præceptum hoc Ecclesiasticum tantum fuit latum pro celebrantibus, qui conficij mortalis, & non habentes copiam Confessarij, & urgente necessitate, celebrant absque præuia confessione; ideo qui celebrant absque conscientia mortalis, quamvis post celebrationem recorderetur mortalis ante celebrationem commissi, non tenetur eo præcepto, neque qui celebrant conscientis mortalis, si erat copia Confessarij, aut si non urgebat necessitas celebrandi, quia nec instabat mors, nec erat periculum alicuius grauis notæ. At si, dum celebrat, ante assumptionem Eucharistia recorderetur, & fiat conscientis mortalis antea vel tunc commissi, & nequeat tunc confiteri absque graui nota, neque desistere à celebrando, aut ob periculum grauis notæ, aut quia iam consecrauit, tenetur post celebrationem quam primùm confiteri, quia tunc sumit Eucharistiam absque confessione ob urgentem necessitatem sumendi illam, ne scilicet notam incurrat, aut quia iam consecrauit, & quia caret copia Confessarij, quia nulli confiteri potest absque dicta nota.

Circa laicum communicantem Nauarrus in Summa cap. 2. num. 10. docet, etiam laicum conscientium mortalis, absque præuia confessione communicantem, quando defuit Confessarius, & fuit necessitas vrgens communicandi, teneri post Communionem, quam primùm possit, ad confitendum; quia quamvis Tridentinum id non expresse de laico, id etiam absque dubio voluit, & id absque dubio responderet, si de eo interrogaretur.

Vasquez verò disp. 208. n. 23. Suarez disp. 66. sect. 7. Egidius quaest. 80. art. 4. in fine. Reginaldus lib. 29. num. 110. & Bonacina disp. 4. quaest. 6. punct. 1. docent, laicum non teneri dicto præcepto, & merito: quia Tridentinum id tantum præcepit Sacerdotibus celebrantibus, vt patet ex contextu; & absque dubio id noluit laicis præcipere, vt conijci potest ex eo, quod postquam generatim dixit, omnes conscientios mortalis teneri ad confessionem ante Communionem, peculiariter Sacerdotibus, in casu dicto celebrantibus absque præuia confessione, præcepit, statim quam primùm possint confiteri: id autem eis peculiariter præcepit, quia eis frequentius accidit ad celebrandum accedere absque præuia confessione in dictis casibus; vnde Tridentinum interrogatum negatiuè responderet.

DIFFICULTAS VIII.

Vtrum minister administrans Eucharistiam indigno, vnum tantum peccatum committat.

Conueniunt Theologi, ministrum, qui absque causa excusante scienter administrat Eucharistiam indigno, peccare mortali peccato sacrilegij, quia facit contra reuerentiam Eucharistia

debitam: & id est, quando sic administrat quodlibet aliud Sacramentum.

Est tamen difficultas, An peccet vno tantum peccato, an duplici.

Recentiores nonnulli docent, eum peccare duplici peccato sacrilegij; vno, quia ex se indignè administrat Eucharistiam, & altero, quia cooperatur peccato indignæ susceptionis suscipiens Eucharistiam.

Vasquez verò d. 209. c. 1. docet, ministrum scienter administrantem Eucharistiam indigno (aut quodlibet aliud Sacramentum) vnum tantum peccatum sacrilegij committere, & merito: quia ex vna parte minister in casu dicto non aliter peccat, nisi quia Eucharistiam ministrat indigno, efficiendo aliquid præuium ad indignam susceptionem illius, in quo malè tractat Eucharistiam; & ex altera parte ex eo præcisè, quod sic concurrat & cooperetur cum indigno ad indignam susceptionem, non imputatur illi peccatum indignè suscipiens, neque ei tribuitur, quia non est causa peccati suscipiens, quia non est causa susceptionis; quia neque physica, vt patet, neque moralis, quia non inducit neque suadet suscipienti ad id, vt potest non suadere, & supponimus, sed tantum cooperatur, & non confusciendo, sicut cooperantur ad tractionem nauis qui eam simul trahunt, sed tantum dando, & efficiendo id sine quo alter non susciperet indignè, in quo ipse non peccat peccato susceptionis suscipiens, sed tantum proprio peccato administrationis factè indigno. Ergo administrans Eucharistiam indigno (aut quodlibet aliud Sacramentum) vno tantum peccato sacrilegij peccat indignæ administrationis, & non etiam peccato indignæ susceptionis, quia non aliter peccat, nisi quia administrat indigno, & hoc tantum modo adiuuat & cooperatur indignæ susceptioni, & non aliter. Ex quo constat ad rationem aduersariorum.

Addimus contra Vasquez, ministrum, qui non tantum administrat Sacramentum indigno, sed eum etiam inducit ad id, non solum peccare peccato indignæ administrationis, sed etiam peccare peccato indignæ susceptionis, quo indignè suscipiens peccat, quia est causa indignæ susceptionis illius. Eo eodem modo eum, qui inducit feminam ad fornicationem eum ipso, non solum peccare peccato propriae fornicationis, sed etiam peccato fornicationis feminae ab ipso inducta: quando verò non inducit, sed tantum fornicatur eum illa, vno tantum peccato fornicationis peccare, quia ipse non est causa actionis feminae, quia non physica, vt patet, neque moralis, quia eam non inuitat, etiam si cooperetur eum illa, efficiendo actum necessario comitantem actionem feminae, & sine quo actio feminae non esset.

Addimus secundo contra Vasquez, vt optimè Suarez disp. 63. sect. 1. ministrum in peccato mortali se ipsum communicantem, ad minus duo peccata sacrilegij committere, vnum indignæ administrationis, quia in peccato mortali administrat (quod tantum est veniale, vt diximus Tractatu de Sacramentis in genere, Disp. iv. Diffic. ix.) alterum indignæ susceptionis (quod est mortale) quia in eo statu suscipit Eucharistiam, que sunt duo distincta, imò & in specie, & neutrum est peccatum ratione alterius, seu malitia desumpta ab altero, sed vtrumque ratione sui: imò etiam peccat alio tertio peccato mortali sacrilegij, quia sibi indignè Eucharistiam administrat.

Obseruandum tamen est, præceptum administrandi Eucharistiam & alia Sacramenta digno, quamuis sit diuinum naturale, imò & negatiuum (quidquid Suarez dicat) quia contra illud peccatur nõ omittendo reuerentiam debitam seu actum reuerentiæ debitæ, sed committendo, & efficiendo actum irreuerentiæ, nempe indignè tractando & conferendo Sacramenta; ita tamen obligare, vt aliqua rationabili causa possit minister à peccato contra illud peccatum excusari, vt postea dicemus, eo modo quo aliqua præcepta naturalia negatiua aliquando nõ obligant, deficiente aliqua circumstantia requisita, vt obligent; quia non omnia obligant circa materiam absolute (vt obligat præceptum non mentiendi) sed circa materiam aliquibus circumstantijs vestitam & determinatam, quibus deficientibus, aut earum aliqua, cessat eorum obligatio, quamuis nulla deficiente, obligent semper & pro semper; vt præceptum non occidendi hominem, quod ita obligat, vt in defensionè propriam, aut Deo concedente facultatem, non obliget; & præceptum non auferendi alienum inuito domino particulari, non obligat Deo dante facultatè ad id.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum peccatori occulto, petenti publice Eucharistiam, sit deneganda.

Conueniunt Theologi, peccatori occulto publice petenti Eucharistiam, nõ esse denegandam, quia in hoc euentu occurrunt duo præcepta, vnum iustitiæ, non infamandi proximum, ipsi publice negando Eucharistiam: alterum religionis, non administrandi Sacramentum indigno. Ex his autem duobus, quorum vnum tantum potest in euentu seruari, præceptum iustitiæ strictius & firmius obligat, quàm alterum religionis; ergo peccatori occulto non est publice deneganda Eucharistia, ne infametur, sed ipsi, quamuis indigno, administranda est. Quod autem præceptum iustitiæ non infamandi proximum, strictius obliget quàm præceptum religionis non administrandi Sacramentum indigno, probatur: quia sicut obligatio misericordiæ, qua subuenitur miseria proximi, præfertur obligationi religionis, qua Deo sacrificium offertur, iuxta illud Osee 6. *Misericordiam volo, non sacrificium.* quia sacrificium non offertur Deo ob ipsius vtilitatem, sed ob nostram, & ob id cessat obligatio religionis, vrgente miseria proximi, vt huic subueniatur; ita etiam obligatio iustitiæ non infamandi proximum, præferenda est obligationi non administrandi Sacramentum indigno: quia Deus voluit & instituit Sacramentorum administrationem in vtilitatem nostram, nõ in suam; & ob id non indignè Sacramentum tractatur, quando administratur indigno, ne infametur; quia in eius vtilitatem institutum est, & non Dei.

Quod si obiecias, Primò: Ex duobus malis, quæ ita occurrunt, vt necessarium sit alterum eorum eligere, eligendum est quod est minus; sed infamare proximum in casu dicto est minus malum, quàm administrare Sacramentum indigno, quia illud opponitur iustitiæ, quæ est minor virtus quàm religio, cui opponitur administrare Sacramentum indigno; ergo. Respondemus, dictam regulam, eligendi minus malum contra minorem virtutem, intelligendam esse, quando ex parte obiecti vtrius-

que præcepti, aut vtriusque virtutis, nulla deest circumstantia pro obligatione alicuius ipsorum, sed ex solo occurfu tollitur obligatio alterius, vt contingit, quando quis est dubius de valore matrimonij, in quo casu debet reddere petenti, eligendo id quod fortasse est contra castitatem, ne negando debitam, faciat contra iustitiam, quæ est melior castitate; quia in hoc casu nulla deest circumstantia necessaria ex parte obiecti, vt vtrumque præceptum obliget, sed ex solo occurfu vtriusque eligit quod minus est. In nostro verò casu non ita contingit, quia ex parte obiecti præcepti non administrandi Sacramentum indigno, & non cooperandi ei illo ad indignam receptionem, deest circumstantia, nempe carentia illationis damni proximo, ex cuius defectu cessat obligatio illius. Quia ne damnum, adhuc temporale famæ contra iustitiam, inferatur proximo, ipsi publice negando Sacramentum, quod in eius vtilitatem institutum est, nulla sit irreuerentia Sacramento, administrando illud indigno, & cum eo cooperando ad indignam receptionem; licet quando proximo in extrema necessitate administratur Baptismus ab eo qui est in peccato mortali, & moraliter nequit disponi ad iustificationem, quia vrget periculum mortis baptizandi, nulla inferatur irreuerentia Baptismo, quia institutus est in remedium hominũ, & tunc non potest proximo subueniri, nisi minister illud administrat in statu peccati.

Quod si obiecias Secundò: Si quis habeat apud se ensem alterius depositum, & sciat dominũ ensis eum petere vt se ipsum occidat, nequit depositarius illum reddere domino, vt euitet mortem corporalem domino, quamuis ipsi domino ex negatione ensis aliquando sequatur infamia; ergo peccatori petenti Eucharistiam reddi nequit, saltem vt euitetur mors spiritualis ipsius, quæ est maioris considerationis quàm corporalis. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam, ob discrimen inter damnum spirituale & corporale; quod damnum spirituale, quia est generale, consequens ad violationem cuiuscumque virtutis & præcepti, non est ratio sui contra aliquam virtutem, neque contra aliquod præceptum; & ideo qui peccando grauitè se ipsum spiritualiter occidit, non peccat, quia se ipsum spiritualiter occidit, neque aliud peccatum committit, nisi illud ex quo mors spiritualis oritur: quia ex eo quod seipsum occidat spiritualiter, non facit contra aliquam peculiarem virtutem, nec contra aliquod peculiare præceptum; & qui alterum inducit & inuitat ad peccatum aliquod graue quo spiritualiter occiditur, non peccat nisi eo peccato ad quod prouocat, quia est causa moralis illius peccati, & non quia illum spiritualiter occidit. Damnum verò corporale, quia non est generale, est contra aliquam peculiarem virtutem, aut iustitiæ, aut misericordiæ, aut fortitudinis, & est præceptum peculiare fortitudinis vitandi mortem propriam, nisi quando ad non vitandam illam est rationabilis causa. Quia ergo præceptum vitandi mortem corporalem proximi, cuiuscumque virtutis sit, ceteris paribus, strictius obligat, quàm præceptum reddendi depositum illi, & illam non infamandi, ideo in casu obiectionis non est reddendus ensis domino, quamuis ipsi sequatur infamia, vt eius mors corporalis videretur in nostro verò casu Eucharistia non est deneganda peccatori occulto eam publice petenti, ne infametur, ob rationem dictam, nulla habita ratione damni spiritualis, quia

quia hoc ratione sui non est contra aliquam peculiarem virtutem, neque contra aliquod peculiare præceptum, & idèd præceptum non administrandi Sacramentum indigno, non occurrit cum præcepto aliquo vitandi mortem spirituales proximi indignè sumentis Sacramentum, sed cum præcepto non infamandi illum, quod debet illi præferri, ob rationem dictam: præceptum verò reddendi enssem domino, & ipsum non infamandi, occurrit cum præcepto vitandi mortem corporalem ipsius, quod debet illis præferri.

Quòd si objicias Tertio: Minister potest cõferre peccatori occulto hostiam non consecratam, & hoc modo famam illius illesam servare, & nullam irreuerentiam irrogare Sacramento, ergo id debet facere, & non conferre Eucharistiam. Respondemus, præterquam quòd id non potest semper fieri, & idèd tunc minister debeat illi Hostiam consecratam conferre, quamvis id possit fieri, non esset licitum id facere ipso peccatore ignorante, imò neque ipso sciente & consentiente, quia fictio semper est illicita, & in Sacramento valde perniciofa & execranda, vt dixit Innocentius III. in cap. De homine, de Celebratione Missarum.

DIFFICULTAS X.

Utrum peccatori occulto, occultè petenti Eucharistiam, sit etiam deneganda.

Conueniunt Theologi, occulto peccatori occultè petenti Eucharistiam, denegandam esse à ministro, cui non conuenit ex officio Sacramenta administrare, quia tunc nulla adest causa ob quam Sacerdos non Parochus excusetur ab obligatione præcepti non administrandi Eucharistiam indigno, quia tunc neque peccator infamatur, quia ipsi ita negatur Eucharistia, vt nullus sit testis apud quem possit nouiter infamari, vel tantum est vnus aut alter, qui peccatum illius etiam agnoscit: neque illi fit iniuria aliqua contra ius aliquod, quod habeat vt ipsi Eucharistia conferatur, quia nullum habet vt sibi conferatur à Sacerdote non Parocho.

Est tamen difficultas, An neganda sit à ministro, cui ex officio incumbit Sacramenta administrare, nempe à proprio Parocho.

Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 6. docet, non esse illi negandam tempore obligationis Communionis, neque extra tempus obligationis (nisi quando frequenter petit) quia peccator habet ius petendi Eucharistiam à suo Pastore, præsertim tempore obligationis.

S. Thomas verò in 4. dist. 9. art. 5. & reliqui Theologi docent, negandam esse illi Eucharistiam etiam tempore obligationis, & merito: quia peccator, dum est in statu peccati, non habet ius ad Eucharistiam, quia non est in statu requisito à Christo vt eam possit recipere; & credi non potest, Christum contulisse ius iustitiæ ad Sacramenta ei, qui non est in statu requisito ab ipso.

Addimus contra Alexandrum 4. par. quaest. 11. memb. 2. ar. 3. Durandum in 4. dist. 9. q. 1. Valquez disp. 209. cap. 5. & contra plures alios, vt optimè Adrianus Quodlib. 3. q. 3. Paludanus in 4. dist. 9. q. 4. art. 1. Gabriel q. 2. art. 3. dub. 1. Nauarrus c. 21. n. 55. Egidius q. 80. art. 6. n. 38. & plures alij, non esse negandam Eucharistiam dicto peccatori, si minister Eucharistiam cognouerit statum peccato-

ris tantum in confessione Sacramentali, in qua cum non absoluit, etiam si nullus adfit testis; non quia tunc peccator habeat ius ad Eucharistiam, sed ne negatione Eucharistiae fiat illi confessio odiosa, quia facile suspicabitur, sibi negari Eucharistiam, quia ipse confessus fuit suum statum, quo irreuerentia irrogatur Sacramento confessionis, iuxta ea quae diximus Tractatu de Penitentia, Disput. xi. Difficultate ix.

DIFFICULTAS XI.

Utrum peccatori publico, publicè petenti Eucharistiam, deneganda sit.

Conueniunt Theologi, publico peccatori non tantum quando occultè, sed etiam quando publicè petit Eucharistiam, denegandam esse, quia tunc nulla adest causa, ob quam minister excusetur ab obligatione non administrandi Eucharistiam indigno.

Est tamen difficultas, Quis dicatur & sit peccator publicus, ad hunc effectum vt ei sit etiam publicè deneganda Eucharistia.

Circa hanc rem, varijs modis dicendi omisis, dicendum est, vt optimè Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 6. & Valquez disp. 209. cap. 2. vt peccatum aliquis sit & dicatur publicum ad effectum dictum, non sufficere infamiam ex indicijs ortam, sed requiri notorietatem peccati, siue per sententiam Iudicis, siue per confessionem ipsius in iudicio factam, siue per euidentiam facti seu peccati, quae nulla possit tergiverfatione celari. Quia sicut in cap. Quæstium, de Cohabitatione Clericorum & mulierum, dicitur, non sufficere infamiam, vt Missam Sacerdotis peccatoris audire nõ possimus, sed requiri notitiam peccati aliquo ex tribus modis dictis; sic etiam non sufficit infamia peccati ex indicijs orta, ad negandam Eucharistiam, sed necessaria est, & sufficit notitia peccati aliquo modo ex dictis. Ratio autem huius est, quia quando tantum est dicta infamia, & non est notitia aliquo modo ex tribus dictis, peccator negatione Eucharistiae ipsi facta læditur in sua fama, quia ea negatione publicè facta infamatur manifestè, & infamia ex indicijs habitã nondum est sufficienter infamatus, quia hæc infamia est maximè fallibilis. Quando verò adest notitia peccati aliquo modo ex tribus dictis, peccator ita est infamatus, vt negatione Eucharistiae publica non lædatur in fama, quia notitiã eã, vt pote publicã & moraliter certã, est publicè & moraliter certò infamatus. Est autem peccatum notorium euidentiam facti, quando factum est coram maiori parte viciniae, in qua ad minus habitant decem: si tamen vicinia sit plurimum, non requiritur quòd fiat coram maiori parte, sed coram aliquibus; sicut quando fit in platea, ad arbitrium viri prudentis, attentis qualitate testium, tempore, & loco, vt diximus Tractatu de Excommunicatione. Disputatione 1. Difficultate 111.

Superest tamen difficultas, An quando peccator est publicus seu notorius in vno oppido, & non in alio, neganda sit illi Eucharistia in illo alio, in quo non est publicus seu notorius. Et non procedit, quando ex oppido, in quo est publicus, citò humano more deueniet notitia ad aliud, quia tunc absque dubio neganda est illi Eucharistia tamquam publico peccatori, quia tunc humano more nega-

VI
8

Adrianus.
Paludan.
Gabriel.
Nauarrus.
Egidius.

negatione publica Eucharistiae non laeditur in fama: sed tantum procedit, quando creditur, quod non deueniet notitia, saltem cito, in illud aliud oppidum.

Resolutio huius difficultatis pendet ex resolutione alterius, an scilicet infamatus in vno loco possit infamari in alio, ad quem creditur non deuenturam infamiam, aut saltem non deuenturam cito: de qua re legi potest Lessius de Iustitia, cap. 2. dub. 13.

Circa hanc difficultatem, quia pars negatiua nobis verior videtur, quia ille habere videtur ius vt in illo alio loco non infametur, ideo consequenter credimus, peccatori publico seu notorio in vno oppido, non posse publicè negari Eucharistiam in illo in quo est occultus, & creditur non cito publicandus, & multò minus si creditur numquam publicandus; quia ea negatione publicè infamatur in oppido in quo aliàs aut non est infamandus, aut non est cito infamandus.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum Eucharistia possit administrari alicui ad purgationem delicti, de quo est suspectus.

Ratio difficultatis pro parte affirmatiua desumitur ex Concilio Wormatiensi, quia ab ipso modus iste purgationis institutus est cap. 10. & refertur can. *Si Episcopo* 2. quaest. 5. vbi statuitur, quod si Episcopo aut Presbytero crimen aliquod imputetur, Missam celebret, & hoc modo de crimine obiecto innocentem se ostendat: & ab eodem in cap. 15. & refertur can. *Sapè*, praecipitur, quod si intra Monasterium furum aliquod fieri contigerit, & auctor ipsius ignoretur, & Fratres ab hoc delicto purgandi sint; Missa celebretur, & singuli Fratres in ea Eucharistiam sumant, & haec verba dicant, *Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie.*

Nihilominus Doctores conueniunt (exceptis Adriano Quodlib. 3. art. 3. oppositum dicente, & Egidio quaest. 80. num. 39. id idem indicante) Eucharistiam nulli posse administrari ad purgationem delicti de quo est suspectus, & illud non fatetur.

Quo autem Iure id prohibitum sit, non est parum difficile. Quia in primis id non est prohibitum Iure naturali, quia ab homine suspecto ita potest extorqueri susceptio Eucharistiae, vt in ea susceptione non tenetur Deus, sed ita vt suspectus suscipiens Eucharistiam instar iurantis se habeat: quia potest sic sumi, vt sumptione ipsa iuret quodam genere iuramenti execratorij, quasi supra se innuocando potentiam Dei, vt Deus signo aliquo visibili ipsum puniat, si non sit innocens; in purgatione autem sic facta nullo modo tenetur Deus, quia id non est velle experiri potentiam Dei, sed profiteri veritatem, quia qui sic innuocat potentiam Dei, & sic iurat, vt Deus approbet quod iurat, non petit à Deo miraculum, quia Deus id videtur approbare nihil faciendo. Deinde id non est prohibitum Iure naturali diuino, quasi contra reuerentiam Eucharistiae efficiat minister, si eam tribuat suspectis de crimine, quia verè non efficit contra illam, nisi quando suspicio est talis, vt nulla in contrarium admittatur probatio; & æquiualeat manifesto cri-

mini: quia non est contra reuerentiam Eucharistiae ipsam tribuere leuiter & non certò suspectis, ne certò infametur, praesertim quòd quis praesumendus est bonus, dum firmiter non probatur malus. Rursus id non est prohibitum Iure diuino positiuo, quia de eo nullatenus constat. Tandem id non est prohibitum Iure aliquo humano scripto, quia nullibi id reperitur, etiam si in aliquibus Canonibus reperitur prohibita purgatio per aquam feruentem, & per ferrum candens, quatenus per eam tentatur Deus, & in ea absque sufficiente causa petitur à Deo, vt manifesto miraculo approbet innocentiam suspecti; quia in ea petitur, vt si suspectus de crimine sit innocens, nihil mali patiat ab aqua feruente, neque à ferro candente.

Dicta ergo purgatio medià collatione Eucharistiae, est prohibita Iure humano non scripto, sed desuetudine introducto, vt aduertunt Maior in 4. dist. 9. quaest. 4. & Vasquez disp. 210. cap. 3. quia eo ipso quòd genus aliquod purgationis seu iudicij non est in vtu, est peregrinum: quod autem est peregrinum, est eo ipso illicitum, vt dicitur in cap. *Ex iuratum*, de Purgatione canonica, illis verbis, *Quia verò peregrina iudicia sunt inhibita, purgationem quam praescribit, sufficere non putantes, &c.* Et merito, quia eo ipso quòd iudicium est peregrinum, est contra ordinem Iure scripto aut consuetudine praescriptum.

Ad rationem ergo difficultatis ex capitulis illis Concilij Wormatiensis (quod tantum fuit Prouinciale, & non approbatum à Romano Pontifice) desumptam respondemus, eà tantum probari, dictam purgationem non fuisse Iure aliquo vniuersali prohibitam, & pro tempore aliquo in vtu fuisse in ea Prouincia; id tamen non tollit iam esse prohibitam Iure humano, vniuersali desuetudine introducto.

DIFFICULTAS XIII.

Vtrum pollutio impediatur sumptionem Eucharistiae.

Suipponimus, pollutionem, quae est peccatum mortale, ita impedire sumptionem Eucharistiae, vt nequeat absque praevia confessione sumi, vt generale est omnibus peccatis mortalibus; & pollutionem non esse mortalem, nisi quando est directè intenta, non verò quando tantum est indirectè intenta, seu in sua causa, id est quando adhibetur causa pollutionis, non intendendo pollutionem, sed aliud, quamuis sciatur ex ea causa futuram esse pollutionem, nisi quando causa non habet alium effectum, quam excitare ad pollutionem (qualis est actus libidinosus) vt dicimus Tractatu de Peccatis.

Hoc ergo supposito, difficultas est, An pollutio impediatur sumptionem Eucharistiae.

Conueniunt Doctores, pollutionem, quae non est mortalis, quamuis in vigilia eueniat, & si fuerit, si praecedat Sacramentalis confessio illius, non impedire sumptionem Eucharistiae: quia ex vna parte pollutio non mortalis non auferret statum gratiae, qui est sufficiens ad augmentum illius ad quod Eucharistia primariò & principaliter instituta fuit; & quamuis fuerit mortalis, si praecedat Sacramentalis confessio illius, non impedit statum gratiae, quem Sacramentalis confessio potest conferre:

ferre: & ex altera parte nulla est prohibitio sumendi Eucharistiam post pollutionem non mortalem, neque post mortalem, si præcedat confessio illius, quia nulla est prohibitio positiva, quia de ea non constat, neque naturalis, quia ex nullo capite ostendi potest.

Quod si Primò obijcias Augustinū Serm. 244. de Tempore, vbi ait, post pollutionem, quæ nobis nolentibus accidit, non licere communicare, nisi elemosyna præcedat, imò & ieiunium; Respondemus, vt Vasquez quæst. 8. cap. 7. Augustinum loqui de pollutione quæ est peccatum veniale, & docere, quòd post eam non liceat communicare, sumpto non licere pro eo quod non est congruum seu decens, non verò pro eo quod est illicitum & peccatum.

Quod si Secundò obijcias Timotheum Alexandrinum in Responsis Canoniceis, quæ habentur Tomo 6. Bibliothecæ Patrum, Respon. 3. vbi ait, pollutionem nocturnā impedire Communionem, & Respon. 5. & 13. vbi ait, coniugatos non posse sumere Eucharistiam eo die, quo simul cohabitauerint; Respondent nonnulli, in dictis locis non contineri prohibitionem, sed consilium non communicandi. Vasquez verò vbi supra credit, antiquitus fuisse legem aliquam vel vniuersalem, vel prouincialem, quæ post pollutionem, imò & tempore menstrui femina, prohibitum erat communicare, nisi post aliquot dies aut horas, vt in aliquibus canonibus indicatur, & id significasse Timotheum vbi supra: iam tamen dictam legem non vigere, quia opposita consuetudine sit abrogata.

Negari tamen non potest, esse optimum consilium, in Eucharistia reuerentiam, quando ad communicandum non vrget aliqua rationalis causa, à Communione abstinere pro aliquo tempore post pollutionem, & post actum coniugalem, & quando adest menstruum, præsertim si post eos actus relinquatur aliqua carnis commotio, vel aliqua mentis euagatio circa eas res: non tamen est peccatum, adhuc veniale, quando adest menstruum, & post pollutionem, & post actum coniugalem absque dilatione communicare, etiam si pollutio fuerit mortalis, & actus coniugalis fuerit ex fine aut aliter factus mortalis, si ante Communionem præcedat confessio illius quod fuerit mortale, quia nulla adest prohibitio communicandi in dictis casibus, quia non est aliqua positiva, quia de ea non constat, neque naturalis, quia nullo sufficienti fundamento ostendi potest.

DIFFICULTAS XIV.

*Vtrum cibus vel potus sumptus impediatur
sumptionem Eucharistie.*

Lutherani & Caluini in eo errore fuerant, vt existimauerint, ad sumptionem Eucharistie non esse necessarium ieiunium: & in eodem fuerunt aliqui antiquiores heretici, vt indicatur in Concilio Constantiensi sess. 13.

Conueniunt tamen Catholici, necessarium esse, & à multis annis necessarium fuisse ieiunium ad sumptionem Eucharistie, vt dicitur in Concilio Constantiensi sess. 13. in initio: quod etiam præcipitur & decernitur in pluribus alijs Concilijs, quæ referunt Suarez disp. 68. sect. 3. & Vasquez disp. 2. 1. in quibus etiam fit mentio antiquissima

consuetudinis non sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij: imò fuisse à tempore Apostolorum, dicitur in VI. Synodo, can. 29. & à pluribus Patribus, quos referunt Suarez & Vasquez.

Præceptam autem hoc non sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, non est diuinum, quia non constat Christum id præcepisse, imò conijcitur id non præcepisse, quia illam Apostolis post cœnam communem administravit; neque est naturale, vt patet, sed est Ecclesiasticum, à principio Ecclesie sine ab Apostolis expressè traditum, siue dicta consuetudine introductum, & sæpè in pluribus Concilijs confirmatum.

Sed obijcit Lutherus, Christum dedisse Apostolis Eucharistiam post cœnam. Respondemus, quòd quamuis fuerit conueniens, quòd Christus post cœnam è vita discessurus, in fine illius in signum amoris pro discipulis Eucharistiam institueret, & eam Apostolis ministraret; tamen postea, causa hac cessante, conuenientius fuit, & est, vt nos ad Eucharistiam accedamus nullo cibo & potu communi præoccupati: & ideo id fuit vel ab Apostolis expressè præceptum, vel consuetudine introductum tamquam necessarium & præceptum.

Secundò obijcitur testimonium Chryostomi Epistola ad Cyprianum Episcopum, in qua cum quidam ipsi obieciſſet, quòd non ieiunos ad Eucharistiam admitteret, respondet, etiam Christum post cœnam dedisse Apostolis Communionem; qua responsione significat, licitum esse post fractionem ieiunij Eucharistiam sumere. Respondemus, Chryostomum prius negasse se id facere, deinde retulisse exemplum illud Christi, non vt significaret id esse licitum, sed vt extenuaret crimen sic accedendi ad Eucharistiam, ne putaretur nimis exectandum.

Tertio obijcitur illud Pauli 1. ad Corinthios cap. 11. *Si quis esurit, domi manducet.* vbi Paulus videtur admittere, quòd Corinthij iam pransi ad Ecclesiam venirent ad sumendam Eucharistiam. Respondemus, varijs solutionibus & expositionibus omiſſis, Paulum verbis illis non admittere Corinthios iam pransos ad Eucharistiam sumendam, sed admonere, vt si qui præ fame non posset expectare communem cœnam, quæ post sumptionem Eucharistie erat in vsu apud illos pro omnibus qui Eucharistiam sumebant, adiret domum, & manducaret, vt ita expectare posset: erat enim apud Corinthios in vsu, in memoriam cœnæ Christi commune conuiuium, seu communem cœnam post sumptionem Eucharistie parari in Ecclesia omnibus qui Eucharistiam sumebant, ex cibis quos ipsi, præsertim diuites, ad id in Ecclesiam deferebant: plures tamen ex diuitibus, qui magnam ciborum & potus copiam deferebant, volebant pauperes ad cœnam expectare, quia cœna non poterat ita citò pro omnibus parari; & ideo vnusquisque, præsertim ex diuitibus, id quod in Ecclesiam detulerat, cœnare præsumebat, antequam omnes ad cœnandum conuenirent; ex quo schismata & dissensiones inter Corinthios oriebantur: quia pauperes alij, qui nihil ad cœnandum detulerant, non cœnabant, (ob quod rubore confundebantur) & ita cœna Dominica, seu Christi, à qua nullus, neque Iudas fuit exclusus, non recolebatur. Paulus ergo in eo loco reprehendit Corinthios diuites, qui non expectantes pauperes, prius ante communem cœnam

Concilium
Constant.Suarez
Vasquez

nam in Ecclesia cœnabant, & eos admonet, vt cum omnibus cœnent, & ne aliquis fame urgente in Ecclesia suam cœnam seorsim cœnet, admonet, vt si esuriat, manducet domi, non ante, sed post sumptionem Eucharistia, vt postea possit cum reliquis in Ecclesia cœnare.

DIFFICULTAS XV.

Vtrum ieiunium ad sumptionem Eucharistia praequisitum debeat esse naturale, an sufficiat Ecclesiasticum.

Ieiunium naturale dicitur abstinentia ab omni cibo & potu, adhuc per modum medicinae: Ecclesiasticum verò est abstinentia à cibo per modum cibi, & non est abstinentia à potu, neque à medicamentis, neque à cibo per modum medicinae, sed ad nutritionem.

Gosfredus. Io. Paris. Circa difficultatem ergo Gosfredus & Ioannes Parisiensis docuerunt, ad sumptionem Eucharistia sufficere ieiunium Ecclesiasticum, quia ieiunium ad eam praequisitum praecipitur ab Ecclesia: ergo eodem modo intelligendum est, quo Ecclesia intelligit ieiunium quod pro diebus ieiunij praecipit.

S. Thomas. S. Thomas verò, & eius interpretes, quaest. 80. art. 8. & Scholastici in 4. distinct. 8. & Summistae v. *Eucharistia* vel v. *Ieiunium* docent, & optimè, ieiunium ad sumptionem Eucharistia praequisitum esse naturale, & non sufficere Ecclesiasticum, quod habetur in Concilio Toletano VII. cap. 2. & indicatur in cap. *Ex parte*, de Celebratione Missarum: & id exprimitur & declaratur consuetudine Ecclesiae, qua introductum est, aut quae saltem obseruatur. Ex quo constat ad rationem aduersariorum.

Suarez. Vasquez.

Et quamuis non desint, qui existiment tantum esse peccatum veniale, Eucharistiam sumere post sumptionem cibi & potus in parua quantitate, ob leuitatem seu paruitatem materiae; Suarez tamen disp. 68. sect. 4. & Vasquez disp. 211. cap. 3. & communiter Doctores existimant esse mortale, etiam si Eucharistia sumatur post sumptionem minimae quantitates cibi aut potus, & meritò: quia materia huius prohibitionis non est sumptio cibi aut potus, sed est sumptio Eucharistia post sumptionem cibi aut potus; sumptio autem Eucharistia post illam est materia grauis, seu magni momenti.

Obseruandum est Primò, ieiunium hoc naturale ad sumptionem Eucharistia praequisitum non violari ex eo, quòd aliquid cibi, intra dentes ex die praecedente relictì, traiciatur à casu in stomachum, quia traiectio illa à casu facta non censetur moraliter comestio; censetur autem, si fiat scienter & ex intentione, ac proinde per illam violaretur dictum ieiunium, vt contra Tabiennam v. *Communicare*, & forsan contra *Agidium* q. 80. art. 8. & contra *Adamum* quaest. 8. num. 79. aduertunt communiter Doctores: sicut etiam censetur traiectio sacchari noctu immissi in os paulatim deglutendi, si traiectio illius post mediam noctem perseveret. Neque violari ex eo, quòd parum aquae salinae admixtum deglutatur, in quo Doctores conueniunt, quamuis non sit conuer-

sum in saluam, quia deglutitio illius non est potatio, quia sumitur per modum salinae, seu quasi vnum cum salina. Et idem est, quando aliquid iuris aut cibi conditi sumitur ad gustandum, & parum illius admixtum salinae, quamuis non conuersum in saluam, deglutitur, vt plures Doctores aduertunt; quia etiam tunc deglutitio illius non est potatio neque comestio, quia etiam sumitur per modum salinae, & quasi vnum cum ea. Neque violari sumptione pulueris, quem cum aère, quem respiramus, attrahimus ad stomachum; neque musca sic attracta in stomachum, neque ipsius volando intrantis in os apertum, & à casu traiectae in stomachum: quia dicta traiectio non est comestio. Neque violari traiectione salinae, neque sanguinis descendens ex capite, aut aliunde, neque alius humoris, quamuis scienter facta; quia neque est comestio, neque potatio, quia ad comestionem & ad potationem requiritur, quòd cibus & potus ori ab extrinseco imponatur.

Obseruandum est Secundò, ieiunium hoc naturale ad sumptionem Eucharistia tantum praequirit in eo die in quo sumitur Eucharistia: dies autem ad hunc effectum, iuxta Ecclesiae consuetudinem, computatur à media nocte; & ideo quòd ante mediam noctem manducatum aut potatum est, non impedit sumptionem Eucharistia: quòd verum est, quamuis digestum non sit, siue ex defectu somni, siue aliunde, vt contra *Gloss.* in can. *Nihil* 7. quaest. 1. & in cap. *Si exierit*, de Accusationibus, aduertunt communiter Doctores.

DIFFICULTAS XVI.

Vtrum Eucharistia possit aliquando à non ieiuno sumi.

Conueniunt Doctores, in articulo physico mortis, aut in periculo mortis (quòd etiam dicitur articulus, quamuis solum moralis) siue mortis naturalis, siue violentae, in quo Sacramentum Eucharistia tamquam viaticum pro migratione ex hac vita debet ex praeecepto diuino, sumi posse à non ieiuno, quando nequit commode tempus matutinum ieiunus expectare, vel quia Ecclesia non vult in eo casu obligare prohibitionem non sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, vel quia in eo articulo, siue physico siue morali, est praeeceptum diuinum sumendi Eucharistia, quòd, utpote diuinum, & materiae maioris considerationis, praefarendum est dicta prohibitioni Ecclesiasticae.

Addimus, quando nequit commode tempus matutinum ieiunus expectare, quia non sufficit, quòd infirmus possit vna vel duabus horis post mediam noctem commode ieiunus expectare, vt non possit ab ipso non ieiuno Eucharistia sumi, quia tunc non tenetur diutius differre sumptionem cibi aut potus, quia nequit absque considerabili incommodo ob nimiam infirmitatem, neque tenetur curare vt intempestiua nocte ad se afferatur Eucharistia, quia id regulariter fieri nequit absque considerabili incommodo (imò in ea hora nequit satis honorifice afferri) Ecclesia autem non vult adeò infirmum grauare. Ob quòd non est scrupulosè procedendum in admittendo Eucharistiam sic infirmo non ieiuno, vt Ecclesiastica consuetudo declarat.

Est tamen difficultas, An in eadem infirmitate possit infirmus non tantum semel, sed iterum atque iterum non ieiunus communicare, quando ieiunus nequit commodè expectare: & procedit, quando in eodem periculo mortis perseverat, & illud non euasit: quia quando non perseverat in eodem periculo mortis, sed illud euasit, nequit non ieiunus iterum communicare.

Circa hanc difficultatem supponimus, quod quando status eiusdem infirmitatis ita variatur, ut infirmus, qui fuit in periculo mortis, ab eo liberatus fuit, & postea iterum incidit in periculum mortis, tunc toties potest ab ipso non ieiuno Eucharistia sumi, quoties sit in nouo periculo, quamuis eadem infirmitas perseveret; quia tunc sunt noni articuli necessitatis (non minus ac quando in diuersis infirmitatibus, in qualibet contingit articulus mortis) imò pro nouis illis periculis mortis esse nouam obligationem sumendi Eucharistiam, indicat Vasquez disp. 11. c. 4. in fine, quod plures negant.

Est ergo punctum difficultatis, An in eadem infirmitate, eodem periculo mortis perseverante, possit infirmus non tantum semel, sed etiam iterum atque iterum non ieiunus communicare, quando nequit commodè ieiunus commodum tempus expectare.

Vasquez vbi supra, Aegidius q. 80. num. 52. & Ochagauia q. 12. docent, infirmum, postquam semel sumptit Eucharistiam ut viaticum (id est pro articulo mortis, siue physico siue morali) siue eam ieiunus siue non ieiunus sumperit, non posse iterum in eadem infirmitate, quamuis periculum mortis perseveret, & quamuis post primam sumptionem mortaliter peccauerit, Eucharistiam non ieiunum sumere, quia infirmus pro periculo mortis excusatur à prohibitione Ecclesiastica sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, quando aliter nequit commodè, quia occurrit cum præcepto diuino communicandi pro eo periculo, quod præferendum est dictæ prohibitioni Ecclesiasticæ: sed postquam infirmus semel pro periculo mortis communicauit, ita satisfecit præcepto diuino communicandi, ut pro eodem periculo non teneatur ex diuino illo præcepto iterum communicare, quamuis post primam sumptionem Eucharistia mortaliter peccauerit, ut dicemus Disp. x. Diffic. 11. Ergo postquam infirmus semel pro periculo mortis communicauit, nequit iterum pro eodem perseverante non ieiunus communicare, quia post primam sumptionem nullum extat diuinum præceptum iterum communicandi, quo excusari possit à prohibitione Ecclesiastica communicandi post fractionem ieiunij.

Suarez verò disp. 78. sect. 5. Henriquez lib. 8. cap. 50. Toletus lib. 6. cap. 15. Reginaldus lib. 29. num. 120. Tabienna v. *Communicare*, num. 48. & Armilla num. 18. docent, infirmum in eodem periculo mortis perseverantem, quamuis post primam sumptionem Eucharistia non peccauerit mortaliter, posse iterum atque iterum non ieiunum communicare, quando commodè nequit tempus commodum expectare, & merito: quia à prohibitione Ecclesiastica sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, excipiuntur ab ipsa Ecclesia infirmi in periculo mortis constituti, quando aliter commodè nequeunt, absque ea limitatione, nempe ut semel tantum fiat: ergo prohibitione il-

la non tenentur pro periculo mortis, ac proinde poterunt pro eodem periculo non ieiunus sæpè communicare. Quod autem infirmi pro periculo mortis ab Ecclesia excipiantur à dicta prohibitione, quando aliter commodè nequeunt, non leuiter indicatur in Concilio Constantiensi sess. 13. dum dicitur: *Sacrorum Canonum auctoritas, & approbata consuetudo Ecclesia seruant & seruat, ut hoc Sacramentum non possit recipi a non ieiunis, nisi in casu infirmitatis (subintellige periculose) aut alius necessitatis à Iure vel ab Ecclesia concesso vel admisso.* vbi exceptio hæc sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij in casu periculose infirmitatis, tribuitur auctoritati canonum, & consuetudini Ecclesiæ, & etiam concessioni vel admissioni factæ à Iure vel ab Ecclesia, & non occurrit cum diuino præcepto. Et quidem satis credibile est, casum hunc pro periculo mortis exceptum fuisse, vel consuetudine ipsa Ecclesiæ, si media hac introducta fuit prohibitio illa; vel ab Apostolis, si lata fuit ab ipsis, utpote communem, & sæpè contingentem.

Ad rationem ergo aduersariorum negamus, ex eo posse infirmum pro periculo mortis non ieiunum communicare, quando aliter commodè non potest, quia prohibitio dicta occurrit cum diuino præcepto communicandi pro eo periculo; sed quia casus iste fuit semper à prohibitione illa exceptus, & absque ea limitatione, ut semel tantum fiat. Quod non leuiter indicatur in Concilio Constantiensi sess. 13. in qua fit mentio dictæ exceptionis, & pro causa ipsius non redditur occurrit cum diuino præcepto: sed nullà reddita causâ, exceptio illa reducitur ad auctoritatem canonum, & ad Ecclesiæ consuetudinem, & ad concessionem vel admissionem Iuris vel Ecclesiæ.

Doctores tamen nostræ sententiæ ferè omnes, pro repetitione Eucharistia sumendæ ab infirmo periculose agrotante non ieiuno, requirunt interuallum aliquorum dierum inter vnâ & alteram Communionem. Suarez & Reginaldus requirunt interuallum octo dierum, Henriquez interuallum septem dierum, Tabienna interuallum sex dierum, Toletus interuallum aliquorum dierum, illud non determinans, Armilla verò nullum assignat, absque dubio credens, reperi posse quoties potest à sano ieiuno, quod in Concilio Constantiensi vbi supra indicari videtur, dum excipit infirmos absque vlla limitatione, quo videtur indicare, toties posse ab illis non ieiunus sumi, quoties à sanis ieiunis.

DIFFICULTAS XVII.

Utrum Sacerdoti existenti extra periculum mortis, sit licitum aliquando non ieiuno Eucharistiam sumere.

Conueniunt Doctores, in tribus sequentibus casibus Sacerdotem non ieiunum posse Eucharistiam sumere extra periculum mortis. Primus est, quando est necessarium perficere Sacrificium, ut quando Sacerdos incautè pro vino consecrando aqua calici infudit, & postea calicem sumens percipit esse aquam; quia tunc etiam fracto naturali ieiunio, sumptione illius aquæ, debet iterum vinum modicissimæ aquæ mixtum infundere.

E e re &

Suarez.
Henriq.
Toletus.
Reginald.
Tabienna.
Armilla.

Suarez.
Reginald.
Henriq.
Tabienna.

re & consecrare, & consecratum sumere, vt Sacrificium, quod ex consecratione vtriusque speciei essentialiter coalescit, perficiat, quia præceptum perficiendi sacrificium, præterquam quod est diuinum, est etiam maioris considerationis, quam prohibitio Ecclesiastica sumendi Eucharistiam fracto naturali ieiunio. Et idem dicendum est, quando vnus Sacerdos post consecrationem non potuit consumere species consecratas, quia tunc alius, quamuis non ieiunus, si alius ieiunus deficiat, debet illas consumere, vt dicitur in Concilio Toletano VII. can. 2. quia præterquam quod præceptum consumptionis Sacrificij iuxta plurium sententiam est diuinum, est etiam maioris considerationis, quam prohibitio communicandi post fractionem ieiunij; quia consumptio Sacrificij, quod est res maximæ considerationis, pertinet ad ipsius integritatem accidentalem.

Secundus casus, in quo Doctores conueniunt posse Eucharistiam à Sacerdote non ieiuno sumi, est, quando imminet periculum irreuerentiæ inferendæ Eucharistiæ ipsi, siue ab infidelibus, siue à bestia aliqua Eucharistiam deuoratura, aut periculum incendij, aut alijs indecentiæ futuræ circa Eucharistiam; quia tunc potest à Sacerdote non ieiuno consumi, imò, deficiente Sacerdote, à laico, quia maioris ponderis est, Eucharistiam liberari ab irreuerentiâ vel ab indecentiâ, quam eam à non ieiuno sumi. Et ob eandem rationem laicum, qui inaduerter accessit ad altare ad communicandum, & postea recordatur se non esse ieiunum, si nequeat ab altari ante Communionem absque graui nota discedere, potest non ieiunus communicare, quia scilicet maioris ponderis est, notam illam non incurrere, quam non ieiunum communicare.

Tertius casus, in quo Doctores conueniunt, est, quando, consumptis speciebus panis & vini, remanet à casu in Calice particula aliqua speciei panis, quia in Missali Romano in Rubricis de Defectibus dispositionis statuitur, vt tunc particula illa digito ad labrum Calicis adducatur, aut vino infuso sumatur in ipso, vbi vtriusuis datur optio: at quando Sacerdos eligit vinum infundere, vt in ipso illam sumat, regulariter contingit, quod particula aliqua vini prius deglutiatur, quo ieiunium naturale frangitur, quam particula illa speciei panis. Ratio, quæ huius communiter redditur, est, quia lex illa ieiunij ante sumptionem Eucharistiæ tantum obligat pro actione totali sumendi Eucharistiam, non pro singulis particulis actionis sumendi illam: & quia tunc Sacerdos ante actionem totalem ieiunus erat, ideo nihil refert, si non sit ieiunus, ad partem aliquam sumptionis Eucharistiæ, nempe illarum reliquiarum Eucharistiæ; quia ad eandem actionem seu sumptionem totalem cum partibus sumptionis præcedentibus moraliter pertinet. Ratio tamen hæc nobis non probatur, quoniam secundum eam non esset contra prohibitionem sumendi Eucharistiam, post fractionem ieiunij sumere scienter aliquid cibi ante sumptionem reliquiarum. Ratio ergo huius defumitur ex voluntate Ecclesiæ, quæ in eo casu vult fractionem ieiunij non impedire, sicut etiam vult non impedire, quando in Feria sexta Parasceues ex præcepto ipsius particula Hostiæ consecratæ remanentis ex Feria quinta infunditur vino non consecratò, & in ipso sumitur, & tamen regulari-

ter contingit, quod particula aliqua vini prius deglutiatur, quam particula illa hostiæ consecratæ.

Quartus casus, in quo Doctores non conueniunt, est, quando post sumptam abluionem calicis Sacerdos reperit in altari, aut in patena, aut in calice particulam aliquam Eucharistiæ, quia Cæteranus in Summa v. *Missæ celebratio*, Vasquez *Com. disp. 211. n. 51.* Agidius quæst. 80. n. 65 & plures alij docent, posse post sumptam abluionem sumi.

Rosella v. *Eucharistia* 3. num. 13. & alij docent, non posse sumi, quia est contra prohibitionem sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, sed reponendam esse in sacrario.

Nos tamen existimamus, particulam relictam post sumptam abluionem non posse sumi, sed reponendam esse in sacrario, quando absque periculo irreuerentiæ, & indecentiæ, & perditionis particula relictæ, aut alicuius partis illius reponi & seruari potest (vt potest contingere, quando particula est speciei panis, & grandiuscula) quia tunc absque causa aliqua exculante à prohibitione sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, sumitur à non ieiuno: posse verò, imò & debere sumi, quando reponi & seruari nequit absque periculo aliquo ex dictis (vt contingere potest, quando particula relictæ est Sanguinis, aut quando si est Corporis est nimis parua, aut quando est in defectu in calice) quia tunc materia dictæ prohibitionis non manet apta prohibitioni, quia tunc sumere particulam illam, est maioris reuerentiæ erga Eucharistiam, quam non sumere, quia fractum sit ieiunium. Et ob hanc rationem, quando Hostia adhæret palato possunt multiplicari abluiones, vt deglutiatur; & potius istæ sunt multiplicandæ, quam Hostia tactu digiti, præsertim laici communicantis, sit à palato dimouenda.

Tandem conueniunt Doctores, Sacerdotem non ieiunum, quamuis deficiat Hostia pro infirmo existente in articulo mortis, non posse Missam celebrare, vt in ea consecret Hostiam pro illo, & merito: quia maioris ponderis est, vt non ieiunus abstineat à Communionem, quam quod agrotò iustificato illam administret pro augmento iustitiæ, & pro abundantia auxiliorum ad perseverandum, cum auxilia necessaria & sufficientia ad id etiam dentur absque Eucharistia, imò & alia plura non necessaria.

Id verò quod docet Maior in 4. d. 9. q. 3. nempe Sacerdotem non ieiunum posse Hostiam secretò absq; ritu Ecclesiastico consecrare pro agrotò existente in articulo mortis, falsum est, quæuis Sacerdos sit ieiunus, & est contra communem sententiam, quia maioris ponderis est, non consecrare Eucharistiam contra vniuersalē Ecclesiæ consuetudinem, quam eam administrare egrotò deobligato ad eam suscipiendam defectu copię ipsius Eucharistiæ. Et multò magis falsum est, quod in casu dicto videtur supponere, nempe, Sacerdotem posse panem tantum consecrare, & eum administrare agrotò, absque eo quod ipse de eo participet: quia præterquam quod, vt dicemus Tract. de Sacrificio Missæ, Disput. 1. Iure diuino necessarium est, quod vtramque speciem consecret, & secundum plurimum sententiam, quod ipse communicet, vt sic Sacrificium perficiat; & quodlibet ex his duobus, saltem prius, est multò maioris ponderis, quam agrotò illi Eucharistiam conferre.

DIFFICULTAS XVIII.

Quotuplex sit modus sumendi Eucharistiam.

Conueniunt Doctores, Eucharistiam posse tribus modis sumi, nempe Sacramentaliter tantum, & spiritualiter tantum, & Sacramentaliter & spiritualiter simul. Diuisionem hanc modi sumendi Eucharistiam in tres dictos modos, approbat Tridentinum sess. 13. c. 8. & addit eam esse traditam fuisse à Patribus.

Ille dicitur Eucharistiam Sacramentaliter tantum sumere, qui re ipsa sumit illam, & non fructum illius; ut peccator qui illam indignè sumit: & ille dicitur Eucharistiam spiritualiter tantum sumere, qui re ipsa non sumit illam, sed tantum fructum spirituale illius media fide uia Eucharistiae, & medio voto seu desiderio suscipiendi illam. Dicitur autem fructus iste à Tridentino & à Doctoribus Eucharistiam, non quia fides uia illius, & votum illam sumendi, conferant fructum aliquem ex opere operato, quia nullum ex opere operato conferunt in quo Doctores conueniunt, quia ad id nullum est fundamentum; sed quia fructus ille oritur ab ipsa Eucharistia ut ab obiecto, quia Eucharistia fide uia iusti credita, & voto desiderata, confert obiectiue illum fructum ex opere operantis; quia actus fidei Eucharistiae, & votum illius, qui habent pro obiecto Eucharistiam, conferunt meritorie augmentum gratiae, quamuis ei augmento non sint annexa auxilia ad finem Eucharistiae. Ille tandem dicitur Sacramentaliter & simul spiritualiter sumere Eucharistiam, qui eam re ipsa sumit, & etiam fructum spirituale illius; ut iustus, qui illam sumit.

Addimus, Eucharistiam posse etiam alio quarto modo sumi, nempe materialiter, ut sumitur, quando manducatur à bestia, quia bestiae non est Sacramentum.

DIFFICULTAS XIX.

Verum Eucharistia possit infantibus ministrari.

Circa hanc difficultatem tria examinanda sunt. Primum est, an infantibus sint capaces sumptionis Sacramentalis Eucharistiae: secundum, an sint capaces fructus spiritualis illius: tertium est, an possit illis licite ministrari.

Circa primum recentiores nonnulli existimant, infantibus non esse capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiae, quia qui ignoranter sumunt panem aut vinum consecratum, credentes se panem commune aut vinum commune sumere, non sumunt Eucharistiam Sacramentaliter, sed materialiter: ergo etiam infantibus, quamdiu in eo statu sunt, quia in eo ignorant id, quod accipiunt esse Sacramentum.

Vasquez. Vasquez verò disp. 2. 12. cap. 2. docet, infantibus etiam pro eo statu esse capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiae, non minus quam Baptismi, Confirmationis, & Ordinis: & id supponunt communiter Doctores, & merito: quia Eucharistia est infantibus Sacramentum, non minus quam Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quia, ut

statim dicemus, ex opere operato confert illis augmentum gratiae, quod non efficeret, si non esset illis Sacramentum.

Ad rationem aduersariorum respondemus, discrimen esse inter ignorantes sui competes, & inter infantes: quia priores non tantum ignorant id quod manducant, sed etiam habent voluntatem contrariam, sumendi videlicet illud ut quid commune, & non ut Sacramentum, quia credentes se panem commune sumere, volunt ut panem commune sumere, ac proinde ut non Sacramentum: infantes verò quamuis ignorent quod sumunt, & careant voluntate sumendi Eucharistiam ut Sacramentum, non tamen habent voluntatem contrariam, nempe sumendi illam ut non Sacramentum. Bruta autem, & non baptizati non sunt capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiae, sed tantum materialis sumptionis illius; quia quamuis possint Eucharistiam re ipsa sumere, non tamen ut Sacramentum, quia non est illis Sacramentum.

Circa secundum Alexander 4. parte, quaest. 11. memb. 2. art. 3. Paludanus, & Maior in 4. dist. 9. q. 1. Sotus dist. 12. q. 1. art. 9. Petrus Sotus de Institut. Sacerdotum lib. 8. de Eucharistia, & Caietanus q. 80. art. 12. docent, infantes non esse capaces fructus spiritualis, què Eucharistia ex opere operato confert: Primum, quia Eucharistia confertur tamquam cibum ad nutritionem spirituales: ergo sicut ad corporalem nutritionem faciendam medio cibo, requiritur cooperatio vitalis uiuentis circa cibum, quia cibum digeratur; ita etiam ad nutritionem spirituales faciendam media Eucharistia, aliquis actus vitaliter spirituales circa illam, ut actus deuotionis circa Eucharistiam, quem infantes habere non possunt; ergo non sunt capaces nutritionis, seu fructus spiritualis Eucharistiae. Secundò, quia fructus spiritualis Eucharistiae est instar nutritionis, ad instaurandum quod amissum est: infantes autem post generationem spirituales medio Baptismo factam, nihil spirituale possunt amittere; ergo non sunt capaces fructus spiritualis Eucharistiae.

Richardus verò artic. 15. Ledesma 1. p. 4. q. 21. art. 9. dub. 5. Alanus 2. de Eucharist. c. 57. Corduba lib. 1. q. 8. Vasquez cap. illo 2. Suarez disp. 62. sect. 4. & Aegidius q. 80. nu. 77. docent, & merito, infantibus esse capaces fructus spiritualis, quem Eucharistia confert ex opere operato, & eum recepturos, si Eucharistiam recipiant. Ratio huius delimitur ex consuetudine, quae antiquitus fuit in Ecclesia in varijs Prouincijs, conferendi Eucharistiam infantibus, ut constat ex Dionysio cap. 7. de Ecclesiastica Hierarchia, & ex Cypriano lib. de Lapsis, & ex Gregorio Magno in suo Missali veteri, quod Romae extat: & id maxime indicat Tridentinum sess. 21. c. 4. & id fuisse in Hispania consuetum, supponit Conciliū Toletanum II. can. 11. At si Eucharistia non posset infantibus prodelle quoad fructum augmenti gratiae, ad quem primario & principaliter instituta est, dicta consuetudo fuisset illicita, quia contra reuerentiam cuiuscumque Sacramenti est, illud administrare quando frustrandum est suo primario & principali fructu. Id autem nequit Ecclesia attribui, praesertim, quia Tridentinum cap. illo 4. affirmat, dictam consuetudinem, si fuit, non esse damnandam.

Et quidem absque sufficienti fundamento negatur, Eucharistiam non conferre infantibus augmentum

mentum gratiæ, cuius aliàs sunt capaces, & media Confirmatione accipiunt, quia fundamenta desumpta ex analogia nutritionis spiritualis ad corporalem, nullius momenti sunt ad id probandum: quia similitudo inter utramque non tenet in omnibus, quia non tenet in eo quòd ad spirituales debeamus actiue cooperari, vt diximus Disp. viii. **Difficult. 111.** neque in eo quòd spiritualis ordinetur ad instaurandum aliquid quod per peccatum veniale amissum sit, quia per peccatum veniale nihil sanctitatis & gratiæ amittitur, sed in eo tenet quòd ordinatur ad augmentum sanctitatis & gratiæ in iusto, sicut corporalis ad augmentum substantiæ in viuente.

Circa tertium, in Ecclesia Latina consuetudine introducta est prohibitio conferendi Eucharistiam infantibus ante vsum rationis, adhuc in articulo mortis, & satis conuenienter, quia ex vna parte nullum est præceptum diuinum, quo teneamur infantibus Eucharistiam conferre, quia de eo non constat; & ex altera parte, in collatione Eucharistiæ infantibus multa contra reuerentiam Eucharistiæ possunt accidere, præsertim postquam ex præcepto Ecclesiæ sola species panis laicis confertur, quia hæc ab infantibus pro ætate infantili difficile deglutiretur.

DIFFICULTAS XX.

Utrum Eucharistia possit amentibus ministrari.

Supponimus Primò, amentes etiam à natiuitate & perpetuò, capaces esse Sacramentalis sumptionis Eucharistiæ, & fructus spiritualis augmenti gratiæ, quem ex opere operato confert, non minus quàm infantes, quia omnium eadem est ratio.

Supponimus Secundò, amentibus ab infantia, qui numquam ad vsum rationis peruenerunt, non posse licitè Eucharistiam conferri adhuc in articulo mortis (sicut neque infantibus) quia id consuetudine prohibitum est.

Difficultas ergo est de amentibus, qui aliquando vti sunt ratione, & postea in amentiam inciderunt, an eis possit licitè Eucharistia conferri.

Alexand. Gabriel. Alexander 4. parte, q. 11. memb. 2. art. 3. & Gabriel in 4. dist. 9. quæst. 2. art. 3. dub. 4. partem negatiuam tuentur: quia vt aliquis possit licitè Eucharistiam recipere, debet se ipsum probare an sit in statu gratiæ, & inter hunc cibum spirituales & inter cibum communem diiudicare, quæ amentes nequeunt efficere.

S. Thomas. Paludanus. Sotus. Vasquez. S. Thomas verò quæst. 80. art. 9. Paludanus in 4. dist. 9. quæst. 4. art. 2. Sotus dist. 12. q. 1. art. 9. Vasquez disp. 212. c. 3. & communiter Theologi partem affirmatiuam meritò tradunt, quæ decernitur aut supponitur in Concilio Carthaginensi IV. can. 74. qui refertur 26. q. 6. can. *Is qui*: & in Concilio Arausico cap. 3. quod refertur d. quæst. 6. *Arausic. Tolet. II.* can. *Qui recedunt*: & in Concilio Toletano II. can. 11. Quod autem respondent Alexander & Gabriel, in dictis Canonibus sermonem esse de ijs qui non sunt omnino amentes, friuolum est, quia in Concilio Carthaginensi sermo est de ijs, qui ita in amentiam inciderunt, vt nullo modo confiteri possint.

Ratio huius nostræ doctrinæ est, quia in primis

prædicti amentes sunt capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiæ, & augmenti gratiæ, quòd est primarius effectus illius, non minus quàm infantes. Deinde, prudèter creditur, illos ante amentiam habuisse voluntatem sumendi Eucharistiam, si non voluntatem specialem, saltem generalem, qua quis Catholicè viuens desiderat vt medijs Ecclesiæ, vel ea sibi conferri quando ipsis indigeat. Et tandem id nullo iure positio prohibetur, imò in dictis Canonibus vel præcipitur, vel saltem commendatur. Ergo illis potest licitè Eucharistia conferri, dummodò non constet, proximè ante amentiam fuisse in peccato mortali notorio.

Conferenda autem est illis Eucharistia non quotannis, ob reuerentiam Eucharistiæ, sed pro viatico in articulo mortis, siue physico siue mortali, vt docent communiter Theologi, vt in articulo tantæ necessitatis non priuentur fructu Eucharistiæ. Et sic fieri solitum est in Ecclesia. Ad id autem non requiritur, quòd ipsi se ipsos probent an sint in statu gratiæ, quando ipsi non possunt, quia tunc sufficit, quòd id à ministro prudenter præsumatur: neque requiritur, quòd diiudicet inter dictos cibos, quando ipsi confertur Eucharistia, sicut neque diiudicat cordatus, qui naturaliter distractus Eucharistiam suscipit.

Addimus, Eucharistiam posse etiam conferri, & conferendam esse semel, seu non omnino amentibus, quia nullo iure sunt prohibiti: ob reuerentiam tamen Eucharistiæ non esse illis conferendam, nisi in articulo mortis physico aut mortali, & tempore Paschalis, quando adest præceptum suscipiendi Eucharistiam.

DIFFICULTAS XXI.

Utrum Eucharistia possit energumenis ministrari.

Conueniunt Theologi, energumenis, seu demoniacis, qui non fuerunt ob peccatum aliquod mortale à dæmone obsessi, non esse negandam Eucharistiam, quia nulla lege est illis prohibita, etiam si tempore Dionysij & Concilij Elbertini omnibus aut aliquibus energumenis, ex causa aliqua rationabili negaretur Cômuniõ per vitam, & etiam interesset consecrationi, vt deducitur ex ipso Dionysio de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 3. & ex Concilio Elbertino cap. 29. Addidimus per vitam, quia in extremo vitæ illis conferebatur, vt idem Concilium decreuerat cap. 37.

Est tamen difficultas, An energumensis ob peccatum aliquod mortale obsessis, possit Eucharistia licitè conferri.

Alexander p. 4. q. 11. memb. 2. ar. 3. S. Thomas in 4. dist. 9. q. vnica. artic. 5. quæst. iunc. 3. Armilla S. Thomas v. *Communio*, n. 25. & Siluester v. *Eucharistia*, 3. p. 5. partem negatiuam tuentur. S. Thomas verò 4. dist. 3. p. q. 80. art. 9. Vasquez disp. 212. c. 4. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 9. & Bonacina quæst. 6. puncto 1. partem affirmatiuam tradunt, & meritò, quia nulla lege prohibitum est illis Eucharistiam conferri.

DIFFI-

DIFFICULTAS XXII.

Vtrum conueniens sit quotidie Eucharistiam sumere.

Supponimus Primò, non solum non esse conueniens, sed etiam Iure Ecclesiastico prohibitum Sacerdotibus, in eodem die plus quam semel celebrare, vt constat ex can. *Sufficit*, de Consecratione, qui est Alexandrini II. & ex ca. *Consulisti* 3. de Celebratione Missarum. Et eandem prohibitionem vsu Ecclesie extensam esse ad laicos, ne in eodem die plus quam semel communicent. Permittitur tamè Sacerdotibus in dicto cap. *Consulisti*, vt in die Natalis Domini tres Missas celebrent: laicis verò nunquam permittitur plus quam semel in die communicare, nisi quando necessarium sit iterum Eucharistiam sumere ad impediendam iniuriam aut irreuerentiam Eucharistie inferendam, ne in manus infidelium veniat, vel ne incendatur, & ne quis decedat sine Viatico, qui post Communionem in sanitate aut extra periculum factam incidit in eodem die in periculum mortis, de quo dicemus Disput. x. Diffic. 11.

Supponimus Secundò, nullo Iure Ecclesiastico vniuersali, nec scripto, nec consuetudine introducto, prohibitum esse quotidie semel communicare (quamuis in aliquibus diocesisibus id prohibitum inueniatur) & multò minùs prohibitum esse Iure diuino; aliàs in primitiua Ecclesia non fuisset in consuetudine quotidie communicare, vt verè fuit, imò & Iure Ecclesiastico præceptum, vt dicemus Disput. x. Diffic. 111. Et sanè id non est prohibitum Iure diuino positiuo, quia non inuenitur, nec scriptum, nec traditione, nec alio modo traditum: nec prohibitum est Iure diuino naturali, quia nulla irreuerentia positiuam irrogatur Eucharistie in eo quòd quotidie sumatur.

His præsuppositis, difficultas est, An sit decens & conueniens, omnes cuiuscumq; status quotidie communicare, si sint in statu gratiæ, & confessionem post peccatum mortale commissum præmittant.

Recentiores nonnulli docent, id esse conueniens, laudabile, & consulendum. Quod Primò satis significat Paulus 1. ad Corinth. 11. dum consulit, vt homo seipsum probet, & probatus Eucharistiam sumat: ergo qui seipsum probat quotidie, meliùs & conuenientius facit, si quotidie comunicet, quia facit secundum consiliu Pauli. Secundò idem significare videtur Christus verbis illis apud Marcum cap. 6. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, quia illis hortatur nos, vt quotidie petamus, & sumamus Eucharistiam, quia nomine *panis* in eis verbis intelligitur Eucharistia à Hieronymo in cap. 6. Matthæi, & ab Augustino Serm. 28. de Verbis Domini, & de Dono perseverantiæ cap. 24. & à Cypriano. Tract. de Oratione Dominica, & ab Ambrosio lib. 5. de Sacram. cap. 4. qui sic ait: *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? Quotidie accipe, vt quotidie tibi proficiat.* Tertio id maxime indicat Ambrosius & Augustinus vbi supra, dum docent, qui non meretur quotidie accipere nempe Eucharistiam, non meretur post annum accipere; ergo secundum ipsos quotidie non minùs conuenienter sumitur Eucharistia, quam post annum. Quarto id expressè videtur Tridentinum sess. 22. c. 6. dum oporat, vt fideles in sin-

gulis Missis adstantes communicent. Cui accedit declaratio Cardinalium Volum. 4. Decisionum Rotæ, in Declaratione sess. 22. Tridentini c. 6. vbi ait: *Obstat Tridentinum Episcopo volenti prescribere certa tempora, vt est dies Dominicus, Feria quarta, & Feria sexta, in quibus tantum liceat viris & mulieribus coniugatis sacratissimam Eucharistiam sumere.* Quintò id maxime indicatur in can. *Si non sit*, de Consecratione, dist. 2. dum dicitur: *Si non sunt tanta peccata, vt excommunicetur quis, non se debet à medicina Corporis & Sanguinis Domini separare.* quibus satis significat, conueniens esse quotidie communicare, quia non est conueniens à medicina abstinere.

Eratione probatur Primò: nam in Ecclesia primitiua fideles quotidie communicabant, vt deducitur ex Actorum 2. & absque dubio conuenienter & laudabiliter fiebat; ergo etiam modò fiet. Secundò, quia sola temporis dilatione nullus meliùs disponitur ad sumptionem Eucharistie; ergo qui post vnum mensem sumit Eucharistiam, non tumit illam meliùs dispositus, quam qui illam sumit die immediatè sequente; ergo si post vnum mensem illam conuenienter & laudabiliter sumit, etiam sumet conuenienter & laudabiliter die immediatè sequente.

S. Thomas verò & Egidius q. 80. art. 10. Valquez disp. 214. num. 26. Suarez disp. 69. lect. 4. & communiter Doctores docent, & merito, non esse conueniens nec laudabile, regulariter omnes cuiuscumque status quotidie communicare, quamuis in statu gratiæ inueniantur, & post mortale commissum Sacramentaliter confessi. Quod significat Auctor de Ecclesiasticis dogmatibus apud Augustinum c. 53. dum ait, *Quotidie communicare, nec laudo nec reprehendo.* Quod etiam videtur tradere Augustinus. Epist. 118. Et id non leuiter confirmatur ex eo quòd in aliquibus diocesisibus est prohibitum, & etiam ex vsu Ecclesie, in qua pronunciamur etiam ex consilio piorum & etiam doctissimorum virorum rarissimè, & à paucissimis, Eucharistia quotidie sumitur, & non nisi ab hominibus probatissimæ virtutis.

Ratio huius nostre & communis doctrinæ desumitur ex maxima reuerentia tanto Sacramento debita: quia tanta sumptionis illius frequentia ab eo, qui absque magna deuotione & præparatione (qualis regulariter non reperitur in omnibus cuiuscumq; status) illud sumit, non congruit maxime reuerentiæ tanto Sacramento exhibendæ; quia tantum Sacramentum ob tantam sumptionis frequentiam absq; magna præparatione quodammodo vilescit. Quotidiana igitur Eucharistie sumptio, quamuis non sit illicita & reprehensibilis, tamen in omnibus non magnæ virtutis non est conueniens & congrua Eucharistie, nec eam decens, quamuis sumètu sit maxime utilis ad augmentum gratiæ, quod quotidie cõfert quotidie illa sumenti.

Ad primum ergo fundamentum aduersariorum, desumptum ex Paulo 1. ad Corinth. 11. respondemus, Paulum ibi non exhortari ad frequentiam Eucharistie, nec eam consulere, imò nec ad sumptionem illius, sed tantum docere & exprimere necessitatem probationis, quam quisque exhibere debet, vt possit Eucharistiam sumere.

Et Christus Matth. 6. nomine *panis* aut non intelligit Eucharistiam, sed auxilium gratiæ Dei, quo quotidie egemus, vt non moriamur spiritualiter:

Et 3 aut

Hieronym.
August.

Cyprianus.
Ambros.

Trident.

VI
8

aut si nomine *panis* intelligitur Eucharistia, vt Patribus relatis placet, ideo Christus & isti Patres exhortantur nos vt quotidie petamus & sumamus Eucharistiam, quia per se, & quantum est ex parte Eucharistia, vtilissimum nobis est, & ipsi Eucharistia honorificum & conueniens; seruatis tamen, quæ ad tantam frequentiam expediunt, nempe pura & sanctissima vita: & quia hæc tam pura & sancta vita pro nunc communiter & regulariter non reperitur in omnibus, ideo regulariter non expedit in omnibus quotidiana frequentia. Et eodem modo respondemus ad Tridentinum & ad Patres, qui ad frequentiam Eucharistia exhortantur, quod scilicet loquuntur per se, quantum est ex parte Sacramenti. Vnde Christus, Tridentinum & Patres ad frequentiam Eucharistia exhortantes, implicite exhortantur nos ad eam puritatem vitæ absque qua decentius est non sic frequentare. Imò ad id expressè exhortatur Ambrosius, dum post verba supra relata immediatè subdit: *Sic viue, vt quotidie merearis accipere.* At dum ipse & Augustinus dicunt, *Qui non mereatur quotidie accipere, non mereatur post annum:* nomine meriti intelligunt dispositionem requisitam & sufficientem ad dignam sumptionem, non ad laudabilem & decentem: & merito sic sumpto, verum est, quod qui non habet dispositionem requisitam, & sufficientem vt dignè sumat Eucharistiam quotidie, non habet sufficientem vt dignè post annum sumat illam. Et quod ad declarationem Cardinalium attinet, præterquam quod non est certum esse factam ab illis, quia desumpta fuit ex quodam manu scripto cuiusdam Iuriconsulti, vt dicitur in titulo illius libri; respondemus, in ea non faueri quotidianæ frequentia Eucharistia respectu eiusdem personæ de qua loquimur, quia in eam tantum significatur esse contra desiderium Tridentini, ita præscribere dictos tres dies ad Communionem, vt in alijs nulli liceat, nec ei qui multo tempore antea non communicauerat: imò etiam erit contra desiderium Tridentini, generaliter prohibere quotidianam Communionem, si non addatur, nisi ex licentia Prelati, aut Confessary.

Et in can. *Si non sunt*, nihil significatur de frequentia sumptionis Eucharistia, sed tantum de sumptione ipsa secundum se, & secundum substantiam: & dicitur ab Eucharistia neminem debere abstinere, qui non sit in culpa, ob quam possit excommunicari, nempe in culpa mortali.

Ad primam verò rationem respondeo, concedendo, conueniens & laudabile fuisse in primitiua Ecclesia, fideles quotidie communicare, quia regulariter erant magno deuotionis & charitatis seruiore affecti, & nunc non; & ideo nunc regulariter non esse conueniens.

Et ad secundam respondemus, concedendo, neminem sola temporis dilatione meliùs disponi, & consequenter, qui post vnum mensem sumit Eucharistiam, non ex eo sumere illam meliùs dispositum; nihilominus eum post vnum mensem illam sumere conuenienter & laudabiliter, & non quotidie, quia tam frequenter illam sumere, absq; extraordinaria præparatione, cedit quodammodo in minorem reuerentiam Eucharistia, non verò quando non aded frequent.

DIFFICULTAS XXIII.

Vtrum Christus sumpserit suum Corpus & suum Sanguinem sub speciebus Sacramentalibus.

NON defuerunt, vt refert S. Thomas quest. 81. artic. 1. qui existimauerint, Christum non sumpsisse suum Corpus & Sanguinem: quod etiam docuit Lutherus lib. de Abroganda Missa priuata, vt refert Sotus in 4. dist. 12. quest. 1. artic. 1.

Nihilominus Scholastici omnes conueniunt, Christum suum Corpus & Sanguinem sub speciebus Sacramentalibus sumpsisse, quod tradunt Dionysius Areopagita de Cælesti Hierar. cap. 4. Hieronymus Epist. 150. ad Hedibiam, dum ait: *Ipsæ conuina & conuiuium, ipse comedens & quæ comeditur:* & refertur in can. *Nec Moyses de Consecratione dist. 2.* & Chrysostomus Homilia 83. dum ait: *Vt non turbarentur discipuli, prius Sanguinem suum bibit.* & Helychius in cap. 8. Leuitici, dum ait: *Christus in cena prius Sanguinem accepit, deinde dedit discipulis.* Et id deducitur ex illo Matth. 26. *Non bibam amodo de gemmine vini,* quo Christus supponit se calicem illum sumpsisse. ibi autem sermo est de calice consecrato, vt expendit Vasquez disp. 196. cap. 4. & 5.

Fuit autem maximè conueniens, Christum suum Corpus & Sanguinem sub speciebus Sacramentalibus sumere, vt exemplo præter, obseruando quæ obseruare præcepit.

Dissentiunt tamen Scholastici, an dicta sumptio, facta à Christo, fuerit Sacramentalis, an spiritualis: quia alij affirmant fuisse Sacramentalem, quia fuit sumptio Sacramenti; & non fuisse spirituales, quia caruit fructu Sacramenti: alij e contra fuisse spirituales, quia magna deuotione fuit facta; & non fuisse Sacramentalem, quia non fuit Christo mysteriosa.

S. Thomas verò, Vasquez q. 81. art. 1. & Sotus ubi supra, & Suarez disp. 75. sect. 2. docent, fuisse Sacramentalem & spirituales, quod nos existimamus verum, quamuis non omnino absolūtè, sed cum addito. Et in primis fuit Sacramentalis, quia verè fuit sumptio Sacramenti; tamen quia Eucharistia non fuit Christo Sacramentum, quia non fuit illi signum præcticum gratiæ Sacramentalis, ideo tantum fuit Christo quodammodo Sacramentalis, nempe materialiter, & non formaliter. Deinde fuit spiritualis, quia fuit spiritualiter fructuosa, quia verè fuit spiritualiter meritoria apud Deum; tamen quia non fuit illi fructuosa ex opere operato, quoad fructum quem alijs dignè sumentibus confert ex opere operato, ideo tantum fuit Christo quodammodo spiritualis, & non absolūtè & omnino.

DIFFICULTAS XXIV.

Vtrum Christus dederit suum Corpus Iudæ.

TVRRIANUS in Explanatione defensoria ca. 15. Tract. aliàs 16. lib. 5. Constitutionum Apostolicarum, existimat, Christum non dedisse Corpus & Sanguinem

Sanguinem suum Iudæ: quod videntur tradere
Clemens. Clemens lib. 5. Constitutionum Apostolicarum
 dum ait: *Cum autem annuypa mysteria pretiosi*
Corporis & Sanguinis sui nobis tradidisset absente
Juda, exijt in montem Oliueti. Et Innocentius
Innocent. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 13. & Hilarius
Hilarius. cap. 30. in Mathæum, dum eodem modo loquitur
Clemens. ac Clemens, Et tradidisse videtur Dionysius
Dionysius. Areopagita de Cælesti Hierarchia cap. 3. & de-
 duci videtur ex Ioannis 13. dum refertur, Chri-
 stum buccellam intinctam dedisse Iudæ, ipsum
 verò ea accepta continuò exiisse; buccella autem
 illa non fuit Eucharistia, vt docent Concilium
Concilium Braccarense III. & Iulius I. in Epistola ad Epi-
Braccaren. scopos per Ægyptum, & refertur in can. *Cum*
omne, de Consecratione, distinct. 2. & Petrus
 Damianus Epist. 64. & Augustinus Tract. 62. in
 Ioannem: & buccella illa data fuit Iudæ ante Eu-
 charistiam institutionem, quia credibile est, Chri-
 stum ad finem cœnæ Eucharistiam instituisse; ac
 proinde Iudas ante institutionem Eucharistiae
 exijt, & illam non recepit. & indicari videtur
 Matthæi 26. illis verbis: *Non bibam amodo de*
hoc genimine vris vsque in diem illum, cum illud
bibam vobiscum nouum in regno Patris mei. Chri-
 stus autem illud non bibit cum Iuda in regno
 Patris sui, ergo nec in cœna. Et ratione videtur
 probari, quia manifesto peccatori non potest Eu-
 charistia conferri: Iudas autem ante institutio-
 nem Eucharistiae erat manifestus peccator, quia
 Christus Matthæi 26. postquam dixit se esse tra-
 dendum ab vno ex discipulis, ipsi Iudæ
 interroganti, *Numquid ego sum Rabbi?* annuens
 coram omnibus respondit, *Tu dixisti:* ergo ip-
 si non potuit, ac proinde non fuit Eucharis-
 tia data.

S. Thomas. S. Thomas verò quæst. 81. artic. 2. Scholastici
Suarez. in 4. distinct. 11. Suarez disputat. 41. Valentia
Valentia. puncto 2. Vasquez disp. 217. & sacra Scriptura
Vasquez. Interpretes communiter docent, Christum suum
 Corpus & Sanguinem dedisse Iudæ. Quod Pa-
Dionysius. tres communiter tradunt, præsertim Dionysius
 Areopagita cap. illo 3. quia in eo significat, Chri-
 stum priuasse & exheredasse Iudam fructu Cor-
 poris & Sanguinis sui, quia indignè sumpsit, vt
 Vasquez expendit.

Et ratione probatur, quia ex vna parte negari
 non potest, Iudam cum Christo & cum Apo-
 stolis nocte illa vltima cœnasse, & in ea Eucharis-
 tiam fuisse institutam, quia ex Euangelio con-
 stat; & ex altera parte nullo firmo fundamento
 constat, Christum Iudæ Eucharistiam negasse;
 ergo. Et accedit, quod si Christus Iudæ negasset
 Eucharistiam, prædicta negationis, vt pote rei no-
 tabilis, absque dubio fieret mentio in Euangelio.

Ad testimonium ergo Clementis respondet
 Suarez, aut Clementem id dixisse ex propria opi-
 nione, & non ex Apostolica traditione; aut lo-
 cum Clementis corruptum esse. Accedit, quod
 non desunt viri eruditi, qui existimant, non esse
 certum dictos libros esse Clementis, saltem quo-
 ad aliquas partes. Et nos addimus, verba illa
 Clementis ita explicari posse, vt particula *absen-*
te Iuda, non referatur ad tempus sumptionis Eu-
 charistiae, sed ad tempus quo Christus exijt in
 montem Oliueti: & hoc posteriori modo potest
 exponi Innocentius, præsertim quod ibi loquitur
 vt priuatus Doctor. Ad testimonium autem Dio-

nylij, si attentè legatur, constat nobis fauere, non
 Turriano.

Ad testimonium Ioannis cap. 13. admittimus,
 vt prædicti Patres significant, buccellam illam
 non fuisse Eucharistiam, quia credi non potest
 Christum Eucharistiam inuixisse: sed an buc-
 cella data fuerit Iudæ ante vel post institutionem
 Eucharistiae, sub controuersia est apud Patres,
 quia Augustinus, Petrus Damianus, & Beda
 existimant datam fuisse Iudæ post institutionem
 Eucharistiae. Iuxta hanc autem opinionem non
 habet vim dictum testimonium contra nostram
 doctrinam. Iulius verò I. Serm. 3. de Passione,
 Baronius Tomo III. Annalium sub anno 34. § 63.
 existimant, datam fuisse Iudæ ante institutionem
 Eucharistiae: quod non est parum verisimile, quia
 Christus factem postquam ipse cœnauit, instituit
 Eucharistiam. Credi autem non potest, Chri-
 stum, postquam cœnauit, sumpsisse buccellam
 illam, & intinxisse, sed quando ipse adhuc cœna-
 bat. Et accedit, quod à Matthæo cap. 26. prius
 refertur porrectio buccellæ, quam institutio Eu-
 charistiae; ac proinde Lucas, qui id videtur referre
 post distributionem Eucharistiae, id fecit per anti-
 cipationis figuram. Hac tamen sententia admittenda
 negandum est, Iudam post buccellam statim, abs-
 que interuallo aliquo sufficiente ad expectandam
 sumptionem Eucharistiae, exiisse; quod quia
 breue fuit, potuit aptè particulam illam *continuo* si-
 gnificari.

Ad illud verò Matthæi 26. *Vsque in diem il-*
lum, cum illud bibam vobiscum nouum in regno
Patris mei, respondemus, ad veritatè horum ver-
 borum non fuisse necessarium, vt cum omnibus,
 cum quibus illud bibit in cœna, nullo excepto, il-
 lud biberet nouum in regno Patris, quia particula
 illa *vobiscum* non est distributiva, necibi est affe-
 cta signo distributiuo.

Et ad rationem concedimus, peccatori manife-
 sto non posse administrari Eucharistiam (quam-
 uis id licuisset Christo, vt pote auctori Sacramen-
 torum & gratiæ, vt aduertit Vasquez num. 31.)
 negamus tamen, Iudam ante institutionem Eu-
 charistiae fuisse manifestè detectum: quia neque
 fuit detectus signo illo, *Qui intingit nasum ma-*
num in paropside, hic me tradet, quia post hæc ver-
 ba speciatim Iudas interrogauit de se ipso, an ipse
 esset, quod non interrogasset, si sufficienter signo
 illo fuisset detectus: idè autem signo illo non
 fuit detectus, quia signum illud erat etiam alijs
 Apostolis commune, quia etiam alijs in eadem pa-
 ropside cum Christo intingebant. Neque dere-
 ctus fuit verbis illis, *Tu dixisti,* vel quia, vt ait
 Iansenius cap. 132. id ad eò submissa voce dixit, vt Iansenius
 solus Iudas intelligere posset, & forsan etiam ali-
 quis alius; vel quia id ita dixit, vt alijs id non ad-
 uerterent, vt ait Augustinus lib. 3. de Consensu
 Euangelistarum cap. 3. vel quia dictis verbis, & si-
 gno buccellæ, si aliquid expressit, solum expres-
 sit traditionem postea intendendam, & facien-
 dam à Iuda, non propositum aliquod præsens,
 quod haberet: sicut etiam quando Christus dixit
 Petro, *ter me negabis,* non manifestaui prauum
 aliquem animum Petri negandi Christum, quem
 tunc haberet, sed tantum manifestaui id quod
 postea oblata occasione facturus erat. Quod ve-
 rò Christus antea, quando lauabat pedes, dixit
 Iudæ, *& vos mundi estis, sed non omnes,* non vrget

vt dicamus, postea, quando expressit traditionem faciendam a Iuda, discipulos intellexisse iam in corde Iudae esse prauum animum tradendi Christum, & ratione huius Christum antea dixisse, sed non omnes: quia quamuis id sufficeret ad ge-

nerandam aliquam suspicionem, non tamen ad generandum titimum nec prudens iudicium, quia verba illa pro tunc poterant proferri pro alio, praeterim quod non manifestauit Iudam traditurum esse Christum.

DISPUTATIO X.

De praecepto sumendi Eucharistiam.

DIFFICULTAS I.

Utrum sit praeceptum sumendi Eucharistiam.

ERTVM est, esse praeceptum Ecclesiasticum sumendi Eucharistiam, vt constat ex cap. *Omnis virusque sexus* 12. de Pœnitentijs & remissionibus.

Est tamen difficultas, An etiam sit praeceptum diuinum.

Alexand.
Bonauent.

Alexander 4. p. quaest. 11. memb. 2. art. 4. Bonauentura in 4. dist. 12. parte 2. distinctionis, art. 1. quaest. 1. S. Thomas dist. 6. quaest. vlt. artic. 1. quaestione 2. Gabriel in Canonem Missae, lectione 87. littera X. Ferrarientis 4. contra Gentes c. 61. Siluester v. *Eucharistia* 3. docent, non esse praeceptum diuinum sumendi Eucharistiam, quia illud ex nullo fundamento constat: quia si ex aliquo, maximè ex illo Ioann. 6. *Nisi manducaueritis*, &c. ex eo autem non efficaciter deducitur, quia illud intelligi potest de sola manducatione spiritali per fidem.

Ferrarientis
Siluester.

S. Thomas.
Aegidius.
Suarez.
Vasquez.
Valentia.

S. Thomas verò par. 3. quaest. 80. art. 11. & ibidem Aegidius, Suarez disp. 69. Vasquez disp. 213. Valentia disp. 6. quaest. 8. puncto 4. & plures alij Doctores docent, & merito, esse praeceptum diuinum sumendi Eucharistiam. Quod etiam docuit Innocentius III. lib. 4. de Mysterijs Missae cap. 24. Esse autem praeceptum diuinum sumendi Eucharistiam, deducitur Primò ex illo Ioann. 6. *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, quia haec forma & hoc tenore verborum necessitas aliqua Eucharistiae significatur; sed non necessitas medij, quia non est hoc modo necessaria, vt diximus Disput. 1. Difficul. v. ergo necessitas dictis verbis significata, est praecepti à Christo his verbis latè. In eis autem verbis sermonem esse de manducatione carnis Christi sub speciebus, & non de spiritali, diximus Disput. 17. Difficul. 1. ex Tridentino sess. 13. c. 2. & sess. 21. cap. 1. & etiam ex Patribus.

Innoc. III.

Secundò idem deducitur ex illis verbis Lucae 22. & 1. ad Corinth. 11. *Hoc facite in meam commemorationem*, in quibus verbis Iustinus Martyr in Apologia 2. pro Christianis ad Antonium Pium agnoscit praeceptum sumendi Eucharistiam à Christo latum: & etiam Tridentinum sess. 13. c. 2. vbi postquam dixit, Christum discessurum ex hoc mundo ad Patrem hoc Sacramentum instituisse, subdit: *Et illius sumptione colere nos sui memoriam praecepit, suamque annuntiare mortem*. Tridentinum ergo sentit, in dictis verbis Lucae contineri praeceptum Christi sumendi Eucharistiam.

Trident.

Vnde expositio eorum, qui dicunt, in illis tantum contineri praeceptum consecrandi, & non sumendi Eucharistiam; & expositio aliorum, qui dicunt in dictis verbis contineri praeceptum non sumendi Eucharistiam, sed habendi intentionem expressam faciendi memoriam passionis Christi media sumptione ipsa, distinctam ab intentione sumendi Eucharistiam, reijciuntur ex dictis verbis Tridentini: quia quod Christus secundum Tridentinum praecepit, fuit, vt sumptione ipsa recolimus memoriam passionis suae. Praecepit ergo Christus sumptionem Eucharistiae, & non tantum consecrationem; & sic praecepit sumptionem, vt non praeeperit intentionem illam recolendi passionem Christi superadditam intentioni sumendi Eucharistiam: quia quod praecepit, fuit, vt id sumptione ipsa efficeremus. quia qui Eucharistiam sumunt absque alia superaddita intentione, passionem Christi commemorant sumptione ipsa non formaliter & proximè, sed praesuppositiue & remotè, quia scilicet sumptio supponit consecrationem, per quam mors Christi repraesentatur, videlicet Tractatu de Sacrificio Missae, Disputa. 1. Difficultate v. 11. & 1x.

DIFFICULTAS II.

Utrum praeceptum sumendi Eucharistiam obliget pro articulo mortis.

NOMINE articuli mortis etiam comprehenditur periculum mortis, quod moraliter est articulus mortis, & ipsi moraliter aequialet quoad Communionem & confessionem.

Supponimus ergo, praeceptum sumendi Eucharistiam semper obligare quasi in actu primo, seu habere vim obligandi pro suo tempore, & non semper obligare quasi in actu secundo, seu non obligare pro semper.

Est ergo difficultas, An obliget pro articulo mortis, seu, quod idem est, an in articulo mortis obliget quasi in actu secundo.

Caietanus in Summa v. *Communio Sacramenti* talis, & Ledesma 1. par. 4. quaest. 21. art. 2. dub. 11. docent, nullum esse praeceptum sumendi Eucharistiam specialiter pro articulo mortis obligans (ac proinde eum, qui tempore Paschatis communicauit, amplius non teneri in articulo mortis communicare) quia Christus non praecepit frequentiam Communionis, sed Communionem: qui autem in Paschate communicauit, verè dicitur communicasse. Addunt tamen, eum, qui in articulo mortis non sumit Eucharistiam, venialiter peccare, & non mortaliter, secluso contemptu, si tempore Paschatis communicauit. in quo etiam competunt Siluester v. *Eucharistia* 3. Armilla v. *Com.*

Victoria. *manio* num. 4. *Victoria* in Summa num. 86. & *Rodriguez* in Summa cap. 64. de Communionem n. 3. Sã v. *Eucharistia*. num. 1.

Durandus. Durandus verò in 4. dist. 9. quæst. 2. *Gabriel* quæst. 2. artic. 2. concl. 3. *Sotus* dist. 12. quæst. 1. artic. 1. *Valentia* disput. 6. q. 8. punct. 4. *Vasquez* disput. 2. 13. *Suarez* disput. 69. *Ægidius* quæst. 80. art. 1. dub. 3. & communiter Doctores docent, & meritò, esse præceptum sumendi Eucharistiam obligans pro articulo mortis, etiam si tempore Paschatis sumpta fuerit.

Concilium Nicænum. Quod constat ex Concilio Carthaginensi IV. can. 77. quod à Leone IV. approbatum fuit, dum absolute & absque vlla limitatione præcipitur eis, qui in infirmitate (subintellige periculo) sint, vt viaticum accipiant: & non leuiter deducitur ex Concilio Nicæno I. can. 12. qui refertur can. *De his* 26. quæst. 6. dum Eucharistia sumenda in fine vitæ, dicitur viaticum necessarium; & ex consuetudine Ecclesie, in qua Eucharistia in articulo mortis sumitur tamquam quid ex obligatione necessarium, etiam si tempore Paschatis sumpta fuerit. Consuetudo autem quo aliquid fit tamquam ex obligatione necessarium, vel supponit præceptum antea latum, vel si non supponit ipsa consuetudine introducit.

Ex quo constat, eum qui in articulo mortis non sumit Eucharistiam, etiam si eam tempore Paschatis sumperit, peccare mortaliter, quia omittit præceptum rei grauis & magni momenti, & maioris quam sit præceptum audiendi Missam, in cuius omissione nequit non agnosci peccatum mortale.

Præceptum autem lumendi Eucharistiam in articulo mortis, & vt viaticum (id est ad iter agendum ex hac vita ad alteram) in primis esse diuinum, quod vi sua pro eo articulo obliget, quamuis Ecclesia nihil præcepisset, docent communiter Doctores, & meritò: quia supposito quod sit præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, vt iam diximus esse, negari non potest, pro articulo mortis obligare, quia est accommodatissimum, vt pro eo articulo latum fuerit, cum in eo fuerit maxima necessitas illius, maior quam in quolibet alio tempore. Nihilominus aptè potuit Ecclesia aliquibus in eo articulo negare, in pœnam aliquorum criminum, non dispensando in præcepto, diuino, sed impediendo aut tollendo ius & potestatem, quam habet criminofus sumendi Eucharistiam, intuitu reuerentie Eucharistie, ob indecentiam quæ apparere posset in conferendo Eucharistiam illi criminofis: quod olim in Hispania & in alijs Prouincijs fiebat, iam tamen in Hispania reuocatum fuit Motu proprio Pij V. edito anno 1569. & confertur omnibus, & ex obligatione conferenda est, nisi reus, oblata à iudice sufficiente dilatione ad id, noluerit pro tunc Communionem recipere, quia tunc ei potest negari tempus ad id, vt admittunt *Sotus* 5. de Iustit. qua. it. 1. art. 2. *Reginaldus* lib. 29. num. 71. *Ochagauia* quæst. 14. & *Bonacina* disp. 4. quæst. 7. punct. 1.

Deinde præceptum sumendi Eucharistiam in articulo mortis etiam esse Ecclesiasticum, constat, quia absque dubio id præcipitur in dicto Concilio Carthaginensi, approbato à Leone IV. & etiam in dicto Concilio Nicæno can. illo 12. si attentè legatur: id tamen non statuit & præcipit Ecclesia quasi de nouo, quia iam absque dubio intellexerat præceptum esse à Christo pro eo articulo.

Superest tamen difficultas, An qui ante articulum mortis, siue physicum siue moralem, sumpsit Eucharistiam, maneat liber ab obligatione præcepti sumendi Eucharistiam pro eo articulo.

Paludanus in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 2. *Angelus* v. *Eucharistia* 3. *Suarez* sect. 3. *Ægidius* num. 98. *Henriquez* lib. 8. cap. 4. & 5. *Reginaldus* lib. 29. num. 65. *Bonacina* & *Adamus* cap. 8. dub. 5. docent, eum qui paulò antè, quam in agritudinem periculosam incideret, communicauit, excusari ab obligatione præcepti communicandi pro eo articulo, nempe si octo vel decem diebus ante periculum communicauit. Et idem docent *Sotus* & *Tabienna* cum hac limitatione, nèpe si post sumptam Eucharistiam non peccauit mortaliter.

Vasquez n. 13. & *Ochagauia* q. 14. docet, non satisfieri dicto præcepto per Communionem factam ante articulum mortis, quamuis paulò antea factam, ac proinde non excusari ab obligatione sumendi Eucharistiam pro eo articulo; & meritò: quia nulli præcepto satisfit propriè, nisi intra tempus obligationis illius, & non ante, adhuc in tempore maximè propinquo tempori obligationis, vt constat in præcepto audiendi Missam, & in præcepto ieiunij, quibus non satisfit pridie ante tempus obligationis.

Vnde existimamus, eum, qui sanus, aut si infirmus, extra periculum tamen mortis communicauit, si in eodem die post eam Communionem incidat in periculum mortis, siue violentæ siue naturalis, & adeò vrgens, vt prudenter timeatur eodem die moriturus, aut quod eo transacto non sit futurus potens communicare, teneri pro viatico iterum in eodem die communicare post incidendam in dictum periculum, quia præceptum communicandi in articulo mortis, cui non est satisfactum, Communione ante periculum facta, est diuinum, & maioris ponderis, quam prohibitio Ecclesiastica non communicandi in eodè die nisi semel. Quod expressit *Vasquez* in manuscriptis, & ei subscripserunt plurimi nostræ Societatis, & plures alij grauissimi viri Academiæ Complutensis, & Salmanticensis, & aliarum Prouinciarum, & id fecerunt Romæ P. N. Generalis Aquaniua, qui post celebrationem Missæ incurrit maximum periculum mortis, & Madriti P. Vega Rector illius Collegij, & P. Aualos in eodem Collegio.

Obseruandum tamen est, eum, qui in articulo mortis constitutus semel communicauit (qui eo ipso absque alia intentione dicitur Eucharistiam vt viaticum sumpsisse) amplius eo præcepto non teneri, quamdiu in eodem periculo perseuerat, quamuis post sumptionem peccet mortaliter: in quo præceptum Communionis differt à præcepto confessionis, quia istud toties de nouo obligat, quoties quis in periculo mortis constitutus iterum post confessionem peccat mortaliter, quia confessio obligat pro consequenda prima gratia habituali, quæ est ad salutem æternam necessariam necessitate medij; & idèd quoties prima gratia per peccatum mortale amittitur, toties reuiuiscit obligatio confessionis; Eucharistia verò non obligat pro aliquo sic necessario ad salutem æternam, sed pro commemoratione seu annuntiatione mortis Christi in extremo tempore vitæ nostræ, & idèd, semel in eo tempore annuntiatà, nihil superest, ratione cuius obligatio Eucharistie reuiuiscat.

DIFFICULTAS III.

Vtrum præceptum sumendi Eucharistiam obliget etiam pro tempore extra articulum mortis.

Certum est, præceptum Ecclesiasticum sumendi Eucharistiam, etiam obligare pro tempore extra articulum mortis, vt statim constabit.

Est tamen difficultas, An præceptum diuinum etiam obliget pro tempore extra articulum mortis.

Circa hanc rem Doctores, qui admittunt præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, non omnes docent etiam obligare pro tempore extra articulum mortis; & non omnes qui id docent, conueniunt in assignando tempore extra periculum mortis, pro quo obliget: quorum placita in Tractatu de Pœnitentia Disputatione vii. examinamus, quia eadem omnino est difficultas circa tempus, pro quo obliget præceptum diuinum confitendi, & sumendi Eucharistiam.

Nihilominus pro nunc dicimus, præceptum diuinum Christi Eucharistia etiam obligare pro tempore extra articulum mortis physicum & morale: Christum tamen non determinasse tempus illud, sed determinationem illius commisisse arbitrio Ecclesie, ac proinde si Ecclesia nullum tempus determinasset, pro quo obligaret, nullum committeretur peccatum omissionis non sumendo Eucharistiam, vt Disputatione illa vii. Difficultate ii. dicimus circa præceptum diuinum confitendi.

Ecclesia ergo vtens dicta commissione Christi Primò in sui initio determinauit præceptum diuinum sumendi Eucharistiam pro quolibet die, vt constat ex Anacleto Papa Epist. 1. cap. 2. & refertur can. *Episcopus*, de Consecratione, distinct. 1. vbi ait, eum, qui quotidie non communicauerit, ingressu Ecclesie priuandum esse; & subdit: *Sic enim Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia.* Et idem præcipitur in can. 10. Apostolorum, vbi additur, vt qui id quotidie non fecerit, ipsa Communionem priuetur. Huius consuetudinis & præcepti mentionem faciunt Clemens Romanus lib. 2. Apostolicarum constitut. cap. 57. & Dionysius cap. 3. de Ecclesiastica Hierarchia par. 2. & 3.

Secundò Fabianus Papa, vt refert Gratianus, determinationem dicti præcepti diuini ad pauciores Communionem restrinxit, præcipiens, vt fideles ter in anno communicarent, nempe in Natali Domini, in Paschate (subintellige Resurrectionis) & in Pentecoste, quod refertur in can. *Et si non frequentius*, de Consecrat. dist. 2. Quod verò Soter Papa, vt refertur in can. *In cœna*, ead. distinct. 2. præcepit, vt in Cœna Domini fideles communicarent, non est ita intelligendum, vt diuersum tempus à Paschate Resurrectionis assignauerit, sed ita vt pro eodem Cœnam Domini & Pascha vsurpauerit.

Tandem Innocentius III. in Concilio Lateranensi cap. 21. & refertur in cap. *Omnis vtriusque sexus* 12. de Pœnitentijs & remissionibus, præcipit, vt fideles omnes vtriusque sexus, cum ad annos

discretionis peruenerint, singulis annis semel ad minus tempore Paschatis Eucharistia suscipiant, nisi de consilio Confessarij illud differant ad tempus: & nunc hoc tantum præceptum Innocentij est in viridi obseruantia, quia duo alia priora in consuetudinem abierunt. Vnde fideles satisfaciunt præcepto diuino communicandi extra articulum mortis, semel in Paschate Resurrectionis communicando: imò quando Confessario videtur ob aliquam rationabilem causam, quod aliquis differat Communionem, satisfacit communicando tempore præscripto à Confessario. Nomine autem Paschatis intelliguntur quindecim dies à Dominica Palmarum inclusiue vsque ad Dominicam in Albis inclusiue, vt consuetudo ipsa declarat, & declarauit Eugenius IV. teste Nauarro cap. 21. n. 45.

Præceptum ergo annua Communionis pro tempore Paschatis non est purè humanum, quia includit aut supponit præceptum diuinum Communionis quoad substantiam, quo præcipitur Communio vagè quoad tempus extra articulum mortis, & superaddit modificationem quoad tempus, quam Christus prætermisit, & commisit Ecclesie; sicut etiam de præcepto annua confessionis dicimus Tractatu de Pœnitentia Disput. vii. Difficultate v.

Eum autem, qui dicto tempore Paschatis non communicauit, non manere liberum vsque ad aliud Pascha ab obligatione communicandi, sed semper obligatum manere, & semper perseverare actualiter quousque communicet contra non paucos dicimus Tractatu de Pœnitentia Disput. vii. Difficult. xi 1. & eum, qui prudenter timet se non habiturum copiam Eucharistia tempore pro quo obligatur communicare, teneri anticipare Communionem, ne nimium differatur Communionem, etiam contra non paucos dicimus Tractatu de Pœnitentia Disput. vii. Difficult. xi 1. vbi etiam addimus, eum, si fortè veniat ad tempus pro quo tenebatur, quamuis anticipauerit Communionem, teneri iterum communicare.

DIFFICULTAS IV.

Qui teneantur præcepto Communionis.

Supponimus ex Tractatu de Pœnitentia Disputatione vii. (in quo idem de præcepto confessionis disputatur) non baptizatos, quamuis præcepto Communionis, quatenus Ecclesiastico, non teneantur, quia Ecclesia nullam in eos habet iurisdictionem, tamen teneri illo quatenus diuino, quia omnibus etiam non baptizatis loquebatur Christus, quando Ioan. 9. illis verbis, *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis*, &c. præceptum sumptionem Eucharistia, ac proinde etiam non baptizatos teneri fieri habiles ad sumptionem Eucharistia, suscipiendo Baptismum: & ideo, qui non baptizantur, si aliàs ignorantia inuincibili non excusentur, peccant non solum quia non baptizantur, sed etiam quia non sumunt Eucharistiam in articulo mortis, pro quo præceptum diuinum Eucharistia ex vi sua absque Ecclesie determinatione obligat; quamuis non teneantur præcepto diuino confessionis, quia hoc non obligat absolute (sicut obligat præceptum diuinum Communionis) sed tantum ex suppositione, quod post Baptismum fiat peccatum mortale, quia lo-

lum peccatum commissum post Baptismum est materia apta absolutionis. Ita tamen non baptizati tenentur præcepto diuino Communionis, vt ei non satisfaciât communicando ante Baptismum, quia quamdiu non sunt baptizati, non recipiunt Eucharistiam vt Sacramentum, quia Eucharistia non est illis Sacramentum, quia illis non est significatiua & collatiua gratiæ, quia non est pro illis in Sacramentum instituta; & præceptum sumendi Eucharistiam, est sumendi illam vt Sacramentum: in quo non baptizati distinguuntur à baptizatis peccatoribus, quia hi, etiam si in statu peccati mortalis scierint communicent, satisfaciunt præcepto affirmatiuo etiam diuino Communionis, vt contra nonnullos aduertunt communiter Doctores, quia quamuis indignè communicent, verumtamen recipiunt Sacramentum Eucharistiæ.

Circa baptizatos ergo conueniunt Theologi, adultos omnes sanæ mentis, habentes sufficientem discretionem ad perfectè discernendum inter panem cælestem & communem, & ad perfectè iudicandum de præparatione ad dignè sumendam Eucharistiam requisita, præcepto Communionis, tam vt Ecclesiastico quam vt diuino teneri; quod est verum, quamuis emergenti sunt, quia ex eo nullam habent excusationem: qui verò amentes sunt, quamdiu sunt in amentia, non solum non peccant non communicando, quia eis deficit libertas, sed etiam verè excusantur à præcepto illo, etiam vt diuino, ob amentiam, quando est perpetua. imò consuetudine prohibitum est illis Eucharistiam adhuc in articulo mortis conferre, vt diximus Disputat. ix. Diffic. xx. Quando verò amentia non est perpetua, quia ante amentiam fuerant compotes sui, tunc quamuis, quamdiu in amentia sunt, non peccant non communicando ex defectu libertatis, & excusati sunt à præcepto communicandi vt Ecclesiastico, quia ob reuerentiam Sacramenti non est decens, & forsân consuetudine prohibitum, illis quotannis Eucharistiam conferre; tamen si ante amentiam prudenter timeant futuram amentiam tempore annuæ Communionis, tenentur, si intra annum sint, anticipare Communionem annuam; quia præceptum Communionis annuæ pro tempore Paschæ non tantum fertur in honorem Cenæ Domini, sed etiam ne nimium differatur Communicatio: in quo præceptum hoc, & præceptum confessionis annuæ, differunt à præcepto audiendi Missam, quia hoc tantum fertur in honorem diei festi, & ideo non obligat ad anticipationem ante diem festum, nec transacto die festo perseverat obligatio illius.

Circa infantes verò conueniunt Doctores, nullatenus præcepto Communionis teneri. quod expressè tradit Tridentinum sess. 21. cap. 4. & ex se patet, quia præceptum tradi tantum potest eis qui ratione vtuntur, sicut etiam violatio eis tantum potest imputari, alijs bestijs postea præceptum tradi & imponi. Augustinus verò epist. 106. & Innocentius epist. 26. quæ est 93. apud Augustinum, vbi significare videntur infantes comprehendi verbis illis Ioann. 6. *Nisi manducaueritis*, &c. (in quibus nos diximus præceptum diuini Communionis contineri) & infantibus sumptionem Eucharistiæ esse necessariam, intelligendi sunt, non de necessitate præcepti, sed medij; & non de sumptione Eucharistiæ in re, sed in voto contento in Baptismo, quia infantibus est necessa-

rius Baptismus, ratione cuius, quando adulti sint, obligantur ad sumptionem illius ex vi illorum verborum Ioann. 6. de quo diximus Disputatione 1. Difficultate vi.

Circa pueros, (sub quibus etiam puellas comprehendimus) dissentiunt Doctores, à qua ætate incipiant ad Communionem obligari.

Sorus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. & Valentia ^{Sorus.} ^{Valentia.} disp. 6. quæst. 8. puncto 4. pueros non obligari præcepto Communionis ante annum duodecimum, etiam si ante illum habeant sufficientem discretionem, vt possint illam suscipere, quando incipit vsus rationis in illis.

S. Thomas vero in 4. dist. 9. q. 1. art. 1. quæstion. ^{S. Thomas.} ^{Valquez.} cula 4. Valquez disp. 214. cap. 4. & communiter Doctores docent, pueros, si ante duodecimum annum habeant discretionem sufficientem præcepto Communionis tam annuæ, quam pro articulo mortis, obligari; & merito: quia pueri, postquam ad sufficientem discretionem peruenerunt, nullo priuilegio à dicto præcepto ante duodecimum annum excipiuntur, quia de eo priuilegio nullatenus constat.

Pueri ergo in ea ætate, præcepto Communionis tam annuæ, quam in articulo mortis obligari incipiunt, & non antea, in qua ad eam discretionem peruenerunt, qua perfectè discernere valent inter panem cælestem & communem, & de præparatione ad Communionem requisita perfectè iudicare, vt aduertunt S. Thomas, Valquez, & communiter Doctores: quia sicut absque hac discretionem nullus contra Eucharistiam grauer peccat, ita etiam nullus ante eam discretionem præcepto Eucharistiæ adhuc vt diuino, & pro articulo mortis obligatur. Hæc autem discretio in alijs tardiùs, & in alijs citiùs contingit, & ob id nequit vna determinata ætas pro omnibus ad dictam obligationem assignari, sed id relinquitur arbitrio prudentium, præsertim parentum, aut Confessariorum. Nihilominus puero permitendum est communicare, quamuis ad eam discretionem non peruenerit, si prudenter iudicetur peruensisse ad perfectum vsus rationis, sufficientem ad peccatum mortale, si Confessarius prudenter præsumat esse sufficienter dispositum.

Obseruandum est, vt optimè Corduba in Summa Hispana quæst. 60. Valquez num. 40. & Ochagua q. 17. pueris priùs aduenire tempus obligationis præcepti confessionis, quam Eucharistiæ, adhuc pro articulo mortis sumendæ; quia minor discretio sufficit vt quis confiteri, quam vt communicate teneatur, quia ad obligationem confitendi sufficit, vt quis sic inter malum & bonum discernat, vt possit mortaliter peccare, ad quod minor discretio sufficit, quam ad perfectè discernendum inter panem cælestem & communem, & ad iudicandum de præparatione ad illum panem cælestem dignè recipiendum requisita, quod requiritur ad obligationem communicandi adhuc in articulo mortis. Vnde contingere potest, vt puer in articulo mortis existens teneatur confiteri, & non teneatur communicare, vt prædicti Doctores aduertunt contra Suarez disputat. 70. Reginaldum lib. 29. num. 84. Bonaciam disp. 4. q. 7. punct. 2. & contra alios recentiores, qui existimant, quemlibet, qui habet sufficientem discretionem vt teneatur præcepto confessionis, etiam teneri communicare in articulo mortis.

Obseruat

Trident.

August.
Innocent.

Obseruat Henriquez cap. 42. puerum, qui nunquam communicauit, & transacto Paschate deprehenditur sufficientem discretionem ad communicandum habere, non esse cogendum ad Communionem vsque ad Pascha sequens. Quod verum existimamus, quando non iudicatur prudenter etiam sufficientem illam discretionem habuisse Paschate illo quod transactum est: quia quando prudenter iudicatur, etiam tunc illam habuisse, cogendus est statim ad Communionem, quia obligatio precepti sumendi Eucharistiam, quam habuit Paschate illo, non fuit extincta Paschate transacto, vt diximus Difficultate precedenti.

Pro eis autem, qui non satisfaciunt precepto Communionis, nulla est Iure communi lata poena, quam ipso facto incurrant; quamvis pro non communicantibus tempore Paschatis assignata sit in dicto cap. *Omnis viriisque sexus*, carentia ingressus Ecclesiae, & Ecclesiastica sepultura, quae poterit à Superioribus infligi, etiam impuberibus. In aliquibus tamen diocesis solet Iure proprio esse lata excommunicatio contra non communicantes tempore Paschatis, quam ipso facto incurrant, etiam impuberes, de quo dicimus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate vi 1.

DIFFICULTAS V.

Vtrum laici teneantur communicare sub vtraque specie.

*Dresdensis
Iacobellus.*

Petrus Dresdensis, & Iacobellus Misnensis, laicos Iure diuino teneri sub vtraque specie panis & vini communicare, & non posse licet sub vna tantum. Quos haeretici nostri temporis secuti sunt, potius vt Ecclesiae Romanae contradicant, quam quia dicta doctrina assentiantur, quorum fundamenta postea nobis obijciemus.

*Concilium
Constant.
Trident.*

Nihilominus Catholici conueniunt, laicos non teneri sub vtraque specie, sed licet sub specie tantum panis communicare. Quod expressit Concilium Constantiense, & Tridentinum sess. 21. cap. 1. & can. 1. & merito: quia in primis non tenentur ad id Iure Ecclesiastico, vt patet, imò eo Iure sunt prohibiti communicare, nisi tantum sub specie panis, in ipso Concilio Constantiensi sess. 13. & à Martino V. in Epist. ad ipsum Concilium: & in Tridentino sess. 21. cap. 2. Deinde non tenentur ad id Iure diuino. Quod Primò ex Scriptura probatur, quia Christus, qui Ioann. 6. dixit, *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (quo necessitas precepti significatur, sine cuius obseruatione nequit salus & vita spiritualis haberi) ipse postea subdit, *Qui manducat me, & ipse viuet propter me, & iterum, Qui manducat hunc panem, viuet in eternum.* quibus verbis Christus satis significat, manducationem solius speciei panis, absque potatione speciei vini, sufficere ad vitam, id est ad seruandum preceptum diuinum Eucharistiae, sine quo nequit seruari aut haberi vita, ex quibus Concilium Constantiense & Tridentinum cap. 1. id deduxerunt. Secundò idem probatur, quia in Ecclesia fuit antiquissima consuetudo communicandi sub specie tantum panis; ergo id non est contra preceptum diuinum. Consequentia patet. Antecedens

autem probatur, quia Eucharistia semper fuit solita in Ecclesia pro aegrotis seruari, vt constat ex Clemente Romano libro 8. Constitut. Apostolic. cap. 13. & ex Eusebio lib. 6. Historia cap. 36. & ex Tridentino sess. 13. cap. 6. vbi dicitur, Concilium Nicenum agnouisse & probasse morem seruandi Eucharistiam pro aegrotis: imò aliquando per annum seruabatur, vt testatur Sophronius in Praet. Spirituali cap. 79. At vinum non potuit adhuc ad breue tempus seruari, quin statim acefceret, quod non esset licitum: ergo quando aegrotis urgente necessitate ministranda erat Eucharistia, sub specie tantum panis ministrabatur.

Supposito autem, quòd laicos communicare sub specie tantum panis, & non sub specie vini, sit licitum, & non contra preceptum diuinum, ac proinde capax precepti humani, aut prohibitionis humanae, facile constat, prohibitionem Ecclesiasticam, quae Ecclesia Latina laicis interdixit vsum calicis, esse in istam & rationabilem: quia ex vna parte in Ecclesia est potestas ad ferendam dictam prohibitionem & legem, & ex altera parte ad illam ferendam sunt iustissima & admodum rationabiles causae; ergo dicta prohibitio & lex est iusta & rationalis. Consequentia patet. Antecedens autem quoad vtramque partem probatur. Et in primis, quòd in Ecclesia sit dicta potestas, definit Tridentinum sess. 21. cap. 2. & etiam generaliter potestas circa vsum Sacramentorum deducitur ex Paulor. ad Corinthios c. 4. dum ait: *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* Et specialiter potestas circa vsum Eucharistiae deducitur ex Paulo 1. ad Corinthios cap. 11. dum, postquam locutus fuerat de vso huius Sacramenti, ait, *cetera cum vobis disponam.* Et idem ratione constat, quia nihil est quod obstat, vt Ecclesia possit liberè ferre leges in his quae circa vsum Sacramentorum non sunt Iure diuino scripta. Deinde, quòd sint iustissima & rationabiles causae ad prohibendum vsum Sanguinis laicis, constat ex incommodis, quae in vso illius respectu tantae multitudinis contingere possunt. Inter alia autem quae communiter enumerantur, praecipuum est, quod iam in tanta fidelium multitudine & varietate maximum periculum sit, quod aliquod Sanguinis effundatur, in quo maxima indecentia & irreuerentia reperitur, quia Sanguis semel effusus colligi nequit. Iustissime ergo & admodum rationaliter dicta prohibitio facta est ab Ecclesia, & iustissime & admodum rationaliter defraudantur laici gratia correspondente speciebus vini, etiam si species vini aliquam ratione sui conferant, de quo dicemus Difficultate sequenti.

Nihilominus haeretici contra hanc prohibitionem clamant, & obijciunt multa, quae poterunt videri apud Bellarminum 4. de Eucharistia à c. 20. apud Valentiam disp. 6. quaest. 8. p. 5. apud Val. quemque disp. 216. & apud Aegidium q. 80. art. 12. ex quibus nos aliqua adferemus.

Primò ergo obijciunt verba illa Ioann. 6. *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, &c.* quibus necessitas sumptionis vtriusque speciei significari videtur. Respondemus, particulam *&* (quamuis admittamus sumi copulatiuè) aut ita sumi, vt iuxta phrasim Hebraicam reperat negationem praecedentem, ita vt sensus sit, *Si non manducaueritis carnem Filij hominis, neque biberitis eius Sanguinem, &c.* ac proinde,

proinde, qui speciem tantum panis sumit, satisfacit præcepto in eis verbis contento, & vitam habebit. Hic autem sensus optimè congruit cum verbis quæ postea subduntur, *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*, & supra dicebamus. Aut si sumitur copulatiuè, & non repetens negationem, ac proinde in eis contineatur præceptum sumendi utramque speciem, non tamen obligabit omnes, sed tantum aliquos, ita vt tota Ecclesia quoad aliquos teneatur, non quoad omnes & singulos, quale est præceptum illud Gen. 1. *Crescite & multiplicamini*.

Secundo obijciunt illud Matthæi cap. 16. *Bibite ex eo omnes*. Facile tamen respondemus, illam particulam *omnes* ad Apostolos tantum referri: cui optimè congruit illud Marci 14. *Biberunt ex eo omnes*, & tamen Apostoli tantum biberunt.

Tertio obijciunt illud Lucæ cap. 22. & Pauli 1. ad Corinthios cap. 11. *Hoc facite in meam commemorationem*, quibus verbis Christus significat, se velle, vt Apostoli, & eorum in Sacerdotio successores, faciant quod ipse fecit; ipse autem omnibus presentibus dedit utramque speciem, ergo. Respondemus Primò, si in prædictis verbis continetur aliquod præceptum, non esse administrandi Eucharistiam, sed manducandi aut bibendi, vt deducitur ex eo quod Paulus addit, *Hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemorationem*; & si in illis continetur præceptum sumendi Eucharistiam, & in Luca tantum continetur præceptum sumendi speciem panis, quia in Luca verba illa tantum habentur post consecrationem panis, etiam in Paulo illud tantum continebitur: quia quamuis in Paulo etiam habeantur post consecrationem calicis, tamen in eo non habentur absolute, sicut habentur in Luca, post consecrationem panis, sed cum eo addito, *quotiescumque bibetis*, quali dicat, *Quotiescumque bibetis, annuntiabitis mortem meam*. Addimus, quòd in prædictis verbis continetur præceptum sumendi utramque speciem, non respectu singulorum, sed respectu totius Ecclesiæ, non à singulis, sed ab aliquibus implendum.

Quarto obijciunt Ignatium, Tertullianum, & alios Patres, afferentes populum Calicem Domini bibere. Respondemus, eos Patres tantum significare, tunc esse populo in vsu calicem sumere (quod non negamus) non tamen esse necessarium ex præcepto diuino laicis conferri, aut ab eis sumi.

Quinto obijciunt Clementem Alexandrinum, Tertullianum, Cyprianum & Augustinum, qui ita videntur tribuere vitam spirituales potui Sanguinis Christi, vt absque eo nequeant homines illam adipisci. Respondemus, prædictos Patres, quamuis dictam vitam attribuunt sumptioni Sanguinis, eam tamen non negare sumptioni solius Corporis, neque negare posse, quia Ioan. 6. dicitur, *Qui manducat me, ipse vivet propter me*.

Sexto obijciunt Iustinum Apologia 2. pro Christianis, vbi significare videtur, esse præceptum diuinum sumendi utramque speciem. Respondemus, Iustinum ibi nullum aliud præceptum videri agnoscere, nisi illud quod est apud Lucam c. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*. Apud Lucam autem tantum est præceptum sumendi speciem panis, aut si est præceptum sumendi utramque speciem, tantum est respectu totius Ecclesiæ.

Et hoc posteriori modo intelligendi sunt Pseudo-Cyprianus Sermone de Cæna Domini, & Bernardus Sermone 3. Dominicæ Palmæ, dum significant, etiam ipsum Sanguinem esse sub præcepto. Chrysostomus verò Homilia 18. in Epistolam 1. ad Corinthios, quamuis supponat, attento Iure diuino, etiam laicis poculum dari, vt suo tempore dabatur, tamen non significat id esse Iure diuino necessarium, sed illo attento posse dari, quia eo non prohibetur.

Septimò obijciunt sententiam illam, *Neque Caro sine Sanguine, neque Sanguis sine Carne Iure communicatur*, quam refert Algerus lib. 2. de Sacramento Corporis & Sanguinis Christi, cap. 8. ex Augustino, sed desumpta est ex Paschasio libro de Corpore & Sanguine Domini, cap. 19. Respondemus, hanc sententiam Paschasij esse difficilem, & non esse admittendam, aut explicandam non quoad speciem panis & vini, sed quoad rem contentam sub illis speciebus, quia in neutra sumitur Caro sine Sanguine, nec Sanguis sine Carne.

Octauò obijciunt Gelasium Papam in Epistola ad Mauritium & Ioannem, & refertur can. *Comperimus*, de Consecratione, dist. 2. vbi dicitur grande sacrilegium, percipere vnam speciem absque altera. Respondemus, Gelasium ibi tantum loqui de Sacerdotibus celebrantibus sub vna tantum specie, quo etiam modo Gratianus dictum canonem *Comperimus* exponit.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum utraque species, panis videlicet & vini, plus gratiæ conferat quàm altera tantum.

CAietanus quæst. 80. artic. 12. Sotus in 4. Caietan. dist. 12. quæst. 1. art. 12. Ledesina 1. p. 4. q. 21. art. 12. dub. 2. Petrus Sotus lect. 10. de Eucharistia, Hesselanus de Communionem sub utraque specie, tractatu 3. Suarez disp. 63. sect. 2. & Egidius quæst. 79. art. 1. n. 34. docent, utramque speciem non conferre plus gratiæ, quàm alteram tantum: quod indicare videtur Tridentinum sessione 21. cap. 3. dum docet, sub altera tantum specie totum Christum contineri, & verum Sacramentum sumi, ac propterea nulla gratia ad salutem necessaria eos defraudari, qui vnam speciem solam accipiunt: at si per sumptionem vtriusque speciei conferretur maior gratia, quàm per sumptionem alterius tantum, verè defraudaretur aliqua gratia, qui non sumeret utramque, sed vnam tantum.

Et ratione probatur, quia sumenti Eucharistiam conferretur ex opere operato gratia, quia sumit Sacramentaliter Christum, eiusque Corpus & Sanguinem; sed qui sumit vnam tantum speciem, non minùs perfectè sumit Sacramentaliter Christum eiusque Corpus & Sanguinem, quàm qui sumit utramque, vt patet; ergo non minus gratiæ conferretur sumenti vnam tantum speciem, quàm sumenti utramque, si aliàs sint aequaliter dispositi.

Alexander verò 4. parte, quæst. 11. mem. bro 2. art. 4. Casalius lib. 2. de Cæna & Calice Domini, Arboreus in cap. 6. Ioannis, & Valquez disp. 11. mem. 1. art. 1. n. 34. docent, utramque speciem non conferre plus gratiæ, quàm alteram tantum: quod indicare videtur Tridentinum sessione 21. cap. 3. dum docet, sub altera tantum specie totum Christum contineri, & verum Sacramentum sumi, ac propterea nulla gratia ad salutem necessaria eos defraudari, qui vnam speciem solam accipiunt: at si per sumptionem vtriusque speciei conferretur maior gratia, quàm per sumptionem alterius tantum, verè defraudaretur aliqua gratia, qui non sumeret utramque, sed vnam tantum.

disp. 215. docent, & merito, vtramque speciem maiorem gratiam conferre, quam alteram tantum: quod sensit Clemens VI. in Bulla ad Regem Anglæ anno 1541. in qua illi concessit, vt ad gratiæ augmentum sub vtraque specie communicaret. Et ratione probatur; quia qualibet species ratione sui diuerso modo specifico significat & confert gratiam, ergo qualibet ratione sui confert diuersum & peculiarem gradum gratiæ sibi correspondentem. Consequenter probatur, quia ex eo deducimus, diuersa Sacramenta ratione sui conferre diuersum & peculiarem gradum gratiæ, quia quodlibet ratione sui diuerso modo specifico significat & confert gratiam. Antecedens autem patet, quia species panis ratione sui diuerso modo specifico, quam species vini, significant & conferunt gratiam, quia species panis significant & conferunt gratiam vt satiantem, quia illam significant & conferunt tamquam cibum; species verò vini significant & conferunt illam vt refrigerantem, quia illam significant & conferunt vt potus.

Quòd autem in anima idem sint fames & sitis, & quòd eadem gratia sit satians & refrigerans, quia per eandem gratiam fames & sitis animæ extinguuntur, non obstat, vt cuiuslibet speciei diuerso modo specifico significanti & conferenti gratiam, nouus & distinctus gradus gratiæ correspondeat; quia etiam omnibus Sacramentis, quamuis eandem gratiam significant & conferant, siue ad delenda peccata, siue ad magis iustificandum, diuersus tamen gradus gratiæ correspondet: quia illam, quamuis eandem, diuerso modo specifico significant & conferunt. Idèd cuiuslibet speciei ratione sui, etiam quando simul sumuntur, correspondet diuersus gradus gratiæ; non quia in vtraque sit perfectior seu expressior significatio gratiæ refectiua, sed quia in qualibet ratione sui, est significatio gratiæ secundum speciem distincta, quamuis ex vtraque integretur & coalescat vna significatio conuiuij & refectiui, idèd verò plures species panis (& idem est de pluribus speciebus vini) quando simul sumuntur, non conferunt diuersos seu peculiare gradus gratiæ, quia sumuntur per modum vnus, & non significant gratiam diuerso modo specifico.

Ita tamen qualibet species ratione sui independenter ab altera confert diuersum & peculiarem gradum gratiæ, vt illam conferat non expectata sumptione alterius speciei, non solum quando vna tantum species sumenda est, vt pa-

ter in eo qui tantum sumit species panis, sed etiam quando vtraque sumenda est; quia absque fundamento id negabitur in hoc posteriori casu, quod in priori negari non potest.

Obseruandum est, pro nouo gradu gratiæ, quem dicimus species vini conferre, non esse necessariam nouam aliquam dispositionem, aut preparationem, præter eam quæ necessaria fuit ad gratiam collatam ab speciebus panis, tum quia, vt qualibet species conferat suum effectum gratiæ, sufficit, quòd in fumente præsupponatur quilibet gradus sanctitatis & gratiæ, ac proinde, vt species vini suum effectum gratiæ conferat, sufficit ille gradus sanctitatis & gratiæ, qui præsuppositus fuit ad sumptionem specierum panis, tum etiam, quia quamuis ad effectum Eucharistiæ prærequisita etiam esset aliqua actualis dispositio, sufficeret vna pro sumptione vtriusque speciei, quia ex vtraque integretur vnum conuiuium.

Tridentinum autem cap. illo 3. dum ait, eum, qui vnam tantum speciem sumit, nulla gratia ad salutem necessaria defraudari, non fauet aduersarijs: quia quamuis priuaretur gratia quæ conferretur per sumptionem alterius speciei, illa tamen non est necessaria ad salutem, quia ad hanc sufficit quæ confertur per vnam tantum speciem, quia sumptio alterius speciei, nempe vini, nullo modo est necessaria ad salutem, nec vt medium, nec vt præceptum, vt Tridentinum dixerat cap. 1. quia cap. 3. loquitur de necessitate gratiæ ad salutem, non ratione sui, sed ratione sumptionis illam causantis, vt deducitur ex cap. 1. dum ait, sumptionem speciei panis sufficere ad salutem. Imò Tridentinum nobis fauet, dum non dicit absolute, eum qui vnam tantum speciem sumit, nulla gratia defraudari, sed cum eo addito, *ad salutem necessaria*, quia eo addito indicat defraudari aliqua, quamuis non necessaria.

Et ad rationem respondemus, fumentum Eucharistiæ conferri gratiam, non præcisè quia sumit Christum, sed quia sumit species continentes Christum, eiusque Corpus & Sanguinem; quia essentia Sacramenti Eucharistiæ in ipsis solis speciebus directè saluatur non intrinsece & directè Christo, sed tantum extrinsece & indirectè, & quia species panis & species vini sunt duo Sacramenta essentialiter perfecta & distincta, quamuis integraliter non sint duo, sed tantum vnum, vt diximus Disput. 1. Diffic. 14. idèd cuiuslibet diuersus gradus gratiæ correspondet, quamuis qualibet Christum, eiusque Corpus & Sanguinem perfectè contineat.

DISPUTATIO XI.

De ministro Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Utrum solus Sacerdos sit minister Eucharistia quoad consecrationem.

ERROR est, quemlibet Christianum baptizatum absque alia ordinatione posse panem & vinum consecrare: quod insinuat Wiclefus, & expresserunt Lutherus & alij heretici nostri temporis, vt Vasquez refert disp. 118. cap. 1.

De fide tamen est, solos Sacerdotes posse valide panem & vinum consecrare. Ita supponitur in Concilio Nicæno I. can. 14. & definitur in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 1. & refertur in cap. *Firmiter*: de Summa Trinitate & fide Catholica, & etiam definitur ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & tandem definitur in Tridentino sess. 22. cap. 1. & sess. 23. cap. 1. & 4. & id deducit Tridentinum ex illis verbis Matth. 26. & Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem, vti Ecclesia Catholica intellexit & docuit*, ait Tridentinum; eis enim verbis, quibus dedit potestatem consecrandi, tantum locutus fuit Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus.

Id quoque frequentissimè docent Patres, Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia ca. 5. Clemens Romanus lib. 2. Constitutionum Apostolicarum cap. 27. aliàs 31. Ignatius ad Trallianos, Tertullianus libro de Præscriptionibus, & plures alij, quos refert Bellarminus libro 4. de Eucharistia, cap. 16.

Quòd si objicias, omnes Christianos dici *regale Sacerdotium*, 1. Petri 2. ergo omnes possunt valide consecrare. Respondemus, tantum dici Sacerdotes lato quodam modo, quo etiam omne opus bonum dicitur *Sacris*, quo etiam modo ibidem dicuntur *Reges*.

DIFFICULTAS II.

Utrum plures Sacerdotes possint simul eandem hostiam consecrare.

Conueniant Primò Doctores, plures Sacerdotes posse simul eandem hostiam valide consecrare, quia huic valori nihil obstat potest, dummodò quilibet integram formam circa eandem hostiam proferat, & omnes illam in eodem instanti absoluant.

Conueniunt Secundò (Durando excepto, oppositum affirmante) id posse licitè fieri, vt constat ex consuetudine Ecclesie Græcæ, in qua semper, quando Episcopus consecrat, etiam cum eo consecrat Presbyter cum illo concelebrans; & ex vniuersali consuetudine Ecclesie Romanæ, in qua, qui ordinantur Presbyteri, consecrant eandem materiam simul cum Episcopo ordinante; & qui

ordinatur Episcopus, etiam simul consecrat cum Episcopo ipsum ordinante.

Est tamen difficultas, *Quomodo* id possit licitè fieri. Ratio difficultatis pro parte negatiua est, quia humanà diligentia caueri nequit, ne aliquis eorum priùs quam alij formam perficiat, quo forma ab alijs prolata irrita fit & inanis, quo ipsi formam iniuria & irreuerentia irrogari videtur.

Circa hanc difficultatem varij sunt modi, quibus à varijs Doctores consuetudo hac & carimonia, vt licita defenditur, & à sacrilegio excusatur. Primò sunt qui dicunt, idèd posse plures simul eandem materiam licitè consecrare, quamuis sit evidens periculum, quòd aliquis priùs validè consecrabit, & reliqui nihil efficiunt, quia omnes ea intentione consecrandi proferre debent, & proferunt verba consecrationis, vt omnium eorum intentio ad idem instans, in quo vltimus prolationem perficit & absoluit, referatur; quia sic nullius prolatio irrita fit, quia omnes, etiam qui priùs prolationem formam perficiunt, efficiunt consecrationem instanti, in quo vltimus prolationem formam finit. Modus tamen iste excusandi & defendendi dictam consuetudinem, nisi amplius explicetur, difficilis est: quia quamuis in potestate celebrantis sit effectum verborum consecrationis impedire, si illa proferat absque intentione consecrandi, tamen si cum intentione consecrandi proferat illa circa materiam idoneam, non est in potestate illius vsque ad hoc, vel vsque ad illud instans, differre seu suspendere effectum verborum, quia oppositum nullo sufficienti fundamento dici potest.

Secundò alij dicunt, idèd dictam consuetudinem licitam esse, quia solus Episcopus ordinans profert verba consecrationis formaliter & significatiuè, seu intentione consecrandi; reliqui verò materialiter tantum & recitatiuè, absque intentione consecrandi, solum ad ostendendam potestatem acceptam, & idèd nullam iniuriam irrogare verbis, etiam si ipsis non fiat consecratio. Modus etiam iste defendendi dictam consuetudinem, reiicitur ex Pontificali Romano, in quo Episcopus admonetur, vt paulatim alta voce verba consecrationis proferat, vt recenter ordinati, quantum fieri possit, simul cum ipso prolationem finiant. Hæc autem admonitio superflua esset, si recenter ordinati materialiter tantum & recitatiuè verba consecrationis proferrent, & quantum est ex parte ipsorum, non consecrarent.

Tertiò, alij dictam consuetudinem idèd excusant ab irreuerentia & sacrilegio, quia recenter ordinati debent proferre, & proferunt verba consecrationis, non intentione absoluta consecrandi, sed sub conditione aliqua, nempe vel sub ea, *si Episcopus non habeat intentionem consecrandi*; vel sub ea, *si non proferat tempore opportuno*; vel sub ea, *si simul cum Episcopo formam consecrationis finiant*. Hic etiam modus defendendi dictam consuetudinem reiicitur ex eo,

quod modus iste intentionis est ignotus recen-
ter ordinatis, quia de eo numquam admonentur.
mirum autem esset, id esse regulariter ignotum, si
necessarium esset ad licite proferenda verba con-
secrationis; & Ecclesiam non admonere intencio-
nem adeo extraordinariam, si ea esset necessaria
ad id.

Quarto, alij dicunt, dictam carimoniam licite
fieri, quando omnes verba consecrationis intra
parvam distantiam seu durationem finiunt, quia
tunc non fit consecratio, quousque vltimus finiat
formam consecrationis, sicut effectus formæ &
materiæ aliorum Sacramentorum non fit statim
ac finitur forma, si nondum est applicata materia,
nec fit statim ac finitur applicatio materiæ, si non-
dum finita est forma; sed tantum fit quando fini-
tur positio partis quæ vltimo ponitur, quia non
obstat paruum interuallum inter prolationem for-
mæ & applicationem materiæ: quia quando di-
stantia inter materiam & formam est parua, est si-
multas moralis inter illas, ac proinde sufficiens ad
simul producendum effectum gratiæ, aut conse-
crationis. Iste quoque modus non probatur, ob
manifestum discrimen: quia si in alijs Sacramen-
tis, formâ prius prolata, suspenditur effectus quo-
usque materia applicetur, & e contra materiâ prius
applicatâ, suspenditur effectus quousque forma
proferatur; idè est, quia forma eorum non suffi-
cit ad effectum absque applicatione materiæ, nec
applicatio materiæ absq; prolatione formæ, & idè
expectanda est illa pars, quæ posterius ponitur: at
vtraque positâ, nequit pro sola voluntate ministri
effectus suspendi & differri, quia vtraque positâ,
nihil deest ad effectum, & tempus in quo Sacra-
mentum semel perfectum debet causare, non est
sub arbitrio ministri. Cum ergo prolatis verbis
consecrationis circa materiam idoneam nihil desit
ad effectum consecrationis, non est adhuc pro
minima mora expectanda prolatio ab altero faci-
enda, quia hæc nullatenus est ad effectum con-
secrationis necessaria.

Quinto, alij docent, duo esse faciendâ a recen-
ter ordinatis, vt licite proferant verba consecra-
tionis: alterum est, quod proferant verba iuxta mo-
rem Ecclesiæ in qua ordinantur; alterum verò,
quod non habeant expressam intentionem conse-
crandi, nec non consecrandi, sed debitam, id est,
quod statuunt se ea intentione proferre verba, qua
debent proferre. Modus etiam hic defendendi
dictam consuetudinē nobis displicet. Primo, quia
hic modus intentionis est ignotus ipsis recen-
ter ordinatis, & de eo à nullo admonentur. Secundo,
quia qualiscumque aut quæcumq; sit intentio, cum
qua recen-ter ordinatus profert verba consecra-
tionis, non potest non esse aut sufficiens ad consecran-
dum, vel non sufficiens: & si est sufficiens, poterit
etiam verba proferre cum intencione expressa con-
secrandi, quia intentio sufficiens æquiualeat ex-
pressa, & tunc aut Episcopus inaniter proferet
verba, aut recen-ter ordinatus, quia qui illa vlti-
mus finit, nihil efficiet; & si non est sufficiens,
etiam poterit illa proferre cum intentione ex-
pressa non consecrandi, quia non sufficiens illi
æquiualeat, & tunc non poterit verba consecra-
tionis formaliter & significatiuè, sed tantum ma-
terialiter & recitatiuè proferre, & quamuis posset,
frustra sic illa proferret, quia defectu intentionis
nihil efficiet.

Prædicta ergo consuetudo & carimonia tam-
quam licita defendenda est, admittendo, recen-ter
ordinatos proferre verba consecrationis cū inten-
tione absoluta, & sufficiente ad absolute conse-
crandum; quia sic illa proferre, aut debere profer-
ri, deducitur ex admonitione, qua diximus recen-
ter ordinatos admoneri, & ex eo quod aliter pro-
ferre verba consecrationis sit illis ignotum: & eo
admisso, defendunt dictam consuetudinē Sotus
in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 2. & Valquez disp. 219. cap. vlt.

Ratio ergo ob quam sit licitum, & non fiat irre-
uerentia verbis consecrationis, illa cum absolu-
ta intentione circa materiam cum dicto periculo
proferendo, imò circa materiam iam consecra-
tam ab Episcopo, aut ab alio concelebante, est,
quia dicta carimonia est maxime congrua & con-
ueniens institutioni Eucharistiæ: quia Christus
consecrans, & instituens Sacramentum Eucha-
ristiæ, simul cum alijs illud sumpsit, & officium
consecrandi illis commisit, & præcepit, quod
in memoriam suæ passionis illud consecrarent,
& sumerent. Ob quod, etiam si, quando ipse
consecrauit, non consecrauerint cum ipso Apo-
stoli, vt sic ipse solus denotaretur auctor tan-
ti Sacramenti, fuit maxime conueniens, vt post-
ea aliquando plures Sacerdotes cum Episcopo
tamquam cum Christo simul non tantum sum-
mant idem Sacramentum, sed illud efficiant,
vel saltem conentur efficere, sicut efficiunt,
vel conentur Apostoli, si non præuuleret con-
gruitas denotandi Christum esse auctorem tanti
Sacramenti, vt sic cum Episcopo sumentes, &
consecrantes memoriam passionis Christi eo
vtroque modo recolant. Expediit tamen, ne re-
cen-ter ordinati Episcopum in prolatione verbo-
rum præueniant, & consecrent, quia Episcopus
est, qui præcipue celebrat.

DIFFICULTAS III.

*Utrum solus Sacerdos possit Sacramen-
tum Eucharistiæ dispensare & distri-
buere.*

Conueniunt Catholici, solis Sacerdotibus
conuenire esse ministros ordinarios ad dis-
pensandum & distribuendum Sacramentum Eu-
charistiæ, seu eos solos esse, quibus ex officio id
conuenit. Quod deducitur ex Tridentino sess. 13.
cap. 8. vbi dicitur: *In Sacramenti sumptione semper
in Ecclesia Dei mos fuit, vt laici à Sacerdotibus
Communionem acciperent: Sacerdotes autem cele-
brantes seipsos communicarent: mos autem iste in
Ecclesia non fuisse, nisi Sacerdotes ex proprio of-
ficio, & tamquam ministri ordinarij id haberent.*

Addunt tamen communiter Doctores, Pri-
mò, Diaconis posse conuenire distributionem
Sacramenti Eucharistiæ ex commissione, & non
tantum distributionem Sanguinis, sed etiam Cor-
poris, quod quoad distributionem Corporis habetur
in Conc. Carthaginensi IV. can. 38. his verbis: *Dia-
conus præsentem Presbytero Eucharistiam Corporis
Christi populo si necessitas cogat, iussus erogat. Parti-
cula autè iussus denotatur, id ex sola commissione
Diacono conuenire posse; & id quoad distribu-
tionem Sanguinis (vbi possit distribui) significatur
verbis*

verbis S. Laurentij ad Sixtum Papam, relatis ab Ambrosio lib. 1. Offic. cap. 21. *Cui commissi Dominici Sanguinis dispensationem.* Et quoad distributionem Corporis & Sanguinis exprimit Iustinus Apolog. 2. pro Christianis in fine, & indicat Clemens Rom. lib. 8. Conflit. Apostolic. cap. 28. aliàs 34. dum de Diacono ait: *Non baptizat, non offert, oblatione ab Episcopo, aut à Presbytero facta ipse Diaconus dat populo, non tamquam Sacerdos, sed tamquam qui ministrat Presbyteris.* Vbi absolute de administratione Sacramenti Eucharistie loquitur, & absque distinctione ad ministracionis Corporis & Sanguinis. Quando autem ait: *non tamquam Sacerdos, sed tamquam qui ministrat Presbyteris,* satis indicat, ipsi ex commissione Presbyteri convenire.

Diacono ergo committi potest à Presbytero dispensatio seu distributio Eucharistie, tam Corporis quam Sanguinis, quia ordinatur, ut ministrat & inseruiat Presbytero in altari, ut exprimitur in ordinatione illius illis verbis, *Diaconum oportet ministrare ad altare:* sed non potest ei committi absque necessitate, seu causa rationabili (ut quoad distributionem Corporis exprimitur in dicto Concilio Carthaginensi) quia ordinatur ut ministrat & iuret, ac proinde solum quando iuvamen Diaconi est necessarium Presbytero committenti, quia scilicet sunt qui communitur, & Presbyter committens commode nequit, & non est alius Presbyter qui id possit & commode efficere. Et quoad necessitatem requisitam ad dictam commissionem faciendam, eadem est ratio, quoad distributionem Corporis & Sanguinis, etiam si nonnulli ad distributionem Sanguinis nullam necessitatem requirant.

Addunt Secundo, communiter Doctores in casu urgentis necessitatis aegroti, seu in articulo mortis, siue physico siue morali, si non sit presens Episcopus, aut Presbyter, qui id possit expressè committere Diacono, posse ipsum Diaconum Sacramentum Corporis aegroti dispensare, quia id ipsi committitur ex interpretativa aut præsumpta voluntate potentis committere: imò iure ipso communi canonis 14. Concilij Nicani I. & idèò quamvis Presbyter sit presens, & renuat, si ipse nolit, illud aegroti administrare, potest Diaconus id efficere, quia scilicet ipsi committitur iure communi.

Sed an in casu urgentis necessitatis, seu in articulo mortis aegroti, siue physico siue morali, possit laicis committi dispensatio Corporis Christi, sub controversia est. Circa quam, quamvis probabile sit id fieri posse, verius tamen est id non posse, in quo Doctores communiter conveniunt; quia id est laicis inuiti reuerentia Eucharistie prohibitum iure Ecclesiastico in can. de Consecratione, dist. 2. desumpto ex Concilio Rhemeni sub Leone III. quod consuetudo confirmat. Quòd autem aegrotus in articulo mortis, siue physico siue morali, teneatur iure diuino Eucharistiam sumere, non obstat, quia ius hoc non obligat aegrotum, seu ab eo aegrotus excusatur, quoties Eucharistia nequit commode & secundum ordinem ab Ecclesia prescriptum dispensari.

Addit Vasquez disp. 219. cap. 1. posse Diaconos etiam extra urgentem necessitatem, seu articulum mortis, absente Presbytero, se ipsos communicare, quia id conceditur illis in Concilio Nicano I.

can. 14. & multò meliùs id posse Presbyteros, quando alius Presbyter deficit, & aliquid necessarium ad celebrandum. Quod Valentia disp. 6. quæst. 1. puncto 10. Suarez disp. 72. lect. 3. Reginaldus lib. 29. num. 93. & alij extendunt ad laicos in articulo mortis, ut in eo possint se ipsos communicare, deficiente Presbytero & Diacono, immeritò tamen, ut aduertunt Vasquez ubi supra, Henriquez lib. 8. cap. 54. Victoria de Eucharistia, n. 89. & Bonacina disp. 4. quæst. 5. puncto 1. & plures alij, quia dictum ministerium est laicis iure Ecclesiastico prohibitum intuitu reuerentia Eucharistie, quæ non est ad salutem necessaria tamquam medium necessarium, quia in eo casu maioris momenti est retractio à materia prohibita, quam sumptio Eucharistie præceptæ.

Regina autem Scotia, quæ refertur Eucharistiam, quam apud se seruabat, suis manibus sumpsisse quando ad mortem ducebatur, potuit id licite fecisse, aut ne Eucharistia deueniret ad manus hæreticorum, aut saltem bona fide.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum omnes Sacerdotes sint ordinarij ministri ad distribuendam Eucharistiam.

Constat ex dictis, solos Sacerdotes esse ordinarios ministros ad distribuendam Eucharistiam; superest tamen difficultas, An omnes Sacerdotes sint ordinarij ministri ad id.

Conueniunt Doctores, non omnes Sacerdotes esse ministros plene ordinarios ad distribuendam Eucharistiam, sed tantum eos, qui sunt proprij Pastores, reliquos verò non nisi ex commissione aut quali commissione proprij Pastoris illius, qui communicaturus est. Quod significatur in Concilio Carthaginensi I. cap. 7. dum statuit, ut nullus Clericus vel laicus in aliena parochia sine literis sui Episcopi communicet; & in Concilio Mileuitano can. 18. dum priuatur Communionem, qui non in propria parochia, sed in aliena communicat. Et id ratione probatur, quia soli proprio Pastori spirituali ex vi sui officij, incumbit suis ouibus pascum & cibum spirituales tribuere, & non alijs, qui non sunt proprij Pastores, ergo non omnes Sacerdotes, sed tantum proprij Pastores sunt ministri plene ordinarij ad distribuendam Eucharistiam.

Vnde Sacerdotes, qui non sunt proprij Pastores, non possunt alicui Sacramentum Eucharistie distribuere, nisi ex commissione proprij Pastoris; quia officium proprij Pastoris exigit, ut nullus alius nisi ex voluntate ipsius eius oues pascat; non quia Sacerdotes, qui non sunt proprij Pastores, ex vi ordinis Sacerdotij non habeant potestatem plenam ad distribuendam Eucharistiam, quia verè illam ita completam habent ad id, ut quantum est ex parte potestatis, nihil illis deficiat, quòd egeant à proprijs Pastoribus recipere, sicut deficit illis ad absoluendum, quia Eucharistiam distribuere non est actus iurisdictionis, sicut est absoluere à peccatis; sed quia proprij Pastores habent ius iustitiae, ut nullus alius contra suam voluntatem suas oues pascat, eo modo quo Tractatu de Baptismo Disput. 11. Diffic. 11. diximus, Sacerdotibus non proprijs Pastoribus conuenire

potestatem ad baptizandum. Ac proinde Sacerdotes, qui non sunt proprii Pastores, quamvis peccent peccato iniustitiae in proprios Pastores, contra eorum voluntatem administrantes Eucharistiam coram subditis, non tamen peccato sacrilegij, seu irreuerentiae in Eucharistiam, eo modo quo vbi supra diximus peccare Sacerdotes baptizantes incolas parochiae alienae, contra voluntatem proprii Pastoris. Vnde commissio, aut potius licentia & voluntas proprii Pastoris requisita in alijs Sacerdotibus ad administrandam Eucharistiam, tantum requiritur ut illam non administrent illicitè contra iustitiam, non verò ut illam non administrent illicitè contra reuerentiam Eucharistiae. Imò Sacerdotes non proprii Pastores possunt dici ministri ordinarij ad administrandam Eucharistiam, quia id habent plenè ex vi sui Ordinis & officij Sacerdotij; sed non sunt dicendi tales omnino absolute, quia dependent à voluntate proprii Pastoris, ut exercent suam potestatem licitè absque iniustitia, sicut etiam Episcopus non proprius habet plenam potestatem ad ordinandum subditos alterius Episcopi, etià eam nequeat licitè absque iniustitia exercere absque voluntate proprii Episcopi.

Nomine autem proprii Pastoris non tantum proprius Parochus, sed etiam proprius Episcopus, & Summus Pontifex intelliguntur, quia omnibus eis ex proprio officio conuenit suis subditis Sacramenta administrare. Quis autem sit proprius Parochus vagabundorum in ordine ad confessionem & Communionem, & cui possint confiteri, & à quo possint Communionem recipere peregrini & iter agentes, dicimus Tractatu de Pœnitentia, Disputatione x. Difficultate xri.

DIFFICULTAS V.

Quomodo alijs Sacerdotibus, qui non sunt proprii Pastores, conueniat Eucharistiam distribuere.

Conueniunt Doctores, Sacerdotes non proprios Pastores non posse licitè, absque voluntate seu licentia proprii Pastoris, Eucharistiam distribuere, ut patet ex dictis; & ex ea posse: quia quilibet Sacerdos habet sufficientem potestatem ordinis ad id, & ei nihil deficit ut possit, nisi quod id efficiat absque iniuria in proprium Pastorem, absque qua id efficiet eo ipso quod id velit proprius Pastor.

Est tamen difficultas, An ad id sufficiat Sacerdotibus non proprijs Pastoribus voluntas interpretatiua seu praelumpta proprii Pastoris; an verò necessaria sit illis ad id voluntas expressa illius.

Circa quam conueniunt Doctores, ad id sufficere illis voluntatem praelumptam proprii Pastoris, quia voluntas seu licentia proprii Pastoris tantum requiritur in alijs Sacerdotibus, ut id efficiant absque iniuria seu iniustitia in ipsum proprium Pastorem: quia distributio Eucharistiae non est actus iurisdictionis, sicut est absoluerè à peccatis, quia non est ius seu sententiam dicere, sicut est absoluerè; sed tantum est actus ordinis Sacerdotij, & actus dominij, aut quasi dominij, habentis tantum quasi dominium, & ius iustitiae ad distribuendam Eucharistiam proprijs ouibus. Fit autem absque iniustitia in proprium Pastorem, quando fit ex voluntate illius praelumpta seu interpretatiua,

non solum quando est praesens proprius Pastor (ut contingit, quando id videt aut scit fieri, & tacet) sed etiam quando tantum est futura, id est, quando iudicio prudentis credi potest, proprium Pastorem contentum fore si id sciret, quia eo ipso quod fit ex voluntate praelumpta, quamvis tantum futura, non fit contra voluntatem rationabilem illius, seu non fit ipso rationabiliter iniuri: iniustitia autem seu iniuria tantum committitur, quando fit aliquid iniuri domino rationabiliter.

Obseruandum tamen est, quod quamvis distribuere Eucharistiam absque voluntate saltem praelumpta proprii Pastoris, nequeat fieri absque peccato graui iniustitiae contra proprium Pastorem, ob illud tamen nulla est generaliter in lute statuta poena, nisi tantum Religiosis, quibus in Clement. *Religiosi*, De Priuilegijs, imposita est poena excommunicationis ipso facto incurrenda, si absque licentia proprii Pastoris praelumperint laicis Eucharistiam ministrare: quam non incurunt, qui cum ignoratia adhuc vincibili id faciunt, nec qui ex voluntate praelumpta, quamvis tantum futura, quia praedicti non dicuntur praelumere illud facere: nec illam incurunt, qui Eucharistiam administrent in articulo mortis, absente omni alio qui id posset facere, quia tunc praelumitur proprium Pastorem contentum fore, si id sciret: nec qui habent peculiare priuilegium ad id, quia illi id faciunt ex licentia proprii Pastoris, nempe Romani Pontificis, qui est proprius Pastor totius Ecclesiae.

DIFFICULTAS VI.

Quibus concessa sit facultas ex priuilegio ad distribuendam Eucharistiam.

Quamuis in dicta Clement. *Religiosi*, De Priuilegijs, prohibitum sit generaliter omnibus Religiosis, Eucharistiam laicis distribuere absque licentia proprii Pastoris, iam tamen à Sede Apostolica concessum est Minoribus Obseruantiae, & Societati nostrae (& consequenter omnibus alijs, quibus Mendicantium priuilegia communicantur) ut toto anno, excepto festo Paschae Resurrectionis, possint omnibus fidelibus in suis templis Eucharistiam ministrare; imò ut concedant facultatem alijs Sacerdotibus, ut eam in dictis templis omnibus fidelibus ministrant.

Circa haec priuilegia Nauarrus in Summa c. 21. num. 52. & Henriquez lib. 8. cap. 55. nomine festi Paschae intelligunt diem ipsum Resurrectionis & Paschatis, ita ut in eo nequeant dicti Religiosi Eucharistiam saecularibus ministrare, non solum illis qui eam sumunt ad satisfaciendum praeccepto annuae Communionis, sed nec illis qui ex sola deuotione illam sumere intendunt. Et eundem diem intelligunt Patres nostrae Societatis Compilatores Compendij nostrorum priuilegiorum, v. *Eucharistia*, §. 2. Addunt tamen dicti Patres, sic priuilegiatos posse eo die administrare Eucharistiam eis qui praeccepto annuae Communionis satisfecerint, & idem dicent de his, qui intendunt postea satisfacere, & eo die tantum volunt ex deuotione communicare.

Vasquez disp. 219. c. 3. Suarez disp. 72. sect. 2. §. 1. & Adamus v. *Eucharistia*, quest. 8. dub. 8. nomine festi Paschae seu Resurrectionis intelligunt Commu-

munionem propriam illius Festi, prout extensi ad quindecim dies, qui à Dominica in Ramis numerantur iuxta vltim Ecclesie, ita vt Religiosi sic priuilegiati tantum prohibeatur administrare Communionem, qua intenditur satisfieri præcepto annuæ Communionis. Quod etiam re ipsa sentit *Egidius* quæst. 82. art. 3. num. 31. & merito: quia Pontifices dicta exceptione tantum intendunt excipere Communionem, qua satisficit præcepto annuæ Communionis, vt fideles pro impletione præcepti annuæ Communionis ad proprios Parochos recurrant. Ergo nomine festi Paschæ intelligunt totum tempus Paschale, in quo potest satisfieri præcepto (vt dicitur in Declarationibus nostrarum Constitutionum Parte 7. cap. 4.) non materialiter, quasi in toto eo tempore non possint Religiosi sic priuilegiati Eucharistiam administrare volentibus ex sola deuotione communicare, quia verè possunt etiam in die ipso Resurrectionis, vt significatur in dictis Constitutionibus; sed formaliter, ita vt tantum prohibeantur Eucharistiam ministrare volentibus præcepto annuæ Communionis satisfacere. Et sanè si, vt Nauarrus vult, nomine dicti Festi tantum intelligeretur ipsa dies Resurrectionis materialiter, possent fideles in quolibet alio die ex dictis quindecim satisfacere præcepto annuæ Communionis, communicando in templis dictorum Religiosorum, quia acciperent Eucharistiam ab eis qui habent licentiam ad id à summo Pastore omnium. Et ob dictam rationem, quando in varijs Bullis conceditur priuilegium, vt Eucharistia possit toto anno, excepto die Paschæ, recipi à quolibet Sacerdote etiam seculari, vt conceditur in Bulla Cruciatæ; dies Paschæ fumendus est non materialiter, sed formaliter, nempe pro Communionem ex præcepto annuæ Communionis faciendâ: & quando in Bulla Pauli III. nobis conceditur priuilegium ministrandi

Eucharistiam, exceptis die festo Paschatis, & articulo mortis, nomine *articuli mortis* intelligitur articulus mortis non materialiter, sed formaliter, sumptus videlicet pro Communionem ex præcepto in eo articulo faciendâ: & idè nostris, in domibus secularium infirmorum celebrantes, non prohibentur illis, quamuis in articulo mortis existentibus, Eucharistiam ex sola deuotione fumendam administrare.

Obseruandum tamen est Primò, deficiente proprio Parocho in articulo mortis, siue physico siue morali, posse hostros (& communiter alios Religiosos, quibus nostra priuilegia communicantur) Eucharistiam pro viatico administrare, & pro impletione præcepti communicandi in eo articulo, urgente necessitate, id est, quando alias prudenter timetur agrorum absque Eucharistia decessurum, quia Paulus III. in dicta Bulla id nobis concessit. Quando verò toto tempore Paschatis deficit proprius Parochus, quamuis toto eo tempore possimus Eucharistiam administrare, quia eam possunt fideles ex sola deuotione sumere, nulla tamen Communionem à nobis collata satisfieri præcepto annuæ Communionis, quia non est nobis concessa licentia ad conferendam Eucharistiam pro impletione illius præcepti; & idè tunc parochianos teneri elapso illo tempore Eucharistiam sumere de manu proprii Parochi, aut alterius ex licentia illius: quia obligatio illius præcepti eo adhuc tempore elapso perseuerat.

Obseruandum est Secundò, vt quis possit ex priuilegio aut ex licentia administrare Eucharistiam non indigere approbatione aliqua, quia nullo Iure est requisita; quamuis Iure Tridentini sess. 23. cap. 15. de Reformatione, requisita sit ad administrandam penitentiam secularibus, vt latè dicimus Tractatu de Penitentia, Disputatione x. Difficultate xvi.

